

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 88 · 12. juni
Sesjonen 2018–2019

Møte onsdag den 12. juni 2019 kl. 10

President: Nils T. Bjørke

Dagsorden (nr. 88):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Investeringar i Forsvaret og andre saker (Innst. 346 S (2018–2019), jf. Prop. 60 S (2018–2019))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen, Leif Audun Sande, Jonas Gahr Støre og Hadia Tajik om anstendighet for renholderne i Forsvaret og en fornuftig organisering av renholdet i forsvarssektoren (Innst. 347 S (2018–2019), jf. Dokument 8:109 S (2018–2019))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Ombudsmannsnemnda for Forsvaret sin innberetning om virksomheten i tiden 1. januar–31. desember 2018 (Innst. 345 S (2018–2019), jf. Dokument 5 (2018–2019))
4. Innstilling frå finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om forordning om endring av statistikkforordningen (Innst. 343 S (2018–2019), jf. Prop. 72 LS (2018–2019))
5. Innstilling frå finanskomiteen om Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven) (Innst. 342 L (2018–2019), jf. Prop. 72 LS (2018–2019))
6. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 596/2014 og (EU) 2017/1129 (Innst. 337 S (2018–2019), jf. Prop. 96 LS (2018–2019))
7. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i verdipapirhandelloven mv. (prospekt, markedsmissbruk, tilsyn og sanksjoner) (Innst. 336 L (2018–2019), jf. Prop. 96 LS (2018–2019))
8. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) (Innst. 338 L (2018–2019), jf. Prop. 97 L (2018–2019))
9. Innstilling fra finanskomiteen om Rapport fra Norges Banks representantskap for 2018 (Innst. 341 S (2018–2019), jf. Dokument 9 (2018–2019))
10. Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2018 (Innst. 340 S (2018–2019), jf. Meld. St. 3 (2018–2019))
11. Innstilling fra finanskomiteen om Energiaksjer i Statens pensjonsfond utland (Innst. 339 S (2018–2019), jf. Meld. St. 14 (2018–2019))
12. Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2019 (Innst. 344 S (2018–2019), jf. Meld. St. 20 (2018–2019))
13. Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkedsmeldingen 2019 (Innst. 366 S (2018–2019), jf. Meld. St. 24 (2018–2019))
14. Referat

Presidenten: Den innkalla vararepresentanten for Nordland fylke, Kjell-Idar *Juvik*, tek no sete.

Det ligg føre fire permisjonssøknader:

- frå Senterpartiets stortingsgruppe om sjukepermisjon for representanten Geir Adelsten *Iversen* frå og med 12. juni og inntil vidare
 - frå Arbeidarpartiets stortingsgruppe om velferdspolispermisjon for representanten Øystein Langholm *Hansen* i dagane 13. og 14. juni
 - frå Sosialistisk Venstreparti stortingsgruppe om permisjon for representanten Petter *Eide* i dagane 13. og 14. juni for å delta i Europarådets parlamentariske forsamling i Paris
 - frå Arbeidarpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Espen Barth *Eide* i dagane 13. og 14. juni for å delta i styremøte for Centre for Humanitarian Dialogue i Genève
- Desse søknadene vert føreslått behandla straks og innvilga. – Det er vedteke.

Frå fyrste vararepresentant for Oslo, Olivia Corso *Salles*, ligg det føre søknad om fritak for å møta i Stortinget under representanten Petter Eides permisjon på grunn av foreldrepermisjon.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknaden vert behandla straks og innvilga.
2. Følgjande vararepresentantar vert innkalla for å møta i permisjonstida:
For Finnmark fylke: Nancy P. *Anti*
For Oslo: Zaineb *Al-Samarai* og Marian *Hussein*
For Rogaland fylke: Julia *Wong*

Presidenten: Nancy P. Anti er til stades og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart vert tekne opp til behandling, vil presidenten opplysa om at møtet i dag held fram utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:47]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Investeringar i Forsvaret og andre saker (Innst. 346 S (2018–2019), jf. Prop. 60 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten føreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 10 minutt, og at taletida vert fordelt slik:

Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Raudt 5 minutt.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Marianne Marthinsen (A) [10:02:49] (ordfører for saken): Saken vi har til behandling nå, omhandler godkjenning av kostnadsramme for åtte nye investeringsprosjekter i Forsvaret samt noen orienteringssaker. Jeg vil først ta saksordførerhatten på, takke komiteen for godt samarbeid og så gå gjennom hvilke prosjekter det er snakk om.

Det skal anskaffes åtte nye radarer til militær luftromsovervåking som dels skal erstatte gamle radarer, dels plasseres på nye steder, fordi truslene i luftrommet over tid har endret seg. Den militære luftromsovervåkingen inngår som en del av NATOs strategiske luftovervåking. To av de nye radarene vil være flyttbare. Det er en anskaffelse som er nødvendig på grunn av høy alder på eksisterende materiell, og dermed et økende vedlikeholds- og reparasjonsbehov. Her skal det bli stilt krav om en avtale om forsvarsindustrielt samarbeid med leverandøren før kontrakten blir signert.

Det neste investeringsprosjektet handler om kryptografi. Vi kan i grunnen være stolte av at Norge til nå har vært så langt framme på utvikling av kryptoløsninger som det vi har vært. Vår teknologi har blitt eksportert til NATO og til andre allierte land, men der vi er nå, trengs det allikevel nye løsninger. I løpet av noen få år tror de fleste at kvantedatamaskiner vil være en realitet, og det betyr i så fall et helt annet trusselbilde. Jeg vil understreke at hele komiteen stiller seg bak ambisjonen om at dette er et område hvor vi skal ha nasjonal kontroll og nasjonal kompetanse, og vi er enig i at innkjøpet av nye høygraderte kryptoløsninger gjennomføres som en direkteanskaffelse hos en norsk industripartner.

I proposisjonen ligger det også investeringsprosjekter på Evenes – ett for å understøtte operasjoner med de nye maritime patruljeflyene og ett knyttet til kampflyene, bl.a. oppgradering av fire kampflyhangarer. Beslutningen om å etablere Evenes som framskutt operasjonsbase for F-35 og den senere beslutningen om at Evenes skal være base for MPA-ene, ble tatt av et bredt stortingsflertall. Det er også et bredt flertall som står bak anbefalingen om at Stortinget godkjenner å sette i gang disse to investeringsprosjektene.

Samtidig, og dette vil jeg understreke, er det umulig å ikke komme inn på de mange og lange rundene vi har hatt rundt tallgrunnlaget for disse beslutningene, og ikke minst rundt plassbehov og hvilke framtidige investeringsbehov det vil utløse. Et aspekt som er kommet opp de siste dagene knyttet til MPA-ene og bygging av ny hangar, og som igjen skaper uro, er et brev fra Avinor til Forsvarsbygg av 8. mai, hvor de ber om at hangaren ikke bygges der den er planlagt, fordi den vil føre til uakseptabelt høy turbulens i innflygingsfasen for både militær og sivil luftfart. Jeg vil be om at forsvarsministeren etterpå, i sitt innlegg i salen, kommenterer denne henvendelsen fra Avinor, for vi trenger klarhet i om dette kommer til å medføre at byggeplanene blir endret, og om det kommer til å få kostnadmessige konsekvenser. Jeg vil understreke at når Stortinget gir sin tilslutning til dette byggeprosjektet, er det under forutsetning av at kostnadsrammen er reell, og at de operative forutsetningene som lå til grunn for Evenes' egnethet til å ta imot MPA-ene, fortsatt er fullt og helt til stede. Jeg gjentar: Det er nødvendig at forsvarsministeren svarer på dette i salen i dag, for det er regjeringens ansvar å sørge for at når vedtakene i Stortinget følges opp, skjer det i tråd med Stortingets forutsetninger.

Så til ubåtene: I proposisjonen ligger det noen investeringer knyttet til ubåtanskaffelsen og vedlikeholdskapasiteten, og dem stiller komiteen seg bak. Men vi ber også om at det totale kostnadsbildet for EBA-investeringer i forbindelse med de nye ubåtene avklares så raskt som mulig. Mer overordnet knyttet til ubåtene vil jeg også si at det gir grunn til en viss bekymring når det rapporteres i diverse internasjonale medier at det fremdeles er usikkerhet rundt hvorvidt Tyskland til syvende og sist kommer til å prioritere Marinen og anskaffelse av nye ubåter i sine forsvarsbudsjetter. Det er det mulig at vi ikke får noen avklaring på i forbundsdagen før i 2020, og det ville være nyttig å høre forsvarsministerens vurdering av hva som er situasjonen. Jeg håper at han også kommer inn på dette i sitt innlegg. Det er uansett viktig at statsråden merker seg at det er en enstemmig komité som skriver i innstillingen at vi forutsetter at Tyskland inngår kontrakt på to ubåter samtidig som vi inngår

kontrakt på våre fire, og at det parallelt inngås avtaler om industrisamarbeid.

De andre investeringene og orienteringene er det godt redegjort for i både proposisjonen og innstillingen, og det er ikke noe behov for at jeg går veldig nøye inn på dem fra talerstolen. Jeg nevner kort at det dreier seg om behov for å oppgradere utrustningskaia på Haakonsværn på grunn av skader og slitasje på anlegget og to EBA-prosjekter på Ørlandet: tilpasning av Hårberg skole og bygging av en ny idrettshall for å bedre velferdsfasilitetene samt et forsyningsbygg som samler den totale forsyningsvirksomheten ved flystasjonen. Komiteen ser også, i likhet med regjeringen, at det tar tid å avklare behovet for EBA for personell i indre Troms, og støtter at mannskapsforlegningene blir opprettholdt inntil videre. Komiteen slutter seg også til vurderingene som gjøres rundt organiseringen av Forsvarets operasjoner i cyberdomenet.

Når det gjelder orienteringen om kostnadsbildet for kampflybasen på Ørland knyttet til støyreducerende tiltak og etablering av en ny beskyttet hangarløsning, bør forsvarsministeren merke seg at det er en enstemmig komité som understreker behovet for raskt å redusere gjenstående usikkerhet rundt prosjektet, og som gir beskjed om at Stortinget skal holdes løpende orientert om kostnadsutviklingen.

Nå tar jeg saksordførerhatten av og snakker på vegne av Arbeiderpartiet. Selv om det totale kostnadsbildet for anskaffelse av kampflyene ikke er tema for denne proposisjonen, er det allikevel naturlig å komme inn på den bekymringen som har spredt seg, etter at det viser seg at Stortinget ikke er blitt gjort skikkelig oppmerksom på hvordan kostnadene utvikler seg, både for selve kampflyprogrammet og for basene. Det har nå blitt en sak som kontrollkomiteen har tatt tak i, og vi får se hva som kommer ut av det. Grunnen til at jeg tar det opp her, i en debatt rundt investeringer i Forsvaret, er selvfølgelig faren for at kostnadsutviklingen vil gå ut over andre nødvendige investeringer i Forsvaret.

Jeg vil understreke at usikkerhetsavsetningen er ment å være nettopp det, en usikkerhetsavsetning, men det er ikke noen faktisk avsetning av midler, og det er et vidåpent spørsmål hvorvidt det å bruke av usikkerhetsavsetningen skal dekkes av Forsvaret selv, over deres ordinære budsjetter, eller om det da må komme en økning, en tilleggsbevilgning, slik Stortinget allerede har vedtatt. Nettopp derfor er det ikke irrelevant informasjon for Stortinget å få vite at det er lite sannsynlig at styringsmålet nås. Tvert imot er det svært relevant, og det er lett å mistenke at statsråden valgte å ikke informere Stortinget om dette i forbindelse med budsjettbehandlingen for å slippe ubehagelige spørsmål. Det er i så fall alt annet enn greit.

En annen F-35-relatert sak jeg også vil ta opp fra talerstolen, er spørsmålet om tilskuddsordning for norsk industriell deltakelse i F-35-programmet. Et bredt flertall har ved flere anledninger bedt regjeringen om å vurdere å gjenoppta denne tilskuddsordningen, og vi kan ikke se at det har skjedd noe som helst. I februar ble det kunngjort at norsk forsvarsindustri har blitt tildelt et europeisk ansvar for komponentvedlikehold for flere teknologigrupper knyttet til F-35-samarbeidet, og det er selvfølgelig veldig gledelig. Men tildeling av oppdrag forutsetter naturlig nok at bedriftene er i stand til å møte en del krav til kost og leveringstid, som igjen forutsetter og krever en del investeringer som innebærer risiko. Vi er bekymret for signalene vi får om at norsk industri – og det gjelder særlig de mindre og mellomstore bedriftene som også regjeringen har vært opptatt av – ikke kommer til å klare å møte kravene uten at det settes i gang risikoavlastende tiltak i en innledende fase. Derfor gjentar vi nok en gang anmodningen om at regjeringen gjenopptar tilskuddsordningen for norske industriaktørers deltakelse i F-35-programmet.

Helt avslutningsvis vil jeg nevne en sak som overhodet ikke er omtalt i proposisjonen, men som vi må ta opp når Stortinget har en debatt om investeringer i Forsvaret. Det dreier seg om den prekære situasjonen vi har rundt Hæren og dens tilgang til stridsvogner.

Da vi behandlet landmaktproposisjonen, ble det bestemt at det skal anskaffes en ny, moderne stridsvognekapasitet til Hæren, og det er Stortinget i bredt enige om. Den vil tidligst være på plass i 2025, ble det sagt da. Nå er det en del som tyder på at det kan bli enda senere. Samtidig ble den planlagte oppgraderingen av Leo 2A4 stanset. For å sikre en raskest mulig oppgradering av stridsvognekapasiteten vedtok en enstemmig komité å be regjeringen legge fram en sak om lån eller leasing av stridsvogner som kunne være på plass allerede fra 2019, altså i år. Så kom revidert i 2018, og regjeringen ga beskjed om at det ikke lot seg gjøre. Nesten samtidig fremmet Forsvarsmateriell en framskaffelsesløsning for nye stridsvogner. Den løsningen hadde en kostnadsramme som nå er høyere enn den økonomiske planrammen for anskaffelsen, og da fikk vi beskjed om at det var behov for å gå en ekstra runde for å finne en akseptabel løsning for anskaffelse av nye stridsvogner.

Nå er det et og et halvt år siden landmaktproposisjonen ble lagt fram, og usikkerheten rundt når Hæren vil ha en tilfredsstillende stridsvognekapasitet, er større enn noen gang. I opposisjonen er vi dypt bekymret over at Leopard 2A4-vogner allerede står lenge på lager på grunn av vanskeligheter med å få tak i reservedeler til så gammelt materiell. Offisersforbundet sier at antallet operative vogner allerede er for lavt til at Panserbataljonen og Telemark bataljon blir fullt oppsatt. Til tross for

denne situasjonen har regjeringen ikke lagt fram noen plan for å sikre en rask bedring i stridsvognkapasiteten. Da vi behandlet landmaktproposisjonen, var to av de partiene som nå sitter i regjering, Kristelig Folkeparti og Venstre, med på å skrive:

«Landmaktproposisjonens omtale av Hærens stridsvognkapasitet viser på sin side at regjeringen fortsatt mangler evne til å ta stilling og legge fram konkrete forslag, men i stedet fortsetter å utrede og utsette viktige beslutninger for landmakten.»

Nå har disse to partiene gått inn i regjering og er ikke lenger med på den beskrivelsen, men den er i aller høyeste grad fortsatt gyldig.

Hårek Elvenes (H) [10:15:13]: Investeringsproposisjonen som vi behandler i dag, er en oppfølging av langtidsplanen for Forsvaret og statsbudsjettet som ble lagt fram i høst. Det er kanskje naturlig å minne om – på en dag som denne, når vi har statsbesøk fra Sør-Korea – at i den forrige investeringsproposisjonen vi behandlet, sluttet Stortinget seg til anskaffelsen av nytt artilleri, der det første skytset vil bli levert i løpet av året.

Denne regjeringen overtok et forsvar med betydelige mangler. Det måtte gjøres noe, og regjeringen la fram en langtidsplan der Forsvaret tilføres 180 mrd. kr mer over planperioden. Forsvarsbudsjettet har faktisk økt med 30 pst. siden 2013, – hele 16 mrd. kr. Proposisjonen vi i dag har til behandling, er en proposisjon for å gjennomføre helt avgjørende prosjekter for utviklingen av vår forsvarsevne.

Prosjektet med nye radarer er meget viktig og meget interessant. Disse radarene i kombinasjon med F-35 og luftvern er helt nødvendige for å kunne holde kontroll med norsk luftterritorium og ivareta overvåkningsoppgaven på vegne av NATO. Skal Sjøforsvaret, Hæren og Luftforsvaret få gjort sine oppgaver, er kontroll over luftrommet helt essensielt – ikke minst det å kunne ha oversikt, kunne treffe riktige beslutninger og ha den riktige forutseenhet.

Det foreligger også et prosjekt om nye kryptoløsninger. Det er helt avgjørende i strid at avsender har en forvisning om at mottaker mottar riktig informasjon, f.eks. ved målangivelse når man skal bruke artilleri. Det er også avgjørende at denne kompetansen er på norske hender, og at vi har mulighet til å utvikle dette selv.

Så foreligger det faktisk hele seks nye EBA-prosjekter, som er strategisk EBA, og som må på plass for at vi skal kunne ta de nye overvåkningsflyene, nye ubåter og nye kampfly i bruk. Summen av dette utgjør faktisk 5,5 mrd. kr bare på EBA-siden.

Det er ofte snakk om at NATO-landene skal nå 2 pst. av brutto nasjonalprodukt i sine forsvarsbudsjetter. Det er et viktig måltall, men et måltall som er like viktig og

kanskje underkommunisert, er at NATO forventer at NATO-landenes investeringer skal ligge på 20 pst. av brutto nasjonalprodukt. Norge overoppfyller dette kravet med betydelig margin, og i statsbudsjettet for 2019 ligger altså investeringsandelen på nærmere 30 pst.

Jeg legger merke til at Arbeiderpartiet bruker denne proposisjonen til å omtale stridsvogner, selv om denne proposisjonen strengt tatt ikke dreier seg om stridsvogner. Da må jeg igjen minne Arbeiderpartiet om at det er et misforhold mellom det uttalte engasjementet fra Arbeiderpartiets side hva gjelder stridsvogner, og hva man faktisk gjør. I sitt alternative statsbudsjett la Arbeiderpartiet inn 50 mill. kr til nye stridsvogner; da får man kjøpt ca. en halv stridsvogn.

Jeg vil minne om den flertallsmerknaden som gjelder ubåtanskaffelse, at parallelt med inngåelse av selve ubåtkontrakten – som vil skje i 2019 – er det en forventning fra Stortinget om at man også inngår leverandøravtaler for norsk leverandørindustri. Det er rett og slett en oppfølging av den nasjonale forsvarsindustrielle strategien som et bredt flertall i Stortinget stilte seg bak i 2016.

Så må jeg si at jeg leste merknaden til Senterpartiet og SV når det gjelder kontrahering av EBA på Evenes, med stor interesse. Der skriver altså disse partiene:

«Desse medlemene registrerer at anbud for bygging av portar til hangar til maritime patruljefly P8A og grunnarbeid for tomt på Evenes flystasjon er lyst ut. Dette er gjort utan atterhald og før Proposisjon 60 S (2018–2019) er handsama i Stortinget.»

Den merknaden illustrerer at disse to partiene ikke er helt på høyden hva gjelder informasjon og kunnskap om hvordan man kontraherer EBA-prosjekter i staten. Hvis man går inn i konkurransegrunnlaget og leser, står det eksplisitt at oppdragsgiver forbeholder seg retten til å avlyse konkurransen dersom det foreligger saklig grunn, f.eks. ved bortfall av planlagt investering eller manglende godkjenning fra politisk eller militært hold. Konklusjonen er at merknaden fra Senterpartiet og SV ikke er relevant.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:20:41]: Vi skal i dag godkjenne åtte nye investeringsprosjekter. Investeringsprosjektene er i tråd med vedtakene i de årlige statsbudsjettene.

Fremskrittspartiet er fornøyd med at vi nå skal komme i gang med anskaffelse av nye radarer til luftromsovervåking. Det skal anskaffes åtte nye radarer med tilhørende infrastruktur. Denne investeringen er svært viktig for å opprettholde og forsterke luftromsovervåkingen. Med nye trusler er det viktig å ha radarer som sikrer en god oversikt over situasjonsbildet i vårt og i det nærliggende luftrom. Denne proposisjonen går ikke inn på hva slags teknologi som skal ligge til grunn for anskaf-

felsen. Hvilken radarteknologi som skal velges, avgjøres av fagmyndighetene. Det er viktig at det velges systemer som sikrer de reelle militære behovene og kapasitetene.

Valg av leverandør og samarbeidspartnere må ta hensyn til de militære behovene. Samtidig er det viktig at det forsvarsindustrielle samarbeidet gir norske aktører gode muligheter til teknologisk utvikling.

Modernisering av kryptoløsninger er nødvendig som følge av teknologisk utvikling og større behov for å sikre informasjon mot adgang fra uvedkommende. Det er gledelig at norsk teknologi er av så høy kvalitet at det eksporteres til andre NATO-land, og at man gjennom dette prosjektet kan fortsette å være ledende på området. Valg av norske leverandører er således gledelig. Det er viktig for Norge at vi kan være med på å sikre allierte med norsk teknologi samtidig som det styrker norsk teknologisk utvikling.

Etablering av fasiliteter for P-8A på Evenes kommer som følge av vedtaket om å flytte kapasiteten, de maritime overvåkingsflyene, til Evenes. Fremskrittspartiet vil i den sammenheng påpeke at det er viktig at utbyggingen av hangar skjer i henhold til de behov som ligger for bruk av Evenes, både for militære og sivile aktører. Oppgraderingen for å ivareta QRA-beredskapen kommer som følge av at NATO i sin kampflyberedskap blir flyttet fra Bodø til Evenes 1. januar 2020, og er derfor helt nødvendig.

Norge skal sammen med Tyskland anskaffe identiske ubåter, noe som skal fremforhandles i løpet av 2019. Fremskrittspartiet ser at det i forbindelse med anskaffelse av nye ubåter vil være nødvendig å tilpasse og modernisere vedlikeholdsfasiliteter og kaianlegg ved Haakonvern. Fremskrittspartiet ser nødvendigheten av å tilpasse Hårberg skole på Ørland til nytt idrettsbygg med flere tilhørende fasiliteter.

Byggingen av nytt forsyningsbygg på Ørland kommer som følge av baseetableringen og er derfor en nødvendig del av denne.

Fremskrittspartiet merker seg omtalen av kostnadsutviklingen for kampflybasen på Ørland og vil følge denne tett. Vi ser at terminering av prosjekt for ombygging av mannskapsforlegninger på Setermoen til forlegning for befal og vervede vil bli vurdert på nytt ved et eventuelt fremtidig behov for forlegning.

Fremskrittspartiet er fornøyd med at Forsvarsdepartementet vil styrke Forsvarets evne til vern mot digitale trusler og til å håndtere cyberdomenet i militære operasjoner. Fremskrittspartiet er positiv til at ledelsen i Cyberforsvaret med stab og støttefunksjoner blir redusert i omfang og samlet på Jørstadmoen. Fremskrittspartiet er positiv til norsk medlemskap i Cooperative Cyber Defence Center of Excellence.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:26:26]: I denne proposisjonen ligg det – som det har vore gjort godt greie for av saksordføraren – fleire viktige investeringsobjekt. Det er stor semje om det aller meste. Det er viktig å understreke, for anten det gjeld ubåtar, eller det gjeld andre investeringar, treng ein å ha ei semje, for me snakkar om ganske store pengar, og me snakkar om viktige tiltak.

Eg vil òg understreke at eg er samd med representanten Marthinsen i påpeikinga hennar av den manglande framdrifta når det gjeld innkjøp av stridsvogner til Hæren. Det har òg Senterpartiet målbore heile vegen – frå langtidsplanen vart lagd fram, og til han vart vedteken. Dessverre ser det ut til at dei dystre spådomane våre kjem til å verte rette.

Når det gjeld kampfly og Ørlandet, vil eg rose Bergens Tidende og andre medium som har teke opp dei kostnadsoverskridingane me ser. Det er viktig at Stortinget får den heile og fulle informasjonen om korleis status er, og kva me kan forvente oss i tida framover, noko som òg har vore understreka av fleire. Det kan sjå ut som om ein kviler seg på usikkerheitsavsetninga. Dei av oss som har sete og styrt ulike departement, veit at usikkerheitsavsetninga ikkje er til å leggje inn i byggjekostnadene. Ho er heller ikkje finansiert. Ergo kan det gå ut over f.eks. stridsvogner til Hæren eller andre viktige investeringar. Eg vil be om at forsvarsministeren gjer greie for desse tinga. Det er viktig for Stortinget å få klarleik i det.

Det me ikkje er samde om, er ei sak som har gått igjen i salen her: lokalisering av dei nye maritime patruljeflya. Det har vore ein stor debatt om det i mange år. Når me no skal ta avgjerd om ei investering på 1,8 mrd. kr for bygging av fasilitetar for maritime patruljefly på Evenes, må ein leggje til grunn at utanriks- og forsvarskomiteen sit med nok og rett informasjon når saka vert handsama, at ein har all informasjon på bordet, slik at ein kan gjere det vedtaket som er best for landet. Eg meiner me ikkje hadde all den kunnskapen då komiteen handsama denne saka.

Førre veke fekk me – igjen gjennom media – innsyn i eit dokument av avisa Fremover. Skrivet var frå Avinor til Forsvaret, datert 8. mai 2019, og tok føre seg risiko for turbulens når det galdt plasseringa av hangaren for maritime patruljefly. Her kjem det fram at både Avinor, Widerøe, Norwegian og SAS er svært bekymra for den planlagde hangaren, for korleis han vil ha innverknad på turbulensforholda på flyplassen. Ein skriv i brevet at slik det i dag ligg på det akseptable risikonivået, vil bygging av hangarområde kunne ha svært avgrensande verknad på flyforholda. Då er spørsmålet til statsråden: Var turbulensproblematikken vurdert i KVVU-en i KS1- og KS2-prosessen? Viss ikkje – kvifor var det ikkje gjort?

Det er òg viktig å få greie på korleis ei eventuell flytting av hangaren vil påverke dei andre investeringane som skal gjerast på flybasen, og om det òg vil påverke Forsvarsbyggs ynske om å spare pengar gjennom å lagre organisk masse bak hangaren, slik han no er plassert. Det er òg grunn til å spørje kvifor komiteen ikkje fekk denne informasjonen, når han openbert var kjent for departementet allereie i mai.

Vidare har Senterpartiet fått i hende eit dokument – igjen frå Avinor – datert 2. februar i år, som tek føre seg fleire problemstillingar komiteen ikkje har kunna ta stilling til. Nokre av hovudproblemstillingane dei ynskjer løyste, gjeld støyforholda. Etter å ha arbeidd litt med støyforholda på Ørlandet, bl.a. overfor landbruket – som vert forviste frå bygga sine og ikkje kan få lov til å vere i våningshusa sine over natta viss dei skal passe dyr – kan ein stille seg spørsmålet om støyforholda er godt nok greidde ut, og om ein kan operere og arbeide på flyplassen når eit jagarfly skal ta av.

Det er viktig at me får klarlagt eventuelle meirkostnader og sikra avtalar før utfordringane oppstår. Avinor bad om eit møte for å avklare utfordringane. Det nye brevet frå mai viser at ein ikkje er komen fram til semje om alt.

Eg vil kome tilbake med meir. Eg vil avslutte med berre å sitere Carl I. Hagen, som på spørsmål i ein e-post seier til ein kritisk innsendar at han gir han rett, men regjeringa har konkludert: Då må eg følgje ho, sjølv om eg likar det veldig dårleg, og sjølv om det er heilt uforståeleg, det som regjeringa legg opp til.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslag?

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:31:42]: Det vil eg.

Presidenten: Representanten Liv Signe Navarsete har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Audun Lysbakken (SV) [10:31:59]: Det er ikke mulig å diskutere denne proposisjonen om investeringer i Forsvaret uten å bruke litt tid på vårens debatt og avsløringer knyttet til kostnadene i kampflyprogrammet, fordi det vil påvirke hvilket handlingsrom Stortinget har både for framtidige investeringer i Forsvaret og for vår mulighet til å fullføre på en god måte de investeringene som vi behandler i dag. Kontrollkomiteen har tatt tak i denne saken. Det er riktig og viktig, men vi bør også diskutere det i dag.

Vi har fått klarlagt at regjeringen i dag mener det er lite sannsynlig eller mindre sannsynlig – formuleringene varierer litt – å nå det som hele veien har vært styringsmålet for kampflykjøpet. Det var en opplysning som regjeringen ikke fant grunn til å dele på en tydelig måte med Stortinget i forbindelse med budsjettet i høst, til tross for at det er helt åpenbart at evnen til å holde

dette styringsmålet kommer til å ha veldig mye å si for hvor mye penger vi har til å investere i andre behov som Forsvaret har i årene som kommer.

Det reiser spørsmålet om hvem som skal betale, og hvor pengene skal hentes, hvis vi må bruke av den usikkerhetsavsetningen som riktignok hele veien har ligget i alle runder med behandling av kampflykjøpet, men som det likevel har vært en klar forutsetning at regjeringen skulle forsøke å unngå å bruke av. Hvis den skal brukes, vil det få svært mye å si for hva slags handlingsrom vi har for andre investeringer, særlig i Hæren og Sjøforsvaret, i årene som kommer.

Så viser det seg i tillegg, gjennom medieoppslag som har kommet i det siste, at det er grunn til å frykte at hele kostnadsrammen kan komme til å sprekke. Dette er ikke minst knyttet til usikkerheten rundt valutakostnadene. Det er nærliggende å spørre regjeringen om når en i så fall hadde tenkt å ta opp den frykten med Stortinget, og jeg vil jo virkelig håpe at det i så fall var planen å gjøre det før Stortinget skal gå til eventuell endelig behandling av bestillingen av de siste kampflyene.

Kjøpet av et for stort antall F-35 er en prisenbombe som kommer til å ramme forsvarsevnen hvis vi ikke får den under kontroll, og som kommer til å minske handlingsrommet for helt nødvendige investeringer i Hæren og Sjøforsvaret. Regjeringens vegring mot å ta den debatten i åpent landskap, gi det den alvorlige behandlingen som trengs i Stortinget, gjør at vi må stille spørsmål ved om regjeringen har en strategi for å løse den utfordringen. Jeg vil igjen understreke overfor forsvarsministeren behovet for å få full oversikt over de potensielle kostnadene i kampflyprogrammet før regjeringen eventuelt legger fram forslag om å bestille de siste seks flyene.

Ellers er jeg enig med Arbeiderpartiet når det gjelder det som er sagt om usikkerheten rundt når Hæren vil ha en tilfredsstillende stridsvognekapasitet. Den er stor, og det bekymrer oss. Det har vi påpekt en rekke ganger. Antallet operative vogner er allerede for lavt for behovet til Panserbataljonen og Telemark bataljon. Regjeringen har ingen rask plan for bedring. Det synes jeg også er naturlig å ta opp i dag.

Så vil jeg avslutningsvis si meg enig med Senterpartiet når det gjelder bekymringen rundt situasjonen på Evenes. Opplysningene som nå har kommet fram, utgjør en vesentlig endring i tallgrunnlaget for etableringen av basen for maritime patruljefly på Evenes. Det gjør at det er naturlig å se den saken i et nytt lys. Det styrker våre argumenter fra den gangen vi behandlet denne saken og sa nei til nedlegging på Andøya, og det styrker argumentet for det forslaget som Senterpartiet og SV fremmer i dag, om å få en egen sak som kan klargjøre kostnader og nye faktorer som følge av etableringen av base på Evenes.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:36:51]: Innledningsvis tror jeg at jeg holder meg til den saken vi diskuterer nå, så får vi se hvor langt vi rekker. Jeg oppfordrer opposisjonen til å bruke replikkunden hvis det er ting de ikke har fått svar på.

For regjeringen er det viktig å følge opp prioriteringene og forsvarsstrukturen som ble vedtatt ved Stortingets behandling av gjeldende langtidsplan for Forsvaret i 2016. Alle forslagene til investeringer som legges fram i denne proposisjonen, er viktige for å videreføre moderniseringen av Forsvaret og vise at regjeringen følger opp langtidsplanen.

Når det gjelder prosjektet om modernisering av kryptoløsninger, ønsker jeg å presisere at i forslaget i proposisjonen er kostnadsrammen for prosjektet satt til 660 mill. kr, ikke 600 mill. kr, som komiteen har skrevet i innstillingen. Jeg håper komiteen kan slutte seg til at dette bare er en korleksjon vi må ha inn.

Evenes flystasjon skal allerede høsten 2021 stå klar for trening med F-35, sånn at NATOs beredskapsopdrag kan flyttes fra Bodø til Evenes fra 1. januar 2022. Videre skal fasilitetene til de maritime patruljeflyene stå klare sommeren 2022, i tråd med leveranseplanene for de nye flyene. Prosjektet for etablering av fasiliteter for de maritime patruljeflyene har vært underlagt en egen ekstern kvalitetssikring.

Kvalitetssikringsrapporten for prosjektene viser at de valgte løsningene understøtter de operative behovene. For å ferdigstille fasilitetene i tide har kvalitetssikrer anbefalt å sette av noe mer penger enn det som opprinnelig var lagt til grunn i konseptvalgutredningen for Evenes. Det er bl.a. sånn at å prioritere tid hvis man får tidsnød, kan være kostnadsdrivende, og det er det man har lagt inn i usikkerhetsvurderingen.

En økt kostnad i prosjektet påvirker selvsagt det totale kostnadsbildet for etableringen på Evenes. Totalkostnaden ligger likevel godt innenfor kostnadsrammen som Stortinget er informert om gjennom konseptvalgutredningen.

I denne saken mener jeg det er viktig å bruke riktige begreper og kroneverdier når man sammenligner tall. Det har blitt hevdet at prosjektet for etablering av fasiliteter til de maritime patruljeflyene har hatt en økning på 80 pst. på ett år. Det må være basert på en sammenligning av epler og pærer. Basert på ekstern kvalitetssikrers anbefaling er den nye styringsrammen til prosjektet om lag 12 pst. høyere enn en ramme basert på tall fra konseptvalgutredningen. Dette gir en økning på i overkant av 3 pst. for den totale kostnaden for hele utbyggingen på Evenes.

Så til diskusjonen rundt korrespondansen fra Avinor og forsøkene på å si at vi har underslått informasjon. Dette er en helt ordinær prosess der Avinor og Forsvars-

bygg diskuterer EBA på Evenes, og hvis man vil ta med hele brevet fra Avinor, står det også at Avinor arbeider kontinuerlig med å minimere de flyoperative utfordringene på Evenes. Avinor er derfor opptatt av å finne en optimal plassering for hangar til MPA i det aktuelle området. Strømningsanalysene indikerer at en dreining av hangarens byggelinje vil gi gode effekter.

Dette er altså et prosjekt der man forsøker å være konstruktiv og finne gode løsninger. Jeg mener prosjektet er i gode hender. Jeg kan altså ikke se at tallgrunnlaget som lå til grunn for Stortingets beslutning om å etablere Evenes som base for maritime patruljefly og fremskutt operasjonsbase for kampfly, har endret seg vesentlig.

Som tidligere vedtatt skal Norge og Tyskland samarbeide om å anskaffe nye identiske ubåter, fire til Norge og to til Tyskland. EBA-prosjektet på Haakonsværn er viktig fordi man har en intensjon om at vedlikehold av alle de seks ubåtene skal skje i Norge. Det er en del av avtalen, og derfor er det viktig å komme tidlig i gang med EBA-prosjektene.

Vi jobber også målrettet for å støtte industrien, og den støtten vi har gitt til forsvarsindustrien, har gitt gode resultater. Vi vinner altså prosjekter i F-35-programmet; vi får vedlikeholdskontrakter. Vi har lyktes med strategien vi har lagt. Da kan det være andre og bedre måter å bruke 100 mill. kr på, som også understøtter en industri som klarer seg i konkurransen.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er meget tilfreds med at komiteen slutter seg til regjeringens forslag til investeringene vi gjør i Forsvaret. Prosjektene er alle viktige bidrag til å opprettholde et troverdig og relevant forsvar i en mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Marianne Marthinsen (A) [10:41:32]: I mitt innlegg ba jeg om at forsvarsministeren svarte vedrørende henvendelsen fra Avinor til Forsvarsbygg om plassering av hangar for MPA-flyene. Jeg ba om svar på om det innebærer at hangaren må flyttes, om det får noen kostnadmessige konsekvenser, og om det endrer de operative forutsetningene for plassering av MPA-flyene. Dette brevet er informasjon som er ny for Stortinget, og derfor mener jeg at det i høyeste grad er relevant at vi stiller spørsmål rundt det. Det er forsvarsministerens ansvar at vi tar informerte beslutninger i Stortinget, men det eneste svaret vi nå fikk, var at det jobbes med å finne konstruktive løsninger, hvis jeg siterer forsvarsministeren riktig. Så derfor spør jeg igjen: Er den kostnadsrammen som vi har til behandling i dag, reell, og lar plasseringen av disse MPA-ene seg gjennomføre under de forutsetningene som Stortinget tidligere har vedtatt?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:42:27]: Ja – med den kunnskapen vi har nå, er svaret ja på alle de spørsmålene. Dette er en naturlig del av prosessen. Man lager en reguleringsplan, man plasserer ut EBA, og så gjør man de analysene det er nødvendig å gjøre for et sånt prosjekt. Så blir det behandlet, og man må gjøre nødvendige justeringer. Både Avinor og Forsvarsbygg har skissert konstruktive løsninger her. Man kan enten flytte den, eller man kan dreie hangaren, som Avinor foreslår i sitt brev. Her er det altså et godt kunnskapsgrunnlag for å finne en løsning akkurat for den problemstillingen, og dette er en naturlig del av en prosess når man bygger en base av denne størrelsen.

Marianne Marthinsen (A) [10:43:07]: Takk for svaret. Da velger jeg å legge til grunn at den kostnadsrammen vi nå behandler, er reell, og at prosjektet vil la seg gjennomføre innenfor den kostnadsrammen. Men allikevel, i lys av det som er sagt her i salen i dag, og i lys av statsministerens tidligere uttalelser, velger jeg å følge opp. Statsministeren har tidligere uttalt at det fortsatt skal være trening og øving på Andøya. Ingen har så langt kunnet svare på hva det egentlig innebærer, så mitt oppfølgingsspørsmål til forsvarsministeren er rett og slett: Risikerer vi nå med dette løpet å ende opp med to parallelle MPA-baser?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:43:45]: Det er faktisk et kjærkomment og veldig godt spørsmål. Grunnen til at vi behandlet Bodø og Andøya i revidert nå, var som følger: NATO er i gang med å rullere sitt planverk opp mot alle medlemslandene. Det gjør at vi har behov for å rullere vårt nasjonale planverk når det gjelder baser. Både i Bodø og på Andøya har vi store sivile omstillingsprosjekter på gang. Vi hadde behov for å avklare status for Bodø og Andøya i så måte, sånn at vi fikk skapt forutsigbarhet for den sivile aktiviteten som er planlagt der. Derfor har både Bodø og Andøya fått en beskrevet beredskapsstatus. Ja, det kan bli alliert aktivitet der, men vi vil ikke ende opp med to parallelle MPA-baser. Andøya vil bli forberedt for en rolle i en

krise-/krigssituasjon, en beredskapsrolle. Vi øver mye med allierte, og da kan det hende at vi må øve både på Bodø, Andøya og andre steder.

Marianne Marthinsen (A) [10:44:48]: Jeg har problemer med å tolke forsvarsministerens svar her, og jeg antar at Stortinget blir nødt til å gå nye runder hva gjelder alliert mottak mer bredt, og hva slags konsekvenser det kommer til å få for vår basestruktur. Men han bidrar ikke til å oppklare hva statsministerens utsagn om fortsatt trening og øving faktisk innebærer, og vi hører bekymringen der ute om at dette kommer til å ende med at vi har utstrakt amerikansk virksomhet på

Andøya, mens vi har en norskbasert aktivitet på Evenes. Er dette en utvikling som forsvarsministeren ser for seg, og som han mener er ønskelig?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:45:41]: Nei, det er ikke en utvikling jeg ser for meg. Tvert imot har vi vedtatt i den langtidsplanen vi er inne i nå, og det nasjonale planverket vi bygger på, at vi skal øve sammen med våre allierte. Vi har også i konseptet for Evenes beskrevet aktivitet for allierte. MPA-aktiviteten skal foregå fra Evenes. MPA-aktivitet med allierte skal også foregå fra Evenes. Vi har forsøkt – for å skape forutsigbarhet for de sivile prosjektene i Bodø, ny by, ny flyplass, og på Andøya med testsenteret og Andøya Space Centre – å skape stor forutsigbarhet for de sivile interessentene som er inne, ved å beskrive en beredskapsstatus for de to basene. I et beredskapsperspektiv må enhver flyplass i Norge kunne være forberedt på at man kanskje må bruke den i krise eller krig. Men vi forsøker å skape så stor forutsigbarhet (presidenten klubber) for de sivile aktivitetene som mulig med det vi gjør.

Presidenten: Då er tida ute.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:47:01]: Det er svært mange spørsmål ein kunne hatt lyst til å stille, men eg skjønar at eg får berre ein replikk, og det seier sitt.

Det kunne ha vore interessant å spørje om når forsvarsministeren var informert om problematikken med turbulens på Evenes knytt til den sivile luftfarten, og når han hadde tenkt å informere Stortinget. Kvifor har det slik hast å ferdigstille MPA-basen på Evenes? Er det ikkje rett at ein i dag flyr P8 frå Andøya, og gjer det veldig godt? Er det ikkje òg rett at det har vore problematiske prøveflygingar med P8 på Evenes?

Men det kan ikkje spørjast om, for me har ikkje tid til alt saman. Det kunne vore interessant å vite om statsråden kan garantere at kostnadsrammene held, når me veit at kostnadsramma på Evenes har auka med 80 pst. før spaden er stukken i jorda.

Men eg vil likevel berre spørje: Vil flyttinga av hangaren medføre auka kostnader? Og eg vil ta opp igjen spørsmålet frå Marthinsen: Vil me få to parallelle MPA-basar og bandleggje både Andøya og Bodø framover? Det er ikkje føreseieleig frå statsråden.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:48:17]: Dette var et perlekjede av grunnløse påstander, så jeg er ikke helt sikker på hva jeg skal begynne med. Med det vi vet nå, vil ikke kostnadsrammen sprekke på Evenes. Hvis det tilkommer kunnskap om at det skjer, kommer vi til Stortinget og informerer om det – ganske enkelt. Men der er ingenting. Jeg registrerer at Navarsete i media uttaler seg om konflikten mellom Avinor og Forsvars-

bygg. Dette er ikke en konflikt. Det er to fagmiljøer som gjør det de skal gjøre; de prøver å bygge så gode forhold som mulig på den nye basen. Avinor skisserer selv i sitt eget brev en mulig løsning: Drei hangarbygningen, så vil vi få gode operative hensyn.

Man opererer sivilt på begge de flyplassene. Operativiteten er like høy på Evenes som den er på Andenes. På Evenes opererer man med jetfly, på Andenes opererer man med propellfly, sivilt – noe som burde tilsi at operativiteten på Andenes burde være enn høyere enn på Evenes. (Presidenten klubbar.) Det er altså gode forhold ... (presidenten avbryt).

Presidenten: Tida er ute.

Audun Lysbakken (SV) [10:49:37]: Jeg tror statsråden bare må akseptere at flere saker i det siste har bidratt til at opposisjonen har litt frynsete tro på hans evne til å informere klart og tydelig om kostnadsrammer som sprekker. Nå ble det uklart for meg hva som egentlig var svaret på spørsmålene om Evenes.

La meg ta opp den andre kostnadsrammen vi er bekymret for om dagen, og det gjelder kampflyene. Ifølge oppslag i Klassekampen tilsier de beregninger som valutaekspertene nå gjør, at ikke bare styringsmålet for kampflykjøpet ryker, men at også kostnadsrammen kan være i ferd med å ryke. Er det også statsrådets inntrykk, eller kan statsråden berolige Stortinget med å si at han har om ikke stø kurs mot styringsmålet, så i hvert fall kurs for å holde seg innenfor kostnadsrammen for F-35-kjøpet?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [10:50:32]: Denne statsråden får også litt frynsete tiltro til opposisjonens vilje til å tilegne seg den kunnskapen som trengs i disse sakene. Vi har sagt hele tiden at kostnadene for kampflyprogrammet er avhengig av tre ting: Hva slags kostnadsreducerende tiltak man kan fortsette å gjøre – hittil har man tatt ned prosjektet med 8 mrd. kr i forhold til styringsrammen. Hva slags forhandlinger man gjør framover for at man forhandler seks og seks fly når man kjøper dem – det vil også ha sitt å si for prisen, det kan være kostnadsreducerende. Det tredje er valutaen.

Når representanten viser til regnestykket i Klassekampen, nekter Klassekampen å ta inn de to første faktorene. De lager en prognose kun basert på valutaen. Nei, det er ikke sånn dette prosjektet ble presentert for Stortinget, da representanten satt i regjering. Det er ikke sånn vi har informert Stortinget i årene etterpå. Det er ikke sånn vi har planer om å informere i framtiden heller. Vi tar hele bildet. Hvis vi ser en mulig kostnadsprekk, informerer vi selvfølgelig Stortinget.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Hårek Elvenes (H) [10:51:57]: Det var representanten Navarsete og representanten Lysbakken som fikk meg til å ta ordet. Representanten Navarsete sa at usikkerhetsfinansieringen ikke var finansiert. Det er feil. Usikkerhetsavsetningen ligger i kostnadsrammen som Stortinget har bevilget, men usikkerhetsavsetningen ligger ikke i prosjektets styringsmål.

Hva gjelder representanten Lysbakken, har SV en gjentagende hang til å komme tilbake til F-35-prosjektet, hele tiden med det for øye å redusere antallet fra 52 til 40 kampfly. Det har SV vært opptatt av lenge før denne saken om en mulig kostnadsoverskridelse kom. SV har sågar hevdet i budsjettdebatten at ved å redusere antall kampfly fra 52 til 40 vil man ha 220 mill. kr mer å bruke på forsvarsbudsjettet. Så har man tillatt seg å si at gjennom det vil man styrke Forsvaret.

For det første er det en veldig liten økning i forhold til den økningen som ligger inne i årets forsvarsbudsjett på 4 mrd. kr. Men det som er mer alvorlig, er at å redusere antall kampfly fra 52 til 40 gjør noe med Luftforsvarets kampevne, og når man reduserer Luftforsvarets kampevne, reduserer man også det totale forsvarets militære kampevne. Disse flyene skal ikke bare utføre operasjoner på vegne av Luftforsvaret, men de skal faktisk sikre at landstyrker og Sjøforsvaret er i stand til å gjennomføre de operasjoner som de må gjøre, når de er avhengig av et sikkert luftrom.

Så til den påståtte kostnadsoverskridelsen på F-35. Det er to faktorer som varierer her. Den ene er prisen på selve flyet. Det bør nevnes at produksjonsprisen på flyet går ned og ligger lavere enn det man først antok. Så har man en valutakurs som vil variere over tid. Men hvis man ser disse to faktorene mot hverandre, og ser inn i glasskulen så langt som man overhodet har forsyn til å gjøre, er det ikke noe som tyder på at det ligger en kostnadsoverskridelse på dette prosjektet.

Så kunne det også vært interessant, hvis man klarer den intellektuelle tanken, å se investeringskostnaden sammen med selve levetidskostnaden på prosjektet. Da sitter man med totalsummen på prosjektet. Som ministeren har påpekt flere ganger, er det intet som tyder på at denne totalsummen på F-35-prosjektet blir overskredet. Den saken i Bergens Tidende er en lapsus av uavhengige saksforhold, der man ser nødvendig EBA og fasiliteter man trenger for å drive F-35 i det daglige, sammen med investeringskostnaden. Hvis man velger å koke dette sammen uten å etterprøve egne påstander på en god måte, kan man lage en hvilken som helst historie.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:55:37]: Det vart litt kort tid til å avslutte innlegget mitt i første omgang, så

eg tenkte eg skulle gjere det ferdig – sjølv om eg ikkje skal forlengje debatten unødvendig.

Det er interessant å registrere korleis statsråden berre avfeiar alle innvendingar. Det er bra at det vert ført i Stortingetslogg, for det kan hende det vil kome til nytte ved seinare høve.

Dei som arbeider i MPA-miljøet, dei som arbeider i ulike flyselskap, dei som er flygarar, seier ikkje det same som statsråden når det gjeld forholda på Evenes. Det er merkeleg at det er så ulike versjonar frå dei som faktisk dagleg har sitt virke som flygarar, og frå statsråden, som sit på eit kontor her i Oslo.

Sjølvsagt har ikkje eg og Senterpartiet svar på status i saka mellom Avinor og Forsvaret sidan me ikkje har fått informasjon om det. Me har ikkje fått noko informasjon. Det burde me hatt. I verste fall kan me ende i ein situasjon der den sivile luftfarten vert fortrengd som følge av utbygginga, når ein skal ha både QRA og maritime patruljefly inn på eit ganske avgrensa område, sidan dette òg er Ramsar-område. Det er òg topografi. I så fall misser Ofoten flyplass for sivil trafikk. Det har kome ei lang kravliste frå lokalmiljø og lokalpolitikarar for kva dei vil krevje. For det er klart at dei er no livredde for at dei vert sitjande med følgjekostnadene av dette arbeidet. Er den risikoen verdt å ta? Estimert kostnad for ein ny flyplass i Lofoten og Vesterålen er vel om lag 20 mrd. kr, ifølgje Avinor. Er dette ein risiko som det er verdt å ta?

Så på bakgrunn av at det har kome nye opplysningar i saka mellom framlegging frå komiteen og debatten, har Senterpartiet levert eit laust forslag i dag der me ber om at investeringsproposisjonen går attende til komiteen for ny handsaming. Det rekk komiteen fint å gjere før sommaren om ein vil hastebehandle han. Då burde ein få ei full utgreiing frå statsråden, gjerne i lukka møte, i og med at han stadig viser til at mykje er hemmeleg.

På bakgrunn av at me må fatte vedtak som skal ha legitimitet, som folk skal ha tillit til, som skal vere basert på fakta, og at all informasjon ligg på bordet, håpar eg på at Senterpartiet får støtte for forslaget sitt.

Marianne Marthinsen (A) [10:58:53]: Jeg hadde behov for å tegne meg en gang til – av et par ganske åpenbare grunner. Den ene er for å avlegge representanten Elvenes en visitt, som her fra talerstolen velger å kalle en gjennomgang av det totale kostnadsbildet for anskaffelsen av kampfly for – jeg tror ordet var – en lapsus av ulike opplysninger. Jeg synes, for å være helt ærlig, at det er urovekkende at det fra posisjonspartienes side er en så laber interesse for å få avdekket hva som er fakta når det gjelder kostnadsutvikling i programmet som helhet, og også for utvikling av basene. For dette er en sak med potensielt store konsekvenser for Forsvarets evne til å gjøre andre typer investeringer i framtiden.

Dette handler om Forsvarets handlingsrom i årene som kommer, og det burde vi alle være interessert i.

Så tilbake til Evenes. Jeg har et behov for, før vi runder av debatten i denne saken, å presisere de forutsetningene som nå ligger til grunn, også etter at forsvarsministeren har vært på talerstolen i flere runder. Forsvarsministeren har uttalt at flytting av hangaren ikke kommer til å gi økte kostnader og øke tiden det tar å gjennomføre det prosjektet. Det har altså forsvarsministeren bekreftet fra Stortingets talerstol, og det merker vi oss. Forsvarsministeren har nå også tydelig uttalt at vi ikke skal ha to parallelle MPA-baser. Det er jo da fristende å spørre om det innebærer at forsvarsministeren nå har sagt at alliert MPA-aktivitet også skal foregå fra Evenes. I så fall er det fint om han kommer på talerstolen og klargjør og presiserer det.

Jeg må si at jeg, i likhet med representanten Navarsete, er glad for at det føres referat, for dette er to sentrale avklaringer, som nå ligger til grunn for at Arbeiderpartiet stemmer som vi gjør i salen senere i dag. Det å få understreket nettopp det poenget er grunnen til at jeg gikk på talerstolen igjen nå.

Audun Lysbakken (SV) [11:01:30]: To ord om kampfly først, siden både forsvarsministeren og representanten Elvenes har vært svært bombastiske i sin omtale av det: Jeg vil vel si at det som står på spill nå, ikke er Luftforsvarets kampevne, men kampevnen til resten av Forsvaret – hvis investeringene i et svært stort, omfattende og dyrt kampflyvåpen gjør at vi ikke kan investere i andre ting som er helt nødvendige for å få Hæren opp og stå.

Det er helt riktig at SV mener det hadde holdt med 40 fly, og det er en rekke studier i forbindelse med kampflykjøpet som viser at det ville gitt Norge et godt og solid kampflyvåpen. Men alternativet i dag er altså 46 eller 52, siden svarene vi har fått fra Forsvarsdepartementet, tyder på at det ikke er juridisk mulig å gå tilbake på bestillingen av de siste seks. Det store spørsmålet nå er altså om vi skal gå til 52 eller ikke, og da vil det være – og det vil jeg understreke – uansvarlig å gå til 52 uten å ha tydeligere kontroll over kostnadsbildet enn det vi har i dag.

Jeg merker meg – og det er igjen svært viktig at det føres referat fra dette møtet, vi skal ta godt vare på det referatet – at forsvarsministeren er veldig klar på at han nå ikke har noen som helst grunn til å frykte kostnadsoverskridelser, og at representanten Elvenes på Høyres vegne kaller det «den påståtte kostnadsoverskridelsen» og sier at det er «intet som tyder på» at kostnadene blir overskredet, osv.

Alt er notert og vil bli tatt godt vare på. Jeg må også si at jeg synes Høyres omtale, gjennom representanten Elvenes, av kritisk journalistikk i denne saken i hvert fall

er lite elegant. Jeg tror regjeringen skal møte kritisk journalistikk i denne saken med en smule mindre arroganse. Jeg får håpe for regjeringens skyld at det ikke viser seg at det er Bergens Tidende som har rett. Da vil dagens referat bli en belastning for regjeringspartiene.

Kort til Evenes til slutt, det var derfor jeg egentlig tegnet meg. (Presidenten klubber.) – Det er ingen klokke her.

Presidenten: Beklagar, då er det tull med klokka. Du får eit minutt til.

Audun Lysbakken (SV) [11:03:45]: Det har stått null hele tiden. Helt kort: Jeg mener det er kommet fram en del opplysninger knyttet til Evenes som gjør at det vil være fornuftig at vi tar den lille ekstra tiden det vil kreve å få gått én runde til i komiteen. Jeg synes Senterpartiet har gode argumenter for det, og derfor vil SV stemme for det løse forslaget som er fremmet av Senterpartiet.

Willfred Nordlund (Sp) [11:04:28]: Proposisjonen som vi nå behandler, legger opp til at vi skal foreta store investeringer i Forsvaret. Det som er bekymringsfullt, og som flere representanter fra Senterpartiet har tatt opp – og jeg hører at også SV ønsker å støtte det – dreier seg om at man har et uavklart kostnadsbilde så langt, slik det framkommer når det gjelder bl.a. oppbygging av virksomheten for maritime patruljefly på Evenes. Grunnen til at den virksomheten er viktig, er at det handler om et av de viktigste bidragene Norge gir til NATO, og det dreier seg om vår egen overvåking, sikkerhet og kontroll med ressursene i havet.

Det som har løftet saken i det siste, handler om den korrespondansen som har framkommet mellom Avinor og Forsvarsbygg om beregnet risiko ved Evenes flyplass ved inn- og utflygning med dagens utforming og den infrastrukturen som ligger i det akseptable risikoområdet – det er akkurat innenfor i dag. Samtidig skal altså planlagt utbygging på Evenes på bakgrunn av behovet for nye hangarfasiliteter mv. for maritime patruljefly kunne føre til at internasjonale krav for turbulens ikke overholdes.

Det er ikke forsvarsministerens ansvar, egentlig, å sørge for at konsekvensene for sivil luftfart og øvrig områdeutvikling på Evenes – og for så vidt i Bodø – ivaretas, men det er jo interessant å kunne høre om man har gjort seg noen vurderinger dersom de internasjonale sikkerhetskravene på en sivil flyplass overskrides ved opprettelse av militære bygningskropper nært flystripa.

Det er videre slik at når kostnadsoverslaget henger så mye i lufta og forsvarsministeren uttaler til NRK at dersom det kommer nye anslag, skal man selvfølgelig komme tilbake til Stortinget, er det betimelig å spørre

hvorfor man ennå ikke har fått på plass reguleringsplanen, og hvorfor man har lyst ut anbudene i forkant, før man har fått Stortingets godkjenning av den kostnadsrammen man legger til grunn.

Så er det også kommet fram i det siste at USA har gjort simuleringer bl.a. av takeoff av fullastede P8, de nye maritime patruljeflyene som er besluttet kjøpt inn, og de har vært mislykket. Det betyr jo at man i utgangspunktet bare kan ta av eller lande én vei på Evenes, og gitt de topografiske og klimamessige forholdene som vi vet eksisterer der, er det spesielt at man fra flere partiers side er så standhaftig på at man allerede nå skal foreta beslutningen om investeringsramme uten at man har kartlagt om det faktisk er mulig å gjennomføre den plasseringen man har lagt til grunn. Det er interessant at statsråden sier at det er igangsatt et arbeid for å finne en best mulig plassering, men man burde jo kunne anta at dette var man klar over tidligere. Da kan jeg godt spørre: Når startet det arbeidet? Hvor er skissene og den nye plasseringen av området som man skal ha? Og er det slik at man er trygg på det alternativet man legger fram? Jeg tolker signalene som har kommet så langt, dit hen at det er man ikke, men man velger likevel å gå videre. Det er bekymringsfullt.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:07:44]: Det er en merkelig inngang til denne debatten. Ut fra det representantene Navarsete og Nordlund sier, skulle man nesten tro at det ikke fantes flyfaglig kompetanse verken i Forsvaret eller i Avinor. Jeg stoler på at de fagfolkene som behandler den prosessen, kan det de skal gjøre. Hvis man legger hele brevet fra Avinor til grunn, gir det legitimitet til prosessen, for man beskriver et problem, og man viser at man er i en konstruktiv prosess for å få løst det.

Willfred Nordlund spør: Når startet man med plasseringen? Vel, Forsvarsbygg foreslo åtte alternative plasseringer. Avinor valgte den plasseringen som er valgt ut nå, og så gjør man simuleringene av turbulens, noe man er nødt til å gjøre uansett hva man bygger på en flyplass. Det er altså en høyst ordinær prosess man er inne i.

Så til det med kampfly og den basen. Jeg registrerer at opposisjonen bruker begrepet «avslørt» om den prosessen. Bergens Tidende får jo ikke SKUP-prisen for å lese de dokumentene regjeringen har sendt til Stortinget. Der har de hentet kunnskapen om kampflyprogrammet. Som jeg sier, hvis man skal lage en kvalifisert prognose framover, må man ta inn over seg at man har kostnadsreduksjoner i programmet, man må ta inn over seg at det skal forhandles pris på de neste flyene, og man må ta inn over seg valutaproblematikken. Alt dette er det informert om i dokumentene til Stortinget. Jeg er helt enig i at det er utfordrende hvis vi skal sitte med en

dollarpris på nærmere 9 kr i seks år framover, men en valutautfordring er også beskrevet, samtidig som vi har brukt mye tid på å beskrive at prosjektet er vellykket. På styringsrammen har vi per nå gått ned med 8 mrd. kr, fra 74 mrd. kr, innenfor prosjektet. Man gjør kostnadsreducerende tiltak som kommer prosjektet til gode.

Så til det siste, anbud. Man gjør en forhåndsgodkjenning av leverandørene. Dette er prosesser som tar tid, sånn at vi skal sikre at alle får levert. Det er den prosessen som nå er i gang på Evenes på det ene prosjektet. Man får en godkjenning av leverandørene, man har lagt ut anbudsdokumentene på Doffin, og så har man tatt forbehold om politisk godkjenning av det. Det er en høyst ordinær, veldig transparent og trygg prosess som er i gang her.

Willfred Nordlund (Sp) [11:10:42]: Jeg merket meg at forsvarsministeren ikke var interessert i å gå inn på hva man gjør dersom Forsvarets plassering av bygg på Evenes vil komme til å legge hinder for at man klarer å oppfylle de flyfaglige kravene som fastsettes internasjonalt.

Men mer interessant er det at forsvarsministeren angriper Senterpartiet for å stille spørsmål ved den flyfaglige kompetansen. Tvert imot – det har vi ikke gjort. Det er nettopp den flyfaglige kompetansen som ligger til grunn, og det brevet som er kommet fram med diskusjon om turbulensen som oppstår med den plasseringen man har valgt, som gjør at vi stiller spørsmål. Det er jo flyfaglig kompetanse som har påpekt at med de forholdene man legger opp til nå, er det ikke mulig å gjennomføre. Jeg registrerer også at statsråden er enig i det, og det er derfor man nå, til slutt, har igangsatt et arbeid med å se på en alternativ plassering.

Det framkommer ingen steder i proposisjonen at disse forholdene ikke er avklart, men man er veldig tydelig på at man har behov for å fastsette en kostnadsramme, og at man er klar til å gå i gang. Det er for så vidt også et signal som blir gitt gjennom at man har startet det som heter prekvalifisering av leverandører, i forbindelse med anbud for bygging av ny hangar på Evenes.

Risikoanslagene for hvordan de flyoperative forholdene skal være, er i kraftig vær, man kan godt si at de er i kraftig turbulens, og det er svært usikkert om man klarer å få en trygg landing. Det er også det forholdet Avinor har påpekt i forbindelse med plasseringen av hangaren som Forsvarsbygg har foreslått. Jeg registrerer også at regjeringen er svært usikker – og tydeligvis litt usikker på sine vinger – på hvor hen man skal lande, og det er jo et uttrykk for at man, selv om man påstår at man kjenner kostnadsrammen, signaliserer at man godt kan ha behov for å komme tilbake til Stortinget med nye, oppdaterte anslag når de foreligger.

Det er bekymringsverdig at vi skal foreta en sånn investeringsbeslutning i Stortinget i dag uten å ha disse forholdene avklart, og det ville vært formålstjenlig om vi faktisk evnet å ta en liten pause for å sjekke at vi er der vi skal være, og at vi ikke går på noen stor kostnadsmell her. For det vil ha påvirkning på øvrige prosjekter som vi er helt avhengige av blir igangsatt, med bygging og innkjøp av nytt materiell i Forsvaret og for øvrig en generell styrking av hele vår forsvarsevne.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:13:26]: Her må vi skjele lite grann til roller. Det er ikke slik at Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé er styringsgruppen til prosjektet på Evenes. Det er ingen kunnskap tilgjengelig som tilsier at prosjektet kommer til å sprekke. Nei, vi har fått kunnskap om at det er en god prosess på gang – det er en god dialog mellom Avinor og Forsvarsbygg. Det er ingen tilgjengelig kunnskap som tilsier at man i Stortinget ikke bør vedta investeringsproposisjonen.

Det vil komme mange utfordringer i et så stort prosjekt som dette. Det står heller ingen steder – slik det forsøkes antydnet fra representanten Nordlunds side – at Forsvaret har en intensjon om å senke de operative evnene på Evenes som lufthavn med hensyn til sivil trafikk. Nei, tvert imot: Man er i en dialog, i en prosess, for å opprettholde de operative egenskapene ved lufthavna. Derfor har man gjort de turbulenssimuleringene, og derfor er det et alternativ å flytte den. Et annet alternativ som Avinor også har pekt på, er å dreie hangarbygningen. Det vil gi betraktelig bedring. Det er klart det skal være sivil trafikk på Evenes også i framtida.

Så til det med prosessen: Reguleringsplanen er inne til godkjenning nå. Den vil sette rammene for støy, for utslipp og for alle de kravene som er kommet. Jeg er veldig glad for at det er et lokalpolitisk engasjement på Evenes for forholdene rundt lufthavna – det skulle blitt bare mangle. Jeg er veldig glad for det. De har også kommet med innspill i det som er de demokratiske prosessene – planverkprosessene vi har i Norge. Det er veldig bra.

Dette er en sunn prosess, og det er ingen grunn for Senterpartiet til å prøve å så tvil om hvor vi er i denne prosessen nå, eller stoppe opp og prøve å antyde at man ikke har tilgjengelig all den kunnskapen man trenger. Jo, all den kunnskapen man trenger, har man tilgjengelig.

Dette er et stort prosjekt, og det kan komme justeringer underveis. Men vi har ingen kunnskap om at vi vil ha noen økende kostnader nå, vi har ingen kunnskap som tilsier at vi får noen kostnadssprekk. Hvis så skulle skje, kommer jeg selvfølgelig tilbake til Stortinget og informerer om det.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:15:44]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen, Leif Audun Sande, Jonas Gahr Støre og Hadia Tajik om anstendighet for renholderne i Forsvaret og en fornuftig organisering av renholdet i forsvarssektoren (Innst. 347 S (2018–2019), jf. Dokument 8:109 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten føreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 10 minutt, og at taletida vert fordelt slik:

Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Raudt 5 minutt.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:16:49] (ordførar for saka): Denne saka handlar om eit område som kanskje ikkje vert så mykje diskutert som dei reint operative oppgåvene til Forsvaret. Men det at ein har eit reint og skikkeleg miljø rundt seg, at ein opplever at det er på eit høgt og godt nivå, gjer jo noko med soldatane si evne til å få den kvila og restitusjonen dei treng, i eit godt miljø, som òg er med og fremjar eit godt arbeidsmiljø.

Eg vil takke komiteen for eit godt samarbeid. I denne saka er det jo ikkje det breie fleirtalet som det var i iallfall delar av den førre saka. Eg vil gjere greie for saka og deretter kort om Senterpartiet si haldning, og så reknar eg med at regjeringspartia, posisjonen, vil gjere greie for sitt syn.

Forsvarsbygg hadde tidlegare 400 tilsette innan reinhald. Selskapet ISS vann anbudsprosessen og tok over oppgåvene 1. mai 2016. Tidlegare var Forsvarsbygg aleine leverandør av desse tenestene ved bruk av eigne tilsette og noko innleige, som stod for 30 pst. av reinhaldet. Det har vore stor misnøye med omstillinga. Det er òg vist til ein FAFO-rapport frå 2018, rapport nr. 32. Kontrakten med ISS går ut i januar 2020, og det gir høve til – som forslagsstillarane frå Arbeidarpartiet peikar på – at Forsvaret kan ta over reinhaldet på nytt dersom det er ynske om det.

Det er ingen tvil om at det er viktig med eit godt samarbeid mellom sivil sektor og Forsvaret, og at det i ein del høve kan gi god utnytting av ressursar og òg god operativ evne. I tillegg kan det vere med på å betre økonomien. Likevel – og no vil eg ta på meg Senterpartihatten – viser jo samtalar og dokument frå tilsette og leiarar i Forsvaret at ein ikkje har hatt den effekten av privatiseringa som var ynskt.

Skjold leir kan vere eit godt døme. Då Forsvarsbygg hadde oppgåvene med reinhald, var det 12–15 tilsette. Etter privatiseringa skulle fem gjere den same jobben. Det har ført til misnøye og negativ operativ effektivitet for Forsvaret. VG hadde nyleg eit oppslag om nettopp det, som viser at bygg ikkje vert skikkeleg reingjorde, og at det sjølvsagt ikkje gir den trivselen som bør – og skal – vere i ein leir der ein skal slappe av og samle krefter for å ha gode krefter til operativt arbeid.

Plassmajoren på Skjold meiner at berre 50 pst. av det avtalte reinhaldet vart gjort for 2018, men at det er fakturert for 100 pst., og før påske vart to plasthallar stengde i leiren grunna manglande vasking. Det er òg slik at personell som ikkje har sikkerheitsklarering, f.eks. vikarar som kjem inn raskt, må følgjast rundt av militært personell. Fleire i Forsvaret må nytte arbeidstid til dette, og det har jo ein negativ operativ konsekvens. Hovudverneombodet, Thomas Hansen, har stengt fleire hallar. Det har operativ betydning, og det er ikkje ein situasjon som kan halde fram i den tida vi går inn i.

Forsvarsdepartementet har elles gått attende og tilsett eigne vaskarar sjølve innanfor departementssamarbeidet, sidan dei meinte at kvaliteten ikkje var god nok. Det er jo interessant at departementet for eigen del har andre krav enn det ein meiner ein skal ha for dei ulike basane rundt omkring.

Det er òg lagt fram eit laust forslag, forslag nr. 2, frå representanten Moxnes på vegner av Raudt. Det er eit forslag Senterpartiet har stor sympati for. Det er ikkje utgreidd, men likevel vil eg følgje debatten i dag og vurder korleis partiet vil røyste når me er til endes med dagens debatt.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslaget som Senterpartiet er med på?

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:22:03]: Eg vil ta opp forslaget som Senterpartiet er medforslagsstillar til.

Presidenten: Då har representanten Liv Signe Navarsete teke opp det forslaget ho refererte til.

Martin Kolberg (A) [11:22:22]: Jeg vil hevde at denne saken er av viktig prinsipiell betydning. Det er ingen som behøver å være i tvil om at Arbeiderpartiet også mener at det må være et samarbeid mellom Forsvaret

og de private i Norge for at Forsvaret skal kunne fungere effektivt. Det har vi alltid stått bak, og det gjør vi også i dag.

Men slik denne saken framstår, og slik som den har utviklet seg, må jeg si at det er rart at det ikke er mulig å få stortingsflertallet med på å se på denne saken på nytt, fordi dette rett og slett ikke har fungert. Vi har vært igjennom denne diskusjonen en gang tidligere, i forbindelse med en replikkveksling her. Det er helt tydelig at her er det ideologiske begrunnelser som er ute og går – dessverre.

Jeg vil, med de opplysningene som komiteen nå sitter med, karakterisere privatiseringen av renholdet i Forsvaret som en fiasko. Som det framkommer av innstillingen, er det i Forsvaret selv betydelig skepsis til og direkte motstand mot hvordan arbeidet blir utført av ISS – direkte motstand i Forsvaret selv. Det markante eksemplet er det som saksordføreren nevnte her, fra Skjold, hvor det er konkrete klager på renholdet, og at renholdet er så dårlig at de må stenge deler av leiren av hygieniske grunner. Grunnen til at det utvikler seg sånn, er at ISS forsøker å presse kontrakten slik at de ikke har mannskap til å gjøre jobben på en riktig måte. Det er det som er sakens konkrete faktum. Det går altså så langt at det går ut over det som kalles for operativ evne, i den forstand at det går ut over hygiene, trivsel og operativ mulighet.

Dernest blir det fra mange hold fortalt oss – og det er fra kvalifisert personell – at de må bruke mye av sikkerhetspersonellet rundt omkring på Forsvarets anlegg for å følge vaskeassistentene rundt fordi de ikke er sikkerhetsklarert. Det er en ny situasjon i Forsvaret, som vi ikke hadde før, da vi hadde den andre ordningen. Bare det burde jo være et tankekors for forsvarsministeren og for dem som støtter denne ordningen. Dette er primære grunner til at Arbeiderpartiet har gått inn i dette – fordi vi ser på dette som en uheldig ordning for Forsvaret.

Så har vi det paradokset som statsråden har bekreftet tidligere her i stortingssalen, at av disse grunner har departementet gått vekk fra å ha ISS som renholder. Departementet kunne ikke ha dem lenger, og Forsvaret protesterer. Regjeringen mener allikevel at man skal opprettholde en sånn ordning. Det er da jeg sier: De gjør det på ideologisk grunnlag. Det er beklagelig at man i sin håndtering av en slik for så vidt avgrenset sak i Forsvaret er nødt til å bruke ideologi for å greie å fremme sine standpunkter.

I salen sist sa statsråden – og dette er sitat:

«Ja, det har vært betydelige problemer med den tjenesten som skulle leveres fra ISS, både når det gjelder kvalitet, og når det gjelder arbeidsmiljøet og hvordan de ansatte føler de har blitt mottatt der.»

Altså er statsråden og jeg enige om situasjonsbeskrivelsen, men allikevel er det ikke mulig å få stortingsflertallet og regjeringen med på en refleksjon og en mening om at her bør man snu på flisa, for å si det rett ut.

Så hevdes det at det er spart 400 mill. kr i perioden fra mai 2016 til 2019. Det kan godt hende at det er sant, men hva er det på bekostning av? Jo, det er på bekostning av to forhold.

Det ene er at det åpenbart er på bekostning av kvaliteten i renholdet i Forsvarets institusjoner i Norge, en helt unødvendig ting som ikke burde vært til behandling her i stortingssalen i det hele tatt, for dette burde regjeringen håndtert.

Da er vi over på det andre hovedpunktet: hva dette har betydd for de ansatte som arbeidet trofast i Forsvaret i tiår etter tiår med renhold. Vi kjenner resultatet: 60 renholdere ble overført. De andre ble sagt opp. Tenk på det! De menneskene som hadde jobbet i Forsvaret i alle år, ble altså sagt opp – etter mange års tjeneste. Det er mange som har tapt betydelige pensjonsinntekter som et resultat av dette. Er det noe vi skal drive på med i Norge – å gjøre sånne ting mot trofaste ansatte i statlige foretak? Sømmer det seg politisk å gjøre sånne ting fordi man påstår at man skal greie å spare noe? Så har man kanskje spart noe, jeg skal ikke protestere på det, men kvaliteten har blitt deretter. Og dette er det ikke bare jeg som sier. Jeg kan ikke si dette fra Stortingets talerstol uten at jeg har dokumentasjon fra Forsvaret selv. Det er Forsvarets egne folk som sier dette. Da burde i hvert fall forsvarsministeren reagert i lojalitet til dem. Det skal bli spennende å høre hva han sier senere i debatten.

Oppsummert er altså situasjonen den i denne saken at det er dårlig renhold, vi har betydelige utfordringer med sikkerheten, vi har satt en trofast arbeidsstokk under press og gitt mange av dem dårligere økonomiske vilkår, og mange som har sluttet, har ikke fått den pensjonen de har arbeidet for hele livet. Det er den oppsumerte situasjonen rundt dette.

Alt dette ble det advart mot. Vi sa: Ikke gjør dette, for det vil føre til disse tingene. Vi ble avvist. Det viser seg at vi har fått rett. Vi kan dokumentere at vi har fått rett når det gjelder både sikkerheten, renholdets kvalitet og de ansattes situasjon – alle de tre forholdene. Vi har fått rett i denne saken.

Derfor hadde det vært ønskelig, selvfølgelig, om vi kunne fått flertall for det forslaget vi har fremmet, som ville kunne sette en stopper for dette og bringe oss tilbake til gode forhold for de ansatte og også for Forsvaret og for sikkerheten. Vi får selvfølgelig ikke Høyre og Fremskrittspartiet med på dette, det er jeg helt klar over, for jeg har hørt argumentasjonen tidligere. Den bygger på en liberalistisk forståelse av at jeg tar feil, at bare privatiseringen kan fortsette, blir alt mer effektivt og mye bed-

re. Og så ser man selvfølgelig bort fra at folk mister pensjonsrettighetene sine og kommer under press når det gjelder arbeidsforhold. Det siste er vi vant til, men det burde ikke skjedd i denne sammenhengen. Kristelig Folkeparti og Venstre er med på lasset. Ja, selvfølgelig er de det. Det er prisen de må betale for å være i denne regjeringen.

Dette er kanskje ikke en så veldig stor sak i og for seg, men den er prinsipielt av stor betydning. Derfor er det helt nødvendig at vi gjør en markering her, og jeg håpet at stortingsflertallet kunne støttet dette forslaget, slik at vi kunne rydde opp i dette på en ordentlig og god måte.

Så vil jeg til slutt vise til at Rødt har fremmet et såkalt løst forslag, som handler om en annen sak, nemlig Forsvarets verksteder. Det er mange intensjoner i det forslaget som Arbeiderpartiet støtter. Vi er veldig skeptiske til det presset som settes på verkstedindustrien i Forsvaret med tanke på at den også skal delvis privatiseres. Det har vi vært imot i forbindelse med forsvarsforliket, og vi er imot det i dag også. Imidlertid er det slik at å håndtere slike løse forslag som handler om noe annet enn det denne sakens realiteter handler om, ikke er en fornuftig og riktig saksbehandling. Så vi vil i denne sammenhengen vise til nødvendigheten av at man eventuelt kommer tilbake til dette med et forslag som forutsetter en saksbehandling i komité, og også i kommunikasjon med departementet. På det grunnlaget vil Arbeiderpartiet ikke stemme for det løse forslaget fra representanten Moxnes.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Hårek Elvenes (H) [11:32:23]: Jeg er enig med representanten Kolberg i at denne saken på sett og vis er prinsipiell, men med en litt annen innfallsvinkel. Den er prinsipiell i denne forstand: Hva skal Forsvaret drive med, og hva er Forsvarets kjernevirksomhet? Det ligger ingen ideologi i flertallets standpunkt i denne saken, det er en rent pragmatisk tilnærming. Som representanten Kolberg var inne på, kan man faktisk over en treårsperiode frigjøre ca. 300 mill. kr ved å gjennomføre denne endringen.

I forrige sak diskuterte vi stridsvogner – klarer man å utløse dette besparingspotensialet, er det jo fire stridsvogner. Er det noe sted Forsvaret har veldig gode forutsetninger for å kunne legge lista høyt – for å si det slik – er det på renhold, for det inspiserer man daglig. Når man ikke er fornøyd med renholdet, blir det i hvert fall ompuss for soldatene. Det bør være mulig å kunne løfte denne leverandøren slik at renholdet blir på det akseptable nivået. Det brukes private rengjørere i veldig mange andre deler av samfunnet, så det ville være rart om man ikke skulle få dette til å fungere i Forsvaret.

Hvis vi setter denne saken inn i en litt større sammenheng, for enhver sak hører til i en sammenheng – McKinsey leverte en rapport i 2013 som påpekte et årlig effektiviseringspotensial i Forsvaret i størrelsesordenen 3,5–4,5 mrd. kr. Det var egentlig nok til å dekke gapet i det driftsbudsjettet man da hadde mellom aktiviteten og investeringer man måtte gjøre, og de bevilgninger Stortinget stilte til disposisjon. Den rapporten er veldig interessant, den påpeker flere områder der Forsvaret kan ta ut en betydelig effektiviseringsgevinst: IKT, anskaffelser, driftsanskaffelser, investeringer, drift av bygg og anlegg og investeringer i bygg og anlegg. Denne saken er rett og slett en oppfølging av et av de mange tiltakene som denne rapporten var inne på.

Vi har tidligere behandlet andre tiltak, men jeg legger merke til at hver gang, eller i hvert fall ganske ofte når, Stortinget skal behandle oppfølgingstiltak for å frigjøre økonomiske ressurser i Forsvaret til å styrke den spisse enden, plasserer Arbeiderpartiet seg på organisasjonenes side. Jeg har forståelse for det, Arbeiderpartiet står jo i den tradisjonen, men man får ikke gjort det som Stortinget faktisk har vedtatt, og som flertallet i Stortinget har sluttet seg til, nemlig å drive Forsvaret mer effektivt og frigjøre økonomiske ressurser. Dette har vært en gjennomgangsmelodi i samtlige fagmilitære råd fra forsvarssjefen siden 2003. Da påhviler det Stortinget et ansvar for faktisk å kunne klare å få gjennomført dette, slik at man oppnår å ta ut de betydelige effektiviseringspotensialene som er i den etaten. En del er tatt ut, men fortsatt er det en del igjen. Da må enhver aktivitet under lupen, også hva gjelder renholderne. Og man har ikke vist mangel på forståelse for situasjonen for mange av dem som nå må få ny arbeidsgiver. Det er et faktum at renholdere som er over 60 år og har arbeidet over 15 år i Forsvaret, fortsatt får ha Forsvaret som arbeidsgiver, så man har jo utvist pragmatisme og forståelse for den enkeltes situasjon.

Konklusjonen er at dette er en liten sak, men det er en interessant sak i en større sammenheng, og vi får nok flere slike saker dersom vi skal klare å få skrudd Forsvaret sammen på en mer driftsøkonomisk fornuftig måte.

Geir Hågen Karlsen (FrP) [11:37:25]: Opposisjonen fremmer et forslag hvor de prater om anstendighet og fornuft, eller mangel på sådant i virkeligheten – vel, mon det.

La meg starte med «anstendighet». Det avgjøres vel først og fremst av om man følger lover, regler og avtaleverk og ellers oppfører seg skikkelig og anstendig. I denne saken har vi fulgt vanlig klagesaksbehandling. Av de ca. 400 som var involvert, gikk 11 til rettssak. De tapte rettssaken. De anket. Så ble det inngått et forlik, og da har man jo blitt forlikt og blitt enige. En del av forliket er

at den opprinnelige dommen, hvor de involverte tapte, er rettskraftig. Utover dette strakk departementet seg ekstraordinært langt for de eldste ansatte ved å gi dem spesielle avtaler og pensjonsvilkår. Departementet strakk seg langt utover gjeldende regelverk og avtaler i arbeidslivet. Det er vanskelig å karakterisere det som ikke anstendig. Man har fulgt arbeidsmiljøloven og bestemmelsene om virksomhetsoverdragelse. De har beholdt den lønnen de hadde. Hvis vi skal oppsummere spørsmålet om anstendighet, har Forsvarsdepartementet strukket seg langt, fulgt de reglene som er. Det må vel kunne omtales som anstendig.

Det som er realiteten her, er at Arbeiderpartiet gjør dette som en del av et mer bredt anlagt angrep på privat næringsliv og konkurranseutsetting. Det er det som er ideologien i denne saken. Tidvis bruker de et språk som jeg helst ikke vil karakterisere herfra. Men når man omtaler folk som profitører, tenker vel de fleste i Norge på dem som bygde flyplasser og andre ting for tyskerne under krigen, og ikke på private næringsdrivende, som satter hus, formue og tidvis familie og bruker all sin fritid på å prøve å skape lønnsom næringsdrift. Det er der verdien i samfunnet skapes, og det er disse som angripes med dette forslaget, som en bredere del av Arbeiderpartiets politikk.

Vi ser det veldig tydelig i Oslo, f.eks., hvor privatisering av hjemmetjenester ville ha spart i hvert fall 400 mill. kr i året, og det er bare en liten del. Der skal man jo privatisere catering og matlaging, man skal privatisere renhold. Så stakkars dem som går på privatvaskede gulv eller spiser privatlagd mat, det er åpenbart ikke trygt. Og det går ut over kvinnelige gründere, som ofte jobber i disse sektorene – med helse, omsorg, renhold, matproduksjon osv.

Når det gjelder denne saken konkret, pratet representanten Kolberg hele tiden om Forsvaret. Men realiteten er at Forsvarets logistikkorganisasjon har ti områder for renhold. Per i dag er det i hvert fall et av dem hvor det fortsatt er en del utfordringer. Det er tilfellet med Skjold og Troms-området, som sliter. De fleste andre er i orden. Forsvarsministeren og alle involverte har erkjent at det har vært en del oppstartsproblemer, men dette har man nesten i sin helhet brakt i orden. Så man har jo lært noe på veien. Løsningen er ikke å slutte å gjøre det som man nå nesten er i havn med, men å sørge for at det går i orden. Det er egentlig litt overraskende at denne komiteen skal behandle noe som forsvarssjefen og Forsvarets logistikkorganisasjons lokale ledd egentlig er i ferd med å få på plass. Men det er nå sånn det er.

Vi har spart 100 mill. kr på dette. Det er penger som vi kan flytte over til Heimevernet – kjøpe ammunisjon, stridsvogner eller noe annet for. Det er bare ett av veldig mange områder hvor vi skal gjøre det samme som repre-

sentanten Elvenes var inne på i sted: Vi må nådeløst forfølge alle de områdene hvor vi kan spare inn penger, og flytte det over i den spisse enden, sånn at Forsvaret kan gjøre det de skal.

Jeg jobber til daglig på Forsvarets høyskole. Der har vi omtrent halvert arbeidsstokken. Det er klart at vi må jobbe raskere, smartere og bedre og komme opp med nye løsninger, men vi har altså spart over 500 mill. kr i året. Med dagens valuta har vi bare der jeg jobber – pluss renhold, som vi diskuterer i dag – klart å skaffe oss seks stridsvogner i året. Hvis vi fortsetter sånn, skal vi få orden på stridsvognene og en rekke andre ting. Og det er en forutsetning for at vi skal lykkes, at offentlig sektor generelt driver effektivt og gjør det den skal.

Når det gjelder saken med Forsvarsdepartementet: De er en del av departementenes servicesenter, som har en felles løsning for alle departementene. Har de kommet til at ISS ikke leverte bra tjenester, og har gjort det på en annen måte, viser det at privatisering fungerer, for man blir tatt av kontrakten hvis man ikke lykkes og ikke klarer å oppnå de resultatene man skal oppnå. Det er jo sånn vi må drive det. Fordelen med privatisering er at vi også får stoppet en del av de offentlige virksomhetene som ikke fungerer bra. Se nå rundt omkring: Jeg så på en statistikk over sykefravær enkelte steder. Det finnes altså offentlige virksomheter som har 20 pst.–25 pst. – og nesten 30 pst. – sykefravær. Sånne virksomheter går konkurs hvis man driver i det private. Vi må jo prøve å få offentlig sektor – som alle egentlig er veldig glad i – til å fungere effektivt. Da må det konkurranseutsettes. Alle som har gått på skole eller har drevet med idrett, vet at konkurranse er bra for at vi skal yte litt mer.

Jeg skal avslutte på en hyggelig måte, jeg skal invitere opposisjonen til lunsj der jeg jobber til vanlig, på Akershus festning. Så kan de få lov til å gå på privatvasket gulv og spise privatlagd mat. Jeg kan love dem at det kommer til å bli en aldeles trivelig og trygg opplevelse.

Audun Lysbakken (SV) [11:44:15]: Dette er en stygg sak. Det er en sak som renholderne i Forsvaret selv har advart oss mot i flere år. Det var stor oppmerksomhet rundt denne beslutningen da den ble tatt. SV og flere andre partier jobbet intenst med å hindre dette i forrige periode. Dessverre har akkurat det vi advarte mot, vist seg å være det som skjedde.

Så hører jeg nå fra høyresiden i denne debatten at dette ikke handler om ideologi. Vel, det er helt åpenbart at dette inngår i et større bilde hvor denne regjeringen preges av en svært sterk tro på at mer markert gir bedre tjenester – en så sterk tro at statsministeren selv i forbindelse med Høyres landsmøte erklærte at denne kommunevalgkampen blir en verdikamp mot den radikale venstresidens ønske om å stoppe privatisering og vel-

ferdsprofitt. Vel, vi gleder oss til den verdikampen, og denne saken viser hvorfor den er viktig. Hvis vi skal få bedre tjenester i Velferds-Norge, bedre renhold i Forsvaret, må vi satse på menneskene og ikke på markedene.

Denne saken viser at privatisering er både usosialt og dårlig. I denne saken har man klart det kunststykket både å sørge for at mange arbeidsfolk som har tjent fellesskapet trofast gjennom et langt yrkesliv, har mistet jobben og mistet pensjon, og samtidig fått dårligere renhold og tjenester som ikke holder mål. En har altså oppnådd alt det som det ble advart mot på forhånd. Denne privatiseringen er en dundrende fiasko, og hvis ikke regjeringspartiene er i stand til å innse det, borger det dårlig for evnen til å ta lærdom av egne feil, som tross alt er og må være en viktig oppgave også for en regjering.

Det vi får beskrevet, senest gjennom oppslag i VG i går, fra Skjold, er en hverdag hvor færre skal gjøre samme jobb, hvor mange er blitt oppsagt i forbindelse med overgangen til privat arbeidsgiver, og hvor det f.eks. rapporteres om en fordobling av arbeidsoppgaver for enkelte. Store tap i pensjonsrettigheter er en annen del av dette.

Så må en for det første spørre seg: Sparer vi penger i det lange løp på å sørge for at tjenester vi trenger – for vi trenger renhold i Forsvaret også – ikke blir gjort? Er det en fornuftig måte å spare på? Jeg syns egentlig representanten fra Fremskrittspartiet sa det greit. Han ville vi skulle «nådeløst forfølge» alle muligheter til å spare penger, og det er vel egentlig en ganske grei beskrivelse av hva som har skjedd her.

Da er mitt spørsmål til regjeringssiden: Er det virkelig sånn at rovdrift på arbeidsfolk og dumping av pensjonsrettigheter er denne regjeringens strategi for å spare penger? I så fall syns jeg regjeringen skal finne seg andre måter å spare penger på. Denne diskusjonen om de i denne sammenhengen små beløpene som kanskje kan spares på en tjeneste som ikke blir gjort tilfredsstillende, kommer i ganske grelt perspektiv når en ser det opp mot måten milliardene flyr på i andre forsvarssaker, f.eks. når regjeringen skal ut og kjøpe fly.

Staten bør være en bastion for et ryddig arbeidsliv. Vi er i en situasjon hvor midlertidige jobber og løsarbeid brer om seg, ikke minst i tjenestenæringene, hvor vi ser et voldsomt press på arbeidsforhold og på lønninger, og det er en sentral og viktig del av den utviklingen mot økende ulikhet i makt og rikdom som vi har i Norge – et arbeidsliv som blir mindre og mindre på premissene til de mange som skal gjøre det arbeidet som bygger Norge, og mer og mer på premissene til de få som har mest penger og mest makt.

Vi må snu den utviklingen hvis ulikhetene skal ned. Vi må ha et ryddig arbeidsliv hvor faste, gode jobber er regelen. Hvis vi skal få et sånt arbeidsliv i privat sektor,

må staten gå foran. Her ser vi istedenfor at staten går etter den utviklingen vi har i deler av privat sektor, og som har gitt oss et arbeidsliv hvor – og det er viktig å minne om dette – de 10 pst. dårligst betalte i det norske arbeidslivet ikke har hatt reallønnsvekst de siste ti år. Det er det arbeidslivet vi har i deler av privat sektor. Staten må gå foran og vise vei til et annet arbeidsliv, og derfor må privatiseringen av renholdet i Forsvaret stoppes.

Så vil jeg bare si at SV vil stemme for det løse forslaget fra Rødt.

Bjørnar Moxnes (R) [11:49:44]: Noen partier har en helt blind tro på nyliberale skrivebordsteorier, hvor svaret alltid er privatisering, uansett hva spørsmålet var, og de er komplett resistente mot fakta fra den virkelige verden. Regjeringen har gått løs på Forsvaret med disse skrivebordsteoriene, og oppskriften har vært mer sentralisering og mer privatisering.

Så fikk ISS ta over renholdet i Forsvaret. Da gikk det ikke sånn som disse privatiseringsforkjemperne lovt. Det ble en viss innsparing på papiret, og nå går masse skatte kroner til ISS, men i realiteten var dette en katastrofe for Forsvaret og for renholderne.

Nå er det så dårlig renhold at flere av bygningene til Forsvaret må holdes stengt. I tillegg vet vi at folk som har gjort et grundig renhold i mange tiår, stått på for fellesskapet, mister over 1 mill. kr i pensjon på grunn av de borgerlige privatisering.

I tillegg må forsvarsansatte sette av tid og legge vekk oppgavene sine for i stedet å følge opp at renholdet gjøres sånn som det ble gjort før, da det var i egen regi, men som ikke gjøres når det er i ISS' regi. De bruker tid på å følge opp renholdet, skrive brev til stortingspolitikere og skrive klager til ISS. De har fått egne vaskedager, enkelte ansatte i Forsvaret, hvor de gjør jobben som ISS skulle ha gjort, men som de ikke gjør ifølge kontrakt.

Vi har mange ganger hørt denne tallmagien fra disse privatiseringsforkjemperne i de borgerlige partiene. Hvis vi bare privatiserer, får vi mer for mindre, sier de. Det lærte de på studiesirkel i Unge Høyre og FpU. Realiteten er at noen betaler prisen for dette. Det er arbeidsfolk som gjør det. De som gjør jobben, betaler prisen for Fremskrittspartiet og Høyres privatisering velsignet av Venstre og Kristelig Folkeparti. Samtidig tjener noen på det, altså eierne av selskapene. Det er helt åpenbart at vi burde ta tilbake renholdet i Forsvaret, i egen regi, og dermed sikre både kvaliteten og at det er anstendige arbeidsvilkår for dem som gjør denne viktige jobben.

Dessverre er ikke skandalen vi nå ser, nok til å bremse regjeringens planer om ytterligere privatisering i Forsvaret. Vedlikeholdet av utstyret skal nå ut av forsvarsgrenene og inn i sentrale enheter, som skal slippe til mer privat kapital. Takket være mobilisering fra fagbevegelse

sen i Forsvaret fikk vi i siste liten, i desember i fjor, stan- set at Hærens verksteder skulle privatiseres, men fortsatt frykter fagforeningene og de ansatte på verkstedene at sentralisering av vedlikeholdet er et steg på veien til en nært forestående privatisering av tjenestene. Nå er fryk- ten blant mange i Forsvaret at regjeringen på bakrom- met har besluttet å outsource vedlikeholdet i Luftforsva- ret.

Vi har sett hvordan det har gått med renholdet, men hvis vedlikeholdet blir outsourcet, kan det gå enda mye verre. Da snakker vi om Forsvarets utstyr og dermed den operative evnen som kan bli kraftig svekket av en slik type privatisering. Dette advares det mot av Norges offi- sers- og spesialistforbund, av Norsk Tjenestemannslag og av Fellesforbundet – de samme fagforeningene som har advart mot privatiseringen av renholdet i Forsvaret.

Forsvaret er fullt av kvinner og menn som gir alt for å forsvare Norge, også mot den største militære over- makt. Nå trenger de hjelp til å stå imot privatiseringen som er i ferd med å ødelegge viktige støttefunksjoner for Forsvaret. Nå må Stortinget ta grep, ta advarslene fra fag- foreningene på alvor og ikke minst stille seg bak vårt for- slag om å sikre at planlagt effektivisering av vedlikehol- det i Forsvaret ikke fører til ytterligere privatisering, ver- re arbeidsvilkår eller tap av vedlikeholdskompetanse i Forsvaret.

Jeg tar med det opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:54:57]: Nei, dette er ikke en ideologisk debatt, men venstresida vil gjerne at det skal være en ideologisk debatt, for da kan de bru- ke begrep som «rovdrift» og «velferdsprofitører» om velferdsentreprenører.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen har gått inn for å opprettholde ordningen med bruk av eksternt ren- hold der dette er hensiktsmessig. Sivilt-militært samar- beid vil kunne skape kostnadseffektive løsninger for å frigjøre midler til operativ virksomhet. Konkurransen er altså ett av flere viktige virkemidler for å bruke samfun- nets samlede ressurser mest mulig effektivt.

Effektivisering og forbedring av offentlig sektor er viktig for å kunne frigjøre ressursene til høyere prioriter- te formål. Sammen med økte bevilgninger er effektivise- ring av forsvarssektoren en sentral forutsetning for å kunne realisere målsettingene i langtidsplanperioden. I første rekke er målet å øke tilgjengeligheten og uthol- denheten. Så skal vi øke aktiviteten, tilstedeværelsen og beredskapen samt gjennomføre investeringer i viktige kapasiteter. Dette er en tilnærming som Stortinget har sluttet seg til.

Jeg skal komme tilbake til noen av påstandene som er satt fram om den nye renholdsordningen i forsvars- sektoren. Men først vil jeg kort legge fram noen fakta om ordningen.

Den nye ordningen gir en forventet samlet bespa- relse for forsvarssektoren på nærmere 400 mill. kr i peri- oden 2016–2019.

Da vi gikk over til den nye ordningen, var regjerin- gen opptatt av å ivareta de eldste renholderne særskilt. Det ble derfor opprettet en overgangsordning for de eld- ste renholderne nær pensjonsalderen, noe som medfør- te at ansatte over 60 år og med minimum 15 års ansien- nitet fikk tilbud om å fortsette sitt arbeidsforhold i For- svaret. Jeg er også glad for at øvrig fast tilsatt ren- holdspersonell fikk tilbud om fast jobb hos ny leveran- dør. Gjennom reglene om virksomhetsoverdragelse fikk de bl.a. videreført ansiennitet og lønnsnivå. Renholder- ne som ble overført til privat sektor, gikk over til de pen- sjonsordningene som gjelder for den eksterne virksom- heten. Disse pensjonsordningene er i tråd med de ram- mene Stortinget har lagt for pensjonsordninger i privat sektor. I tillegg vil mange kunne ta ut oppspart pensjon fra arbeidsgiveren i offentlig sektor, en såkalt oppsatt pensjonsrett.

Forsvarsdepartementet har lagt vekt på at det skal stilles klare krav om at leverandøren ivaretar sitt sam- funnsansvar, og at lover og regler følges. Forsvaret er en krevende kunde og stiller krav til både sikkerhet, kvali- tet og ivaretagelse av personellet. Forsvaret er pålagt å ha gode kontrollregimer for å påse at leverandøren ivar- etar disse kravene. Forsvaret har gjennom sine kontrol- ler funnet kun et mindre antall avvik, og disse ble rettet opp kort tid etter at ISS ble gjort oppmerksom på forhold- ene. Eventuelle henvendelser om at arbeidsbelastnin- gen for den enkelte renholder oppleves å være for stor, følges opp av Forsvaret. Dette gjøres ved å kontrollere den enkeltes renholdsområder. Der henvendelsen er berettiget, går Forsvaret i dialog med leverandøren.

Det var en forutsetning i konkurranseutsettelsen at sikkerheten skulle være minst like god som før. I tillegg til at leverandøren er sikkerhetsgodkjent, stiller kon- trakten krav om at renholderne skal være klarert i hen- hold til den graderingen som kreves i de lokalene de job- ber i. Forsvaret ivaretar selv renhold på lokasjoner som stiller særskilte krav til sikkerhet.

Svært mye av renholdet i forsvarssektoren går som forventet og i henhold til kontrakt. Der det er utfordrin- ger, følges dette opp av Forsvaret. Men, som komiteen også er kjent med, har leverandøren hatt særlige utfor- dringer med kvaliteten på renholdet i Troms, spesielt på Skjold. Flerbrukshallene som i april ble stengt på grunn av mangelfullt renhold, ble åpnet igjen 10. mai etter at ISS hadde satt inn ekstra ressurser for å få dem rengjort.

Det er også framsatt påstander om at ISS har fakturert for renhold som ikke er gjennomført. Forsvaret ser nærmere på disse påstandene og har så langt i arbeidet ikke klart å avdekke feil. Som følge av utfordringene lyses kontrakten i Troms ut på nytt med sikte på inngåelse av ny kontrakt for oppstart i januar 2020.

Med unntak av utfordringene på Skjold opplever Forsvaret samlet sett en bedring i kvaliteten av renholdsleveransene.

Det er ikke noe nytt at det er utfordringer med renholdet enkelte steder. Det forekom også da Forsvarsbygg hadde ansvaret. Det som nå er nytt, er at avviksrapporteringen er satt i system, og dårlig renhold får konsekvenser for leverandøren i form av bøter.

Et godt sivilt-militært samarbeid er et sentralt virkemiddel for regjeringen for å bygge et sterkt forsvar. Sivile løsninger vurderes der dette gir den beste utnyttelsen av ressursene og best operativ evne samlet sett. Forsvarets samarbeidspartnere er aktører som har ressurser og kompetanse Forsvaret trenger. Den nye ordningen har oppfylt forventningene om å bidra til en betydelig økonomisk ressursfrigjøring. Til tross for utfordringene med mangelfullt renhold i enkelte områder er den økonomiske gevinsten som har blitt frigjort til høyere prioritert virksomhet, så vesentlig at det langt overstiger utfordringene. Den nye ordningen for renholdstjenester bidrar til at sektoren kan krets samle om sine kjerneområder og fokusere på å videreutvikle og øke den operative evnen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [11:59:59]: Jeg tviler på det, men legger til grunn at dette ikke er ideologi, men det som kalles for pragmatisme og et ønske om effektiv drift. Da er mitt spørsmål til forsvarsministeren, som ansvarlig for all virksomhet i Forsvaret, også det vi snakker om her: Er det ut fra et pragmatisk synspunkt riktig å sørge for at de ansatte får dårligere lønns- og pensjonsvilkår, og at man kommer i en situasjon hvor renholdet blir såpass dårlig at man er nødt til å stenge virksomheter i Forsvaret? Er det en pragmatisk riktig måte å lede deler av Forsvarets virksomhet på?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:00:47]: De ansatte som gikk over til ISS, har konkurransedyktige lønns- og pensjonsvilkår. De har lønns- og pensjonsvilkår i henhold til de tariffene og rammene som er fastsatt. Det handler ikke om pragmatisme med hensyn til kvalitet. Nå har vi sjansen til å kontrollere kvaliteten, og vi har mulighet til å klausulere. Hvis vi ikke er fornøyd, kan vi enten si opp kontrakten, eller vi kan levere dagbøter. Vi har nå en mulighet til å måle kvaliteten på renholdet,

og vi har en mulighet til å gjøre noe når vi ikke er fornøyd. Det er et veldig godt system.

Martin Kolberg (A) [12:01:27]: Det er et spørsmål som ikke er stilt, og som det er helt betimelig å stille nå. Var det slik at renholdet i Forsvaret var dårlig før man inngikk den kontrakten med ISS? Var det nødvendig å ha alle disse kontrollrutinene og kontrollere at det var bra, ettersom det var nødvendig å forlate den ordningen man hadde, eller var det ut fra helt andre betraktninger? For jeg hørte aldri noen klager, og jeg har faktisk vært med i den virksomheten på forskjellige måter gjennom alle år, også som statssekretær i Forsvarsdepartementet. Og jeg har aldri hørt at dette var et problem, men det har blitt et problem etter at man inngikk denne kontrakten med ISS. Og da er spørsmålet: Er det slik at renholdet tidligere var så dårlig at det var nødvendig å etablere et system hvor man såkalt skulle kontrollere?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:02:20]: Det er to ting. Det ene er at vi får målt til hvilken pris vi kan få levert denne tjenesten. Det er et sunt økonomisk prinsipp all den tid vi skal prioritere hvordan vi skal bruke midlene i Forsvaret. Så gir anbudsprinsippet også en mulighet for å beskrive kvaliteten på den tjenesten vi skal ha levert. Det mener jeg også er veldig sunt og et veldig greit prinsipp for å bruke ressursene på en best mulig måte for fellesskapet.

Martin Kolberg (A) [12:02:53]: Statsråden svarer selvsagt ikke på det jeg spør om. Det ble vel litt for vanskelig, formodentlig. Jeg stilte et ganske klart spørsmål: Var det slik at renholdet i Forsvaret var så dårlig at man var nødt til å gå over til ISS? Det var det jeg egentlig spurte om. Det fikk jeg ikke ordentlig svar på, så jeg gjentar det spørsmålet.

Men jeg vil også samtidig si, før vi avslutter dette: Føler statsråden seg bekvem med at så mange ansatte ble sagt opp etter mange års tjeneste i Forsvaret? Føler han seg bekvem med at mange mistet betydelige pensjonsrettigheter etter mange år i Forsvaret? Og kan han nå garantere at man får et godt renhold i Forsvaret for framtiden?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:03:38]: Dette er en litt krøkkete debatt. Hvis spørsmålet fra representanten Kolberg er om det var noen som klaget på renholdet i Forsvaret da Forsvarsbygg hadde ansvaret, så er svaret ja. Selvfølgelig var man ikke like godt fornøyd overalt. Men mitt poeng er at ved å bruke det anbudsprinsippet, det konkurranseprinsippet vi har brukt, klarer vi å beskrive en kvalitet på den tjenesten man vil ha, og vi klarer å få flere leverandører til å levere på det,

sånn at vi får levert den tjenesten med den kvaliteten til best pris. Vi bruker altså fellesskapets ressurser på en riktig måte.

Så mener jeg faktisk at vi har tatt vare på de ansatte på en veldig god måte i overgangen her, der man har tatt hensyn til både alder, ansiennitet og det med virksomhetsoverdragelse. Så vi har fulgt de reglene som er satt i arbeidslivet for denne typen overgang.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:04:46]: I beskrivinga som VG hadde om forholda på Skjold leir i indre Troms, seier hovudverneombudet:

«Det var så skittent der at det kunne være helsefarlig å jobbe der.»

Vidare fortel han at «det var så mye støv i en del elektrisk utstyr at det utgjorde brannfare».

Det var varsla ny stenging i går – eg veit ikkje resultatet av det – dersom det ikkje endra seg. Forhåpentlegvis har det endra seg. Det fyrste spørsmålet mitt er et jaller nei-spørsmål: Har det hatt operativ tyding at fleire hallar har vore stengde på Skjold leir i indre Troms?

Og så til det neste, som krev nokre fleire ord: Forsvarsdepartementet har sjølv gått bort frå å ha privat løysing på sitt reinhald. Kvifor?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:05:51]: Jeg har ikke noen rapporter om at det har hatt operativ betydning at de to hallene var stengt. Det jeg har fått beskjed om, er at man var misfornøyd med kvaliteten, og man gikk til det skritt å stenge dem. Renholdsleverandøren har nå gjort rent, og hallene er åpne igjen.

Når det gjelder overgangen fra ISS til Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, var det, som jeg har sagt tidligere i denne salen, sånn at man ikke var fornøyd med leveransene fra ISS i departementet. Man gikk i forhandlinger med ISS. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, som har de andre departementene, kunne også levere til Forsvarsdepartementet innenfor konkurransedyktige betingelser. DSS kunne altså levere på lik linje med det ISS hadde gjort, og det var en god løsning å ta en overgang til Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Da får man én organisasjon som tar alle departementene, og det gir mange svar på mange utfordringer.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:06:56]: Når Forsvarsdepartementet har fridomen til å gjøre slike val, bør vel og andre delar av Forsvaret kunne ha den same fridomen. Så vil forsvarsministeren då syte for at dei ulike delane av Forsvaret utanom Forsvarsdepartementet sjølve får høve til å vurdere om det er andre tilbod enn dei som ein no har, altså om det òg kan finnast løysingar der ein får ha meir fast tilsetjing enn det ein har i dag, om det er mogleg å få til? I dag har ein jo ikkje mog-

legheit til å gjøre noko anna enn å få alt ut på anbud. Når statsråden seier at ein fann at det kunne vere konkurransedyktig pris, går eg ut frå at DSS ikkje leverte anbud på same måte som ISS gjorde. Vil ein no gi fridom til resten av Forsvaret til å gjøre det same?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:07:54]: Nå er jeg ikke helt sikker – altså DSS leverte jo inn et regnestykke som gjorde at de kunne overta det, på samme betingelser som ISS hadde, så det var på konkurransedyktige betingelser. I tillegg var fordelene at de har de andre departementene. Da forenkler det også at de har Forsvarsdepartementet.

Når det gjelder de andre områdene – vel, område 10, Skjold, skal ut på anbud fra 1. januar, og det vil være mange modeller som kan tenkes for hvordan man skal levere det. Primært vil det være at leverandører, renholdstjenester, leverer inn et tilbud for å ta tjenestene, og så får vi se hva slags resultat vi får på det.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Martin Kolberg (A) [12:08:58]: Det er nødvendig å ta ordet en gang til, under henvisning til representantene Elvenes' og Geir Hågen Karlsens innlegg.

Først til Geir Hågen Karlsen, gjennom presidenten: Det er ingen som behøver være i tvil om at Det norske Arbeiderparti har støttet norsk næringsliv. Vi har lagt til rette for norsk næringsliv på alle samfunnsområder i hele etterkrigstiden, og det er en suksessfaktor for verdiskapingen i Norge. Så et alminnelig angrep på Det norske Arbeiderpartis forhold til privat næringsliv, slik han gjennomførte fra talerstolen her, reagerer jeg skarpt på. Det er rett og slett ikke nødvendig å drive den typen politisk mistenkeliggjøring, for det er usaklig og uriktig.

Men det alvorlige er at han påberopte seg selv – og det er derfor jeg tar det opp – sin plass i Forsvarets høyskole, og da må jeg fra Stortingets talerstol si at jeg håper de synspunkter som han representerer, ikke er representative for Forsvarets høyskole. Det forholdet han eksponerte gjennom sitt innlegg, handlet om at jussen er ivaretatt når det gjelder arbeidstakerne, så da får de være fornøyde. Det er selvfølgelig avslørende, og det er veldig tydeliggjørende med tanke på hva representanter for Fremskrittspartiet mener når det gjelder forholdet til norske arbeidstakere.

Realiteten i saken er at mange hundre ansatte, særlig kvinner i lavlønnssyrkene i Forsvaret, er blitt rammet av det vedtaket som er til behandling i Stortinget i dag. Det er realiteten. Og så sier man at man gjør dette ut fra pragmatiske hensyn. Ja, hvis det er en pragmatisme som man står ved, får man gjøre det. Men det er denne pragmatismen jeg håper ikke er representativ for Forsvarets høyskole. Jeg ville ikke ha trukket inn dette, for jeg visste

ikke at vedkommende representant var knyttet til Forsvarets høyskole. Men ettersom han påberopte seg det som en kompetansebakgrunn, er det helt relevant for meg å si det jeg nå sier.

Jeg er fristet til å si at jeg skal prøve å sjekke om Forsvarets høyskole har den holdningen til forhold i norsk arbeidsliv som ble eksponert gjennom innlegget til representanten Karlsen.

Det samme handler for så vidt innlegget til representanten Elvenes om, men det var på en annen måte, for han sier at vi må være pragmatiske når det gjelder å spare penger. Ja, det er jeg helt enig i – det er klart vi skal være det. Det er ingen som ønsker å sløse med skattebetalernes penger på noe vis. Men jeg vet om en del eksempler i Forsvaret hvor det faktisk har skjedd, hvor ydmykheten ikke er stor når det gjelder å motta kritikk. Dette har jeg levd med gjennom mange år, og her har jeg i hvert fall betydelig kompetanse og kunnskap om akkurat dette. Jeg kunne i løpet av et helt innlegg nevne en masse eksempler på at feilplanlegging og feilgjennomføring i Forsvaret faktisk har sløst med skattebetalernes penger i betydelig grad.

Så den diskusjonen er jeg med på, men jeg er ikke med på den på det grunnlaget at det skal gå ut over arbeidstakerne i Forsvaret. For det det handler om her – og det er det representanten Elvenes sa – er at det på mange måter er naturlig at Arbeiderpartiet er skeptisk til dette, fordi det er i samarbeid med de ansattes organisasjoner. – Ja, tusen takk for det. Det er de ansattes organisasjoner som skaper stabiliteten i Forsvaret på veldig mange områder, som er lojale på alle områder innenfor Forsvarets virksomhet. Så det er jo her vi virkelig kan skape et for-svar.

Det var enten representanten Lysbakken eller representanten Moxnes som sa – og som jeg slutter meg til – at vi må satse på menneskene, ikke på markedet, for å skape et effektivt forsvar. Det viser seg at denne sammenblandingen, når den blir gjort feil, gjør Forsvaret ineffektivt og dyrt – og pengene går ut av Forsvaret og til private aktører. Det er det det handler om, og jeg tror ikke noen med stor seriøsitet eller ærlighet inni seg kan påstå at Arbeiderpartiet ikke er Forsvarets venn. Det har vi vært gjennom alle år. Men det er helt maktpåliggende at vi tar vare på Forsvarets folk, om det nå er befalet eller renholderne.

Det er det som ikke har skjedd i denne saken – beklageligvis.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bjørnar Moxnes (R) [12:14:21]: Bente Olsen og Inger Løvlien er to damer som i mange, mange år har gjort rent for Forsvaret, stått på for fellesskapet – til gan-

ske lav lønn, det må sies – stått på sammen med alle de andre renholderne i år etter år. Takken for det, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, var altså en rasing av pensjonen deres. De vil tape omkring 1 mill. kr i pensjon på grunn av det som er gjort av de borgerlige partiene.

Statsråd Frank Bakke-Jensen har ikke de samme bekymringene som disse to renholderne. Han har både en fet og fin lønn og en veldig god og solid pensjon – i likhet med de andre politikerne som bestemmer sine egne lønns- og arbeidsbetingelser, noe renholderne ikke har den samme gleden av å kunne bestemme selv. At det er vanskelig for en statsråd fra Høyre å skjønne at det kan være et stort problem og kanskje ta på psykisk for to lavtlønte arbeidsfolk å miste 1 mill. kr i pensjon, at det er vanskelig å forstå det for en Høyre-statsråd, ja det skjønner jeg veldig godt. Man står hvor man sitter, som man sier på godt norsk. Men det er mulig for andre i denne salen å ta innover seg at de som betaler prisen for privatiseringen, er arbeidsfolk, de som gjør jobben. De får regningen gjennom lavere lønn og en ødelagt pensjon – og det mener jeg er skammelig.

Jeg vil be om et tydelig svar fra statsråden på et spørsmål. Jeg vil egentlig be om å få en garanti for at det ikke er inngått noen avtaler med private bedrifter om at de skal ta over vedlikeholdsarbeid som i dag gjøres internt i Forsvaret, uten at fagforeningene for de ansatte har blitt informert eller er tatt med på råd før en slik beslutning er blitt tatt. Jeg vil ha en garanti fra statsråden på at det ikke har skjedd fram til nå når det gjelder vedlikehold i Forsvaret, og at det heller ikke vil bli inngått noen sanne avtaler uten at fagforeningene blir informert om dette i forkant. De to spørsmålene vil jeg be statsråden tegne seg på talerlisten for å gi et tydelig svar på til denne salen og til dem som lytter på oss der ute.

Geir Hågen Karlsen (FrP) [12:17:25]: Denne saken dreier seg om hvorvidt vi skal bruke forsvarsbudsjettet på den spisse enden og utruste Forsvaret til å gjøre det Forsvaret skal gjøre. Den dreier seg også om respekt for skattebetalerne, slik at vi bruker offentlige ressurser på en skikkelig måte.

Representanten Kolberg mente han var en stor for-svarer av næringslivet, men jeg kan repetere de fakta jeg og andre har vært innom tidligere i dag. I Oslo kommune rekommunaliserer man barnehager, eldreomsorg, hjemmetjeneste, renhold, matlaging osv. Man har gjennomført en omfattende kampanje på dette området, som koster skattebetalerne mye penger. Når det gjelder Forsvaret, debatterer vi i dag renhold, men det gjelder en lang rekke andre områder – verksted, logistikk, som på øvelsen i høst viste seg å være kritisk viktig både for oss og for våre allierte, eller for å bruke et eksempel fra en av

de siste dagene, et SAS-fly, som vi hadde engasjert til å hente barn i Syria. Vi er helt avhengig av dette.

Så gikk representanten Kolberg over i en veldig personlig fase mot meg. La meg repetere det jeg var inne på i sted. I denne saken som vi debatterer i dag, har Forsvarsdepartementet fulgt lover, regler, avtaler og for øvrig alle spilleregler i arbeidslivet. Det sa jeg var bra. I tillegg har departementet strekt seg ekstraordinært langt utover disse lovene, reglene og avtalene for å gi de eldste bedre kår. Han mente det ikke var bra for noen fra Forsvaret å mene at dette er greit, og det får nesten representanten Kolberg bare stå for.

Når det gjaldt mitt personlige eksempel, nevnte jeg at vi på min arbeidsplass har spart ca. 500 mill. kr i året. Konsekvensen for meg og en del andre er at vi må jobbe raskere, bedre, smartere og finne nye løsninger, men det gjør at vi flytter veldig mye penger over i den spisse enden, slik at vi kan kjøpe ammunisjon, stridsvogner, trenne Heimevernet eller hva vi nå måtte prioritere å gjøre. Det er riktige tiltak. Og selv om jeg tar en liten del av denne belastningen med å jobbe raskere og hardere, tenker jeg at det er helt greit. Vi har fulgt spillereglene i denne saken, og så må opposisjonen gjerne bruke det for å markere noe, men dette gjør at vi får et bedre forsvar, vi styrker den spisse enden, og på veien har vi opptrådt anstendig overfor alle involverte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:20:11]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Ombudsmannsnemnda for Forsvaret sin innberetning om virksomheten i tiden 1. januar–31. desember 2018 (Innst. 345 S (2018–2019), jf. Dokument 5 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jette F. Christensen (A) [12:21:05] (ordfører for saken): Man skulle ikke tro det, men det er faktisk ikke omstilling som forsvarer Norge. Det er heller ikke produkter som forsvarer Norge. Det er folk. Det er de som tar vare på tryggheten vår hver eneste dag, og alle de som drar ut for å forsvare oss på våre vegne ute. De gjør

det fordi vi ber dem om det. Da er det vårt ansvar å stille opp for dem når de kommer hjem.

Den som passer på dem som beskytter oss, er Ombudsmannen for Forsvaret. Deres befaringer og møter som ombudet har, er avgjørende for at vi skal få et riktig bilde av situasjonen for de vernepliktige, for personell og for veteraner.

I sin rapport skriver ombudet at de blir godt motatt, og at de opplever en positiv holdning fra vernepliktige og ansatte. De skriver at dette viser at forsvarssektoren tar personellet som den viktigste ressursen på alvor. Jeg har lyst til å legge til at det også viser at ombudet nyter høy tillit, og at de har skapt den tryggheten som trengs for å gi de tilbakemeldingene som ikke nødvendigvis kommer direkte til overordnede eller til politikere. Det skal ombudet ha honnør for. Den tryggheten bygger seg ikke selv.

Et eksempel som viser at en virkelig får et reelt bilde av hvordan situasjonen er ute, er sitatet ombudet henviser til, om at «innføringen av NH90 helikoptrene er av mange beskrevet som en skandale». Det å si det til myndighetene når man er i Forsvaret selv, er ikke bare enkelt. Det er selvfølgelig ikke vanskelig å være uenig i det hele tatt, men det viser at ombudet har klart å bygge opp en tillit som gjør at det går an å snakke ordentlig med dem og være ærlig om hvordan situasjonen egentlig er. Er det noe vi politikere trenger, er det direkte meldinger fra dem som er der ute for å beskytte oss, så det vil jeg bare gi honnør til ombudet for.

Om behandlingen av rapporten vil jeg først understreke at alle bekymringer ombudet tar opp, blir lest, tatt til orientering og delt, og alle observasjonene er av stor verdi for komiteen. Samtidig er det ikke tradisjon for å utkvittere politiske virkemidler for å bøte på situasjonen eller rette opp i behandlingen i selve årsrapporten. Det er derfor flertallet ikke har gått inn på mindretallsmerkningene. Det betyr ikke at vi ikke mener at det er nok vernepliktige, men at den politiske behandlingen ikke er her.

Ombudsmannen tar opp forskjellige problemstillinger i sin rapport, og komiteen har gått inn på det som virkelig bekymrer komiteen: gjentatte brudd på arbeidstidsbestemmelser, økte oppdrag uten tilførsel av personell og ikke minst den presise formuleringen fra Haakonvern om at «ambisjonsnivået enten må senkes eller så må det mere personellressurser til». Det forventer vi at regjeringen tar på alvor.

Hårek Elvenes (H) [12:24:30]: Først vil jeg takke Ombudsmannen for en god rapport. Ombudsmannen skal jo, som det står i mandatet, ivareta de allmennmenneskelige rettighetene for Forsvarets personell. Norge var tidlig ute med ombudsmannsordningen, og nå skal man også se på om mandatet til Ombudsman-

nen er ajourført godt nok, sett opp mot dagens forsvar og dagens utfordringer.

Rapporten har en del funn som er interessante. Det gjennomgående er et veldig positivt inntrykk: motiverte soldater, høy lojalitet, veldig få refselsler og en vernepliktsordning som skaper godt omdømme for Forsvaret, også hva gjelder tillitsmannsordningen, som fungerer veldig godt.

Men så er det noen funn som er interessante å kunne følge opp nærmere. For det første påpeker rapporten at velferdstilbudet nå reduseres på enkelte steder i Forsvaret. Forsvaret var jo en pioner på dette området gjennom Forsvarets velferdstjeneste. Man hadde en klar tanke om at når en så stor del av ungdomskullet viet ett år til fedrelandet, og ofte måtte tjenestegjøre på avsidesliggende steder, så skulle det være et ordentlig velferdstilbud. Det har vært et adelsmerke ved Forsvaret, og jeg håper at det blir videreført, slik at ikke det gode velferdstilbudet etter hvert blir dårligere.

Det er interessant å se at kasernestandarden nå begynner å komme opp på et akseptabelt nivå, og det er med respekt å melde på høy tid. Kaserner i Forsvaret er langt på vei bygd på 1950-tallet, og mange av dem er gått ut på dato. Nå er den bygningsmessige standarden hevet, det blir mulig for begge kjønn å kunne bo på samme kaserne, og dette skal være tipp topp i løpet av 2020.

Så er det et annet interessant funn i rapporten, og det gjelder dette med seksuell trakassering. Det synes som at de intervjuene og tilbakemeldingene som Ombudsmannen har fått, ikke i så stor grad fanget opp dette som den undersøkelsen som er gjort, vernepliktsundersøkelsen, som kartlegger at faktisk 16–17 pst. av de kvinnelige vernepliktige føler seg seksuelt trakassert.

I sum er dette en veldig interessant rapport. Det er også klare oppfølgingstiltak, som storting og regjering tar ad notam.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:27:33]: Det er interessant å lese rapporten fra Ombudsmannen for Forsvaret, og det er ein del punkt eg vil framheve. Det første er verneplikta, at ein undersrekar kor viktig det er at verneplikta og førstegongstenesta får rette og nødvendige rammer for ei heilskapleg god teneste. Det ligg òg nokre punkt og anbefalingar til Forsvaret som er viktige å understreke, for verneplikta er sjølvsagt viktig for rekrutteringa til Forsvaret, men ho er òg viktig for Forsvarets status blant folk. At fleire har kunnskap om Forsvaret frå innsida, er bra for forsvarsviljen i det norske folk, så verneplikta er viktig av mange årsaker.

Ein samla komité er òg oppteken av og har merka seg Ombudsmannsnemnda si uro over vedvarande omstillingsprosessar og korleis dei påverkar personellet i Forsvaret. Det kan òg kanskje vere noko for statsråden å

tenkje nøye gjennom, at når ein har så mange omstillingsprosessar parallelt som ein har i dag – både når det gjeld utdanning, korleis ein organiserer Forsvaret, og sjølvsagt det som ligg i både flytting, oppretting og nedlegging av ulike basar – medfører det stor belastning på enkeltmenneske og dei tilsette i Forsvaret.

Eg vil òg trekkje fram at noverande veteranplan går ut i 2019. Det er viktig at det kjem ein ny plan på plass i god tid før 2020, og då begynnar det å haste. Veteranane våre må takast godt vare på, dei har gjort ein viktig jobb for landet, og dei må ha føreseielege rammer for korleis regjeringa skal utøve politikken, men òg korleis Stortinget skal gi rammene for det.

Så vil eg nok ein gong undersreke at det å auke talet på vernepliktige i Forsvaret og ha balanse mellom oppdrag og ressursar er understreka frå Ombudsmannsnemnda, og det tenkjer eg det kan setjast eit stort obs ved. Det har vore gjort eit stort poeng frå regjeringas side av at ein no har balanse mellom oppdrag og dei økonomiske rammene. Ei kan jo lese i rapporten at Ombudsmannsnemnda kanskje ikkje er heilt samd i det.

Bjørnar Moxnes (R) [12:30:58]: I innrapporteringen fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret kommer det fram flere bekymringsfulle forhold om hvordan norske veteraner fra utenlandsoppdrag tas vare på når de kommer hjem.

Én bekymring er det stadig økende antall avslag på erstatningssøknader og regjeringens brutte løfter om at foreldelse ikke skal brukes som grunnlag for å avvise slike søknader.

Jeg vil vise til at juridisk direktør i Forsvarsdepartementet under landsmøtet til veteranforeningen SIOPS 25. mars 2017 sa at hvis det konkluderes med at vedkommende søker har rett på kompensasjon, skal ikke foreldelse benyttes.

Vi får høre om saker der foreldelse brukes som grunnlag for avslag. SIOPS har videreformidlet det som står i begrunnelsen for et avslag fra klagenemnda i sak 9/2017: «Det fremstår som sannsynlig at klager ville hatt utsikter til et positivt resultat om han på et langt tidligere tidspunkt hadde fremsatt krav.»

Da Rødt stilte skriftlig spørsmål om dette, fikk vi til svar at regjeringen ikke har bestemt noen praksis når det gjelder bruken av foreldelse, til tross for at departementet i juni 2017 fortalte SIOPS at de jobbet med et skriv for å instruere om dette. Det betyr at statsråden ikke står ved det departementet hans har forsikret om, og at han har ført soldater og veteraner bak lyset når det gjelder retten deres til kompensasjon. Og mens regjeringen somler – etter to år har de ennå ikke greid å gjøre ferdig skrevet om praktisering av foreldelse – er det veteraner med psykiske skader som lider unødig overlast.

Rødt er imot å sende norske soldater ut i USA-lede- de krigsekspeditioner, men vi er krystallklare i vår støt- te til veteranene som kommer skadd hjem – altså stikk motsatt av hva regjeringen driver med.

Vi fremmer i dag forslag om at foreldelse ikke skal brukes til å avvise kompensasjon til dem som får psykiske skader i utenlandsoperasjoner.

For ikke lenge siden fikk vi gjennomslag for vårt for- slag om at også veteraner skadd i operasjoner i utlandet etter 1. januar 2010, skal få ankerett i erstatningssaker. Det er bra, men skal veteranene få full uttelling for det gjennomslaget, må regjeringen holde løftene som de selv har gitt veteranene. Jeg forventer derfor full støtte til Rødts forslag, som jeg dermed tar opp, og som skal vote- res over i dag ved møtets slutt.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presi- dentplassen.

Presidenten: Da har representanten Bjørnar Mox- nes tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:34:13]: La meg starte med å takke Ombudsmannsnemnda for å sette mange viktige saker i fokus. I 2019 er det tre år siden de første kvinnene som omfattet av allmenn verneplikt, møtte til tjeneste i Forsvaret. Jeg er av den klare oppfat- ning at reformen har vært en suksess. Kvinneandelen er stadig økende, og både kvinner og menn trives godt i Forsvaret. Denne situasjonen har gitt oss et grunnlag for å kunne øke kvinneandelen og mangfoldet i Forsvaret ytterligere.

Regjeringen har nylig besluttet en målsetting om en andel av begge kjønn i krigsskole og befalsutdanninger på minimum 30 pst. Det er mitt håp at dette vil ha en po- sitiv effekt på kulturen og holdningene, og at det vil leg- ge til rette for et enda større mangfold i Forsvaret. Det vil bidra til at Forsvaret framstår som en moderne og at- traktiv arbeidsplass som tiltrekker seg kompetansen som er nødvendig for å styrke den operative evnen.

Arbeidet med tilpasning av kasernene til de verne- pliktige som er inne til førstegangstjeneste, pågår for fullt. Forsvarets behov for fornyelse og nye kaserner er i stor grad ivare tatt i de langsiktige investeringsplanene.

Jeg er glad for at nemnda og komiteen løfter fram viktigheten av en god og helhetlig soldativaretagelse. Ett av tiltakene Forsvaret gjennomfører, er revisjon av tje- nestereglementet for Forsvaret. Reglementet skal gi fø- ring og krav til velferdstilbudet ved alle avdelinger. Til- budet innen etter- og videreutdanning skal ivaretas gjennom nettbaserte løsninger. Forsvaret jobber også med å forbedre tilbudet innen karriereveiledning. Inn- holdet i tjenestene forbedres fortløpende i tråd med det nasjonale tilbudet.

Regjeringen ser alvorlig på at det forekommer brudd på arbeidstidsbestemmelsene for de verneplikti- ge som er inne til førstegangstjenesten. Forsvaret jobber med å identifisere årsaker og vil iverksette tiltak. Jeg har klare forventninger til at Forsvaret finner gode løsninger som ivaretar personellet i førstegangstjenesten. Forsva- ret gjennomgår også antallet vernepliktige som skal kal- les inn til tjeneste, og vil vurdere om dette er tilstrekkelig for å dekke Forsvarets behov. Et tilstrekkelig antall sol- dater og riktig bemanning er avgjørende for at Forsvaret skal kunne løse sine oppgaver.

Regjeringen tar resultatene som har kommet fram i forbindelse med undersøkelsen om mobbing og seksu- ell trakassering i Forsvaret, svært alvorlig. Mobbing og seksuell trakassering rammer både ansatte og verneplik- tige av begge kjønn. Samtidig gjelder dette særlig yngre personell og kvinner. Undersøkelsen viser at Forsvaret ikke har hatt god nok kunnskap om omfanget av kri- tikkverdig og ulovlig adferd. Det er svært viktig at For- svaret sørger for at uakseptable forhold blir gjort kjent – og at det blir tatt tak i.

Forsvarssektoren har de siste årene gjennomgått fle- re store og viktige omstillingsprosesser. Fremdeles er det mye arbeid som gjenstår. Omstillingene i Forsvaret har vært nødvendige for å få en bærekraftig forsvars- struktur og for å øke den operative evnen. Regjeringen vil i arbeidet med ny langtidsplan se på hvordan struk- turen kan bli mer fleksibel og utholdende. Som arbeids- giver har forsvarssjefen ansvar for at alle ansatte blir iva- retatt på en god måte. Jeg har tillit til at han – og øvrige jefer i Forsvaret – tar dette ansvaret på største alvor.

Avslutningsvis: Veteranarbeidet er og har – siden jeg kom på Stortinget – vært en prioritert sak for meg, og er det for regjeringen. Jeg er derfor glad for at Ombudsman- nen også kan få ansvaret for den delen av porteføljen.

Jette F. Christensen (A) [12:37:43]: Ombudsman- nens veteranarbeid er uunngåelig. I Dokument 5 for 2017 ble det gitt tilslutning til at Ombudsmannsnemn- da også skulle bli et ombud for veteranene. Jeg er glad for at statsråden også gleder seg over det, men det som mangler, er et utvidet mandat og en instruks. Ombuds- mannen for Forsvaret jobber jo som om dette allerede eksisterer – samvittighetsfullt og engasjert. Jeg vil bare anmode om at dette kommer på plass raskt.

I debatten er det flere som har nevnt undersøkelsen om seksuell trakassering og mobbing i Forsvaret. Det er ikke i denne innberetningsperioden, men komiteen har likevel enstemmig valgt å understreke viktigheten av ar- beidet som ligger til grunn for å unngå at sånne ting skjer, og også kommentert noe av teksten.

Det blir omtalt et stadig arbeid «om å forbedre prosedyrer for håndtering av konflikter som kan lede

frem til mobbing/trakassering». Komiteen vil løfte fram det sitatet fordi vi er opptatt av at en mobbesak eller trakasseringssak ikke nødvendigvis kun skjer hvis det ligger en konflikt der. Det går fint an å bli både trakassert og mobbet uten at man har lagt opp til det selv. Derfor ønsker komiteen at dette blir tatt på alvor i arbeidet, sånn at man også får se den usynlige mobbingen og trakasseringen i Forsvaret, som det ikke er så enkelt å hankses med.

Flere har vært inne på temaet omstilling. Det er helt åpenbart at Forsvaret lider av en omstillingsfatigue. Det står ikke på motivasjon, det står ikke på vilje, men flere i alle sektorer varslar om at de er bekymret for at dette står i veien for at de skal kunne gjøre det de faktisk skal. Vi må vokte oss for at det blir sånn at politikeres ønske om å framstå som om de ønsker å gjøre noe med Forsvaret, står i veien for dem som faktisk er der og skal gjøre en jobb hver dag.

Hårek Elvenes (H) [12:40:00]: Representanten Moxnes' innlegg var helt blottet for forståelse av hva gjensidige NATO-forpliktelser egentlig innebærer. Man kan vel strengt tatt ikke vente noe mer av et parti som både er imot NATO og imot USA.

Det som fikk meg til å ta ordet, var et poeng som tiden ikke tillot i forrige innlegg. Det var et viktig funn i rapporten. I rapporten står det at Forsvaret rekrutterer soldater med høyt utdannelsesnivå, som er sterkt motiverte, relativt sett mange fra tettbebygde strøk i Norge og få med yrkesfaglig bakgrunn. Det er en situasjon man skal se nærmere på, og som ikke bør forsterkes. Det er vel å merke veldig bra at man rekrutterer motivert ungdom med gode karakterer, men Forsvaret har behov for vernepliktige med en annen type bakgrunn. Man må ikke komme i den situasjonen man nå er kommet i i Finnmark, hvor man ikke klarer å fylle HV-stillingene fordi man mangler rekrutter fra Finnmark. Det er derfor man nå innfører seks måneders verneplikt i garnisonen i Porsanger, slik at de skal kunne få lengre tjenestetid i HV-styrken i Finnmark.

Dette er et funn som Ombudsmannens rapport varslar, og som man må se nærmere på, slik at denne utviklingen ikke skjer også i andre deler av landet, for da kan vi få et oppsetningsproblem.

Audun Lysbakken (SV) [12:42:02]: Jeg vil bare kort si noe om oppfølgingen av veteraner, siden vi har tatt det opp i merknader, og siden det har kommet opp i debatten her.

Det er ingen tvil om – og la meg anerkjenne det først – at det har skjedd veldig mye positivt de siste årene knyttet til oppfølgingen av veteranene våre. Det har vært et bredt, tverrpolitisk engasjement for det, og det har vært satt i verk viktige tiltak både under forrige regjering

og under denne regjeringen. Men det er fortsatt en del bekymringer og altfor mange rapporter som kommer fra veteranenes organisasjoner, om folk som ikke blir fulgt opp på den måten de burde. Særlig viktig tror vi det er at kommunene skos bedre for å følge opp sin del av ansvaret, og at det er en forsterket innsats for å overføre kompetanse fra helsetjenestene til kommunene.

Det er også et sprik mellom det bildet som ofte tegnes i offentlige dokumenter av tilstanden, og det som rapporteres fra veteranenes egne rekker, der det fortsatt er for mange av dem som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner for Norge, som rapporterer om bl.a. psykiske problemer som de ikke får god nok hjelp til å håndtere.

Vi kommer til å stemme for det forslaget som Rødt har fremmet knyttet til dette.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:43:47]: Bare avslutningsvis: Ombudsmannen for Forsvaret er underlagt Stortinget. Det er presidentskapet som nå ser på mandatet og på det eventuelt å inkludere veteraner som et ansvar for Ombudsmannen. En av de første tingene jeg meldte til Stortinget da jeg ble statsråd, var at jeg mener det er et godt grep.

Når det gjelder MOST-undersøkelsen, er det to ting å si om den: Jeg er like bekymret som veldig mange andre over den beskrivelsen som kommer fra organisasjonene når det gjelder MOST, men jeg mener også Forsvaret skal ha honnør for at de så et problem. De rigget en helt egen spørreundersøkelse tilpasset Forsvarets drift for å avdekke virkeligheten, skaffe seg kunnskap om dette. Jeg mener det nå jobbes bra med det, men all mobbing er et ledelsesansvar, rett og slett. Nå jobbes det godt for å peke på lederne og også for å skape varslingsrutiner som skal kreves.

Omstilling er alltid krevende, men jeg tror ikke vi skal skape et inntrykk av at omstillingen i Forsvaret bare er drevet av politikere med omstillingslyst. Det aller meste er beskrevet i forsvarssjefens fagmilitære råd. Han ser det som nødvendig for å bygge et forsvar for framtida. Vi er alle enige om at det er krevende å gjennomføre det, og vi følger situasjonen. Veldig mange jobber veldig godt med omstillingen.

Avslutningsvis til veteranarbeidet: Jeg er helt enig med Lysbakken; det er et arbeid vi kan smykke oss med, for det har vært jobbet veldig godt. Organisasjonene jobbet fram saken. Så ble det tatt opp politisk, og det har vært jobbet veldig godt gjennom flere regjeringer, gjennom alle de ti årene jeg har vært rikspolitiker. Det har vært kontinuitet i dette arbeidet. Vi skal fortsette å ta dette arbeidet med. Vi jobber med at dette skal bli tatt på alvor av fylker og kommuner, det mener jeg er en viktig del. Vi jobber for å etablere et kunnskapscluster som også fastlegene kan benytte seg av når det gjelder helse

hos veteranene, og vi har et arbeid på gang for å ha en gjennomgang av de erstatningsordningene som har vært. Det kommer mange spørsmål om veteranene og om erstatningsordningene. Vi ser på hvordan denne erstatningsordningen – som er veldig god – har fungert. Så ser vi på om det er ting som må justeres, og vi vil komme tilbake med disse tingene hvis vi finner behov for det.

I korthet: Vi har ikke rapporter om at noen veteraner har fått avslag på søknad om erstatning på grunn av foreldelse. Det er et mer komplekst bilde enn som så. Men, som sagt, vi får dette utvalget til også å se på den delen når de skal inn og se på erstatningsordningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 4 og 5 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 4 [12:46:44]

Innstilling frå finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om forordning om endring av statistikkforordningen (Innst. 343 S (2018–2019), jf. Prop. 72 LS (2018–2019))

Sak nr. 5 [12:46:59]

Innstilling frå finanskomiteen om Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven) (Innst. 342 L (2018–2019), jf. Prop. 72 LS (2018–2019))

(Uro på galleriet. En person slipper ned et banner og snakker høylytt.)

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

(Presidenten klubber.) Stille!

(Uroen på galleriet fortsetter.)

Presidenten: Da fortsetter vi: Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

(Fortsatt uro på galleriet.)

Presidenten: Vi tar en pause fram til galleriet er tomt.

Etter et kort opphold uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å fortsette møtet.

Ingrid Heggø (A) [12:50:57] (ordfører for sakene): Aller først vil eg takka for godt samarbeid i saka. Gjeldande statistikklov vart vedteken i 1989. Samtidig har rammeverket for statistikkproduksjon endra seg betydeleg, både nasjonalt og internasjonalt. Det norske statistikkssystemet er i dag i stor grad integrert i EU sitt statistikkssystem.

Ein samla komité gjev samtykke til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd om forordning om endring av statistikkforordninga. Denne endringsforordninga har som hensikt å bidra til å styrkja prinsippet om nasjonale statistikkbyrå sin faglege uavhengigheit og til å styrkja kvaliteten på europeisk og norsk offisiell statistikk. Det er bra at det kjem ei ny statistikklov no. Det er ein styrke at det er brei semje om hovudlinjene i den nye lova. Det vert no eit fleirårig nasjonalt program for offisiell statistikk, der også brukarane av statistikk skal involverast i prosessen, bl.a. ved at forslag til program skal ut på høyring.

Eit stort fleirtal støttar at programmet vert vedteke av Kongen i statsråd, men understrekar kor viktig det er å ha opne og breie prosessar ved utarbeiding av programmet og ved at programmet skal ha høg kvalitet.

Ein samla komité understrekar at kravet om fagleg uavhengigheit skal gjelda for all produksjon av offisiell statistikk, også den som går føre seg i etatar, der utøving av verksemd elles ikkje er fagleg uavhengig.

Det er spesielt to område som har vore oppe i den offentlege debatten rundt ny lov: om vi framleis skal ha eit todelt samfunnsoppdrag, og om den faglege uavhengigheita vert tilstrekkeleg vareteken i ny lov. Det er ikkje uproblematisk å fortsetja å ha ei todelt samfunnsoppgåve, både statistikk og analyse og forskingsdel. Komiteen meiner fordelane og samfunnsnyttan ved å behalda ei todelt samfunnsrolle er større enn ulempene, noko som også hadde stor støtte blant dei fleste høyringsinstansane.

SSB skal vera ein uavhengig institusjon. Leiaren av det nasjonale statistikkkontoret skal handla uavhengig under utføringa av sine faglege oppgåver. I ny lov vert styret erstatta av eit råd, og det skal vera breitt samansett og uavhengig. Det er litt ulik oppfatning i komiteen om kor mange medlemer rådet bør ha, men det er eit fleirtal for sju medlemer, og då reknar eg med at det vert slik.

Krav om fagleg sjølvstende inneber at statistikkfaglege vurderingar og spørsmål skal handsamast uavhengig av politisk eller tenestleg instruks. Det vil dermed ikkje vera mogleg for overordna myndigheit å instruera ei underliggjande verksemd om spørsmål som fell inn

under den faglege uavhengigheita i produksjonen av offisiell statistikk, eller andre kvalitets- og publiseringskrav for slik produksjon. For å understreke uavhengighet: Dersom SSB vurderer eit oppdrag som fagleg uforvarleg eller ikkje gjennomførleg, skal dei kunna avvisa oppdraget.

SSB får tilgang til alle relevante opplysingar, også helseopplysningar. Det er viktig. Samstundes er det viktig at SSB ikkje gjev andre tilgang til helseopplysningar i strid med eventuelle reservasjonar. Her trengst det meir utgreiing, og reglane kring dette vil verta tekne inn i forskrift.

Det er avgjerande viktig med høg kvalitet og at ein varetek det å kunna samanlikna over tid. Sjølv om SSB kan avvisa oppdrag, meiner Arbeidarpartiet at dersom SSB meiner at metodevala har stor påverknad på resultat, eller at resultat vert misvisande, skal dette påpeikast. Det er viktig at det kjem fram i offentlegheita både kvifor og korleis metodevala slår ut og påverkar resultatet. Då held det ikkje å seia at det bør peikast på – nei: Det *skal* peikast på.

Arbeidarpartiet meiner også at det bør lovfestast tilsetterepresentasjon i rådet. Ei ordning der dei tilsette deltek, vil vera ei vidareføring av dagens praksis, som har fungert godt. Tilsetterepresentasjon vil gje rådet breiare tilfang av informasjon og gjera rådet betre i stand til å vareta bl.a. ombodsfunksjonen sin.

Så er det eit paradoks at trass i at Granavolden-plattformen seier at ein skal arbeida for utflytting av arbeidsplassar frå Oslo, vert ikkje fordelinga mellom Kongsvinger og Oslo følgd opp. Det er forskjell på ord og handling. Regjeringspartia vil ikkje støtta at SSB Kongsvinger vert styrkt i talet på årsverk og innhald. Det er oppsiktsvekkjande.

Eg tek opp alle forslaga der Arbeidarpartiet er medforslagsstillar.

Arbeidarpartiet skal røysta for forslag nr. 4, frå Senterpartiet, SV, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt.

Presidenten: Representanten Ingrid Heggø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:56:39]: Statistisk sentralbyrå er en viktig nasjonal institusjon, og god statistikk er helt avgjørende i et samfunn som Norge. Det er et viktig grunnlag for at vi skal ha et velfungerende samfunn, det er viktig for at en skal kunne fatte gode beslutninger, både gode beslutninger i stort og gode beslutninger som kan ha stor betydning for den enkelte borger i Norge. Derfor er det utrolig viktig at en har høy tillit til den statistikken som blir produsert offisielt i Norge, at den har god tillit, og at en har godt forankrede institusjoner til å ivareta statistikkproduksjonen i Norge.

Statistikkdirektører kommer og går, men statistikken skal bestå. Derfor er jeg helt enig i det som bl.a. saksordføreren sier her når det gjelder den faglige uavhengigheten til Statistisk sentralbyrå. Det er utrolig viktig at det ikke blir stilt spørsmål ved den. Samtidig er det også viktig at Statistisk sentralbyrå opererer innenfor noen rammer besluttet av folkevalgte. Det er ikke slik at eksempelvis nye direktører skal ha personlige prosjekter om å endre en så viktig institusjon. Nei, en slik viktig institusjon skal bygge på langsiktighet, på nøytral og korrekt informasjon og på at en bygger lange tidsserier. Den må være basert på behovene i det norske samfunnet, at det blir produsert statistikk som gir innsikt i det norske samfunnet, og som er relevant for norske forhold.

Selvsagt skal vi også delta i et internasjonalt samarbeid om statistikk, sånn at norsk statistikk kan sammenlignes med og inngå i internasjonal statistikk, bl.a. på et europeisk plan, men hele tiden må vi ha som utgangspunkt hva som tjener norske forhold. Hver gang det er snakk om hvorvidt vi skal inngå i ytterligere internasjonalt samarbeid, må en stille seg spørsmålet om dette vil gjøre statistiktjenestene bedre eller ikke. En må også stille spørsmål ved hver korsvei om hvordan en organiserer arbeidet med statistikk, og hele tiden også forsøke å redusere byråkrati. Eksempelvis – ved den saken som Stortinget skal ta stilling til i dag, er det anslått at en skal øke byråkratiet med de endringene som skjer.

Det en burde jobbe for, er at en gjennom politiske vedtak og god organisering bidrar til å redusere byråkrati. Her er det altså nok en gang fra dagens regjering et eksempel på en sak som har bidratt til å øke byråkratiet. Derfor synes jeg det er både skuffende og rart at ikke de øvrige partiene kan være med på Senterpartiets forslag om at en bør gå igjennom både vår nasjonale lovgivning og hvordan vi organiserer det nasjonalt, og også hvordan vi deltar i et europeisk samarbeid for å bidra til å redusere byråkratiet og ikke øke det, sånn som det ligger an til med denne saken her.

Så til det som går på statistikkprogrammene og hvordan de skal vedtas: De flerårige statistikkprogrammene er nettopp et viktig rammeverk og riktig styringsverktøy for statistikkproduksjonen. Da er det viktig at det er de folkevalgte, gjennom vedtak i Stortinget, som skal fatte beslutning om de flerårige statistikkprogrammene, at det ikke skal flyttes inn i lukkede rom, at det ikke skal være en beslutning som blir fattet enten innad i Statistisk sentralbyrå eller i byråkratiet i regjeringsapparatet. Det er de folkevalgte som til syvende og sist bør legge rammene for statistikkproduksjonen, sørge for at det er tillit, at det er nøytralitet, at det blir gitt god statistikk over tid.

Jeg vil med det fremme forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [13:01:49]: Statistisk sentralbyrå har en viktig oppgave for samfunnet. Siden opprettelsen i 1876 har SSB bidratt til å gi både politikere og folk flest oversikt over hvordan Norge ser ut, i tall og statistikk. SSB holder styr på bl.a. hvor mange vi er i Norge, hva pengene brukes på, prisutviklingen, forurensning, natur, areal og økonomiske forskjeller.

SSB er en viktig del av vår felles kunnskapsbase og nasjonale hukommelse, og for å kunne utøve denne viktige samfunnsoppgaven er SSB helt avhengig av tillit i samfunnet. Det har SSB hatt i lang tid, og dette er en tillit vi må passe på at også holder seg i framtiden.

En viktig del av diskusjonen rundt SSB den siste tiden har dreid seg om SSBs faglige uavhengighet. En av bekymringene som har vært løftet fra flere hold, ikke minst i kjølvannet av tidligere SSB-direktør Christine Meyers avgang, handler nettopp om den faglige uavhengigheten til SSB. I denne proposisjonen legges det opp til at departementet kan pålegge SSB å gjennomføre «beregninger på særskilte modeller eller med bestemte forutsetninger, og om overordnede metodevalg». Videre står det at departementet som en del av styringsdialogen kan «avgrense omfanget og styre den tematiske innretningen av oppdragsfinansieringen».

Samtidig som det kan finnes gode grunner til en slik styring, er det helt avgjørende at dette skjer med tilstrekkelig åpenhet. Det oppstår fort dilemmaer knyttet til nettopp det at departementet kan styre SSBs virksomhet. For eksempel beskrev tidligere forskningsdirektør i SSB, Kjetil Telle, i en høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen i januar 2018 hvordan analyser av økonomiske fordeler og ulemper med innvandring sterkt påvirkes av hvilke modeller man legger til grunn. Det er derfor viktig at SSB påpeker det dersom metodevalg har stor innvirkning på resultatene.

Det er også bra at SSB har adgang til å avvise oppdrag om de mener oppdraget er faglig uansvarlig, ikke gjennomførbart eller for ressurskrevende. Stortinget må følge nøye med på at den faglige uavhengigheten til SSB ikke utfordres.

Så foreslår regjeringen å erstatte styret i SSB med et råd. Dessverre kommer ikke flertallet i dag til å benytte muligheten til å sørge for at rådet får en større bredde og bedre representasjon. SV foreslår to grep for å sikre det.

For det første foreslår SV at rådet skal utvides til 15 medlemmer i stedet for bare 7. Der sju personer ofte er en god størrelse på et styre, vil et råd med fordel kunne være større. På den måten kan man sikre at flere stemmer fra f.eks. forskningssektoren, interesseorganisasjoner, fagbevegelse og miljøbevegelse får mulighet til å

være representert, for å sikre både den faglige kvaliteten og det samfunnsoppdraget som er gitt til SSB.

For det andre foreslår SV at de ansatte i SSB skal være representert i rådet, med representanter valgt av og blant de ansatte. Dette vil styrke rådets funksjon. Rådet skal ikke ha et eget sekretariat, og det vil i stor grad være avhengig av den informasjonen det får fra administrasjonen. Ansattrepresentasjon vil gi bedre tilgang til informasjon for rådet. De ansatte har en særlig innsikt i hvordan det daglige arbeidet i SSB foregår. Dette er viktig innsikt å ha med seg når rådet skal diskutere effektivitet og kvalitet i SSBs arbeid. Det er uforståelig at overgangen fra styre til råd skal brukes som anledning til å fjerne de ansattes representanter fra styringen av SSB.

Med dette tar jeg opp SVs forslag i Innst. 342 L.

Presidenten: Representanten Solveig Skaugvoll Foss har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Siv Jensen [13:06:57]: La meg først få lov til å takke komiteen for arbeidet med regjeringens forslag til ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå.

Offisiell statistikk er vårt felles faktagrunnlag og danner grunnlag for det offentlige ordskiftet, for politikk og for beslutninger ellers i samfunnet. Det har vært viktig for regjeringen å legge til rette for et solid rammeverk for offisiell statistikk.

Lovforslaget sier at SSB fortsatt skal være den sentrale statistikkmyndigheten i Norge. Videre skal SSB, som i dag, ha et todelt samfunnsoppdrag. Den andre delen av samfunnsoppdraget er å drive med forskning og analyse rettet mot Stortinget, regjeringen, partene i arbeidslivet og allmennheten.

Jeg er glad for at finanskomiteens innstilling gir bred oppslutning om forslaget til ny statistikklov.

SSB og andre produsenter av offisiell statistikk skal være uavhengige i hvordan statistikk utarbeides og formidles. Dette har vært et helt sentralt premiss for lovarbeidet og følger av EUs statistikkforordning. Vi må være trygge på at de som produserer statistikken, ikke er blitt instruert fra politikere eller andre.

Jeg er også glad for at det er bred enighet i komiteen om å opprette et flerårig nasjonalt program for offisiell statistikk, og at beslutningen av statistikkprogrammet legges til Kongen i statsråd.

Programmet skal ha en klar, faglig forankring, og både produsenter og brukere av statistikk skal involveres i utformingen. Dette sikres ved at SSB skal foreslå et statistikkprogram etter samråd med andre statistikkprodusenter. Forslaget skal så sendes på en bred, offentlig høring. Det skal være åpenhet om utformingen av programmet.

Lovforslaget inneholder adgang for SSB til å pålegge opplysningsplikt og til å kunne gi tilgang til innhentede

opplysninger til forskningsinstitusjoner og offentlige myndigheter. Lovforslaget utvider kretsen for hvem som skal kunne få tilgang til opplysninger, sammenlignet med i dag. Samtidig er det viktige personvern hensyn som må ivaretas. Den europeiske statistikkforordningen setter også grenser for andres tilgang til opplysninger som SSB har innhentet.

Vi mener at vi har funnet en god balanse mellom disse viktige hensynene med det lovforslaget vi legger frem. Ved å ta inn begrensninger for tilgang i forskrift vil man kunne vurdere og eventuelt justere denne etter hvert som man lærer og vinner erfaring.

Jeg er glad for komiteens støtte til regjeringens forslag om å erstatte styret med et råd. Rådet vil ikke ha beslutningsmyndighet.

Ansattrepresentanter er ikke naturlig i et råd. For å sikre at rådet har informasjon om de ansattes syn i administrative saker, legger departementet opp til at synspunkter fra de ansattes organisasjoner skal følge med sakspapirene.

Det normale i statsforvaltningen er å ha verken et styre eller et råd. De ansattes rettigheter er likevel godt ivaretatt gjennom Hovedavtalen i staten, og det vil de også være i SSB.

Med dette lovfremlegget følger regjeringen også opp Stortingets vedtak fra i fjor høst:

«Stortinget forutsetter at før det foretas omfattende endringer i SSB, herunder oppfølging av statistikklovutvalget, legges det opp til en åpen demokratisk debatt, herunder en egen sak til Stortinget.»

I lovfremlegget foreslås det at nærmere bestemmelser kan fastsettes i forskrifter med hjemmel i loven. Innholdet i de mest sentrale forskriftene er allerede omtalt i proposisjonen. Regjeringen mener fastsettelsen av slike forskrifter bør gjøres etter normal saksgang for forskrifter, uten at de forelegges for Stortinget.

Regjeringen ber i proposisjonen videre om Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om forordning om endringer i statistikkforordningen. Denne vil tas inn i forskriften til loven.

Forskriftshjemmelen åpner for at også senere endringer i forordningen kan tas inn. Dersom det skjer endringer i forordningen som krever Stortingets samtykke, vil det også fremover bli fremmet som egen sak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [13:11:16]: Distriktsrepresentantene fra regjeringspartia har reist rundt og drege fram dette med utflytting av statlege arbeidsplassar som ei stor vinnarsak. Dette er jo òg omtalt i Granavolden-erklæringa. Så er det dette med ord og handling. Å fylgja opp 40/60-vedtaket på Kongsvinger burde ha vore

sjølv sagt viss ein meiner noko som helst med utflytting av arbeidsplassar. Er statsråden tilfreds med at Kongsvinger tapar i forhold til Oslo når det gjeld årsverk?

Statsråd Siv Jensen [13:11:57]: La meg først si at SSB har to hovedkontor, ett i Oslo og ett på Kongsvinger. Den relative fordelingen av ansatte mellom Oslo og Kongsvinger har holdt seg ganske stabil helt siden 1990-tallet. SSB har de siste årene gjennomført større omorganiseringer uten at det har påvirket fordelingen i særlig grad. Jeg kan forsikre om at det ikke foreligger noen planer som vil endre dette forholdet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:12:36]: Til fordelingen av ansatte mellom og aktivitet på Kongsvinger og i Oslo gir statsråden i sitt forrige svar inntrykk av at hun følger opp de målsettingene som er satt når det gjelder fordeling av arbeidsplasser. Men det er jo ikke tilfellet per i dag. Kongsvinger har ikke det antallet ansatte og den aktiviteten som har vært forutsatt fra Stortingets side. Hvilke konkrete grep vil bli tatt for å styrke kontoret på Kongsvinger i tråd med det som Stortinget har hatt som mening i denne saken?

Statsråd Siv Jensen [13:13:18]: Det er ikke bare Stortinget som har ønsket det. Også jeg har vært opptatt av at arbeidsdelingen mellom Oslo og Kongsvinger skal ivaretas på en god måte. Som jeg sa i mitt forrige svar, har fordelingen mellom Oslo og Kongsvinger vært veldig stabil helt siden 1990-tallet. Når det gjelder det omorganiseringsarbeidet som har pågått, har jeg vært tydelig på at Kongsvinger ikke på noen måte skal svekkes, men snare tvert imot være en sterk del av SSBs virksomhet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:13:52]: Miljøet på Kongsvinger er jo i en helt annen situasjon og har gitt helt andre tilbakemeldinger når det gjelder framtiden til det viktige kompetansemiljøet som der ligger.

Men la meg ta et annet spørsmål til oppfølging. Det som ligger i forslaget her, er jo økt byråkrati gjennom en ny forordning. Senterpartiet har foreslått at en bør gå igjennom eksisterende regelverk for å redusere byråkratiet. Hva er bakgrunnen for at finansministeren mener at det ikke er fornuftig å redusere byråkratiet i statistikkproduksjonen?

Statsråd Siv Jensen [13:14:37]: Denne statsråden er generelt opptatt av å legge til rette for at vi har minst mulig byråkrati, og at vi har velfungerende offentlige instanser som får utført jobben sin. I lovproposisjonen som vi behandler i dag, kommer det veldig tydelig frem at mye av intensjonen med dette samarbeidet handler om å legge til rette for en klarere ansvarsfordeling og mindre dobbeltarbeid. Det taler på sin side for at vi får en mye mer effektiv bruk av ressursene.

På den annen side synes jeg kanskje det er litt krevende å skulle kritisere at det stilles høye krav til både kvalitet og kvalitetsoppfølging av det arbeidet som skal utføres av SSB. Det mener jeg faktisk er en forutsetning for oss alle for å ha tillit til det arbeidet de gjør. I tillegg vil jo disse endringene bidra til at oppgavebyrden reduseres for næringslivet. Det trodde jeg i hvert fall var noe vi kunne være enige om.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:15:35]: Det regjeringen gjør gjennom den såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, er jo at de stiller krav til alle instanser om at de skal drive effektivisering og redusere byråkratiet. Da er det viktig at de institusjonene som ligger nærmest regjeringen og statsråden selv, fokuserer på å redusere byråkratiet. Når Senterpartiet foreslår både at en skal kunne endre regelverket vi har i samarbeid med EU, for å redusere byråkratiet, og innenfor dagens regelverk redusere byråkratiet, går altså regjeringspartiene imot. Hvorfor går regjeringspartiene og regjeringen imot å redusere byråkratiet innenfor statistikkproduksjonen?

Statsråd Siv Jensen [13:16:22]: Regjeringen jobber helt systematisk og målrettet med å redusere byråkratiet i alle ledd av offentlig forvaltning. Det gjelder selvfølgelig også for SSB. Men som jeg nettopp redegjorde for: Når vi nå tilslutter oss denne forordningen, handler det på den ene siden om flere grep som bidrar til effektivisering, på den andre siden om større krav til kvalitet. Jeg mener vi står oss veldig godt på at det som produseres fra SSBs side, har god kvalitet og ikke minst også at det er lagt til rette for god kvalitetsoppfølging.

Jeg synes det er litt underlig at Sigbjørn Gjelsvik nå er blitt en veldig varm forsvarer av ABE-reformen. Jeg har vel ikke oppfattet veldig bred støtte til den typen effektiviseringstiltak fra Stortingets side, men hvis Senterpartiet nå kommer etter, er det veldig fint.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [13:17:22]: Regjeringen foreslår at de ansatte ikke skal være representert i SSBs råd. De ansatte har dermed ikke en formell representasjon i dette sentrale organet. Det betyr at rådet ikke vil få tilgang til viktig informasjon som ansattrepresentanter kan bidra med. Jeg lurer på hvorfor statsråden mener at de ansatte ikke skal være representert i rådet?

Statsråd Siv Jensen [13:17:48]: Jeg forsøkte å redegjøre for det i mitt innlegg. Det er ikke naturlig å ha ansattrepresentanter i et råd, og det er for så vidt heller ikke veldig vanlig at man har råd eller styre i statsforvaltningen. Men jeg har vært opptatt av at de ansattes syn skal komme rådet til gode, og derfor har vi lagt til

rette for at deres synspunkter skal følge administrative saker som skal behandles i rådet.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [13:18:15]: Det er godt å høre at statsråden skal sørge for at de ansattes kunnskap og perspektiver skal være en del av diskusjonen i rådet. Jeg lurer på hvordan det skal skje?

Statsråd Siv Jensen [13:18:28]: Det har vi i og for seg redegjort for ved at vi har lagt opp til en rutine for at alle synspunkter fra de ansatte skal følge sakene som går inn til rådet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Svein Roald Hansen (A) [13:18:58]: Det er bra at alle partier ser verdien av å ta statistikkforordningen inn i EØS-avtalen. Det viderefører vårt samarbeid med EU-landene på statistikkområdet, og det gjør det mulig å sammenlikne våre tall med nabolandenes.

Det beskrives i en særmerknad som essensielt at man kan samarbeide med andre land, bl.a. for å kunne produsere statistikk som kan sammenliknes. Ja, det sies endog at det vil være i Norges interesse å kunne fortsette statistiksamarbeidet med europeiske land på utvalgte områder. Da er det jo en fordel at landene fører statistikk på grunnlag av samme faglige prinsipper. Jeg tror egentlig en samlet komité er helt enig i dette.

Den nye forordningen vil faktisk også være et positivt bidrag til å presisere statistikkmyndighetenes faglige uavhengighet og til å styrke kvaliteten på både norsk og europeisk statistikk. Dette er jo forhold vi har lagt stor vekt på i arbeidet med ny statistikklov.

At det europeiske regelverket baserer seg på de samme prinsippene om faglig uavhengighet, er en styrke. Vi kan stole like mye på statistikken fra våre naboland som fra vårt eget statistikkbyrå.

At høyere kvalitet kan kreve høyere bemanning, mener jeg vanskelig kan omdøpes til byråkratisering. Vi mener det er snakk om økt kvalitet. Det er bra at det er en enstemmig komité som sier ja til å ta forordningen inn i EØS-avtalen.

Da er det litt pussig at Senterpartiet i Innst. 343 S er enig i å ta statistikkforordningen inn i EØS-avtalen, mens partiet i Innst. 342 L om statistikkloven går imot § 21, som nettopp handler om å gjennomføre den samme EØS-rettsakten.

Ellers legger vi merke til at ingen fra regjeringspartiene finner grunn til å ta ordet i denne debatten. Jeg vil advare mot en slik holdning. Man vet man har flertall i salen, man får sine vedtak igjennom, men å unnlate å

delta i debatten kan fort framstå som en smule arrogant, selv om det er bred enighet i en sak.

Nina Sandberg (A) [13:21:27]: Ny statistikklov er viktig for videre utvikling av offisiell statistikk i Norge. Dagens rammeverk trenger modernisering og å rustes for framtidig utvikling.

Når jeg tar ordet, er det for å betone at Statistisk sentralbyrå har hatt og skal fortsette å ha en sentral rolle i denne utviklingen – og dermed i den norske samfunnsmodellen.

Med dette forslaget videreføres SSBs todelte samfunnsoppdrag. Byrået skal være den sentrale statistikkmyndigheten og bedrive forskning og analyse. Med statistikk og forskning er SSB med og legger nødvendige premisser for norsk politikktutforming, samfunnsdebatt, lønnsdannelse og samfunnsutvikling.

For Arbeiderpartiet er det viktig å løfte fram at nettopp SSBs faglige uavhengighet har bidratt til å gi statistikkproduksjonen høy legitimitet både hos myndighetene, hos partene i arbeidslivet, i samfunnet og i befolkningen ellers. Denne tilliten til analyser og statistikk er helt grunnleggende.

Derfor, når ny statistikklov vedtas, skal vi markere tydelig fra denne talerstolen at det er lovgivers klare intensjon at SSB er og fortsatt skal være en faglig uavhengig institusjon. Vi skal være klar på at SSB, på begge områder av samfunnsoppdraget sitt, skal ha den nødvendige uavhengigheten i oppgaveutførelsen.

Det er grunn til å understreke dette, nettopp opp mot den debatten som har vært i mediene rundt regjeringens proposisjon og i lys av den usikkerheten som kom til syne i høringen.

En samlet komité poengterer at kravet om faglig uavhengighet skal gjelde for all produksjon av offisiell statistikk, og at dette kravet innebærer at statistikkfaglige vurderinger og spørsmål behandles uavhengig av politisk eller tjenstlig instruks.

Det bør også noteres at SSB ønsker den nye loven velkommen og er av den oppfatning at den tydeliggjør SSBs faglige uavhengighet i tråd med internasjonale retningslinjer for offisiell statistikk.

Avslutningsvis: Arbeiderpartiet vil at SSB skal kunne utvikle seg i takt med ny forskning, nye modeller og faglig utvikling. SSBs viktige samfunnsoppdrag tilsier grundige faglige vurderinger og bred forankring før det gjøres større endringer, enten det angår SSBs uavhengighet, modellbruk eller forskningsaktivitet.

Bård Hoksrud (FrP) [13:24:26]: Det er bred enighet om dette, derfor behøver man ikke ta ordet bare for å gjøre det, når man stort sett er enig. Jeg mener at statsråden har redegjort for dette på en veldig god måte.

Jeg er helt enig – statistikk er vårt felles faktagrunnlag. Det er en viktig premiss for utviklingen av samfunnet vårt. Uavhengigheten er også svært viktig, det er det bred enighet om.

Dagens lov er fra 1989, og arbeidet med statistikk har endret seg mye på disse 30 årene. Det er bare gjort mindre justeringer før man nå fremmer dette lovforslaget.

Jeg synes også det er viktig å ha med at dataene som SSB utarbeider, er viktig for forskningsformål. Samtidig må hensynet til personvern ivaretas på en betryggende og god måte. I proposisjonen foreslås det at forskningsinstitusjoner og offentlige myndigheter kan søke om tilgang til dataene, men ikke andre. SSB skal ikke gi tilgang til opplysninger innhentet fra helseregistret.

Det stilles videre strenge krav til at opplysningene bare kan brukes til statistiske formål, forskning og analyser, slik det er i den europeiske statistikkforordningen. Det foreslås at taushetsplikt for personopplysninger oppheves etter 100 år og for andre opplysninger etter 60 år, slik det er i dagens lov. Jeg er veldig glad for at man er klar og tydelig på at man har et strengt personvern, for det er viktig for innbyggerne våre og også for tilliten til dette.

Det er litt artig å høre på representanten fra Senterpartiet, for plutselig er han veldig opptatt av at man sammen med EU skal se på muligheter for å redusere byråkratiet. Byråkrati er noe denne regjeringen har vært opptatt av, og som Fremskrittspartiet er svært opptatt av, at vi skal se på hvordan vi kan gjøre ting på en mer effektiv og fornuftig måte. Men det er ikke alltid sånn at man behøver å stemme for et forslag for å gjøre det man alltid gjør, nemlig å se hvordan vi forvalter og bruker det offentliges ressurser på en best mulig måte.

Jeg ser veldig fram til at Senterpartiet nå blir mer positive til ABE-reformen og andre reformer som kan kutte i byråkrati. Ofte opplever man det stikk motsatte, at man har et senterparti som sitter helt stille i båten og er imot alt som handler om endringer, alt som handler om å effektivisere og å gjøre ting enklere og rimeligere for samfunnet – det som gjør at man kan bruke pengene på de viktige oppgavene, nemlig å sørge for gode velferdstjenester til innbyggerne i landet vårt.

Jeg ser fram til at Senterpartiet skal begynne å endre kurs og være enig i at man faktisk må ta grep for å sikre at vi skal kunne bruke pengene på det som er viktig, nemlig å gi gode velferdstjenester og gode ordninger til dem som trenger det, og at vi har minst mulig byråkrati.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:27:25]: Først til det faktum at Senterpartiet, sammen med flere andre partier, har forslag til endring i § 21 i statistikkloven: Ja, det

skulle bare mangle. Den praksis som er etablert, er at et ganske omfattende EU-regelverk kan inkluderes i norsk lovgivning uten at det har vært behandlet gjennom en samtykkeproposisjon i Stortinget eller gjennom ordinær sak. Det mener vi er uklokt. Vi mener det er viktig at når det også i framtiden kommer nye EU-regelverk, skal det være gjenstand for en ordentlig, seriøs og grundig demokratisk behandling. Dersom det kun er tekniske og mindre ting, står det også i forslaget at det kan gjøres innenfor den fullmakt som regjeringen har gjennom forskrift.

Når vi skal tilslutte oss internasjonale forpliktelser, og i en del sammenhenger er det også forordninger som skal implementeres direkte, er det faktisk viktig at vi har en seriøs og ordentlig behandling og vurderer fordeler og ulemper med det.

Til representanten Hoksrud og det som går på byråkrati: Det man har sett med dagens regjering, er at man kutter i tjenestene nær folk rundt om i Norge. Man kutter i de mest grunnleggende tjenestene, mens byråkratiet ikke blir redusert det grann. Det øker dag for dag – spesielt det byråkratiet som er i området rundt regjeringskvartalet og stortingsbygningen, de institusjonene som er nærmest regjeringen. Det er der byråkratiet øker. Politidirektoratet, som Fremskrittspartiet i 2013 gikk til valg på skulle legges ned, har ikke blitt lagt ned. Det har blitt nesten doblet i antall ansatte. Men kan gå gjennom direktorat etter direktorat – nye tilsyn, nye direktorat, mer byråkrati. Det er det samme i denne saken. Selvsagt skal man ha kvalitet i statistikkproduksjonen, man skal ha kvalitet i alt det offentlige gjør, men likevel stiller man krav om at man skal effektivisere. Det er mye viktigere at man prioriterer pengene til det mest grunnleggende, nemlig tjenestene nær folk – helsetjenester og et trygt og tilstedeværende politi – enn at man har en rørende omsorg for å bevare og øke antall arbeidsplasser i statistikkproduksjon. Ja, statistikk er viktig, men vi må også sørge for å fokusere på å redusere byråkratiet. Der det er viktigst å redusere byråkratiet, står Fremskrittspartiets innsats i regjering dessverre til stryk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4 og 5.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6 og 7 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [13:30:32]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 596/2014 og (EU) 2017/1129 (Innst. 337 S (2018–2019), jf. Prop. 96 LS (2018–2019))

Sak nr. 7 [13:30:51]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i verdipapirhandelloven mv. (prospekt, markedsmissbruk, tilsyn og sanksjoner) (Innst. 336 L (2018–2019), jf. Prop. 96 LS (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Elin Rodum Agdestein (H) [13:31:43] (ordfører for sakene): Først en takk til komiteen for samarbeidet i saken om endringer i verdipapirhandelloven mv.

Jeg vil redegjøre kort for hovedtrekkene i proposisjonen, samtykkedelen og lovdelen og for innstillingen.

Regjeringen ber om Stortingets samtykke til å innlemme markedsmissbruksforordningen og prospektforordningen i EØS-avtalen. Sistnevnte er allerede inntatt i EØS-avtalen med forbehold om Stortingets godkjenning, mens det når det gjelder markedsmissbruksforordningen, bes om forhåndssamtykke for innlemmelse basert på et utkast vedlagt proposisjonen.

Komiteens flertall støtter dette på vilkår av at saken blir forelagt Stortinget på nytt dersom en beslutning om innlemmelse av markedsmissbruksforordningen vil avvike vesentlig fra vedlagte utkast. Utkast til innstilling er også forelagt utenriks- og forsvarskomiteen, som slutter seg til innstillingen.

Det foreslås at lovendringene, som jo er en konsekvens av innlemmelse av de to nevnte forordningene i EØS-avtalen, gjennomføres i verdipapirhandelloven. Lovendringene omfatter i hovedsak bestemmelser om markedsmissbruk og prospekter for verdipapirer samt nye virkemidler for tilsyn, sanksjoner og straffebestemmelser ved overtredelse av verdipapirhandelloven. Endringene i de to forordningene er en del av en større revisjon av EØS-regelverket på finansmarkedsområdet. Lovendringene som foreslås, bygger på Verdipapirlovutvalgets arbeid, og formålet er like vilkår for finansaktører i EØS-markedet, økt investorbeskyttelse og å opprettholde den høye tilliten som er i det norske kapitalmarkedet. Endringene vil innebære at det blir enklere for små og mellomstore bedrifter å hente inn kapital, og det til en lavere kostnad enn i dag.

Når det gjelder markedsmissbruksforordningen, vil et nytt regelverk omfatte bestemmelser om innsidehan-

del, markedsmanipulasjon, ulovlig spredning av innsideinformasjon, mv. Nasjonale regler om forbud mot urimelige forretningsmetoder videreføres.

Videre innebærer prospektforordningen forenklinger sammenlignet med gjeldende regelverk når det gjelder krav til prospekter, idet beløpsgrensen for plikt til å utarbeide EØS-prospekter ved offentlige tilbud heves fra 5 mill. til 8 mill. euro. Nåværende beløpsgrense for utarbeidelse av nasjonale prospekter for offentlige tilbud opprettholdes. Den gjelder for tilbud mellom 1 mill. og 8 mill. euro. Slike prospekter skal fortsatt registreres i Foretaksregisteret.

Det innføres også nye administrative sanksjoner og økt strafferamme ved overtredelse bl.a. av bestemmelser om god forretningsskikk og ulovlig spredning av innsideinformasjon. Og Finanstilsynet vil etter dette få utvidet tilgang på trafikkdata knyttet til handel med verdipapirer.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:34:58]: Når en skal ta stilling til et nytt EU-regelverk som kommer, må en både ta stilling til hva som er fornuftig og ikke fornuftig å godta fra norsk side, og hvordan det skal gjennomføres i norsk rett. Det regelverket vi snakker om her, både gjennom prospektforordningen og markedsmisbruksforordningen, er et viktig regelverk, og det er et komplisert regelverk med potensielt store konsekvenser for dem som skal følge opp regelverket, og for dem som har ansvar for å etterleve det i praksis.

Derfor er det viktig at en sørger for at lovverket, slik det framkommer, er oversiktlig. Det er viktig at en sørger for at lovverket er forståelig, og det er viktig å sørge for at lovverket er lett tilgjengelig. Det er viktig for oss som folkevalgte, som skal vurdere om det som blir gjennomført, er fornuftig. Det er viktig for forvaltningen, som skal følge det opp. Det er viktig for domstolene. Og det er ikke minst viktig for alle de bedriftene og enkeltpersonene som har ansvaret for å etterleve regelverket i praksis.

Det en gjør knyttet til forordningen, er at en EU-forordning altså skal gjelde direkte i Norge. Den skal altså bli vedtatt som tilvisinger i loven. Norsk lov skal ha tilvising til en EU-forordning som EU på et senere tidspunkt kan endre. Det står altså ikke konkret i lovteksten hva som er de konkrete bestemmelsene, men en henvisning til et EU-regelverk. Det er en måte å implementere et regelverk på som er svært problematisk, og som gjør det vanskeligere for dem som skal etterleve regelverket, faktisk å forholde seg til det.

Det handler ikke om hva en skal godta og ikke godta som norsk lov, men om hvordan en skal kunne lese av loven hva som er forpliktelsene, og hvordan loven skal kunne endres i ettertid. Det handler også om at informasjon, viktig informasjon, skal være tilgjengelig på norsk

språk, og i dette tilfellet bl.a. viktig informasjon som først blir tilgjengelig på norsk i ettertid. De EØS-tilpasninger som blir gjort, er eksempelvis ikke tilgjengelige på norsk i henhold til denne proposisjonen. Derfor er det behov for å sørge for at vi har klare og tydelige lover i Norge.

Jeg vil med det ta opp det forslaget Senterpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [13:38:23]: Regjeringen fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i reglene om markedsmisbruk og prospekter for verdipapirer. De nye reglene tilsvarer forventede EØS-regler om markedsmisbruk og EØS-forordninger om prospekter. Regler om markedsmisbruk er sentralt for et velfungerende marked. Innsidehandel og annen markedsmisbruk svekker tilliten til verdipapirmarkedet og med dette tilgangen på kapital til næringslivet. Etter de nye markedsmisbruksreglene vil flere typer instrumenter og handelsplasser omfattes. Dette vil gi tryggere handel også på andre markedsplasser enn regulerte markeder.

Felles EØS-regler om prospekt gir tilgang til kapital i hele EØS-området uten å måtte utarbeide mer enn ett prospekt. Prospektreglene skal gi vern for investorer i forbindelse med offentlige tilbud. Investorene skal få tilgang til den relevante informasjonen fra tilbydere. Utarbeidelse av prospekt medfører også kostnader for tilbyderne. Ett av formålene med de reviderte EØS-prospektreglene er å opprettholde investorbeskyttelsen samtidig som det innføres forenklinger i kravene til prospekt.

Det enkelte land kan, innen et nærmere angitt intervall, fastsette beløpsterskelen for plikt til å utarbeide EØS-tilbudsprospekt. Regjeringen foreslår at terskelen i Norge økes fra 5 mill. euro til 8 mill. euro. Dette vil innebære mer effektiv kapitalinnhenting. Regjeringen mener imidlertid det fortsatt bør opprettholdes krav om tilstrekkelig informasjon ved tilbud til offentligheten på over 1 mill. euro, og at slike nasjonale prospekter gjøres allment tilgjengelige ved registrering i Foretaksregisteret.

Regjeringen fremmer også forslag til endringer i reglene om tilsynsvirkemidler og sanksjoner ved overtredelse av verdipapirhandelloven. Det foreslås bl.a. nye bestemmelser om administrative sanksjoner. Tilstrekkelige og tidsriktige tilsynsvirkemidler og sanksjoner er nødvendig for en effektiv regeletterlevelse. Samtidig er det viktig at rettssikkerheten ivaretas.

Det er på denne bakgrunn foretatt en grundig gjennomgang av behovet for virkemidler og reguleringen av disse, med utgangspunkt i retningslinjer fra Justis- og beredskapsdepartementet. Regjeringen ber Stortinget om samtykke til regler som er viktige for å opprettholde en

høy grad av tillit og effektivitet i det norske kapitalmarkedet. Velfungerende markeder med like vilkår i EØS er sentralt for at norske aktører effektivt kan innhente kapital.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:41:07]: En av de tingene som ligger inne i de sakene som skal behandles her, er det som handler om nasjonale prospekter. Det er blitt omtalt i høringsrunder, bl.a. fra Brønnøysundregistrenes side, der Brønnøysundregistrene har gitt uttrykk for at den ordningen bare bør opprettholdes hvis kostnad-nytte-analyser viser at det er fornuftig. Fra Senterpartiets side synes vi det er en klok tilnærming fra Brønnøysundregistrenes side.

Så har vi tidligere i denne debatten registrert at regjeringspartiene hevder at de er for ting som de allikevel stemmer mot når det gjelder Senterpartiets forslag. Er det slik at en også fra departementets side vil være positiv til å fjerne ordningen med nasjonale prospekter, dersom det ut fra en kostnad-nytte-vurdering viser seg at det er det mest fornuftige?

Statsråd Siv Jensen [13:42:01]: Regjeringen mener at investorer bør ha tilstrekkelig informasjon før tilbud over 1 mill. euro fremsettes til allmennheten. Og som grunnlag for det standpunktet er kostnadene ved å utarbeide nasjonale prospekter avveid mot hensynet til investorene. Det må nødvendigvis være en skjønnsmessig vurdering, og jeg mener at vi har lagt opp til en god balanse i dette.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:42:25]: Jeg vil gjerne bare ha et svar – ja eller nei – på følgende spørsmål: Dersom en kostnad-nytte-vurdering viser at det er mest fornuftig å avvikle ordningen med nasjonale prospekter, vil regjeringen da være positivt innstilt til å gjøre nettopp det?

Statsråd Siv Jensen [13:42:43]: Som jeg sa, handler dette om å balansere kostnadene ved å utarbeide et slikt prospekt med hensynet til investorene. Det er altså slik at man i veldig mange saker må ta den typen balanserende hensyn, og det mener jeg regjeringen gjør i denne saken.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 6 og 7.

Sak nr. 8 [13:43:09]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) (Innst. 338 L (2018–2019), jf. Prop. 97 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:44:00] (ordfører for saken): La meg begynne med å takke komiteen for godt samarbeid i denne saken, en sak som er en oppfølging av en stortingsmelding vi behandlet her i Stortinget for få måneder siden. Den gangen sa jeg at det var bra at regjeringen la fram en slik melding før lovproposisjonen, slik at man sikret bred politisk enighet om noe så viktig som sentralbankloven og de andre lovene vi forandrer og endrer på i dag. Det mener jeg også i dag, og komiteens innstilling viser at det er bred enighet om de ulike forslagene.

Bakgrunnen for at man foreslår å behandle en ny sentralbanklov, er at sentralbankvirksomheten er blitt vesentlig endret de siste årene. Nåværende sentralbanklov ble vedtatt i 1985 og avløste den tidligere loven av 1892. Det er altså ikke hvert år vi behandler disse sakene.

Norges Bank er helt sentral og helt instrumentell for den finansielle infrastrukturen i landet vårt og for den enkelte av oss – både som bankenes bank, som mynt- og seddelpresse, som finansiell stabilisator og ikke minst for de av oss som betaler renter på lån vi har, eller som får renter på innskudd vi har. Alt dette stammer til sjunde og sist fra vedtak i Norges Bank. Dette skal banken fortsette å gjøre også i framtiden, men med en litt annen organisering.

Regjeringen følger opp det den varslet i meldingen som Stortinget behandlet tidligere i år. Det opprettes en fagkomité for pengepolitikk og finansiell stabilitet som skal stå for utøvelsen av pengepolitikken, som i dag ligger i hovedstyret. Hovedstyret utvides med ett medlem – til ni – og skal omfatte sentralbanksjefen, de to visesentralbanksjefene og seks eksterne medlemmer, alle oppnevnt av Kongen i statsråd. Representantskapet fortsetter som i dag, i motsetning til hva Gjedrem-utvalget foreslo. En samlet komité viser til at representantskapet er viktig for å beholde den demokratiske kontrollen over banken.

Uenighetspunktene mellom posisjonen og opposisjonen i innstillingen viser først og fremst hvor bred enigheten er i denne saken. På tross av at en samlet komité mener at utgivelse av jubileums- og minnemynter ligger på siden av en sentralbanks kjernevirksomhet,

fremmer opposisjonen forslag i dag om at regjeringen skal legge fram et lovforslag som innebærer at Norges Bank fortsatt har en lovfestet plikt til å utgi minnemyn-ter og sirkulasjonsmynter med spesialpreg – selv om dette altså ligger utenfor kjernevirksomheten.

Det er en uenighet om daglig leder av NBIM, olje-fondet, skal tilsettes på åremål, eller om vedkommende skal ansettes av hovedstyret på ordinære vilkår.

En del av opposisjonen mener at målloven må gjøres gjeldende for Norges Bank og all dens virksomhet, og at arbeidsspråket skal være norsk i hele virksomheten. Det må da også bety at norsk skal være arbeidsspråket på kontorene i New York, London og Singapore, selv om det i en tenkt situasjon ikke skulle arbeide nordmenn der.

Videre foreslår SV, Miljøpartiet De Grønne og Rødt at lov om Statens pensjonsfond må endres slik at fondet pålegges å ta hensyn til klima og klimarisiko, samt at det skal arbeide for reduserte klimagassutslipp internasjonalt. Heldigvis får ikke dette flertall, og de ansvarlige partiene i denne salen mener fortsatt at oljefondet ikke skal være et virkemiddel i utenrikspolitikken, ei heller i klima- og miljøpolitikken. Det er fornuftig.

Med den nye loven sikrer vi sentralbanken og dens virksomhet gode forutsetninger for å gjøre den jobben de skal gjøre, og jeg er sikker på at jeg har med meg hele komiteen når jeg sier at vi setter pris på den jobben sentralbanken og sentralbankens etater gjør. Den jobben gjør de på vegne av oss alle.

Svein Roald Hansen (A) [13:48:01]: Det er, som saksordføreren pekte på, og som ved behandlingen av meldingen i februar, bred enighet om hovedlinjene i ny sentralbanklov.

Vi er tilfreds med at finansministeren valgte å endre ordlyden i formålsparagrafens annet ledd, slik at hensynet til høy og stabil produksjon og sysselsetting sidestilles med oppgaven å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet.

Vi støtter ikke forslaget fra SV, Miljøpartiet De Grønne og Rødt om gjennom formålsparagrafen å skulle pålegge sentralbanken et ansvar for at Norge når sine klimamål, og den omstilling som er nødvendig i så måte. Det ansvaret ligger hos oss, på politikernes bord, selv om klimarisiko selvsagt er et element som også må være med i bankens vurderinger av de økonomiske og finansielle utsiktene.

Det er ett viktig punkt det er uenighet om, nemlig ansettelsesvilkårene for daglig leder av NBIM. Finansdepartementet begrunner forslaget om åremål med behov for «rotasjon og nytenkning».

«Rotasjon» blant hvem? Dette er en av de viktigste stillingene her i landet. Pensjonsfondet leverer nesten

hver femte krone til statsbudsjettet, og det står for den tredje største inntektskilden på vårt statsbudsjett etter moms og personskatt.

Oppgaven med å levere slike resultater er ikke egnet for «rotasjon». Etter mitt skjønn ligger det i åremål en ekstra beskyttelse mot oppsigelse. Det skal sentralbank-sjefen ha, fordi banken skal ha en uavhengighet. Daglig leder av NBIM bør måles på resultatkrav, på evne til å lede og utvikle organisasjonen, sammen med styret. Hvis behovet for fornyelse oppstår, er det en oppgave for styret å foreta det nødvendige skiftet.

Det kan også ses motsatt: Hva om den daglige lederen tåler belastningen og leverer gode resultater? Hvorfor i all verden skal styret da ikke ha mulighet til å beholde vedkommende lenger enn 2 x 5 år?

Jeg håper ikke at en slik forvaltningstankegang også vil prege de krav Finansdepartementet vil stille til det nye sentralbankstyret i dets ansvar for forvaltningen av fondet.

Nå må sentralbankstyrets samlede kompetanse i betydelig større grad rettes inn mot det som vil være dets viktigste oppgave, nemlig forvaltningen av pensjonsfondet, kompetanse om og erfaring fra kapitalforvaltning i internasjonale markeder og måling, styring og kontroll av risiko.

Gjennom instruks til Norges Banks styre må Finansdepartementet også vektlegge at styret utvikler SPUs organisasjon og forvaltningspraksis, og at styret regelmessig informerer om sine vurderinger av risikobildet i finansmarkedene og i internasjonal økonomi.

Jo større del av statsbudsjettet som er avhengig av avkastningen fra pensjonsfondet, jo viktigere er risikostyringen i fondet. Det må også gjenspeiles i rapporteringskravene fra styret til Finansdepartementet og til Stortinget gjennom de årlige meldingene.

Vi støtter å lovfeste at fondet skal investeres i utlandet. Det har vært lagt til grunn hele tiden. Når man ser flere mer eller mindre fantasifulle forslag om bruken av fondet her hjemme, burde vi kanskje vurdere å grunnlovfeste dette prinsippet.

Det er en uenighet til som bør nevnes, nemlig minnemyntene. Regjeringen foreslår at bankens ansvar for minnemyntene fjernes, som også saksordføreren pekte på. Det skal ikke bety at banken likevel ikke skal kunne utstede sirkulasjonsmynt med spesialpreg eller unntaksvis utgi minnemynter. Det er vi uenige i, sammen med en rekke høringsinstanser. Derfor foreslår vi, sammen med flere partier, at lovfestingen av bankens ansvar for dette videreføres. Det ligger en ekstra anerkjennelse og en sterkere symbolkraft bak minnemyntene om dette fortsatt er forankret i sentralbankloven.

Jeg håper finansministeren kan tenke igjennom dette en gang til, slik hun gjorde da hun fjernet ordet

«eller» i formålsparagrafen. Det er ingen skam å snu i et slikt spørsmål heller.

Med dette tar jeg opp forslagene som Arbeiderpartiet står bak sammen med andre i innstillingen.

Presidenten: Representanten Svein Roald Hansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:52:34]: Det er rammeverket rundt en særdeles viktig virksomhet for Norge, en særdeles viktig institusjon – Norges Bank – vi behandler i dag. I slike saker er det ekstra viktig at en forsøker å legge på plass et fundament som kan stå seg over tid, gjennom skiftende regjeringer og skiftende flertall i denne salen.

Derfor vil jeg, som jeg også var inne på i forbindelse med behandlingen av meldingen tidligere i år, gi regjeringen anerkjennelse for faktisk å ha bidratt til å ha en prosess opp mot de ulike partiene på Stortinget i denne saken – slik at man kan forsøke å finne brede kompromiss, som kan stå seg over tid, om de viktigste spørsmålene. Det er viktig for sentralbanken og styringen av den, men det er ikke minst viktig for Norge som nasjon, og for hvordan vi forvalter de store rikdommene vi har, også gjennom de virkemidlene som ligger i sentralbanken og Statens pensjonsfond – både Statens pensjonsfond Norge og Statens pensjonsfond utland.

Det er ikke bare gjennom den loven vi har til behandling i dag, at en legger rammer for pengevesenet og pengestellet i Norge. Det er grunnlovfestet, i Grunnloven § 75 c, at Stortinget skal «føre oppsyn med pengestellet i riket». En av de tingene som jeg og Senterpartiet er veldig glad for at en har sørget for gjennom behandlingen av denne saken, er å slå tydelig fast at vi fortsatt skal ha et representantskap – noe som er en viktig oppfølging av nettopp den grunnlovsparagrafen, ved at vi skal ha et representantskap som også skal ha makt og innflytelse til å følge sin rolle som kontroll- og tilsynsorgan – og at vi skal sørge for at representantskapet skal ha en dialog med Stortinget.

Til diskusjonen om Statens pensjonsfond utland og lovfesting av at en kun kan investere i utlandet: Jeg hører representanter fra andre partier vise til at det vil være klokt, bl.a. for å kunne begrense oljepengebruken til dagens regjering. Men det er ikke det en diskuterer i denne saken. I det spørsmålet er jeg helt enig med representanten Hagen, som har sagt at det forslaget som fikk flertall på Fremskrittspartiets landsmøte, om å bruke 100 mrd. kr av oljefondet til å redusere bompengegjeld, har ingenting å gjøre med den paragrafen vi diskuterer her i dag. Det er helt riktig. Og dagens regjering bruker stadig mer oljepenger, setter nye rekorder år for år. Det kan en altså gjøre innenfor det rammeverket vi har i dag. Men det vi diskuterer i dag, er om en skal lovfeste at olje-

fondet, under enhver omstendighet, ikke skal kunne investeres i Norge – for å bidra til å sikre verdier i Norge, for å bidra til å sikre eierskap i Norge, for å bidra i akutte situasjoner eller mer langsiktige strategiske situasjoner.

Jeg er helt enig i at en skal beholde den hovedfordelingen som har vært, med at Statens pensjonsfond utland har investert i utlandet, og at vi har brukt andre virkemidler i Norge, både gjennom folketrygdfondet og det eierskapet som en har gjennom det – men også at vi sørger for andre virkemidler, bl.a. gjennom et grønt investeringselskap, som Senterpartiet har tatt til orde for, for å legge til rette for strategiske investeringer i viktige nye og fornybare næringer i Norge. Men å fraskrive seg det verktøyet som Statens pensjonsfond utland også er, til – i en gitt situasjon, under ekstraordinære forhold og spesielle omstendigheter – å kunne bruke det til å investere i Norge, er uklokt, og det fratar Stortinget et viktig handlingsrom.

Avslutningsvis helt kort til diskusjonen om formålsparagrafen: Jeg er glad for at en i komiteen nå i hvert fall har sørget for at en er enig om en felles formålsparagraf. Jeg er også glad for at komiteen har samlet seg om noen merknader knyttet til forståelsen av formålsparagrafen, for formålsparagrafen er helt grunnleggende for styringen av pengepolitikken i Norge. Derfor har man, bl.a. fra en samlet komité, sagt:

«Å opprettholde pengenes verdi vil være et overordnet mål for pengepolitikken. Ved å sikre prisstabilitet og lav inflasjon kan pengepolitikken bidra til høy velferd, høy sysselsetting og økonomisk vekst over tid.»

Det er det prinsippet som blir lagt til grunn med den nye formålsparagrafen, et prinsipp som Senterpartiet har tatt til orde for og argumentert for underveis i prosessen. Da vil jeg advare mot omkamp om det prinsippet, som enkelte partier tar til orde for gjennom merknader i denne saken. Det er viktig at vi ikke får nye diskusjoner og nye runder med usikkerhet om hva som ligger til grunn for sentralbankens virksomhet og formål.

Jeg vil med det ta opp forslag nr. 3, fra Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [13:57:58]: Klimaet påvirker den norske økonomien allerede og vil i framtiden påvirke den norske økonomien enda mer. Heldigvis kan vi begrense denne påvirkningen hvis vi begynner å ta hensyn til klimaet og klimarisikoen nå. I Norge har vi mange ressurser som gjør det enklere å se lyst på klimakrisen. Vi har bl.a. dyktige fagarbeidere og smarte hoder som stadig finner mer miljøvennlige måter å produsere varer og energi på. Vi har et langstrakt land og et rikt hav

som aldri slutter å gi oss mat og materiale hvis vi bare forvalter det godt nok. Ikke minst har vi betydelig med penger på bok, som vi selv velger hvordan vi bruker. Sentralbanken må bidra til at Norge når klimamålene vi er forpliktet til gjennom internasjonale avtaler.

For å få gode resultater må vi ha god organisering. Regjeringens forslag om at daglig leder for NBIM skal ansettes på fem års åremål med mulighet for forlengelse, legger opp til en dårlig organisering der sjefen for våre felles sparepenger ikke ansvarliggjøres nok i den store oppgaven. Hovedstyret i Norges Bank bør fortsette å ansette daglig leder for NBIM på vanlig måte. På den måten beholdes en god mekanisme for å sikre gode resultater.

Videre vil jeg kommentere forslaget om å lovfeste at Statens pensjonsfond utland kun skal brukes til å investere i utlandet og i utenlandsk valuta. Selv om vi mener at det ikke er nødvendig å lovfeste dette, støtter SV prinsippet om at sparepengene våre skal brukes til sparing, og at oljeinntektene må innføres på en ansvarlig måte. Argumentet om at vi nå har så store oppgaver å løse at vi må jukse og gå utover statsbudsjettet, som vedtas av et folkevalgt parlament, er ikke godt nok.

Vi har råd til å bruke store penger på grønn omstilling selv uten å åpne opp pensjonsfondet utover handlingsregelen. Problemet er ikke at vi ikke har nok handlingsrom over statsbudsjettet, men at stortingsflertallet gang på gang velger å bruke de store pengene på asfalt foran togskinner og på oljeleting foran grønne energi-investeringer.

Problemet er altså ikke at vi har for lite penger i Norge, men at vi bruker dem feil. De enorme investeringene i oljesektoren fortrenger f.eks. investeringer i fastlands-industri og omstilling av økonomien. For det er mange gode miljøtiltak som koster penger. Vi kunne med fordel brukt mer på skogvern for å bevare biologisk mangfold, lagre karbon, beskytte truede arter og gi mer driftsvansketilskudd til bøndene, slik at de lettere kunne gi oss lokal, trygg og miljøvennlig mat. Men vi trenger ikke bruke av pensjonsfondet for å gjøre det. Det kan vi få til ved f.eks. å slutte å gi skattelettelse til de aller rikeste.

Jeg vil ta opp forslagene nr. 4–6.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Solveig Skaugvoll Foss tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Siv Jensen [14:01:48]: La meg først få takke komiteen for arbeidet med forslaget om ny sentralbanklov.

Lovforslaget er basert på at Norges Bank fortsatt skal være operativ forvalter av Statens pensjonsfond utland, og at banken får en ny og mer moderne styringsstruktur

med en komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Representantskapets rolle som Stortingets kontroll- og tilsynsorgan og oppgavene med å fastsette budsjett og regnskap videreføres som i dag.

Vi vil med dette bygge videre på løsninger som har tjent oss vel. Samtidig gjør vi tilpasninger for å stå best mulig rustet i møte med endrede utfordringer. Blant annet er Statens pensjonsfond utland nå en langt større og mer krevende del av Norges Banks ansvarsområde enn da banken fikk oppgaven med å forvalte fondet. Den nye strukturen vil bl.a. frigjøre kapasitet i hovedstyret til oppfølging av kapitalforvaltningen, samtidig som rollene internt i Norges Bank tydeliggjøres.

Lovforslaget innebærer videre en tydelig formålsbestemmelse for Norges Bank og at sentralbankens uavhengighet i virkemiddelbruken tydeliggjøres.

Sentrale spørsmål som ligger til grunn for lovforslaget, er tidligere blitt lagt frem for Stortinget i Meld. St. 7 for 2018–2019, Om ny sentralbanklov.

Jeg er glad for at finanskomiteens innstilling viser bred oppslutning om rammeverket som er skissert i lovforslaget. Regjeringen legger vekt på at det er bred enighet om og forståelse av hva sentralbanken skal gjøre, hvilken rolle den skal ha i samfunnet, og hvilket formål den skal tjene. Den brede oppslutningen legger til rette for et godt og stabilt rammeverk for Norges Bank.

Komiteen har samlet seg om en overordnet målformulering for Norges Bank. Norges Bank skal ha som formål å opprettholde pengenes verdi, sørge for stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalingssystem.

Sammenlignet med sentralbanklovutvalgets forslag og stortingsmeldingen som ble lagt frem i oktober i fjor, har regjeringen endret på formuleringene for å imøtekomme merknader fra et mindretall av komiteen i Stortingets innstilling til meldingen. Forslaget som har samlet flertall, innebærer derfor at Norges Bank som en del av formålet skal bidra til høy og stabil produksjon og sysselsetting.

Som beskrevet i proposisjonen, og også redegjort for i lovutvalgets utredning, skal Norges Bank gjennom pengepolitikken ta hovedansvaret for å sikre lav og stabil inflasjon. Banken kan ikke alene ta et hovedansvar for nivået på produksjon og sysselsetting, men banken kan og skal bidra. Banken skal legge vekt på begge hensyn, slik det kommer til uttrykk i forskriften for pengepolitikken.

Komiteen slutter seg til regjeringens lovforslag om Norges Banks organisasjon. Et mindretall i komiteen ønsker at stillingen som daglig leder av fondsforvaltningen ikke skal være på åremål, og begrunner dette bl.a. med at det ikke er behov for stillingsvern tilsvarende stillingen som sentralbanksjef.

Også åremålsansatte kan sies opp på samme måte som i andre arbeidsforhold dersom det er saklig grunn for det, med mindre annet er avtalt.

Det er dessuten gode grunner til at toppledere i nøkkelposisjoner i statlige etater og virksomheter ansettes på åremål. Det gir anledning til med jevne mellomrom å vurdere hva slags leder organisasjonen trenger i møte med skiftende utfordringer. Det bidrar også til maktspredning over tid i virksomheter med stor innflytelse. Å lede forvaltningen av verdens største pensjonsfond er utvilsomt en stilling med stor innflytelse.

Jeg vil også trekke frem noen mindre uklarheter. Et mindretall i komiteen skriver at

«det i dag er Finansdepartementet som etter konsultasjon med Norges Bank foreslår hva representantskapet bør arbeide med og undersøke».

Representantskapet fastsetter selvfølgelig selv sin tilsynsplan. Finansdepartementet gir imidlertid innspill til temaer for attestasjonsoppdrag som representantskapet setter ut til revisor.

Et annet mindretall ser ut til å legge til grunn at forslaget om ikke å videreføre bestemmelsen om minnemynt også omfatter såkalt sirkulasjonsmynt med spesialpreg. Gjeldende ordning om utgivelser av slike sirkulasjonsmynter foreslås videreført.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [14:06:13]: Det gjelder spørsmålet om åremål eller ikke for lederen av NBIM. Nå utdypet finansministeren det litt i innlegget sitt. Hun sa at det gir anledning til å vurdere hva slags ledelse man trenger over tid. Men er det ikke i enhver virksomhet og i enhver «bedrift» styrets ansvar å foreta den vurderingen? Folketrygdfondets direktør er ikke ansatt på åremål, og jeg antar at Folketrygdfondets styre setter opp resultatkrav når det gjelder evnen til å lede og utvikle organisasjonen og hvilke resultater de skal oppnå. Kan finansministeren utdype hva som ligger i at man har behov for rotasjon i en slik stilling? Hvem skal det roteres mellom?

Statsråd Siv Jensen [14:07:08]: Jeg tror jeg skal understreke det jeg sa i mitt innlegg: Dette er en stilling som er svært viktig for oss, det er en stilling som innebærer ansvar for å forvalte betydelige økonomiske verdier på vegne av staten. Det er ledelse av svært kompleks kapitalforvaltning, der det stilles svært høye krav til kompetanse, integritet, rolleforståelse, ledererfaring, samfunnsforståelse osv.

Når vi nå foreslår å lovfeste at dette skal være styrets ansvar, er endringen som ligger i dette, at man går over til åremål. Det betyr i realiteten at man skal kunne vurdere.

Igien: Dette er en viktig stilling, som man fra tid til annen må kunne gjøre vurderinger av, uten at det betyr at man skal ha hyppige skifter. Jeg mener at stabilitet er viktig.

Svein Roald Hansen (A) [14:08:04]: Jeg tror ikke det er noen uenighet om betydningen, hvilke krav som skal stilles, osv. Det som er litt foruroligende, er: Betyr det at sentralbankstyret ikke skal ha en løpende vurdering av hvordan lederens ansvar og oppgaver utøves? Ser man ikke på sentralbankstyret, som nå blir styret for fondet – pluss noen andre oppgaver – som et mer normalt styre i forhold til en toppleder i en virksomhet som styret har ansvaret for? Eller ser man på NBIM-sjefen som underordnet sentralbanken, ikke i egenskap av styreleder, men i egenskap av sentralbanksjef?

Statsråd Siv Jensen [14:08:52]: Her tror jeg man forsøker å lage en større misforståelse enn det er grunnlag for. Det er styret som skal ha hovedansvaret for dette, og selvsagt skal styret løpende gjøre en vurdering av det arbeidet som skjer.

Dette handler til syvende og sist om man skal ha en tilsetting i åremål eller ikke. Vi mener at det er en bedre måte å løse oppgaven på i fremtiden. Det rammer selvfølgelig ikke nåværende situasjon, men vi mener at det vil være bedre for fremtiden.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:09:30]: I denne saken foreslås det bl.a. å lovfeste at oljefondet ikke skal kunne brukes til investeringer i Norge. Ikke det at vi ikke kan bruke oljepenger i den norske økonomien, der har jo statsråden satt rekord etter rekord, senest i revidert nasjonalbudsjett med sju nye milliarder oljepenger inn, ikke for å redusere avgifter eller å redusere bompenger – de er jo rekordhøye – men gjennom skattekutt til noen av Norges rikeste, i tillegg til økt pengebruk generelt. Hvorfor er det riktig å kunne tappe stadig mer fra oljefondet til investeringer i Norge, mens en skal lovfeste at en ikke skal kunne bevare oljefondet som det er, og bruke det til investeringer også i Norge i en gitt situasjon?

Statsråd Siv Jensen [14:10:20]: Her ble det blandet ganske mange ulike problemstillinger. La meg bare slå fast at i revidert budsjett har regjeringen foreslått både å slette bompengегjeld og å redusere avgifter. Det er heller ikke riktig, selv om Senterpartiet påstår dette gang på gang, at vi har brukt mesteparten av skattelettelsene til å gi til de rike, snarere tvert imot. Skattelettelsene har kommet næringslivet og helt vanlige familier til gode.

Bruken av oljepenger har det vært bred enighet om i denne sal. Regjeringen legger jo frem statsbudsjettet, men jeg har ikke sett at opposisjonen har fremmet for-

slag om betydelige innstramminger i oljepengebruken. Senterpartiet bruker akkurat like mange penger som regjeringen, men vi bruker dem på ulike formål. Hvor mye penger vi bruker i norsk økonomi fra det ene året til det andre, avhenger av konjunktursituasjonen og andre forhold. Dette er regulert innenfor en handlingsregel, som er fleksibel og gjør det mulig for oss i gitte situasjoner å løse oppgaver hvis de akutt skulle oppstå.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:11:18]: Det er helt riktig at vi bruker pengene annerledes. Hadde Senterpartiets opplegg blitt gjennomført, hadde vi hatt lavere avgifter i Norge i tillegg til lavere skatter for dem med lav inntekt. Så hadde de som har rygg til å bære det, bidratt noe mer til fellesskapet.

Men spørsmålet vi diskuterer her, er hvorvidt det er fornuftig å lovfeste at Statens pensjonsfond utland, oljefondet, i enhver sammenheng, i enhver situasjon ikke skal kunne brukes til å investere i Norge. Hovedregelen er helt grei, men vi burde hatt et grønt investeringselskap, vi bør bruke Folketrygdfondet – utvide mandatet til det – men allikevel, i ekstraordinære situasjoner, hvorfor vil en frata Stortinget muligheten til faktisk å bruke Statens pensjonsfond utland som en mulighet til å investere i Norge?

Statsråd Siv Jensen [14:12:05]: Senterpartiets alternative budsjett bidrar ikke til lavere skatter og avgifter for dette landet, snarere tvert imot. Senterpartiet foreslår helt konsekvent milliardskjerpelser i skattetrykket, og det må gå ut over noen, selv om man prøver å fremstille dette helt tilforlatelig. Det vi gjør i denne saken, er å lovfeste praksis, en mangeårig praksis som det har vært bred enighet om i Stortinget.

Det er ikke slik at vi ikke investerer statlig kapital i Norge. Vi har mange verktøy som har vært etablert og videreutviklet over mange år: Vi har Statens pensjonsfond Norge – Folketrygdfondet – som investerer hele sin kapital i Norge og Norden, og vi har nettopp opprettet Nysnø. Vi har altså en lang rekke andre virkemidler som vi bruker på å tilføre kapital til ulike formål i det norske samfunnet. I tillegg tas det mange investeringsbeslutninger gjennom statsbudsjettet, der vi bruker både skatteinntekter, avgiftsinntekter og oljepenger.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:13:05]: Senterpartiet har foreslått et grønt investeringselskap for strategiske investeringer i Norge, nedstemt av regjeringen. Senterpartiet har foreslått å se på det å utvide mandatet til Folketrygdfondet, men har så langt ikke fått flertall i denne salen for det. Senterpartiet har også foreslått at vi fortsatt skal ha en selvstendig nasjonal børs i Norge for å bidra til kapitaltilgang og til et levende næringsliv i hele Norge. Dessverre har statsråden bidratt til at Oslo

Børs er solgt ut av landet. Så har en et siste virkemiddel, som går på i gitte, ekstraordinære situasjoner å bruke Statens pensjonsfond utland som en mulighet i investeringer i Norge for å sikre eierskap og strategiske investeringer. Hvorfor vil en ta det virkemidlet bort fra verktøykassa ved å lovfeste at det skal være forbudt?

Statsråd Siv Jensen [14:13:59]: La meg først si at vi har en stappfull verktøykassa til å ta investeringer i Norge på de ulike områdene som vi til enhver tid måtte mene. Selv om Senterpartiet har fremmet en lang rekke forslag, betyr det ikke at de er fornuftige. Selv om Senterpartiet har fremmet forslag om å gjøre endringer i Folketrygdfondets plasseringer, er det ikke gitt at det skal gjøres på den måten Senterpartiet har lagt opp til. Vi har varslet at vi skal gå igjennom dette basert på innspill fra Folketrygdfondet og vil komme tilbake til det ved neste korsvei.

Vi hadde nylig en diskusjon om børsen. Børsen er ikke solgt ut av Norge i den forstand, den ligger fortsatt akkurat der den har ligget, og er en markeds plass for aktørene for Oslo Børs. Jeg minner igjen om at børsen ble privatisert av Stoltenberg-regjeringen for en god del år siden, og at det er de private aksjonærene som har besluttet hvem som skal overta eierskapet av børsen. Men den er altså fortsatt plassert i Oslo og vil fortsette å være en god markeds plass for norske aktører.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [14:15:16]: Som Buskerud-representant vil jeg henlede oppmerksomheten på forslag nr. 1, der en samlet opposisjon ber om at Norges Bank fortsatt skal ha en lovfestet plikt til å utgi minnemynter, og at ansvaret for utvelgelse av minnemynter overføres til Kulturdepartementet.

Flertallet foreslår på sin side å oppheve minnemynt-instituttet i § 16 i dagens sentralbanklov. Utgivelse av minnemynter skal heretter bare skje unntaksvis. Inntektene skal ikke lenger tilfalle allmennnyttige formål, men statskassa. Hvor gjennomtenkt er egentlig det?

Konsekvensen er at deler av en nesten 350 år lang, men fortsatt levende, norsk industri- og kulturtradisjon står i fare for å gå tapt. Det Norske Myntverket på Kongsberg er Norges nest eldste nålevende bedrift. Stortinget bør, av både industri- og kulturpolitiske hensyn, sørge for at Myntverket, nå igjen i 100 pst. norsk eie, kan opprettholde minnemynttradisjonen som en levedyktig del av sin produksjon på Kongsberg, og som et ekstra bein å stå på.

Minnemynter utgis i edelt metall, med høy kunstnerisk kvalitet. Sirkulasjonsmynter med spesialpreg er noe

helt annet. Fra 1991 til 2005 ga overskuddet av minnemyntsalget 120 mill. kr til allmennyttige formål, hovedsakelig kulturformål. Det allmennyttige formålet som fikk tildelt inntektene, sto også for salget. Da Norges Bank overtok ansvaret, stupte inntektene fra et snitt på 62 mill. kr i årene 2003–2005 til bare 5,6 mill. kr i 2011. De mangler bl.a. et eget distribusjonsnett for salg, slik det var før. Som eksempel kan nevnes at det ikke engang var mulig å kjøpe minnemynten til grunnlovsjubileet i 2014 i besøksbutikken i Eidsvollsbygningen.

Finansdepartementet har tidligere nedsatt et eget minnemyntutvalg, som leverte sin utredning i 2014. Utvalget foreslo å beholde § 16 i sentralbankloven og intensivere antall minnemyntutgivelser. De la vekt på minnemynt som et viktig institutt for en kulturnasjon, og at dette er én av få måter det offentlige kan hedre personer, institusjoner og begivenheter i norgeshistorien på. Forslagene ble aldri sendt på høring og er ikke nevnt i proposisjonen. Tunge høringsinstanser i dagens sak – bl.a. Kulturhistorisk museum – gir imidlertid full støtte til minnemyntutvalgets forslag. Det samme gjør arbeidslivets parter. Flere av høringsinstansene peker dessuten på at Kulturdepartementet er bedre kvalifisert til å beslutte hvem eller hva som bør hedres med minnemynt.

Her må noen ha sovet i timen, ikke bare Buskerud-representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet, men også Stortingets kultur- og næringspolitikere. Men det er ennå tid til å våkne og stemme for mindretallets forslag seinere i dag.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [14:18:44]: Mitt hjerte banker for kultur som er tilgjengelig for alle. Kunst i gater som alle går i, og musikkundervisning i skolen som alle går på, er med på å bidra til at alle vi som bor i dette landet har et felles kulturelt grunnlag med inntrykk, kunnskap og referanser som vi deler. Noe annet som bidrar til dette, er minnemynter og sirkulasjonsmynter med spesialpreg.

Selv om noen bruker betydelig mer enn andre, bruker vi alle sammen penger. Når det kommer nye mynter som markerer historiske begivenheter, er det noe som gjør oss nysgjerrige. I hvert fall ble jeg veldig nysgjerrig i Ibsen-året 2006. Da var jeg 9 år gammel og visste lite om Henrik Ibsen og hans skuespill fra før. Jeg ble interessert da jeg så ham med stokken sin på mynten som jeg betalte med, og bestemte meg for å finne ut mer. Det jeg oppdaget av Ibsens verk da, har jeg fortsatt glede av i dag.

For to år siden fikk jeg en ny favorittmynt. Da var det 100 år siden samefolkets første landsmøte ble arrangert i Tråante – eller Trondheim – initiert av Elsa Laula Renberg. Hun var en foregangskvinne som imponerer meg veldig. Hun sto opp for samisk likeverd og frigjøring. Blant annet tok hun kampen for viktige saker som rett

til undervisning på samisk i skolen, som vi i dag regner som en selvfølge – heldigvis. Den samiske historien er underkommunisert, og sirkulasjonsmynten om same-møtet 1917 er én av ikke så mange kanaler denne historien har nådd ut til mange folk gjennom.

Norges Bank har gitt ut denne typen mynter siden 1975, så det er både en etablert og veldig god måte å vise anerkjennelse og respekt for historiske begivenheter på. Derfor bør Norges Bank fortsatt ha denne oppgaven, men ansvaret for utvelgelsesprosessen bør overføres til Kulturdepartementet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:21:04]

Innstilling fra finanskomiteen om Rapport fra Norges Banks representantskap for 2018 (Innst. 341 S (2018–2019), jf. Dokument 9 (2018–2019))

Henrik Asheim (H) [14:21:27] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil berolige både presidenten og komiteen med at jeg ikke skal bruke alle mine 15 tilmålte minutter, men jeg synes det er nødvendig å knytte noen kommentarer til innstillingen som komiteen har avgitt, for vi har en felles komitémerknad om representantskapets rolle.

Vi har akkurat ferdigdebattert og skal senere i dag vedta en ny sentralbanklov. Den sentralbankloven viderefører representantskapets rolle på samme måte som i dag. Det er også slik at Stortingets rolle overfor Norges Bank er tydelig understreket også i Grunnloven. Representantskapet skal drive tilsyn på høyt nivå, være granskende og gi relevant informasjon videre til Stortinget. Det er all grunn til å understreke at det er det også Stortingets inntrykk at representantskapet til fulle gjør.

Likevel har vi presisert i en felles komitémerknad at vi ønsker en noe bedre dialog med representantskapet. Blant annet ønsker vi en noe tydeligere rapportering til komiteen om de problemstillingene representantskapet er bekymret for, og vi sier helt tydelig at vi ønsker noen felles arenaer der vi kan drøfte problemstillinger fremover. Jeg vil klargjøre at komiteen kommer til å ta initiativ til å etablere slike fellesarenaer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:22:52]

Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2018 (Innst. 340 S (2018–2019), jf. Meld. St. 3 (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 11 og 12 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 11 [14:23:20]

Innstilling fra finanskomiteen om Energiaksjer i Statens pensjonsfond utland (Innst. 339 S (2018–2019), jf. Meld. St. 14 (2018–2019))

Sak nr. 12 [14:23:30]

Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2018 (Innst. 344 S (2018–2019), jf. Meld. St. 20 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mudassar Kapur (H) [14:24:12]: (ordfører for sakene): Jeg vil starte med å takke komiteen for godt samarbeid i forbindelse med de sakene jeg nå skal redegjøre for.

Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge bygger på bred politisk enighet om at formålet med pensjonsfondet er å støtte opp under langsiktige hensyn ved bruk av statens petroleumsinntekter og sparing for å finansiere pensjonsutgifter i folketrygden. Fondet skal ikke være et politisk virkemiddel. En langsiktig og god forvaltning legger til rette for at petroleumsformuen kan komme både dagens generasjon og framtidige generasjoner til gode. Markedsverdien av oljefondet ved utgangen av 2018 var på 8 251 mrd. kr.

Jeg vil trekke fram særlig to oppdrag Stortinget ga departementet i forbindelse med behandlingen av forrige fondsmelding:

1. Man ba om et forslag til mandat for investeringer i unotert infrastruktur for fornybar energi under miljømandatet.
2. Man ba om i et anmodningsvedtak å vurdere om dagens kriterier for utelukkelse av kullselskaper er tilstrekkelig, med tanke på å ekskludere selskaper med «betydelig kullrelatert virksomhet».

Dette er to punkter jeg trekker fram i forbindelse med min redegjørelse nå, og regjeringen har i årets fondsmelding adressert begge deler.

Når det gjelder det første punktet, viser komiteens flertall til at vi er enig i departementets vurdering om å øke intervallet for hva markedsverdien av miljømandatene normalt skal være, fra dagens 30–60 mrd. kr til 30–120 mrd. kr, og at det fastsettes en særskilt øvre ramme for unotert infrastruktur for fornybar energi på 2 pst. av fondet, for å ramme inn risikoen for slike investeringer. Dette gir rom for å starte opp med disse investeringene, samtidig som vi rammer inn risikoen i fondet.

Når det gjelder punkt 2, om kull, som jeg har nevnt: Departementet har innhentet vurderinger fra Norges Bank om arbeidet med kullkriteriet. Norges Bank vurderer at dersom kriteriets relative terskler på 30 pst. som andel av inntekter eller virksomhet senkes, vil utfordringene med informasjonsinnhenting og transaksjonskostnader øke fordi et større antall selskaper da vil kunne gå ut av eller inn i fondet. Dette ville derfor skapt utfordringer for Norges Bank når de skal operasjonalisere vedtakene. Rundt 75 pst. av samlet kullvirksomhet er i dag utelukket eller satt til observasjon. Hoveddelen av gjenværende kullvirksomhet er et fåtall selskaper som kan anses å ha omfattende kullrelatert virksomhet i absolutt forstand.

Kriteriets relative terskler endres ikke, men blir nå supplert med absolutte terskler for kullutvinning og kullkraftkapasitet. Komiteens flertall er enig i at tersklene settes til henholdsvis 20 mill. tonn og 10 000 MW.

Jeg viser til at regjeringen har satt ned et utvalg som skal gjennomgå de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond utland. Utvalget har bl.a. fått i mandat å vurdere innholdet i de eksisterende etiske kriteriene i retningslinjene og om disse bør endres, herunder om enkelte kriterier bør tas ut eller nye tas inn. Utvalget har videre fått i mandat å vurdere etiske hensyn knyttet til fondets investeringer i enkeltland med lovgivning og regelverk som bryter med anerkjente internasjonale konvensjoner og standarder, samt hvordan disse kan håndteres, herunder om dagens retningslinjer er egnet ved investeringer i slike land. Komiteen legger til grunn at utvalget i sine vurderinger vektlegger hensynet til at retningslinjene skal fange opp slike utfordringer, og at de kan praktiseres på en god måte.

Jeg vil også adressere kort den andre saken. I november 2017 mottok departementet et råd fra Norges Bank om at sårbarheten i statens formue for et varig fall i prisene på olje og gass vil kunne reduseres dersom sektoren tas ut av fondets referanseindeks for aksjer. Departementet satte så ned et ekspertutvalg, som kom med sin anbefaling. Deres råd var at sårbarheten knyttet til et

eventuelt varig oljeprisfall bedre kunne reduseres gjennom andre tiltak.

Komiteens flertall er enig med departementet i at det å ta ut alle energiaksjene i SPU er lite treffsikkert. Selskaper som ikke har fornybar energi som sin hovedvirksomhet, ventes å stå for om lag 90 pst. av veksten i børsnotert infrastruktur for fornybar energi fram mot 2030. Flertallet i komiteen er derfor enig i departementets forslag om å ta oppstrømselskaper, altså selskaper som kun driver med leting og produksjon av olje og gass, ut av SPUs investeringsunivers.

Svein Roald Hansen (A) [14:29:21]: Jeg vil takke saksordføreren for et godt og samlende arbeid. Som han redegjorde for, er det fortsatt bred enighet her i Stortinget om hovedlinjene for forvaltningen av våre pensjonsfond, både utland og innland. Det er en styrke.

Regjeringen har fulgt opp bestillingene fra fjorårets behandling på en samlende måte. Det åpnes for investeringer i unotert infrastruktur i fornybar energi, og rammene for de miljørelaterte mandatene utvides. Det er enighet om at det skal gås forsiktig fram, med partnere i utviklede markeder. Etter hvert som det vinnes erfaring, kan vi vurdere både rammer og markeder – og jeg vil tilføye: i lys av de økonomiske resultatene i disse investeringene.

Stortinget ba i fjor om en innstramming av kriteriene for utelukkelse av kullselskaper. Jeg synes regjeringens forslag om å supplere 30-prosentkriteriet med to konkrete volumgrenser for henholdsvis kullkraftproduksjon og kullutvinning er bra og enkelt å håndheve. Vi støtter dette. Da kan man senere vurdere en ytterligere innstramming i disse kriteriene.

En enstemmig komité ba i fjor regjeringen vurdere om det etiske regelverket er robust nok når fondet går inn i markeder hvor det er grunn til bekymring for menneskerettighetssituasjonen generelt, og hvor det er grunn til bekymring for om det er mulig å kontrollere at retningslinjer og standarder fondet krever av selskaper det skal investere i, blir fulgt. Dette er et krevende område, og jeg tror det er fornuftig, som regjeringen har gjort, å få et utvalg til å gjennomgå problemstillingene.

Mandatet synes godt tilpasset oppgaven, men for sikkerhets skyld forutsetter vi at mandatet er vidt nok til at utvalget også kan vurdere andre modeller enn observasjon og utelukkelse for å håndtere de etiske utfordringene. Det kan f.eks. være å foreta vurderinger av etisk risiko før investeringen foretas. De etiske utfordringene møter vi også rundt selskaper som opererer på okkuperte områder, som Vestbredden, og i andre konfliktområder.

I fjor ble det også bedt om en vurdering av utelukkelse av spillselskaper som er forbudt i Norge, slik et fler-

tall i Stortinget tidligere har bedt om. Vi har fått en vurdering, og Arbeiderpartiet er uenig i regjeringens konklusjon. Derfor foreslår vi at det etableres et produktkriterium om observasjon og utelukkelse av spillselskaper som driver virksomhet som er ulovlig i Norge. Jeg tar opp dette forslaget og de andre forslagene Arbeiderpartiet er med på å fremme.

Arbeiderpartiet støtter regjeringens forslag om å trekke fondet ut av oppstrøms energiselskaper, et svar på henvendelsen fra Norges Bank om å redusere norsk økonomis eksponering mot svingninger i oljeprisen. Det er en begrenset forsikring mot disse svingningene, men vi er enig i at å skulle gå ut av også nedstrøms oljeselskaper har i seg flere ulemper.

Folketrygdfondets styreleder sa i høringene i komiteen at fondet nå er blitt så stort at det er i ferd med å vokse ut av det investeringsuniverset det har fått, i Norge og Norden. Vi ber derfor i en merknad om at regjeringen i neste års melding vurderer dette og foreslår nødvendige endringer. Selv om regjeringspartiene av en eller annen grunn ikke er inne i denne anmodningen, går jeg ut fra at finansministeren etterkommer anmodningen, i tråd med konsensusholdningen vi alle er tjent med rundt forvaltningen av våre to pensjonsfond – og at et forslag om dette derfor ikke er nødvendig.

Presidenten: Da har representanten Svein Roald Hansen tatt opp de forslagene han refererte til.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:33:15]: Det ligger noen grunnleggende prinsipper til grunn for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Det er prinsipper som har ligget der over tid, og som har tjent både forvaltning av fondet og ikke minst det norske samfunnet godt gjennom at man har hatt en god utvikling av fondet over tid, gjennom skiftende regjeringer. De prinsippene er det viktig at vi slår ring om, og at de blir videreført. Målsettingen er at man skal bidra til høyest mulig avkastning over tid innenfor en akseptabel risiko og bidra til å holde forvaltningskostnadene nede. Det har man styrt etter tidligere, og det er viktig at det fortsatt gjøres.

Derfor er det også viktig når man gjør justeringer underveis, at også de gjøres kunnskapsbasert. Da er det viktig nettopp å gjøre det gradvis og basert på innhenting av bred informasjon. Derfor er det klokt når man går inn i nye produkter, nye områder, at det er gjennomtenkt, og at man i utgangspunktet går inn på en forsiktig måte.

Til det som går på investeringer i unotert infrastruktur: Senterpartiet er en del av et bredt flertall i komiteen som har åpnet for det. Men det er samtidig viktig også å huske på at det er et område som på langt nær er uproblematisk, også knyttet til de overordnede målsettinger

som man har for styringen av Statens pensjonsfond. Det er ikke slik at det er et mål i seg selv at det skal bli mest investeringer i unotert infrastruktur. Når man ser oljefondets investeringer på andre områder, bl.a. i eiendom, ser man også at man gradvis vurderer å trekke seg ut av noen unoterte investeringer, ut fra de vurderingene som der ble gjort. En vurdering som også bør gjøres fra oljefondets side, fra statens side, er om man skal bidra til at investeringer som er unotert, blir notert. Noterte investeringer bidrar jo i utgangspunktet både til mer åpenhet og mer oversikt til å kunne redusere forvaltningskostnadene.

Når man skal gå inn på unotert infrastruktur, er det spesielt to ting vi fra Senterpartiets side mener ville være klokt å bidra til. Det ene er å sørge for en klar og tydelig eierandelsgrense for hvor stor eierandel man kan ha i enkeltprosjekter og i enkeltverdipapirer. Det at man ikke skal gjøre unntak fra en 10-prosentgrense mener vi er fornuftig. Og det oljefondet generelt sett gjør når man investerer i aksjer verden rundt, er nettopp å ha små eierandeler og spre risiko. Derfor bør man være særdeles tilbakeholden med i for stor grad å eksponere seg for risiko når man går inn på unotert infrastruktur.

Det andre vi også er opptatt av i forlengelsen av det samme, er at ved inngang i et nytt område som unotert infrastruktur bør man gå inn i ferdigstilte prosjekter først, fordi ferdigstilte prosjekter har en mindre risiko knyttet til seg enn eksisterende prosjekter. Da vil de som har gjennomført de investeringene, få frigjort kapital til å gjøre nye investeringer. Samtidig vil altså Statens pensjonsfond redusere sin risiko både økonomisk og omdømmemessig.

Avslutningsvis vil jeg si noe om det som går på administreringen av oljefondet. Senterpartiet støtter at en god del av virksomheten skal være i utlandet. Samtidig mener vi at man hele tiden må søke å sikre at en størst mulig del av virksomheten er i Norge, både for å ha nærhet til norsk kompetanse, norsk kultur og norsk beslutningssystem, og for å kunne bruke det til å skape positive ringvirkninger i norsk finansnæring og annet norsk næringsliv – og at man bidrar til det i hele Norge.

Jeg vil med det ta opp de forslagene som Senterpartiet er en del av.

Presidenten: Da har representanten Sigbjørn Gjelsvik tatt opp de forslagene han refererte til.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [14:38:37]: Vi er heldige og har masse penger i våre to pensjonsfond. Det klart største bruker vi til å investere i utlandet. Vi investerer for å få avkastning og for å få fondet til å vokse, slik at det kan gi oss enda mer velferd framover.

Men vi må også ta ansvar for hvordan denne massive kapitalen påvirker verden. Dette er bakgrunnen for at

SV var pådrivere for de etiske retningslinjene, for dette er et moralsk ansvar. Men det handler også om at investeringene fondet gjør, ikke må undergrave sin egen avkastning på sikt. Investerer vi f.eks. i klima- og miljøødeleggelser, går dette selvsagt ut over avkastningen på sikt.

Stortinget vedtok i 2015 å trekke oljefondet ut av kull – et godt vedtak, som har medført at vi ikke lenger eier andeler i en del selskaper vi ikke burde støtte, fordi de har mye av sin virksomhet i kull. Men vi eier fortsatt andeler i noen selskaper som driver med kull i stor skala. Skrittene vi tar, er i riktig retning, men de er altfor små. Det er ikke nok at bare de aller verste kullselskapene forsvinner fra fondet vårt, og det er heller ikke nok at det er bare oppstrøms energiselskaper som ryker. Det ivaretar oljeprisrisikoen, men det ivaretar ikke klimarisikoen.

Helt siden de etiske retningslinjene ble innført, har de vært gjenstand for jevnlig forbedringer og endringer. Dette arbeidet må fortsette. NBIM har tatt en rekke grep for å være i forkant med ansvarlig forvaltning. De har utviklet en rekke forventningsdokumenter til selskapene de har investert i, innenfor områdene klimaendringer, vannforvaltning, menneskerettigheter, barns rettigheter, skatt og åpenhet og antikorrupsjonsarbeid. Dette er et viktig bidrag for at oljefondet skal være i front i arbeidet med ansvarlig forvaltning.

Men nå ser vi en utvikling internasjonalt der stadig flere pensjons- og investeringsfond går enda lenger enn SPU i å ta hensyn til hvordan dagens investeringer påvirker veksten på lang sikt. SV mener derfor det er nødvendig å sette i gang et arbeid for at etiske vurderinger kan tas i forkant av at investeringene skjer. SV foreslår derfor, sammen med Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt, at det må utredes om såkalt forhåndsfiltrering av investeringer er hensiktsmessig.

I tillegg til dette er det nødvendig å gjøre et arbeid på om det er mulig å innføre etiske retningslinjer for oljefondets investeringer i statsobligasjoner, hvor kriterier om åpenhet og ansvarlighet i offentlige budsjettprosesser i utstederland skal ligge til grunn. En ting som særlig kan vurderes, er å se positiv filtrering gjennom eksisterende indekser, som fra IMF eller OECD.

SV foreslår sammen med Miljøpartiet De Grønne og Rødt at kullkriteriet skal utvides slik at det omfatter selskaper som bygger eller planlegger å bygge ut nye kullkraftverk. Dette vil sende et kraftig signal til energiselskapene om at det er på høy tid i det minste å bevege seg bort fra de aller mest forurensende investeringene. Det er litt overraskende at vi ikke får med oss et flertall i Stortinget på dette forslaget.

Videre foreslår vi at det må settes i gang et arbeid med sikte på å fase ut alle kullinvesteringer fra fondet og

sette en sluttdato for slike investeringer. Her også hadde vi nok forventet tilslutning fra flere partier.

Vårt felles fond investerer fortsatt betydelig i våpenprodusenter og produsenter av nøkkelkomponenter i våpen. Vi fremmer derfor forslag om en gjennomgang av dette i forbindelse med neste års melding.

Oljefondet har investert i selskaper med næringsvirksomhet på det okkuperte palestinske området. Dette inkluderer selskaper som andre pensjonsfond har utelukket, og selskaper som finansierer utvidelse av de folkerettsstridige bosettingene på Vestbredden. Selskaper og næringsliv må respektere menneskerettigheter i konfliktområdet, og oljefondet har et særlig ansvar under FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter for å utvise spesielt høy aktsomhet i konfliktområder.

Klimarisikoutvalget slo fast i sin utredning at for å nå Paris-målene kreves en fundamental omlegging av verdenssamfunnets bruk av energi, som vil ha konsekvenser også for norsk økonomi.

Oljefondet varer ikke evig når vi investerer i ting som ødelegger fremtiden.

Jeg vil ta opp de forslagene som SV er en del av som ikke er tatt opp tidligere.

Presidenten: Da har representanten Solveig Skaugvoll Foss tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tore Storehaug (KrF) [14:43:34]: Lat meg òg føye meg til dei som har takka både saksordføraren og resten av komiteen for ei brei og samlande innstilling. Det er viktig, når Statens pensjonsfond har blitt større enn eg trur nokon eigentleg kunne sjå for seg då dette starta tilbake på 1990-talet.

Med dette fondet har Noreg sett eit døme for resten av verda som viser korleis store naturressursar kan forvaltaast på ein god måte, både for noverande og komande generasjonar. Beviset for det trur eg kanskje er at dei proposisjonane vi no har til behandling, har fått minst like stor åtgaum i verda omkring oss som dei har her heime i Noreg.

I denne handsaminga blir det svart ut ei rekkje oppmodingsvedtak, og både innstillinga og samfunnsdebatten viser at det er moment ved forvaltninga av Statens pensjonsfond utland som kjem til å krevje meir debatt i tida framover.

I motsetnad til i tidlegare debattar om fondsmeldingar har jo Kristeleg Folkeparti gått frå å vere eit opposisjonsparti til no å bli eit regjeringsparti, og der ein før kanskje fremja forslag som å greie ut grunnlaget for å trekkje Statens pensjonsfond utland ut av spel- og alkoholselskap, stemmer vi no for fleirtalet si innstilling i denne saka i dag.

Etter kvart som fondet har blitt større og større, er Noreg blitt ein betydeleg internasjonal investor, og med det kjem det eit stort ansvar. Derfor er eg glad for at regjeringa har sett ned eit utval som skal gå gjennom dei etiske retningslinjene for SPU. Det har vore merksemd kring oljefondet sine investeringar, bl.a. dei investeringsane som det viste seg at oljefondet hadde i cannabis. Dette har jo vore ein framveksande industri både til medisinsk og rekreasjonell bruk etter at enkelte land har liberalisert narkotikalovgjevinga si. Dette er jo ein type problemstilling som det er naturleg at utvalet kan sjå nærare på, ut frå at dei etiske retningslinjene vi har, må vere tilpassa måten fondet opererer på. Nye problemstillingar som dette vil òg kome, og det er vanskeleg å sjå for seg korleis investeringar i narkotika til rekreasjonell bruk er greitt, mens tobakk blir utestengd.

Sidan debattane om dette byrja, har det òg blitt kjent at NBIM har bestemt seg for å ikkje vere investert i selskap med direkte eksponering mot cannabis. Det er klokt. Det er òg bra at ein samla komité stiller seg bak det utvalet som no skal vurdere dette regelverket og etiske forhold i problemstillingane knytte til dette.

Det mest gledelege ved den fondsmeldinga som ligg til behandling no, er jo at oljefondet tar lange steg i retning av å minske klimarisikoen for pensjonspengane våre. Kristeleg Folkeparti har jobba i mange år for at oljefondet skal kunne investere i notert infrastruktur. No skjer det. I 2015 stod Kristeleg Folkeparti aleine i lag med SV om å føreslå at oljefondet skulle ut av oljeselskap, og no blir oljefondet trekt ut av oppstraumsselskap. På toppen av dette er kolkriteriet forsterka. Dagens vedtak representerer ein stor siger for oss på alle dei tre sidene, og det er eit langt steg i jobben vår for å avgrense klimarisikoen for nasjonen og for å få til eit skifte frå fossilt til fornybart.

Une Bastholm (MDG) [14:47:21]: Den dagen da Rasmus Hansson som første representant for Miljøpartiet De Grønne gikk opp på denne talerstolen, nokså nervøs, i trontaledebatten i 2013, fremmet han to forslag. Det ene var å trekke oljefondet ut av kull og tjæresand, og det andre var å investere inntil 5 pst. av fondets markedsverdi i infrastruktur for fornybar energi. Begge forslagene ble nedstemt den dagen, noe vi har blitt vant til siden. Men i 2015 fikk vi et vedtak om at Statens pensjonsfond utland skulle ut av kullinvesteringer, og den seieren deler vi gjerne med flere. Og i fjor ble vi enige om å åpne for investeringer i notert infrastruktur innenfor fondets miljømandat.

Vi ser på dette som store seire, ikke minst for dem som skal arve kloden etter oss. Men – utrolig nok – i dag, etter FNs 1,5-gradersrapport, etter rapporten fra FNs naturpanel og stadig flere klimaflyktninger i verden, står vi

fremdeles her og må argumentere for at Norges felles formue i oljefondet skal trekkes ut av selskaper som bygger, eller planlegger å bygge, nye kullkraftverk. I en verden med klimakrise er det også ganske utrolig at vi fremdeles må bruke tid her i salen på å argumentere for å gi forvalterne av Statens pensjonsfond utland mandat og frihet til å kunne investere mest mulig i framtiden, nemlig i fornybar infrastruktur, der det anses av forvalterne å være lønnsomt og gode investeringer.

Derfor fremmer vi sammen med SV og Rødt i dag forslag om at Statens pensjonsfond utland skal trekkes ut av selskaper som bygger, eller planlegger å bygge, nye kullkraftverk, og at endelig utfasingsdato for kullinvesteringene faktisk settes. Vi fremmer også forslag om å øke rammen for miljømandatet, og at mandatet for investeringer i fornybar infrastruktur skal vurderes økt annet hvert år.

Mens Fremskrittspartiet ønsker å bruke 100 mrd. kr av oljefondet for å fjerne bakrusen fra motorveifesten de selv har invitert til, og Rødt og Senterpartiet vil bruke oljefondet til å finansiere nasjonal industribygging, vil Miljøpartiet De Grønne forholde seg til mandatet om at Statens pensjonsfond utlands midler ikke skal investeres innenlands. Men vi mener det er både økonomisk risikabelt og egoistisk ikke å bidra mer til klimabistand enn det Norge gjør i dag, og vi mener det er klokt å bruke av fondet til dette.

For noen få dager siden diskuterte vi klimastreiker-nes krav i Stortinget, hvorav alle ble avvist i dette rommet. Et av kravene var at Norge skulle bidra med 65 mrd. kr i bistand hvert år til klimatiltak i fattige land. Miljøpartiet De Grønne støtter det. Vi har også tidligere foreslått en årlig klimaprosent, at det fastsettes tilsvarende 1 pst. av BNI hvert år som tas fra oljefondet og går inn i FNs grønne klimafond for å finansiere klimatiltak og klimatilpasning i fattige land. Det er flere grunner til det. 65 mrd. kr er mye penger, men hele årsaken til at vi har oljefondet i dag, er at vi over flere tiår har solgt og tjent penger på olje og gass, som har bidratt til klimakrisen i utgangspunktet. Derfor har vi et stort moralsk ansvar. Det er heller ikke urimelig å bruke mindre enn 1 pst. av sparepengene våre på å avhjelpe den krisen vi har vært med på å skape. Ikke minst er det sånn at ved å ta ansvaret for at også de fattige landene i verden kan kutte utslipp og omstille seg, hjelper vi også oss selv – vi får en bedre klode med mindre spenninger og færre mennesker på flukt.

Det ikke å investere i å løse klimakrisen innebærer en enorm finansiell risiko. Dette mener jeg kanskje er litt underkommunisert. Næringslivet har begynt å se klimarisikoen i hvitøyet. I Norge har vi sett det ved at fiskerne må flytte etter fisken, som drar nordover. Det er bare begynnelsen på endringene som også vil påvirke

selskapene Statens pensjonsfond utland i dag investerer i. Ikke å investere i reduserte klimagassutslipp er å gamble med framtiden med sparepengene til det norske folk. Å selge seg ut av fossil energi og tillate flere investeringer i fornybar energi og miljø er smart, rettferdig og lønnsomt både for miljøet og for menneskene og til og med for pensjonsfondet selv og fondets formål om å øke verdien av sparepengene våre.

Statsråd Siv Jensen [14:52:31]: Statens pensjonsfond er våre felles sparemidler og en integrert del av den økonomiske politikken. Rammeverket som er etablert for fondet, legger til rette for at petroleumsinntektene kan finansiere velferd og politiske satsinger for både dagens og fremtidige generasjoner. En god og langsiktig forvaltning av Statens pensjonsfond forutsetter bred oppslutning om og tillit til måten fondet forvaltes på. De årlige meldingene til Stortinget er ment å bidra til åpenhet og bred debatt om forvaltningen av fondet.

Den valgte investeringsstrategien bygger på et langsiktig arbeid, med jevnlig vurderinger av hvordan forvaltningen av fondet kan utvikles videre. Endringer i strategien skal bygge på grundige, faglige vurderinger. Viktige veivalg forankres i Stortinget.

De urolige finansmarkedene ga svake resultater i SPU, Statens pensjonsfond utland, og SPN, Statens pensjonsfond Norge, i 2018. Avkastningen av SPU var den nest svakeste i fondets historie. Fjoråret var likevel ikke et veldig spesielt år i finansmarkedene. Vi må være forberedt på at store bevegelser i markedene kan påvirke verdien av både SPU og SPN.

Komiteens innstilling viser bred støtte til strategien og rammeverket for fondet. Det er jeg glad for. Særlig viktig er den brede politiske enigheten om fondets formål, nemlig å oppnå høyest mulig avkastning til akseptabel risiko. Pålegges investeringene i fondet føringer for å nå andre mål, kan det lett oppstå målkonflikter og uklarhet. Det kan sette fondets finansielle målsetting på spill og svekke bidragene til fremtidig velferd.

I årets melding legger vi opp til å justere investeringsstrategien for SPU på enkelte områder. For å bidra til lavere transaksjonskostnader og økt investerbarhet legges det opp til enkelte justeringer i rammeverket og referanseindeksen for SPUs obligasjonsinvesteringer. I meldingen åpnes det også for at SPU skal kunne investeres i unotert infrastruktur for fornybar energi innenfor et egnet rammeverk. Det innebærer at vi ikke legger føringer om at fondet skal investeres i unotert infrastruktur for fornybar energi, men det gir Norges Bank mulighet til å investere i slike eiendeler dersom banken vurderer dette som lønnsomt. Jeg er tilfreds med at et bredt politisk flertall støtter opp om regjeringens vurderinger på disse områdene.

Innenfor den finansielle målsettingen skal Statens pensjonsfond forvaltes ansvarlig. Med det mener jeg at vi skal sørge for både god avkastning og at vi ivaretar grunnleggende etiske normer og de verdiene eierne av fondet, det norske folk, representerer. Med eierandeler i et stort antall selskaper i mange ulike markeder innebærer en god og ansvarlig forvaltning håndtering av kompliserte spørsmål. Vi ser at denne delen av arbeidet med forvaltningen av SPU får stor oppmerksomhet både på Stortinget og i befolkningen for øvrig.

I årets melding tar regjeringen grep for å stramme inn og klargjøre kriteriene i de etiske retningslinjene for forvaltningen av SPU. For å fange opp selskaper med betydelig kullrelatert virksomhet i absolutt forstand innfører vi absolutte terskler for kullkriteriet. Vi legger også frem avklaringer vedrørende klimakriteriet og har satt ned et utvalg som skal gjennomgå de etiske retningslinjene for fondet. Jeg er glad for at et flertall støtter opp om løsningene det legges opp til.

Det har vært bred debatt om energiaksjene i SPU. Regjeringen har lagt vekt på at det å ta selskaper som hovedsakelig bedriver leting etter og produksjon av olje og gass – såkalte oppstrømsselskaper – ut av SPU, vil kunne bidra til at den samlede risikoen knyttet til denne type virksomhet for norsk økonomi blir noe lavere.

Komiteens innstilling til meldingen om energiaksjene i SPU viser bred støtte til regjeringens vurderinger. Det er jeg glad for. Jeg understreker at dette ikke er et klimapolitisk tiltak. Vurderingen av oppstrømsselskapene i SPU gjenspeiler ikke et bestemt syn på oljepris, fremtidig lønnsomhet eller bærekraft i petroleumssektoren. Finansdepartementet vil i samråd med Norges Bank nå fastsette nærmere regler for utfasingen av SPUs investeringer i oppstrømsselskaper.

Til slutt: De årlige meldingene om Statens pensjonsfond drøfter grunnlaget for å forvalte en viktig del av vår felles formue. Flere regjeringer og storting har bidratt til å utforme strategien for fondet, og det skal vi bygge videre på. En bred forankring av forvaltningen av fondet er viktig for at vi evner å stå fast ved den langsiktige strategien.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [14:57:10]: Med en aksjandel på 70 pst. er risikoen i fondet blitt høyere og behovet for risikostyring sterkere. Det er viktig at styret har stor oppmerksomhet på dette. Ett virkemiddel for å oppnå det er at finansministeren i sin instruks til sentralbankens styre ber om en regelmessig informasjon til departementet om den samlede risiko i fondet ved unormalt store endringer i risikobildet i finansmarkedene og internasjonal økonomi. Vil finansministeren følge opp det?

Statsråd Siv Jensen [14:57:45]: Regjeringen, Finansdepartementet og jeg følger opp de etatene vi har ansvar for, gjennom eierstyring. Det betyr at vi får løpende rapporter om utviklingen. Dette er også informasjon som deles offentlig. Dette er jo et fond som praktiserer åpenhet, og som legger ut veldig mye av det arbeidet de driver med, til offentlig gjennomsyn, nettopp fordi det skal være mest mulig transparent.

Svein Roald Hansen (A) [14:58:19]: Ved fjorårets melding, og det gjentas ved meldingen i år, er det i merknadene fra Arbeiderpartiet et ønske om at Stortinget også kunne få en analyse av hvordan resultatene i pensjonsfond utland utvikles, ikke bare i forhold til referanseindeksen, slik vi får, men også i forhold til andre store internasjonale fond. Er det noe finansministeren kunne tenke seg å etterkomme?

Statsråd Siv Jensen [14:58:45]: Jeg har sett at mindretallet i komiteen peker på at vi skal sammenligne fondet med andre fond. Jeg er ikke så sikker på om det egentlig gir bedre grunnlag for nye vurderinger, rett og slett fordi Statens pensjonsfond utland er så stort som det er. Man må også avveie at det er ulike kriterier som er trukket opp rundt de ulike fondene. Derfor er det ikke gitt at sammenligningsgrunnlagene blir særlig gode. Det viktige er at vi løpende gjør analyser og vurderinger av forvaltningen av fondet og deler det med Stortinget gjennom de årlige meldingene.

Svein Roald Hansen (A) [14:59:25]: Finansministeren og andre i denne debatten har lagt vekt på viktigheten av en bred forståelse, eller enighet, om fondet, både om formål og forvaltning. Da har jeg bare lyst til å forsikre meg om at vi har en felles forståelse også av handlingsregelen. Spørsmålet er: Ville det å bruke 100 mrd. kr fra SPU til å nedbetale bompengegjeld være innenfor handlingsregelen?

Statsråd Siv Jensen [14:59:52]: Handlingsregelen er ikke gjenstand for debatt i denne salen, men jeg kan forsikre om at handlingsregelen ligger til grunn for regjeringens økonomiske politikk.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:00:13]: Oljefondet er et stort fond som har aktivitet i svært mange ulike land og ulike marked. Det at en øg har mange ansatte og mange kontor i ulike land, er i mange sammenhenger fornuftig for oppfølging. Samtidig vil det å ha et bevisst forhold til at en større andel av virksomheten utføres i Norge, kunne bidra både til større nærhet til norske forhold, norsk kultur, norsk regelverk og norsk kompetanse og til å styrke både finansnæring og øvrig næringsliv i Norge.

Mener statsråden det er en politisk målsetting å styrke og øke oljefondets representasjon i Norge?

Statsråd Siv Jensen [15:01:00]: En betydelig del av SPU forvaltes fra Norge. Men så har vi over tid utviklet kontorer i andre deler av verden, rett og slett fordi det bidrar til å bedre forvaltningen, bedre resultatene og skaffe seg bedre tilgang til de markedene man skal inn og investere i. Det mener jeg er fornuftig. Men det er bred enighet, tror jeg, i denne sal om at hovedaktiviteten som SPU bedriver, skal forvaltes fra Norge.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:01:29]: Det er jo stadig diskusjon om hvor en skal være representert, og ved nedlegging og flytting av kontor. La meg tydeliggjøre spørsmålet mitt: Er det en politisk ambisjon å sørge for at en størst mulig andel av forvaltningen av oljefondet skjer i Norge, for å styrke norsk finansnæring og norsk næringsliv og i størst mulig grad bidra til norsk kompetanse og norsk kultur i forvaltningen av oljefondet?

Statsråd Siv Jensen [15:02:00]: Det som er det overordnede målet med forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, er å sikre høyest mulig avkastning til en akseptabel risiko. Så merker jeg meg at det fra tid til annen kommer opp veldig mange mindretallsforslag i denne sal som ikke har så veldig mye med det å gjøre, men som skal ivareta andre politiske hensyn.

Jeg tror det er viktig at vi holder fast ved det som har vært det overordnede rammeverket for denne forvaltningen, og ikke sporer av med mange andre oppdrag og oppgaver til fondet som det ikke er satt til å løse. Det er satt til å forvalte våre felles sparepenger på en god måte, som gir avkastning over tid, og som gjør at vi har finansielle muskler fremover.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [15:02:53]: Det er et alvorlig problem at det ikke finnes åpne og riktige svar på hvor mye av våre sparepenger som er investert i våpen, eller hvor mange våpenselskap norske penger er inne i. Tidligere i år tok Changemaker, Framtiden i våre hender, Redd Barna og Norsk Folkehjelp saken i egne hender, gjorde et gravearbeid og utarbeidet en rapport om dette. Jeg lurer på om statsråden har fått tid til å lese denne rapporten?

Statsråd Siv Jensen [15:03:28]: Jeg har ikke lest rapporten i detalj, men jeg har fått med meg at Changemaker har hatt synspunkter på dette, på samme måte som veldig mange frivillige organisasjoner har synspunkter på ulike deler av forvaltningen av fondet. Det ville være å svekke fondet å følge opp alle de spesielle anbefalingene som hver enkelt frivillig organisasjon har – vi må holde fast ved det som er det overordnede målet for forvaltningen av fondet.

Når det er sagt, har regjeringen tatt et initiativ og satt ned et utvalg som nå skal gå igjennom de etiske re-

ningslinjene for forvaltningen. Det handler både om at det er lenge siden vi i utgangspunktet trakk opp de etiske retningslinjene, og at det er fornuftig å gå gjennom dem, og at det fra tid til annen kommer vanskelige problemstillinger knyttet til etiske avveininger på bordet som vi mener det er fornuftig å få en god gjennomgang av før vi rapporterer dette tilbake til Stortinget.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [15:04:24]: Jeg forstår at det ikke alltid er verken tid til eller hensiktsmessig å følge opp absolutt alle innspill som kommer. Når det gjelder denne rapporten, kan jeg informere om at den viser at vårt oljefond kan være investert i opp mot 600 selskaper som produserer krigsmateriell eller militær teknologi, og at våre penger er inne i nesten halvparten av verdens hundre største våpenselskaper. Mener statsråden at dette er etisk forsvarlig?

Statsråd Siv Jensen [15:04:59]: Det er i hvert fall sånn at fondet følger de etiske retningslinjene de er pålagt i dag – til punkt og prikke – og gjør det i tett og nært samarbeid med Etikkrådet, som har en oppgave i å gjøre vurderinger av dette. Som jeg sa i mitt forrige svar: Nå har vi satt ned et utvalg for å gjennomgå alle de etiske retningslinjene på nytt for å se om det er behov for å erstatte dem, supplere dem, utfylle dem, alt etter som samfunnsdebatten gir oss behov for å gjøre det.

Une Bastholm (MDG) [15:05:43]: Jeg har i grunnen forståelse for at finansministeren ønsker å skille mellom rent finansielle og økonomiske hensyn som fondet skal vektlegge, og alt mulig annet. Men en del av oss mener at dette henger sammen, og selv når det kommer til klima, vil vi nok i økende grad se at det som er klimapolitisk smart, også er økonomisk og rent finansielt veldig hensiktsmessig og vil redusere risikoen. Så det er en del av debatten.

For øvrig vil jeg takke finansministeren for at vi i dag har en debatt som handler om ambisjonsnivået og ikke om hvorvidt vi f.eks. skal kunne investere i fornybar infrastruktur. Det synes jeg er veldig bra.

Men et forslag som faller i dag, er å be regjeringen vurdere mandatet for investeringer i unotert infrastruktur annethvert år, med sikte på å utvide mandatet i størrelse. Spørsmålet er hvorvidt finansministeren vil følge med på utviklingen av investeringene til fondet på dette området, og også om nødvendig øke mandatet.

Statsråd Siv Jensen [15:06:48]: La meg først si at klimarisiko er en viktig del av den innrammingen som fondet forvalter midlene etter.

Så til spørsmålet om fornybar infrastruktur: Nå åpner vi altså opp for dette. Vi har gjort det veldig tydelig at vi åpner opp for dette nå. Banken må høste erfaringer, gå

skrittvis frem, for å kartlegge hvilke muligheter som finnes i dette markedet, og hvilke begrensninger som er der. Jeg tror også representanten fra Miljøpartiet De Grønne bør smøre seg med en liten smule tålmodighet for å la banken få høste de erfaringene de nå trenger, fremfor allerede nå å slå fast at vi skal utvide rammene for den type investeringer.

Une Bastholm (MDG) [15:07:40]: Jeg kan forklare hvorfor jeg er utålmodig. Det er både fordi vi har en klimakrise, og fordi vi nå har lagt en politisk begrensning på hvor mye fondets forvaltere kan investere i klima. Hvis vi setter den til 5 pst., er sjansen for at man blir begrenset av en politisk begrensning, mindre enn når man setter den til 2 pst. Jeg mener at det er en direkte politisk styring av fondet å sette et så lavt tak at man kan risikere å investere mindre enn det fondets forvaltere faktisk vil synes kan være veldig økonomisk hensiktsmessig å gjøre.

Jeg har også lyst til å vise til at noe av utfordringen her f.eks. er at Etikkrådet siden 2015 har kommet med flere tilrådinger basert på klimakriterier, som Norges Bank så langt ikke har fulgt opp. Så selv om man har en intensjon og etiske retningslinjer som sier at klima skal vektlegges, er ikke det til fulle realiteten i dag. Da vil jeg gi statsråden anledning til å svare mer helhetlig på hvorvidt man vil sikre at dette blir fulgt opp.

Statsråd Siv Jensen [15:08:49]: Vi har jo, nettopp fordi det har vært uklarhet knyttet til klimakriterier, brukt tid forut for denne meldingen og presentert i denne meldingen hvordan vi skal følge opp dette fremover. Det mener jeg vi nå har tatt et godt skritt i riktig retning av å få på plass.

Så skjønner jeg at MDG mener at Statens pensjonsfond utland skal løse mange ulike klimaspørsmål. Det er jeg uenig i. Dette er et finansielt fond, og hele poenget med det er å sikre oss god avkastning til en akseptabel risiko. Det er altså ikke et fond som skal ta klimapolitiske hensyn, utenrikspolitiske hensyn eller alt det som av og til kommer på agendaen, særlig fra de frivillige organisasjonene. Det er målsettingen vi må holde fast ved.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 11 og 12.

Sak nr. 13 [15:09:36]

Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkedsmeldingen 2018 (Innst. 366 S (2018–2019), jf. Meld. St. 24 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter

til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Åsunn Lyngedal (A) [15:10:31] (ordfører for saken): Regjeringen rapporterer årlig til Stortinget på utviklingen i finansmarkedene. Finanskomiteen har vist et stort engasjement for de mange viktige temaene i årets melding. Jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid.

Komiteen viser til gode utsikter for norsk økonomi, med en forventet vekst på 2,5 pst. i inneværende år og 2 pst. neste år. Den største risikoen for finansiell stabilitet er husholdningenes høye gjeld, mye knyttet til høy boligprisvekst. Nordmenn er i verdenstoppen i gjeld, og en varslet renteøkning skaper bekymring for hvordan husholdningene vil tåle den. Boliglånsforskriften har bidratt til å dempe boligprisveksten, og komiteen viser til at IMF har ment at den bør gjøres permanent.

Komiteen understreker at klimaendringene skaper risiko også innenfor finanssektoren, og ser viktigheten av at Norge gjennom flere institusjoner bidrar i internasjonalt samarbeid for å håndtere klimarisiko. Like viktig er det at finansnæringen bidrar til omstilling til lavutslippssamfunnet gjennom sin rådgivning og finansiering.

En samlet komité ser at de som har avsluttet en ytelsesbasert pensjonsordning i det private, og derved fått en fripolise, får for lite av denne utbetalt. Komiteen har derfor imøtesett Finanstilsynets forslag til et nytt regelverk for fripoliser, som ble varslet.

Norske banker er gjennomgående solide. Utenlandske finansinstitusjoner har 25 pst. markedsandel i Norge, og når vi nå skal innlemme kapitalkravene til bankene i EØS-avtalen, er komiteen opptatt av at vi fortsatt skal ha solide norske banker, men også at norske bankers konkurransekraft ivaretas.

Stortinget påla i fjor regjeringen å legge til rette for regulatorisk utprøving av ny teknologi i finansbransjen – dette gjennom at nye forretningsideer kan testes mot vårt omfattende regelverk, i en regulatorisk sandkasse. Det rapporteres i meldingen at den vil være klar innen utløpet av 2019, og komiteen mener den er viktig for at nye finansteknologibedrifter skal velge å etablere sin virksomhet i Norge.

Komiteen har sluttet seg til et ønske om å legge til rette for folkefinansiering i Norge og er som regjeringen opptatt av at Norge følger en felleseuropeisk regelverksutvikling. Samtidig vil komiteen understreke at forbru-

kervernet må ivaretas ved plattformer som formidler lån til private.

Stortinget har lenge vært opptatt av å begrense de negative effektene for den enkelte og samfunnet av veksten i forbrukslån. Fra 1. juli i år vil finansnæringen gjennom gjeldsregistrene ha tilgang til opplysninger om all usikret gjeld, og fra 15. mai måtte forbrukslånsbankene etterleve forskrift om krav til finansforetakenes utlånspraksis for forbrukslån.

For dem som har betjeningsevne, er forbrukslån et gode, men for dem som ikke kan betale, skaper lånene store problemer for dem og deres nærmeste. Komiteen har vurdert at regjeringens varslede endringer i finansavtaleloven, med avslagsplikt og erstatningsplikt ved brudd på lovverket, vil kunne medføre at mer av risikoen for tap legges over på bankene. Finansklagenemnda er viktig for de forbrukerne som får lån i strid med lov og forskrift.

25 pst. av tilbyderne i det norske finansmarkedet er utenlandske, mens norske banker i liten grad tilbyr tjenester utenfor Norge. Norske og regionale banker er viktige for tilbud om finansiering av virksomheter. For regioner med en sparebank er det også av betydning at overskuddet blir igjen i lokalsamfunnet. Det er viktig at rammebetingelser og lovkrav tilpasses alle bankers mulighet til å være konkurransedyktige.

Arbeiderpartiet mener det er stor grunn til bekymring rundt husholdningenes gjeld. Gjelden har økt mye mer enn inntektene. Boliglånsforskriften har bidratt til å dempe gjeldsveksten, men mange unge har nå en boliggjeld på fem ganger brutto inntekt. Den er tung å betjene, og ved en renteoppgang blir den tyngre. Kravet til egenkapital gjør at unge i etableringsfasen uten støtte fra foreldre har vanskelig for å komme inn på boligmarkedet. Det fordrer nytenking om boligpolitikk og boligfinansiering. Vi må bruke Husbanken, leie-til-eie og andre tiltak, slik at familiebakgrunn ikke skal avgjøre muligheten til å komme inn på boligmarkedet.

Med dette tar jeg opp de forslagene Arbeiderpartiet har fremmet alene eller sammen med andre. I samråd med Senterpartiet trekkes forslag nr. 8 til fordel for forslag nr. 3.

Presidenten: Representanten Åsunn Lyngedal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Elin Rodum Agdestein (H) [15:15:53]: Finansmarkedene, de finansielle tjenestene og betalingssystemene er en del av samfunnets kritiske infrastruktur og danner grunnlaget for all økonomisk aktivitet – for forbrukere, bedrifter og i offentlig sektor.

Årets finansmarkedsmelding vier økt oppmerksomhet til klimarisiko og digital sårbarhet og tydeliggjør bankenes plikt til å tilby og ta imot kontanter. Det

samme gjelder kapitaltilgang og struktur i bankmarkedet samt innovasjon i finanssektoren. For femte år på rad omtales finansnæringen i et næringspolitisk perspektiv.

Finansmarkedene er omfattende regulert for å ivareta målet om finansiell stabilitet, som er viktig for tilliten både til banker, til finansinstitusjoner og til markedet. Reguleringene skal forebygge finansiell uro og krise med de alvorlige samfunnsmessige konsekvensene vi av erfaring vet det kan innebære.

Bankenes soliditet står i så måte sentralt og er en styrke for norsk økonomi. Når EUs kapitalkravregler innlemmes i EØS-avtalen, ser regjeringen på helheten i kapitalkravene, med mål om likere kapitalkrav for norske og utenlandske banker. Nye og lavere kapitalkrav for utlån til små og mellomstore bedrifter, SMB-rabatten, vurderes som positivt, gitt at soliditeten som er bygd opp, ikke svekkes.

Det overordnede bildet viser at det går godt i norsk økonomi; pilene peker i riktig retning.

Ledigheten er rekordlav, sysselsettingen økende, over hele landet og i alle bransjer. Det er sterk vekst i økonomien, en vekst som er høyere enn trendveksten.

I en oppgangskonjunktur er nøktern pengebruk viktig. Det internasjonale pengefondet, IMF, gir støtte til regjeringens økonomiske politikk og har i landrapporten uttalt at den nøytrale budsjettpolitikken de senere årene er en forbedring i forhold til finanspolitikken i tidligere oppgangsperioder. Å videreføre en ansvarlig økonomisk politikk framover og bygge buffere er nødvendig skal vi unngå å komme i en situasjon senere der vi må stramme kraftig inn.

Selv om norsk økonomi i all hovedsak er inne i en positiv utvikling, er det samtidig en del bekymringsfulle trekk. Den høye gjeldsgraden i husholdningene og en sterk prisvekst i formuesverdier som bolig og eiendom utgjør en sårbarhet og en risiko for den finansielle stabiliteten. Den sterke veksten i forbrukslån er spesielt uheldig.

Mye er derfor allerede gjort for å redusere risikoen.

Boliglånsforskriften, som foreløpig er forlenget ut 2019, virker etter hensikten. Den samlede gjeldsveksten i husholdningene har avtatt det siste året, og færre tar opp svært høye lån i forhold til inntekt og boligverdi. Det er gjort innstramminger og forskriftsfesting av regler om bankenes adgang til å gi forbrukslån. Det er innført krav om maksimal avdragstid på fem år og tiltak mot aggressiv markedsføring.

Det blir viktig å sikre at forenklingene i regelverket for folkefinansiering ikke motvirker de grepene som er tatt for å dempe veksten i forbrukslån.

Gjeldsregisteret, eller informasjonstjenesten over usikret gjeld, kommer i drift i sommer og vil bli et viktig

verktøy for å beskytte mot ytterligere vekst i forbruksgjeld. Det kan på sikt vurderes om all gjeld skal inn i registeret for effektivt å skaffe et helhetlig bilde av den enkeltes gjeldsgrad.

Regjeringen har utredet ulike modeller for rentetak og kostnadstak. Et rentetak vil ikke kunne forhindre at sårbare kunder tar opp for stor gjeld. Der vil andre tiltak være mer effektive. Rentetak anbefales heller ikke så lenge små lån med svært kort løpetid ikke er av særlig stort omfang i Norge.

Utviklingen følges for øvrig tett, og behovet for ytterligere innstramming og regulering av forbrukslånsmarkedet vurderes fortløpende.

Regjeringens forslag til ny finansavtalelov imøteses. Den vil ha som formål å styrke forbrukervernet innenfor finansielle tjenester og flytte mer av risikoen ved å gi lån over på bankene.

Det er allerede varslet endringer i bankenes erstatningsansvar og krav om nye og bedre kredittvurderinger, inkludert plikt til å avslå lånesøknader. Det forberedes krav om at alle som tilbyr finansielle tjenester i Norge, skal være tilsluttet en godkjent klageordning.

Inkassoloven er også under revisjon. Målet er å få både kostnadene knyttet til inkasso og antall inkassosaker ned og dermed bidra til å redusere gjeldsgrad og betalingsproblemer.

De forholdene Finanstilsynet den senere tiden har avdekket, med en rekke brudd på regelverket for utlån, er alvorlige. Det gir grunnlag for å se på ytterligere innstramminger overfor bankene, som forbud mot å tilby høyere lån enn det kunden ber om. Å lokke kunder til unødvendig opptak av kreditt er brudd på god forretningsskikk.

Det bør også vurderes å begrense adgangen til videre salg av misligholdte forbrukslån samt innstramminger i adgangen til å bruke inkasso og Namsmannen til å inn drive forbrukslån gjennom beslag i lønn og trygd dersom lånet er tildelt i strid med regelverket.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [15:21:00]: Finansnæringen har vært igjennom en utrolig reise på kort tid. Fra å måtte gjøre det aller meste inne i et banklokale for egentlig ikke så veldig mange år siden kan vi kunder i dag få gjort de samme tjenestene på nettet, døgnet rundt, året rundt. Tilbudene er flere, mangfoldet er større, og tilgjengeligheten er i dag en helt annen når man slipper å bruke av arbeidstiden til helt vanlige gjøremål. Hverdagen for oss forbrukere har blitt enklere, og teknologiske løsninger er fortsatt noe vi bare er i begynnelsen av.

Samtidig vet vi at dataangrep og datainnbrudd krever et stadig større fokus fra finansnæringen selv, og vi trenger enda flere smarte hoder som i framtiden skal

være med på å skape nye og innovative løsninger, men også sikre løsninger for digitale tjenester vi som forbrukere og vårt næringsliv skal ta i bruk framover. Derfor er det bra at vi har satset kraftig på IKT, både på utdanningssiden og når det gjelder forskning og utvikling.

Vi kan også med tilfredshet registrere at regjeringen vil legge enda bedre til rette for innovasjon innen finansielle tjenester framover, og at Finanstilsynet i den forbindelse er blitt bedt om å etablere en regulatorisk sandkasse for Fintec innen utgangen av 2019.

Finansnæringen står for 2 pst. av sysselsettingen og 7 pst. av den norske verdiskapingen. Banknæringen er solid, og den går med overskudd. Det gjør at tilgangen på lån for norske innbyggere og norske bedrifter er enkel. Når norske bedrifter har god tilgang på lån, gir det også gode muligheter for videre vekst, noe som gir flere arbeidsplasser og mer å bruke på velferdssamfunnet.

På den andre siden ser vi fortsatt en bekymringsfull vekst i folks private gjeld. Med tanke på at folks gjeld i forhold til inntekt allerede fra før er høy, er det grunn til å være bekymret for sårbarheten dette gir både for samfunnet og ikke minst for den enkelte, med tanke på endringer som vil komme i rentemarkedet framover.

Økte boligpriser har gitt folk tilgang til stadig nye lån med pant i bolig, men gir samtidig en sårbarhet med tanke på at en stadig større del av inntekten vil gå til å betale renter og avdrag. Økt rente vil akselerere denne sårbarheten. Siden de fleste låntagere allerede har valgt flytende rente og en stor del av dem heller ikke har oppsparte reserver, er det grunn til å frykte at mange vil få økonomiske problemer når renten etter hvert vil gå opp.

Regjeringen har bidratt med gode og treffsikre regler og kapitalkrav til bankene som fanger opp noe av utlånsrisikoen. Regulering av bankenes utlånspraksis er også med på å dempe gjeldsbelastningen noe, men det er viktig at bankene vurderer grundig den framtidige betjeningsevnen hos sine kunder.

Enkel tilgang på digitale tjenester og bruk av kort har medført at færre bruker kontanter. Det er bra at folk kan betale akkurat slik de selv vil, og utbredelsen av teknologi er i all hovedsak positiv. Samtidig er det viktig å presisere at alle har og skal ha mulighet til å betale på akkurat den måten de selv vil. Alle som driver med salg i Norge, har i utgangspunktet krav på seg om å la kunden få betale med kontanter, og det kan være vel verdt å understreke at ved alle tilfeller hvor salg foregår over disk og liknende, har kunden rett til å betale med kontanter.

I meldingen gir regjeringen en veldig tydelig beskjed til bankene om å oppfylle plikten de har til å tilby kundene både å ta ut og å sette inn kontanter på sine konti. Vi vet at bankene vurderer forskjellige måter å samarbeide om dette på. Jeg regner med at bankene ser seg tjent med å finne gode og egnede måter å gi kundene

sine god tilgjengelighet på også på dette området i framtiden. I motsatt fall er det godt å registrere at departementet er tydelig på at om så ikke skjer, vil de om nødvendig se på hvordan dette kan sikres gjennom lov eller forskrift.

Finansmarkedsmeldingen gir en god oversikt over hovedlinjene i finansmarkedspolitikken. Den gir et godt bilde av finansmarkedet, både i et næringsperspektiv og som vår mest brukte finanskilde. Den tar oss gjennom virksomheten til institusjoner som Norges Bank, Finanstilsynet og Folketrygdfondet. Det er godt å se at vi har en regjering som har god oversikt over finansmarkedene og de tiltakene som er eller kan bli nødvendige for å sikre at finansmarkedet også i framtiden skal fungere, til beste for finansnæringen selv, og for at vi skal sikres fortsatt vekst i framtiden.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:25:48]: Hvis en skal sikre at det skal være godt å bo, arbeide og leve et godt liv i hele Norge, må en også ha velfungerende finansmarked. Jeg har registrert så langt i dag at finansministeren forsøker å fraskrive seg ansvar for oljepengebruken. Det er en av regjeringens og finansministerens fremste oppgaver å legge nivået for riktig oljepengebruk i det norske samfunnet. En har de senere årene satt rekord etter rekord i oljepengebruk, mens det har vært opposisjonens oppgave å forsøke å holde igjen – og det kan det være behov for å gjøre ytterligere, også framover. Men også innenfor rammen som en fører politikken i, er det viktig hvordan en bruker pengene. Det regjeringen bidrar til, er en politikk for å sentralisere Norge og øke forskjellene, noe som også øker den finansielle risikoen i det norske samfunnet og ikke bidrar til finansiell stabilitet.

En ser urovekkende utviklingstrekk når det gjelder gjeldsoppbygging i det norske samfunnet, spesielt utviklingen i forbrukslån. Selv om forbrukslån bare utgjør ca. 3 pst. av de samlede lånene, utgjør det ca. 14 pst. av rentebelastningen til folk i Norge. Derfor er det behov for å ta grep – og langt tydeligere og klarere grep enn det som det så langt har vært vilje til fra flertallets side. Da må vi gå inn og ta grep og si at nei, vi skal ikke lenger ha markedsføring av forbrukslån. I fjor kom det en anmodning til regjeringen om å forby aggressiv markedsføring av forbrukslån. Da meldte regjeringen tilbake i ettertid at nei da, dette var allerede ivarettatt. En lot altså bare være å følge opp Stortingets vedtak. Derfor er det behov for tydeligere, klarere virkemidler fra Stortingets side, og for å si at markedsføring av forbrukslån er det ikke behov for. De som ønsker forbrukslån, har god mulighet til å få det i det norske samfunnet, uten at en skal ha markedsføring av den typen lån. Dette handler ikke minst om å legge rammer for noen av de råeste aktørene, som

tilbyr de råeste produktene til noen av de svakeste i det norske samfunnet.

Derfor er det også behov for å ta ytterligere grep når det gjelder én ting til, og det er rente- og kostnadstak – ikke bare utrede, men også komme med konkrete forslag. Det at vi heldigvis i Norge – så langt – ikke har hatt så mange aktører som har tilbydd de aller verste lånene, er ikke noen grunn til ikke å sette et rentetak. Tvert imot er det en viktig grunn til at vi nå bør være føre var og sørge for at de aktørene som har tilbydd sine tjenester i våre naboland som innfører rente- og kostnadstak, ikke velger å flytte til Norge fordi vi ikke har vært tilstrekkelig tidlig ute.

Finansiell stabilitet er viktig på svært mange områder. Det er viktig, ikke minst i en krisesituasjon, å sørge for at vi har en stor andel av norskeide banker og banker med tilhørighet i Norge. Det har en sett i kriser tidligere er viktig, og derfor bør en også legge til rette for å styrke norske banker – ikke bare norske banker i stort, men også sørge for at en har velfungerende banker og bank-system rundt om i hele vårt langstrakte land. Da er ikke minst sparebankene særdeles viktig.

Hvis en skal ha et velfungerende kapitalmarked i Norge og bidra til finansiell stabilitet, er det viktig å ha en velfungerende børs i Norge. De svarene som så langt i dag har kommet fra finansministeren når det gjelder eierskap til Oslo Børs, er særdeles lite tillitvekkende. Senterpartiet stemte i sin tid imot å omdanne Oslo Børs til AS, nettopp fordi vi fryktet at Oslo Børs over tid ville bli en filial i et europeisk børskonsern. Det viste seg å være klokt fra vår side, den gangen. Men de som gikk inn for det vedtaket den gangen, bl.a. Fremskrittspartiet, argumenterte for at en skulle ha eierskapsbegrensinger som sikret et privat spredt eierskap til børsen også i framtiden. Nå toer en sine hender fullstendig og sier at dette er helt opp til eierne i børsen, en er ikke villig til å bruke de virkemidlene som en har plikt til etter loven, for å sørge for det som er best for det norske kapitalmarkedet.

Det er behov for mer kraftfulle virkemidler for å ivareta det norske kapitalmarkedet og bidra til gode tjenester i hele Norge.

Jeg vil med det ta opp forslagene nr. 9–14 og 17–22.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [15:31:02]: SV har i flere år vært bekymret for hvordan boligprisene påvirker den finansielle stabiliteten i Norge. Dette er vi ikke aleine om. Det internasjonale pengefondet, IMF, har i flere

år advart mot at boligmarkedet mange steder i landet er overpriset. Dette innebærer at det er risiko for at mange som har kjøpt bolig, kan oppleve at boligprisene plutselig går ned, slik at gjeldsgraden går opp.

En rekke økonomer har pekt på at det norske skattesystemet bidrar til å øke presset på boligprisene. I 2018 utgjorde skattefordelene til boligeiere over 35 mrd. kr. Dette er inkludert kommunal eiendomsskatt. Dette er skattefordeler som kommer dem med flest og dyrest boliger mest til gode. Og dette er penger som kunne gått til lavere skatt til folk flest, eller til økt velferd. Mange av dem med lavest inntekt står utenfor boligmarkedet og får dermed ikke ta del i disse skattefordelene.

SV er tilhenger av den norske eierlinja. Det at flest mulig eier sin egen bolig, er viktig for den enkelte og for boligmarkedet som helhet. Samtidig ser vi at den norske eierlinja er truet av nettopp den høye prisveksten. Når boligprisene øker, blir det vanskeligere for førstegangs- etablerere å komme inn i boligmarkedet.

Et effektivt grep for et mer omfordelende skattesystem er å redusere skattefordelene for eiendom samtidig som skatten på arbeid reduseres. Dette har SV foreslått flere ganger i våre alternative statsbudsjetter. Det er et grep de fleste kommer godt ut av, og det er et viktig grep for å styrke husholdningenes økonomiske trygghet.

Når det gjelder klima og klimarisiko, ser vi at heller ikke her har regjeringen gjort et spesielt grundig arbeid. Det kommer heller ingen substansielle grep for å håndtere klimarisiko. Norge står overfor store omstillinger i årene som kommer, når verden skal kutte utslipp og gå bort fra fossil energi. Norsk økonomi er tett knyttet til utvinning og eksport av fossil energi og står derfor overfor betydelige utfordringer i årene som kommer.

Norsk økonomi står langt bedre stilt med en planlagt omlegging av økonomien enn om man skulle ta grep i etterkant av et fall i etterspørselen etter fossil energi.

Nå omtaler riktignok årets melding klimarisiko i større grad enn fjorårets melding. Det er veldig bra. Samtidig nøyer regjeringen seg med å komme med uforpliktende formuleringer om mer kunnskap om temaet. Selv om dette er viktig, er det langt fra tilstrekkelig for å håndtere klimarisikoen i norsk økonomi. Klimarisiko og bekjempelse av klimaendringer må inn som en del av grunnlaget i alle forvaltningsnivå, og næringslivet må pålegges å rapportere på klimarisiko.

Jeg vil ta opp forslagene SV har sammen med Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Presidenten: Representanten Solveig Skaugvoll Foss har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tore Storehaug (KrF) [15:34:49]: Forbrukarane har behov for eit særleg vern og gode rettar i finansmarknadene. Dei kan ha dårlege føresetnader for å vurdere risi-

ko, kostnader og avkastingspotensial for ein del finansielle tenester før avtalar blir inngåtte. Dette er avgjersler med stor innverknad på privatøkonomien, som opptak av lån til bustad og val av pensjonsprodukt. Det er avgjersler ein tek få gongar i livet, og det er lite rom for å prøve og feile. Forbrukarvernet må difor vere sentralt i regelverket og tilsyn på finansmarknadsområdet.

Kristeleg Folkeparti er oppteke av at rettane til forbrukarane ikkje blir svekte. Difor har vi fleire gongar dei siste åra understreka at det er viktig å verne den norske generelle garantien på bankinnskott på 2 mill. kr. Dette har alle regjeringar, uansett partifarge, støtta opp om. I meldinga blir det igjen skrive at regjeringa framleis arbeider overfor EU med sikte på å vidareføre dette garantinivået òg i framtida. Det er bra, og Kristeleg Folkeparti vil igjen understreke kor viktig det er.

Ei arbeidsgruppe har gjennomgått ulike alternativ knytte til eventuelle regelendringar for garanterte produkt. Kristeleg Folkeparti vil igjen understreke det som blei sagt seinast i Innst. 360 S for 2016–2017, om finansmarknadsmeldinga i forfjor, om at det ikkje er aktuelt å ta rettar frå kundane eller å svekkje stillinga deira, og at eventuelle endringar må skje gjennom auka valmogelegheiter for kundane.

Det har lenge vore stor vekst i forbrukslån. Forbrukslån kan vere eit gode for kundar som har betalingsevne, men for kundar som ikkje har betalingsevne, skapar lånet store økonomiske problem. Det er positivt at frå 1. juli vil finansnæringa få tilgang til meir utfyllande opplysningar om gjeldsbelastninga til potensielle kundar, gjennom gjeldsregisteret. Dette kan gjere at færre som ikkje skulle fått dyre forbrukslån, får det. Med det kan ein hjelpe fleire som er i ein sårbar situasjon.

Statsråd Siv Jensen [15:37:02]: Vi har flere mål for finansmarkedspolitikken: Den skal bidra til finansiell stabilitet, den skal sikre at kapitalmarkedene fungerer godt og gi gode rammebetingelser for finansnæringen, og forbrukerne skal kunne stole på at de finansielle tjenestene er gode og trygge. Dette er hva den årlige finansmarkedsmeldingen handler om.

Kostnadene for samfunnet ved uro og kriser i finansmarkedene kan være store og langvarige. God soliditet i norske banker var en styrke for norsk økonomi under finanskrisen. God soliditet vil være en styrke for både norsk økonomi og den norske finansnæringen også i fremtiden. Vi må ikke la denne innsikten gå i glemmeboken etter hvert som finanskrisen blir lenger unna.

Når EUs kapitalkravregler nå tas inn i EØS-avtalen, medfører det endrede kapitalkrav for bankene. Basel I-gulvet oppheves, og SMB-rabatten innføres. Det medfører isolert sett lavere kapitalkrav til norske banker, spesielt for utlån til små og mellomstore bedrifter.

Samtidig er det viktig at vi ikke svekker den soliditeten som ble bygget opp i bankene etter finanskrisen. Derfor har regjeringen varslet at vi snarlig vil sende på høring mulige endringer i bankenes bufferkrav, som kan forhindre uønskede svekkelser av kapitalkravet i bankene. Samtidig vil vi se på mulighetene i EUs regelverk for å oppnå likere kapitalkrav for norske og utenlandske banker i Norge. Det er også noe finansnæringen selv har tatt til orde for.

Regjeringen har nylig besluttet å videreføre dagens kriterier for identifisering av systemviktige banker. Et forslag fra Finanstilsynet om et eget regionkriterium ville medført høyere kapitalbufferkrav for en del større regionale sparebanker enn for andre banker.

Historisk høy gjeld i norske husholdninger gir fortsatt grunn til uro. God soliditet i bankene er en del av forsvarsverket. En annen er regulering av bankenes utlånspraksis for boliglån og, fra februar i år, forbrukslån. Vi har nå satt i gang prosessen med å vurdere om boliglånsforskriften skal videreføres når dagens forskrift utløper ved årsskiftet.

Veksten i forbrukslån er bekymringsfull, og kommer på toppen av den allerede høye boliggjelden. Vi har gjort mye for å skjerpe inn dette markedet og gi forbrukerne bedre grunnlag for sine beslutninger, og vi følger nøye med på utviklingen for å vurdere behovet for ytterligere regulering.

I årets melding er klimarisiko og bærekraftig finans viet betydelig oppmerksomhet. Det gjenspeiler at disse temaene har kommet på dagsordenen både nasjonalt og internasjonalt. Det er bra og nødvendig.

Som långiver, forsikrer og investor har finansnæringen en viktig rolle i omstillingen til en lavutslippsøkonomi. Regjeringen er enig med Klimariskoutvalget i at norske myndigheter bør bygge kunnskap om klimarisikoen i finansmarkedene, og at klimarisiko bør med i store selskapers rapportering.

Samlet sett synes lønnsomme prosjekter i Norge å ha god tilgang til finansiering. Samtidig vil vi fortsette arbeidet med å forenkle tilgangen til risikokapital og kompetente investorer, og bl.a. vurdere Kapitaltilgangsutvalgets anbefalinger.

Vi har også klargjort reglene for utlån gjennom folkefinansieringsplattformer og vil nøye følge utviklingen i EU knyttet til et mulig felles regelverk for regulering av folkefinansiering.

Rask utvikling i teknologi og marked og nye regler som åpner for nye aktører, gjør at det kan bli store omveltninger i markedet for finansielle tjenester fremover.

Også på myndighetssiden skjer det innovasjon: I løpet av året vil en regulatorisk sandkasse for fintech komme på plass i Finanstilsynet. Her skal utvalgte aktører få

mulighet til å teste sine konsepter på et begrenset antall kunder.

Stadig flere bruker nesten utelukkende digitale finansielle tjenester. Det har sitt motstykke i at kontantbruken har gått dramatisk ned, og bankene har tilpasset sin infrastruktur deretter. I meldingen gis et klart signal til bankene om at de fortsatt må oppfylle plikten de har til å tilby og ta imot kontanter. I motsatt fall kan det bli nødvendig å presisere denne plikten i lov eller forskrift.

Til slutt: Målene med norsk finansmarkedsregulering er stabilitet, kvalitet og trygghet. Samtidig skal de som produserer finansielle tjenester, ha gode rammebetingelser. Disse hensynene står ikke nødvendigvis i motsetning til hverandre. En trygg og stabil finanssektor har en verdi for foretakene, det bidrar til tillit mellom aktørene, og er et godt utgangspunkt for innovasjon i finansielle tjenester. En fornuftig finansmarkedsregulering er derfor også et konkurransefortrinn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [15:41:46]: Nordmenns forbruksgjeld har tredoblet seg på under ti år, fra i overkant av 40 mrd. kr til 117 mrd. kr. Misligholdene og tapene har vært relativt lave, men vi ser at de øker. Finanstilsynet offentliggjorde i forrige uke en undersøkelse som viser at 470 000 enkeltkrav for til sammen 23 mrd. kr i misligholdte forbrukslån er til inkasso. Det berører mange personer.

På hvilken måte mener finansministeren at de tiltakene som er iverksatt, og som det rapporteres om i denne meldingen, vil hjelpe dem som har problemer med å betale sine forbrukslån?

Statsråd Siv Jensen [15:42:26]: La meg først si at jeg er veldig glad for at – jeg tror – et enstemmig storting har den samme bekymringen for utviklingen i dette markedet, og at det har vært bred tilslutning om de tiltakene som har vært gjennomført. Nå kommer selvfølgelig også dette gjeldsregisteret på plass 1. juli. Midt oppi alt dette ser vi at tiltakene virker, så det er faktisk en del ting å glede seg over. Finans Norge har nettopp offentliggjort at man nå forventer et fall i dette markedet i 2019 – første kvartal viste nullvekst. Det er gledelig, og Finans Norge sier selv rett ut i den nyhetssaken de la ut i går, at det er viktig å la de tiltakene som nå er gjennomført, få lov til å virke. De mener altså at de virker, men de mener samtidig at det er viktig at vi følger markedet nøye, og at vi sanksjonerer grundig mot dem som bryter reglene. Det gjør Finanstilsynet gjennom den forskriften som er fastsatt.

Åsunn Lyngedal (A) [15:43:25]: I mitt spørsmål prøvde jeg å fokusere på dem som allerede har fått et

lån som de ikke burde hatt, et lån gjerne i strid med god forretningsskikk og i hvert fall i strid med de retningslinjene som har gjeldt. Nå er de jo i forskrift.

Hvordan kan disse tiltakene hjelpe dem som allerede har fått – og har problemer med å betale – sine forbrukslån?

Statsråd Siv Jensen [15:43:51]: De tiltakene vi har iverksatt, handler først og fremst om å få kontroll med utviklingen i forbruksgjeld. Det handler om å ha bedre regulering, sånn at ikke flere kommer i uføre, for å si det sånn.

Så er det selvfølgelig sånn at oppe i alt dette er det en avveining gjennom det private ansvaret hver enkelt av oss har for ikke å ta opp mer gjeld enn vi klarer å betjene. Regjeringen går nå gjennom mange ulike deler av lovgivningen for dette, som inkasso osv., men som ikke ligger under mitt ansvarsområde. Jeg mener at vi angriper dette ganske bredt for å skaffe et tilstrekkelig vern, samtidig som vi ikke må frata den fleksibiliteten som ligger i dette markedet for dem som evner å håndtere sin egen økonomi.

Åsunn Lyngedal (A) [15:44:42]: Et nytt tema: Vi har sett en del undersøkelser. Én er gjort av Finansforbundet på vegne av deres medlemmer. Én er gjort av Institutt for samfunnsforskning, som har som tema: Hvordan lønner man likt arbeid, men utført av en mann og av en kvinne – lik lønn for likt arbeid?

Finansbransjen er av dem som er dårligst i å betale arbeidstakere av forskjellig kjønn likt for det samme arbeidet. Vi har sammen med andre partier fremmet et forslag der vi ønsker å få en rapportering om det i neste års finansmarkedsmelding, litt om hvordan det står til, og om hva som kunne være mulig å gjøre. Er det noe som statsråden ser kunne være av interesse å vite mer om?

Statsråd Siv Jensen [15:45:28]: La meg først si at likelønn er viktig også i finanssektoren.

Det er kultur- og likestillingsministeren som har ansvar for dette politikkområdet, men jeg har lyst til å understreke det ansvaret næringen selv har for å bidra både til likelønn og til likestilling. Det er ikke et ansvar som næringen kan fraskrive seg og overlate til politiske myndigheter alene.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:46:04]: En av de viktigste oppgavene for oss som folkevalgte og for en regjering er å ivareta den lille mann og den lille dame i møte med det store system.

Når det har vært snakk om kontanter her tidligere i dag, og den rett folk har til å betale med kontanter, er det mange i det norske samfunn som opplever at de ikke får ivaretatt den rettigheten på en god måte i dag. Én ting er

det som står i meldingen når det gjelder å legge et ytterligere press på bankene, men også som forbruker har mange en utfordring i dag.

Hva slags virkemidler mener statsråden det er fornuftig å iverksette for å sørge for at den rett en har gjennom at kontanter er et tvungent betalingsmiddel, skal bli en virkelighet for alle folk i Norge?

Statsråd Siv Jensen [15:46:55]: Her er regjeringen helt enig med Senterpartiet. Derfor har vi også vært veldig tydelig på at kontanter skal være et betalingsmiddel i Norge også fremover. Det handler selvfølgelig om at folk skal ha retten til å velge det, men det handler også om en annen viktig ting, nemlig sikkerhet og beredskap i det norske samfunnet.

Vi er ikke i det hele tatt kommet dit at det er riktig tidspunkt å avvikle bruken av kontanter i Norge. Derfor har det vært viktig for oss å være i dialog med bankene om dette, med hensyn til å sikre at det er tilgang på kontanter over hele landet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:47:32]: Det er bra at regjeringen deler ambisjonen og målsettingen, men det som også er en regjerings ansvar, er faktisk å komme med tiltak og komme med forslag til lovendringer som faktisk sørger for at den rett som en har, blir ivaretatt i praksis.

Jeg har et annet spørsmål, litt i forlengelsen, for en annen utfordring som mange nordmenn møter, er at en blir nektet grunnleggende banktjenester. Det gjelder ikke bare enkeltpersoner, men en har også opplevd bedrifter som bl.a. har blitt utestengt fra Vipps, som er en svært grunnleggende tjeneste i et moderne samfunn som Norge.

Vil statsråden vurdere enten å utvide Finansklagenemndas virkeområde til også å kunne behandle klager fra organisasjoner og bedrifter eller eventuelt å se på andre tiltak for å ivareta grunnleggende rettigheter for forbrukere og bedrifter i Norge?

Statsråd Siv Jensen [15:48:35]: La meg først minne representanten Gjelsvik på at Finansklagenemnda er et privat organ, så det er ikke så lett for finansministeren å pålegge partene der å gjøre endringer, det må de nesten gjøre en vurdering av selv.

Generelt er det veldig få som opplever å bli nektet tilgang til banktjenester i Norge. Så er det gjennom ulike regelverk nødvendig for bankene å gjøre visse vurderinger. Det handler bl.a. om hvitvaskingsregelverket og andre ting, som jeg mener skaper målkonflikter i noen sammenhenger. Men generelt skal det være enkelt å skaffe seg en bankkonto og få tilgang til banktjenester i Norge, og det vil jeg nok si at det er.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingrid Heggø (A) [15:49:33]: Forsvarleg utlånspraksis og kredittgjeving er viktige og nødvendige brikker i samfunnet vårt. Men nordmenn har no 117 mrd. kr i forbrukslån, og 23 mrd. kr av desse er faktisk misleg-haldne. Det er 470 000 krav til inkasso.

Dette er eit fareteikn. Kvifor stoppar ikkje veksten i forbrukslån opp? Kvifor er Noreg heilt i gjeldstoppen? Og kvifor kom gjeldsregisteret så seint?

Eg vil starta med gjeldsregisteret. Det var gryteklart i 2013 frå oss raud-grøne, men vart ikkje innført – av ideologiske grunnar – av høgreregjeringa, fordi det skulle vera privat. Dette har medført seks års utsetjing. Gjeldsregisteret hadde vore eit godt verktøy til å bremsa gjeldsutviklinga. Kor mange har eigentleg i denne perioden fått lån som dei aldri skulle hatt?

Noreg er altså på toppen av gjeldsstatistikken, på toppen i inkassogjeld, på toppen i talet på inkassosaker og på toppen i inkassosalær. Desse topplasseringane er det ingen grunn til å jubla over.

Det er mange eksempel på heilt urimelege ekstra-kostnader som kjem på småkrav, som f.eks. bompengepassering og andre småkrav på nokre hundrelappar, som kjem opp i 4 000 kr på relativt kort tid, og også inkassokrav, som vert sende medan ein framleis er innlagt på sjukehuset.

Som saksordføraren sa, vil Arbeidarpartiet stramma inn. Utlånarane ber i dag lite av risikoen for tap fordi dei sel mislegghaldne lån vidare til inndriving. Det må òg på plass ei nedre grense for førehandsmessigheit for når ein kan tvangsselja hus og heim, og eigne inkassoreglar når det gjeld sjukdom.

Arbeidarpartiet ber i dag om at ein ikkje skal kunna bruka inkasso og namsmannen når lånet ikkje fyller krava som er sette i lov og forskrift. Det må ris bak spegelen til. Arbeidarpartiet vil også ha eit kostnadstak for kor mykje eit lån kan koma opp i når skuldnaren ikkje greier å betala. Det einaste tiltaket regjeringa kom med då eit samla storting sa at inkassosatsane var for høge, var frysing av inkassosalæret. Auken frå 700 kr til 730 kr vart ikkje gjennomført. Men satsane på skrivesalær, som gjer at det lønar seg endå meir å senda til namsmannen for-tast mogleg, vart auka.

Det må handlast. Fagre ord er ikkje nok. Sjølv tilbake til den gamle romarretten såg ein på det som inhumant å gjera folk til slavar for bagatellar.

Aleksander Stokkebo (H) [15:52:41]: Veksten i forbrukslån gir grunn til bekymring. I fjor hadde nordmenn hele 113 mrd. kr i forbruksgjeld, og gjelden utgør en stadig større del av renteutgiftene i norske hus og hjem.

Altfor mange blir fristet til å ta opp lån som kan virke enkle og raske, men som ender i rene mareritt. Som samfunn kan vi ikke sitte stille og se på. Vi har et sosialt ansvar for å unngå at våre medmennesker havner i et gjeldskaos de aldri kommer seg ut av. Om for mange pådrar seg en gjeld de ikke klarer å betjene, er det heller ikke bare den enkeltes problem. Da er det i aller høyeste grad et problem for hele Norge og vår økonomi.

Jeg er derfor veldig glad for at regjeringen og finansministeren tar utfordringene på alvor. Vi må skjerme forbrukeren og har derfor forbudt den mest aggressive markedsføringen. Vi gir forbrukeren bedre oversikt ved at all utestående gjeld skal vises på fakturaen. Vi strammer inn på hvem bankene kan låne ut til, og bankene må bære mer av risikoen for utlånene sine. Tiltakene må følges opp med strengere sanksjoner når det avdekkes brudd. Forbrukervernet skal styrkes.

1. juli kommer Gjeldsregisteret, som vil vise folks forbruksgjeld. Det vil gjøre det lettere for bankene å gjøre en god kredittvurdering og vanskeligere å gi ut forbrukslån til folk som ikke kan betjene dem. Det vil også gi forbrukeren bedre oversikt over egen økonomi. Det er veldig bra at de fire ikke-sosialistiske partiene også vil vurdere å få inn øvrig gjeld i registeret, slik at det blir enda mer oversiktlig og treffsikkert.

Regjeringen har gjort mye for å stramme inn, og nå begynner vi å se effekten – sist i dag med Finans Norge og en ventet demping i veksten av forbrukslån. Men vi er ikke i mål. Om veksten fortsetter, må vi sette inn nye tiltak. Det handler om å ta vare på våre medmennesker og landets økonomi.

Åsunn Lyngedal (A) [15:55:27]: Forbrukslån er nyttig hvis man har et midlertidig behov for penger, orden på økonomien og evne til å betale tilbake før rentene blir for store. For dem som ikke klarer det, skaper låne-ne fort store problemer. Vi vet at gjeldsproblemer ofte gjør folk syke, både fysisk og psykisk. Deres nærmeste blir også sterkt berørt. En situasjon der det er for lett å få forbrukslån som bare øker problemene, skaper vansker for den enkelte, og det er også dyrt for samfunnet.

Arbeiderpartiet mener det er viktig å få slutt på at mange får lån de aldri skulle hatt. Undersøkelsene fra Finansstilsynet viser at forbrukslånsbankene ikke følger finansforetakslovens bestemmelse om god forretnings-skikk eller retningslinjene. Når retningslinjene nå blir forskrift, må det gjøre det lettere for Finansstilsynet å reagere mot de bankene som ikke følger regelverket.

Dessverre har regjeringen hatt et så sterkt behov for å privatisere at vi har mistet seks år før vi fikk et gjeldsregister på plass. Et offentlig gjeldsregister var under plan-legging i 2013. Nå blir det krav om å sjekke med et av de private gjeldsregistrene fra juli i år. Hvor mange har fått

lån de ikke skulle hatt, i de seks årene regjeringen Solberg har brukt på å få etablert et privat gjeldsregister? Vi vet ikke, men vi oppfordrer alle til å bringe sin sak inn for Finansklagenemnda hvis de mener de har fått et lån i strid med lovverket.

Arbeiderpartiet har fremmet forslag om at gjeldsregisteret bør omfatte all gjeld, ikke bare forbruksgjeld, for skattegjeld, bidragsgjeld og studielån kan være skjult i opptil to år før de blir synlig på skattemeldingen.

Vi mener at bankene bærer for lite av risikoen for tap fordi de selger misligholdte lån videre til inndriving. Vi må spørre oss om bankene skal kunne bruke inkasso og namsmann når de gir lån uten at de i låneprosessen oppfyller kravene i lov og forskrift. Arbeiderpartiet mener også det må kunne settes et tak for hvor mye kostnadene ved et lån kan komme opp i, når skyldneren ikke klarer å betale. Vi ønsker ikke et rentetak. Vi er redd for at det av långiverne kan bli brukt som et gulv, eller at renter under taket blir oppfattet som lave.

For dem som kan betjene sine lån, er forbrukslån et gode, og vi mener markedet fungerer for dem. Politisk må vi fokusere på dem som ikke klarer å betale tilbake, og da hjelper det ikke om renten er 7, 14 eller 40 pst.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering. Det er en del saker, så vi får være litt tålmodige i dag.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«På bakgrunn av nye opplysninger fra Avinor i saka om forsvarsinvesteringar på Evenes, vert Prop. 60 S (2018–2019) sendt attende til utanriks- og forsvarskomiteen for ei ny rask handsaming.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 85 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.07.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa i statsbudsjettet for 2020 kome attende til Stortinget med ei utgreiing av eksisterande planar for eigedom, bygg og anlegg i Indre Troms opp mot reelt behov for forlegning av norske og allierte soldatar.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 91 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa leggje fram ei eiga sak for Stortinget som klargjer alle kostnadar og nye faktorar som følgje av etablering av MPA på Evenes, før arbeidet startar.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa, seinast i samband med statsbudsjettet for 2020, leggje fram ei sak med alle pågåande prosjekt for militær aktivitet på Andøya.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringa vente med alle pågåande prosjekt på Evenes knytt til MPA til rapport om alliert mottak er handsama av Stortinget.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.32)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2019 kan starte opp nye investeringsprosjekt, medrekne større eigedoms-, bygge- og anleggsprosjekt, omtala i kapittel 2 Nytt felles materiell- og eigedoms-, bygge- og anleggsprosjekt for godkjenning, kapittel 3 Nytt materiellprosjekt for godkjenning og kapittel 4 Nye eigedoms-, bygge- og anleggsprosjekt for godkjenning i Prop. 60 S (2018–2019), innanfor dei gjevne kostnadsrammene.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti – antar presidenten – og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 84 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.57)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Liv Signe Navarsete på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 2, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:
- «Stortinget ber regjeringen sikre at planlagt effektivisering av vedlikehold i Forsvaret ikke medfører ytterligere privatisering, nedbemanning, dårligere arbeidsvilkår eller tap av vedlikeholds-kompetanse i Forsvaret.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.09.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:109 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen, Leif Audun Sande, Jonas Gahr Støre og Hadia Tajik om anstendighet for renholderne i Forsvaret og en fornuftig organisering av renholdet i forsvarssektoren – vert ikke vedteke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om igjen å organisere renholdet i forsvarssektoren i Forsvarets egen regi når den inneværende kontrakten med den eksterne private leverandøren utløper i januar 2020.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 53 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.10.20)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Bjørnar Moxnes satt fram et forslag på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at foreldelse ikke skal brukes som grunnlag for å avvise søknader eller anker om erstatning for veteraner med psykiske skader fra utenlandsoperasjoner.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 94 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.10.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 5 (2018–2019) – Ombudsmannsnemnda for Forsvaret sin innberetning om virksomheten i tiden 1. januar – 31. desember 2018 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gå gjennom Noreg sitt samarbeid med EU på statistikkområdet og foreslå byråkrateduserande tiltak innanfor dagens regelverk.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa gå gjennom Noreg sitt samarbeid med EU på statistikkområdet og foreslå endringar i dagens regelverk, herunder avtalar med EU, for å redusere byråkrati.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.11.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteen si avgjerd nr. 98/2019 av 29. mars 2019 om endring av EØS-avtalens vedlegg XXI (Statistikk) og protokoll 30 om særlege bestemmingar om organiseringa av samarbeidet innan statistikk.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Ingrid Heggø på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 3, fra Ingrid Heggø på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 4–6, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 7, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 9 og 10, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 8, fra Solveig Skaugvoll Foss på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt

Det votes over forslagene nr. 9 og 10, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med eit framlegg til lovendring som inneber at det er Stortinget som skal vedta dei fleirårige nasjonale statistikkprogramma.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringa undersøkje korleis ein best mogleg kan organisere seg slik at statistikkbrukarar, inkludert folk flest, kan få påverknad på dei nasjonale statistikkprogramma og generelt på kva statistikk som vert produsert, korleis statistikk vert gjort tilgjengeleg, og liknande tilhøve.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.12.42)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–6, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Ingrid Heggø (A) (frå salen): President! Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslag nr. 4.

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringa syte for at alle SSB sine data som ikkje er sensitive med omsyn til personvern eller landet sin tryggleik, skal gjerast tilgjengelege gratis for befolkninga på eigna måte.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremje lovframlegg for Stortinget som gjer det tydeleg at den klare hovudregelen for SSB si verksemd er full openheit og deling av all informasjon, inkludert rådata.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 83 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.14.11)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa gjennom forskrift fastsetje at SSB ikkje kan krevje brukarane for meir enn reelle marginalkostnader for å produsere tilpassa datasett og liknande tenester.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 54 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.14.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at tidlegare politiske føringar vert følgde opp, og at SSB-Kongsvinger vert styrkt i tal på årsverk og i innhald.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa leggja fram forskrifterne til statistikklova for Stortinget før iverksetjing.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 55 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.14.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå
(statistikkloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med loven er å fremme utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk som kan bidra til allmenn folkeopplysning og understøtte analyse, forskning, beslutningstaking og generell samfunnsdebatt.

§ 2 Stedlig virkeområde

Loven gjelder for Svalbard. Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard under hensyn til de stedlige forholdene. Kongen kan gi forskrift om at loven skal gjelde for Jan Mayen og bilandene og for norsk økonomisk sone.

§ 3 Definisjoner

I denne loven menes med

a) statistikk: tallfestede opplysninger om en gruppe eller et fenomen, og som fremkommer ved en sammenstilling og bearbeidelse av opplysninger om de enkelte enhetene i gruppen eller et utvalg av disse enhetene, eller ved systematisk observasjon av fenomenet

b) offisiell statistikk: statistikk som omfattes av nasjonalt statistikkprogram som nevnt i § 4.

Kapittel 2 Offisiell statistikk

§ 4 Nasjonalt statistikkprogram

Kongen i statsråd skal vedta et flerårig, nasjonalt program for offisiell statistikk som er egnet til å oppfylle formålene beskrevet i § 1. Programmet skal angi hvilke statistikkområder som skal dekkes og hvilke offentlige

myndigheter som er ansvarlige for statistikkene. Departementet kan gi forskrift om utarbeidingen av et slikt program.

§ 5 Krav til offisiell statistikk

(1) Offisiell statistikk skal utvikles, utarbeides og formidles på en faglig uavhengig, upartisk, objektiv, pålitelig og kostnadseffektiv måte.

(2) Utviklingen, utarbeidingen og formidlingen av offisiell statistikk skal skje på grunnlag av enhetlige standarder og harmoniserte metoder. Statistikken skal være relevant, nøyaktig, aktuell, punktlig, tilgjengelig og klar, sammenlignbar og sammenhengende.

§ 6 Samordning av offisiell statistikk

(1) Statistisk sentralbyrå skal samordne all utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge. Statistisk sentralbyrå skal utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk.

(2) Departementet skal opprette et utvalg for offisiell statistikk med medlemmer som hovedsakelig representerer myndigheter som er ansvarlige for offisiell statistikk. Utvalget skal ledes av Statistisk sentralbyrå. Departementet kan gi forskrift om utvalgets opprettelse og virksomhet.

(3) Forslag til statistikkprogram utarbeides av Statistisk sentralbyrå etter samråd med Utvalget for offisiell statistikk. Brukere av statistikk skal høres før programmet vedtas.

(4) Gjennomføringen av statistikkprogrammet skal skje gjennom årlige arbeidsprogrammer hos de ansvarlige myndighetene.

(5) Statistisk sentralbyrå har hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid.

§ 7 Statistisk konfidensialitet ved formidling av offisiell statistikk

(1) Offisiell statistikk skal formidles slik at det ikke er mulig, verken direkte eller indirekte, å identifisere en statistisk enhet og dermed avsløre enkeltopplysninger.

(2) Første ledd gjelder ikke når unntak følger av statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen.

(3) Det kan gjøres unntak fra første ledd dersom den statistiske enheten er en offentlig myndighet, og hensynet til beskyttelse av det offentlige interesser er ivarettatt. Det kan også gjøres unntak fra første ledd dersom den statistiske enheten har samtykket, eller dersom opplysningene er åpent tilgjengelige.

§ 8 Taushetsplikt

(1) Enhver som utfører eller har utført arbeid eller tjeneste for Statistisk sentralbyrå, skal hindre at uved-

kommende får kjennskap til opplysninger om statistiske enheter samlet inn for offisiell statistikk.

(2) Tilsvarende taushetsplikt gjelder for enhver som utfører eller har utført arbeid eller tjeneste for en annen offentlig myndighet som er ansvarlig for utvikling, utarbeiding eller formidling av offisiell statistikk, når det gjelder opplysninger som utelukkende er samlet inn for dette formålet.

(3) Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysninger gis til andre myndigheter når slik tilgang følger av statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen.

(4) Taushetsplikten for opplysninger om personlige forhold opphører etter 100 år. Taushetsplikten for andre opplysninger opphører etter 60 år. Statistisk sentralbyrå kan i enkelttilfeller gjøre unntak fra første og annet punktum dersom det foreligger særlige grunner.

(5) Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e gjelder ikke for opplysninger samlet inn til offisiell statistikk.

§ 9 Informasjonssikkerhet

(1) Offentlige myndigheter som behandler opplysninger som er omfattet av taushetsplikt etter § 8, skal gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et tilfredsstillende sikkerhetsnivå. Dette innebærer blant annet å sørge for tilstrekkelig tilgangsstyring, logging og etterfølgende kontroll.

(2) Direkte identifiserende opplysninger skal behandles og lagres adskilt fra øvrige opplysninger, med mindre det vil være uforenlig med formålet med behandlingen eller åpenbart unødvendig.

Kapittel 3 Innsamling og annen behandling av opplysninger til offisiell statistikk i Statistisk sentralbyrå

§ 10 Opplysningsplikt

(1) Enhver skal uten hinder av taushetsplikt og etter pålegg fra Statistisk sentralbyrå gi opplysninger som er nødvendige for utvikling, utarbeiding eller formidling av offisiell statistikk. Plikten gjelder opplysninger om den opplysningspliktige og andre opplysninger som den opplysningspliktige har råderett over. Det kan settes en tidsfrist for å gi opplysninger. Taushetsplikt som nevnt i straffeprosessloven § 119 første og annet ledd og tvisteloven § 22-5 første ledd går foran opplysningsplikten etter første punktum.

(2) Statistisk sentralbyrå kan gi forskrift om opplysningsplikt og pålegge opplysningsplikt i enkelttilfeller.

(3) Opplysninger kan nektes utlevert etter første ledd når unntak er påkrevet av hensyn til nasjonale forsvars- og sikkerhetsinteresser eller politiets kriminalitetsbekjempende virksomhet.

(4) Statistisk sentralbyrå kan fastsette på hvilken måte opplysningene skal gis og hvilken dokumentasjon

som skal følge med. Det kan ikke kreves vederlag for kostnader ved å oppfylle opplysningsplikten.

(5) Før Statistisk sentralbyrå beslutter å pålegge opplysningsplikt, skal det foreligge en vurdering av nytten ved å få inn opplysningene, veid opp mot omkostningene for den opplysningspliktige og hvor inngripende behandlingen anses å være for den opplysningene gjelder. Vurderingen skal offentliggjøres.

(6) Departementet kan gi forskrift om opplysningsplikt etter denne bestemmelsen, blant annet om begrensninger i opplysningsplikten.

§ 11 Meldeplikt til Statistisk sentralbyrå

(1) For å understøtte kvaliteten på offisiell statistikk, skal Statistisk sentralbyrå høres før offentlige myndigheter oppretter, endrer eller nedlegger informasjonssystemer på en måte som kan ha betydning for opplysningsplikten etter § 10.

(2) Statistisk sentralbyrå kan innhente tilleggsopplysninger og fremme forslag om hvordan informasjonssystemene bør utformes for å ivareta statistikkhensyn.

§ 12 Bruk av opplysninger

Opplysninger innhentet på frivillig grunnlag og etter § 10, kan Statistisk sentralbyrå benytte til utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk og til statistiske resultater og analyser som byrået er pålagt å utarbeide etter annen lov.

§ 13 Tilgang til opplysninger for bruk til offisiell statistikk

(1) Statistisk sentralbyrå skal gi andre offentlige myndigheter tilgang til opplysninger i den utstrekning det er nødvendig for utvikling, utarbeiding eller formidling av offisiell statistikk. Opplysningene kan ikke brukes til andre formål, og de kan bare gjøres tilgjengelige for personer med tjenstlig behov i forbindelse med arbeid med offisiell statistikk.

(2) Departementet kan gi forskrift om offentlige myndigheters tilgang til opplysninger for bruk til offisiell statistikk.

§ 14 Tilgang til opplysninger for statistiske resultater og analyser

(1) Statistisk sentralbyrå kan gi tilgang til opplysninger for utarbeiding av statistiske resultater og analyser, herunder forskning, når det ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser.

(2) Opplysningene skal ikke inneholde identifikasjon i større grad enn det som er nødvendig for det aktuelle formålet. Graden av identifikasjon må også ses i sammenheng med risikoen for bruk i strid med formålet og den alminnelige tilliten til Statistisk sentralbyrå.

(3) Opplysningene skal som hovedregel ikke inneholde direkte person- eller foretaksidentifiserende kjennetegn. Statistisk sentralbyrå kan i særskilte tilfeller gjøre tilgjengelig direkte identifiserbare opplysninger for sammenstilling og annen behandling dersom det ikke er betenkelig av hensyn til den opplysningen gjelder. Direkte person- eller foretaksidentifiserende kjennetegn skal slettes så snart behandlingen er gjennomført.

(4) Statistisk sentralbyrå kan stille vilkår for tilgang til og bruk av opplysninger. Slike vilkår skal være forholdsmessige og saklige.

(5) Taushetsplikten etter § 8 gjelder tilsvarende for den som får tilgang til opplysninger.

(6) Departementet kan gi forskrift om tilgang til opplysninger. Dette kan blant annet omfatte hvilke opplysninger det kan gis tilgang til, hvem som kan få tilgang og adgangen til å ta betaling for slik tilgang.

§ 15 Anonyme opplysninger for fri bruk

Statistisk sentralbyrå kan gjøre tilgjengelig for andre opplysninger om statistiske enheter formidlet på en slik måte at den statistiske enheten ikke kan identifiseres, verken direkte eller indirekte, når det tas hensyn til alle relevante midler som med rimelighet kan tenkes brukt. Offentleglova gjelder ikke for opplysninger etter bestemmelsen her.

§ 16 Databehandling på vegne av andre

Statistisk sentralbyrå kan behandle opplysninger på vegne av andre offentlige myndigheter.

Kapittel 4 Statistisk sentralbyrås oppgaver og ledelse

§ 17 Statistisk sentralbyrås oppgaver

(1) Statistisk sentralbyrå er den sentrale myndigheten for utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge.

(2) Statistisk sentralbyrå skal også drive med forskning og analyse.

(3) Statistisk sentralbyrå kan påta seg andre oppgaver i den grad disse understøtter virksomheten som nevnt i første og annet ledd.

§ 18 Statistisk sentralbyrås faglige uavhengighet og ledelse

(1) Statistisk sentralbyrå skal være faglig uavhengig under utførelsen av oppgavene sine etter denne loven.

(2) Statistisk sentralbyrå skal ledes av en administrerende direktør som settes av Kongen i statsråd på åremål for en periode på seks år, med mulighet for gjenoppnevning for ytterligere én periode på inntil seks år.

§ 19 Rådet for Statistisk sentralbyrå

(1) Det skal oppnevnes et bredt sammensatt og uavhengig råd for Statistisk sentralbyrå. Rådet skal gi råd i enhver sak som det blir forelagt av administrerende direktør, og det kan også gi råd til administrerende direktør av eget tiltak.

(2) Administrerende direktør skal be om råd i forbindelse med utarbeiding av forslag til nasjonalt statistikkprogram, årlig arbeidsprogram og i andre viktige saker.

(3) Rådet skal avlegge en årlig offentlig rapport om Statistisk sentralbyrås virksomhet og kan bringe enhver sak inn for departementet.

(4) Departementet skal be om rådets synspunkter på krav til ny administrerende direktør i Statistisk sentralbyrå før stillingen lyses ut. Departementet kan også be om råd i andre saker.

(5) Rådet for Statistisk sentralbyrå skal ha syv medlemmer som oppnevnes av Kongen i statsråd for en periode på fire år. Medlemmer kan oppnevnes for en samlet periode på inntil tolv år.

(6) Departementet kan gi forskrift om Rådet for Statistisk sentralbyrå.

Kapittel 5 Tvangsmulkt

§ 20 Tvangsmulkt

(1) Dersom noen som har plikt til å gi opplysninger etter denne loven, ikke gir opplysningene innen en fastsatt frist, kan Statistisk sentralbyrå ilegge tvangsmulkt inntil opplysningene utleveres.

(2) Tvangsmulkt etter første ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

(3) Departementet kan gi forskrift om nivået på og utmålingen av tvangsmulkten.

Kapittel 6 Avsluttende bestemmelser

§ 21 Gjennomføring av EØS-rettsakter om europeisk statistikk

Departementet kan gi forskrift som er nødvendig for å oppfylle Norges statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen.

§ 22 Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

(1) Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk Sentralbyrå. Kongen kan sette i kraft de ulike bestemmelsene i loven til forskjellig tid.

(2) Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

§ 23 Endringer i andre lover

Fra det tidspunktet loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna gjøres følgende endring:

§ 19 b annet ledd skal lyde:

Statistikkloven § 10 gjeld ikkje for opplysningar som er gjevne etter føresegner med heimel i første leddet.

2. I lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn gjøres følgende endring:

§ 5 fjerde ledd skal lyde:

Statistikkloven § 10 gjeld ikkje for opplysningar som er gjevne etter føresegner med heimel i tredje leddet.

3. I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret gjøres følgende endring:

§ 2 bokstav b nr. 5 skal lyde:

5. Statistisk sentralbyrå Virksomhets- og foretaksregister (statistikkloven § 10).

4. I lov 6. juni 1997 nr. 35 om Oppgaveregisteret gjøres følgende endring:

§ 6 annet ledd skal lyde:

Unntaket i første ledd omfatter ikke *statistikkloven § 8*.

5. I lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. gjøres følgende endring:

§ 3 første ledd bokstav d skal lyde:

d. statistikkloven § 10 og

Presidenten: Det voteres alternativt mellom § 19 femte ledd og forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven) § 19 femte ledd skal lyde:

(5) Rådet for Statistisk sentralbyrå skal ha femten medlemmer som oppnevnes av Kongen i statsråd for en periode på fire år. Medlemmer kan oppnevnes for en samlet periode på inntil tolv år. I tillegg oppnevnes to representanter av og blant de ansatte».

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Miljø-

partiet De Grønne og Rødt ble innstillingen bifalt med 93 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.15.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Statistikkloven § 19 femte ledd nytt tredje punktum skal lyde:

I tillegg oppnevnes to representanter av og blant de tilsatte.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 61 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.15.52)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom § 21 og forslag nr. 7, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Statistikkloven § 21 skal lyde:

Departementet kan gi forskrift som er nødvendig for å oppfylle Norges statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen frem til XX. juni 2019 (lovens vedtakstidspunkt). Eventuelle fremtidig oppståtte forpliktelser skal legges frem for Stortinget til behandling i egen sak. EØS-forpliktelser av teknisk karakter på begrensede statistikkområder kan likevel fastsettes i forskrift uavhengig av når de inntrådte og uten behandling i Stortinget.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen bifalt med 84 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.16.20)

Presidenten: Det voteres over § 4.

Senterpartiet har nå varslet subsidiær støtte. Da har presidenten grunn til å tro at det blir enstemmig.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over samtlige gjenstående paragrafer i innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av forordning (EU) nr. 596/2014 og (EU) 2017/1129 i EØS-avtalen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Sigbjørn Gjelsvik satt fram et forslag på vegne av Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa utføre ein kost-nytteanalyse av ordninga med nasjonale prospekt og kome med framlegg om å avvike ordninga dersom resultatet av analysen tilseier det.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 91 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.17.44)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i verdipapirhandelloven mv. (prospekt, markedsmissbruk, tilsyn og sanksjoner)

I

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd nr. 4 skal lyde:

4. *porteføljeforvaltning*,

§ 2-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Med *porteføljeforvaltning* menes diskresjonær forvaltning av investorers portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt.

Kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3. Generelle atferdsbestemmelser mv.

I. Markedsmisbruk, ulovlig spredning av innsideinformasjon, offentliggjøringsplikter mv.

§ 3-1. *Markedsmisbruksforordningen*

(1) EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) nr. 596/2014 (markedsmisbruksforordningen) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

(2) Når det i loven her vises til markedsmisbruksforordningen, menes forordningen slik den til enhver tid er gjennomført og endret etter første eller fjerde ledd.

(3) Finanstilsynet er nasjonal tilsynsmyndighet, jf. § 19-1, og har stedlig tilsynsmyndighet etter markedsmisbruksforordningen artikkel 22.

(4) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her og fastsette bestemmelser i forskrift om meldinger som skal sendes til tilsynsmyndigheten i forbindelse med utsatt offentliggjøring av innsideinformasjon etter markedsmisbruksforordningen artikkel 17 nr. 4 tredje ledd. Departementet kan også gjøre endringer i, herunder fastsette unntak fra, bestemmelsene gjennomført etter første ledd til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

§ 3-2. *Anvendelse på egenkapitalbevis*

Egenkapitalbevis er å anse som finansielle instrumenter etter markedsmisbruksforordningen artikkel 3 nr. 1 punkt 1. Markedsmisbruksforordningens bestemmelser om aksjer gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis så langt de passer.

§ 3-3. *Personer med ledelsesansvar, meldeplikt*

(1) Personer som lever sammen i et ekteskapsliggende forhold, skal anses likestilt med ektefeller etter markedsmisbruksforordningen artikkel 3 nr. 1 punkt 26.

(2) Finanstilsynet eller den Finanstilsynet utpeker kan utarbeide og offentliggjøre oversikter over personer som nevnt i markedsmisbruksforordningen artikkel 3 nr. 1 punkt 25, angitt med navn og type tillitsverv eller stilling i selskapet.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om beløpsgrensen for inntreden av meldeplikt og unntak fra meldeplikt etter markedsmisbruksforord-

ningen artikkel 19. Departementet kan også fastsette bestemmelser om plikt til å oversende lister utarbeidet etter markedsmisbruksforordningen artikkel 19 nr. 5 til Finanstilsynet eller den Finanstilsynet utpeker, og hvilken informasjon som skal gis om de listeførte.

§ 3-4. Presisering av personelt virkeområde

Forbudet mot innsidehandel og markedsmanipulasjon i markedsmisbruksforordningen artikkel 14 bokstav a og b og artikkel 15 gjelder også for en fysisk person som for en juridisk persons regning deltar i beslutninger om å gjennomføre slike handlinger eller unnlatelser.

II. Salg av finansielle instrumenter som selgeren ikke eier mv.

§ 3-5. Shortsalgforordningen

(1) EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) nr. 236/2012 (om shortsalg og visse sider ved kredittapsbytteavtaler (shortsalgforordningen)) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

(2) Når det i loven her vises til shortsalgforordningen, menes forordningen slik den til enhver tid er gjennomført og endret etter første eller tredje ledd.

(3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her og i forskrift gjøre endringer i, herunder fastsette unntak fra, bestemmelsene gjennomført i første ledd til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

§ 3-6. Anvendelse på egenkapitalbevis

Shortsalgforordningens bestemmelser om aksjer gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis så langt de passer.

III. Urimelige forretningsmetoder

§ 3-7. Forbud mot urimelige forretningsmetoder

(1) Ingen må benytte urimelige forretningsmetoder ved handel i finansielle instrumenter.

(2) God forretningsskikk skal iakttas ved henvendelser som rettes til allmennheten eller til enkeltpersoner og som inneholder tilbud eller oppfordring til å fremsette tilbud om kjøp, salg eller tegning av finansielle instrumenter eller som ellers har til formål å fremme handel i finansielle instrumenter.

(3) Bestemmelsen her gjelder for finansielle instrumenter som har tilknytning til Norge.

(4) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

Gjeldende §§ 4-2 og 4-4 oppheves.

Gjeldende § 4-3 blir ny § 4-2.

I ny § 4-2 skal nytt syvende ledd lyde:

(7) Melding etter bestemmelsen her skal inneholde opplysninger som fastsatt av departementet i forskrift. Finanstilsynet eller den Finanstilsynet utpeker skal offentliggjøre meldingen på en måte som angitt i § 5-12. Meldingen kan gis på norsk eller engelsk.

§ 4-2 syvende til niende ledd blir nye åttende til tiende ledd.

Gjeldende § 5-1 til § 5-3 oppheves.

Kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. Prospektkrav ved offentlige tilbud og opp- tak til handel

I. EØS-prospekter

§ 7-1. Prospektforordningen

(1) EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) 2017/1129 (om prospekter ved offentlige tilbud og notering på regulert marked (prospektforordningen)) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

(2) Når det i loven her vises til prospektforordningen, menes forordningen slik den til enhver tid er gjennomført eller endret etter første eller tredje ledd.

(3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her og i forskrift gjøre endringer i, herunder fastsette unntak fra, bestemmelsene gjennomført i første ledd til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

§ 7-2. Anvendelse på egenkapitalbevis

Egenkapitalbevis er å anse som verdipapirer som definert i prospektforordningen artikkel 2 bokstav a. Prospektforordningens bestemmelser om aksjer og § 7-4 første ledd gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis så langt det passer.

§ 7-3. Beløpsgrense for plikt til å utarbeide EØS-prospekt

Offentlig tilbud om tegning eller kjøp av verdipapirer er unntatt fra kravet om å utarbeide EØS-prospekt etter artikkel 3 nr. 1 i prospektforordningen dersom det samlede vederlaget for hvert slikt tilbud i EØS er mindre enn 8 millioner euro beregnet over en periode på tolv måneder.

§ 7-4. Ansvar for EØS-prospekt

(1) Når offentlig tilbud om tegning eller kjøp av aksjer fremsettes av selskapet som har utstedt aksjene, er

foretakets styre eller tilsvarende styringsorgan ansvarlig for at EØS-prospektet oppfyller relevante informasjonskrav. Tilsvarende gjelder ved opptak til handel på regulert marked.

(2) I andre tilfeller enn etter første ledd skal minst tilbyderer, personen som søker opptak til handel, eller eventuelle garantister etter omstendighetene være ansvarlig for at EØS-prospektet oppfyller informasjonskravene.

II. Nasjonale prospekter

§ 7-5. *Plikt til å utarbeide nasjonale prospekter*

(1) Ved tilbud om tegning eller kjøp av verdipapirer med et samlet vederlag på mellom 1 million euro og 8 millioner euro beregnet over en periode på 12 måneder, skal det utarbeides nasjonale prospekter etter reglene i kapittelet her.

(2) Med verdipapirer etter første ledd menes omsettelige verdipapirer med unntak av pengemarkedsinstrumenter med kortere løpetid enn 12 måneder.

(3) § 7-2 gjelder tilsvarende så langt det passer.

§ 7-6. *Unntak fra plikt til å utarbeide nasjonale prospekter*

Artikkel 1 nr. 4 og nr. 6 første punktum i prospektforordningen, jf. § 7-1, om unntak fra plikt til å utarbeide prospekt ved offentlig tilbud gjelder tilsvarende for nasjonale prospekter.

§ 7-7. *Innhold i og ansvar for nasjonale prospekter*

(1) Nasjonale prospekter skal inneholde opplysninger som er nødvendige for at investorene skal kunne foreta en velfundert vurdering av utstederens og eventuelle garantisters økonomiske stilling og utsikter, og av rettigheter knyttet til de tilbudte verdipapirene. I vurderingen av hva som er nødvendige opplysninger, skal det blant annet ses hen til særlige forhold hos tilbyderer og arten av de verdipapirene som tilbys. Opplysningene skal fremstilles i en kortfattet, lett forståelig og analyserbar form.

(2) Nasjonale prospekter skal inneholde informasjon om navn og stilling på personer som er ansvarlige for prospektet. § 7-4 gjelder tilsvarende.

(3) Nasjonale prospekter skal inneholde en ansvarserklæring undertegnet av de ansvarlige for prospektet om at opplysningene, så langt de kjenner til, er i samsvar med de faktiske forhold, og at det ikke er utelatt opplysninger som er av en slik art at de kan endre prospektets meningsinnhold, samt at de har truffet alle rimelige tiltak for å sikre dette.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om innholdet i nasjonale prospekter, herunder

krav til språk og fremstilling av opplysningene i nærmere angitt rekkefølge.

§ 7-8. *Registrering av nasjonale prospekter i Foretaksregisteret*

Nasjonale prospekter skal registreres i Foretaksregisteret før offentliggjøring.

§ 7-9. *Gyldighet og offentliggjøring av nasjonale prospekter*

(1) Nasjonale prospekter er gyldige i 12 måneder etter registrering i Foretaksregisteret, forutsatt at det utarbeides et tillegg som nevnt i § 7-10 der det er krav om dette.

(2) Nasjonale prospekter skal offentliggjøres senest når tilbudsperioden starter. Offentliggjøring skjer ved at prospektet gjøres elektronisk tilgjengelig på hjemmesiden til tilbyderer eller tilretteleggeren.

(3) Dersom det orienteres om tilbud i annonser eller på annen måte, skal det samtidig informeres om at nærmere opplysninger fremgår av det nasjonale prospektet, samt hvor prospektet er elektronisk tilgjengelig. Informasjonen skal være i overensstemmelse med opplysningene i prospektet.

(4) Akseptformular kan bare gis ut sammen med et fullstendig nasjonalt prospekt.

§ 7-10. *Tillegg til nasjonale prospekter*

(1) Enhver ny vesentlig omstendighet, feil eller unøyaktighet som kan få betydning for vurderingen av verdipapirene, og som oppstår eller blir kjent mellom tidspunktet for registrering av det nasjonale prospektet i Foretaksregisteret og tidspunktet for akseptperiodens utløp, skal fremgå av et tillegg til prospektet.

(2) Tillegget skal registreres i samsvar med § 7-8 og offentliggjøres uten ugrunnet opphold i samsvar med § 7-9.

§ 7-11. *Tilbakekall av aksept gitt i tilknytning til nasjonale prospekter*

(1) Dersom det nasjonale prospektet ikke inneholder opplysninger om pris eller fremgangsmåten for prisfastsettelsen, kan aksept av tilbudet tilbakekalles innen to dager etter at endelig pris og antall verdipapirer som tilbys er registrert i Foretaksregisteret.

(2) Aksept av tilbud gjort før tillegg til et nasjonalt prospekt ble offentliggjort, jf. § 7-10, kan tilbakekalles innen to dager etter offentliggjøring dersom den nye omstendigheten, feilen eller unøyaktigheten oppstod eller ble kjent før levering av verdipapirene. Siste dato for tilbakekall av aksepten skal angis i tillegget.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om registrering som nevnt i første ledd.

III. Generelle bestemmelser

§ 7-12. Prospektmyndigheten

(1) Finanstilsynet er prospektmyndighet etter prospektforordningen og kan foreta kontroll av nasjonale prospekter etter eget tiltak.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at nasjonale prospekter skal sendes Finanstilsynet for kontroll før prospektet offentliggjøres.

§ 7-13. Særlige virkemidler for prospektmyndigheten

(1) Dersom det er grunn til å tro at regler som er gitt i eller i medhold av kapittel 7 er overtrådt, kan Finanstilsynet:

1. gi pålegg om at et offentlig tilbud av verdipapirer eller opptak til handel på regulert marked skal suspenderes i inntil ti sammenhengende arbeidsdager,
2. forby annonsering av et offentlig tilbud av verdipapirer eller opptak til handel på regulert marked i inntil ti sammenhengende arbeidsdager,
3. suspendere, eller pålegge relevante handelsplasser å suspendere, handelen i inntil ti sammenhengende arbeidsdager.

(2) Finanstilsynet kan fatte vedtak om å nekte å behandle og godkjenne et prospekt som er utarbeidet av en utsteder, en tilbyder eller en person som søker om opptak til handel på et regulert marked, som har overtrådt bestemmelser gitt i eller i medhold av kapittel 7, hvis overtredelsen medfører at det er grunn til å frykte at behandling og godkjenning av prospektet kan svekke investorbeskyttelsen eller tilliten til verdipapirmarkedet.

(3) Dersom Finanstilsynet har truffet tiltak eller nedlagt forbud etter artikkel 42 i verdipapirmarkedsforordningen, jf. § 8-1, kan Finanstilsynet stanse kontrollen av et prospekt som er sendt inn for godkjenning, eller suspendere et tilbud av verdipapirer eller opptak til handel på et regulert marked, eller begrense tilbudet eller opptaket til handel, inntil tiltaket eller forbudet er opphørt.

(4) Finanstilsynet kan pålegge utstedere, tilbydere eller personer som søker om opptak til handel på et regulert marked, å gi supplerende opplysninger i prospektet når dette er nødvendig av hensyn til investorbeskyttelsen.

(5) Finanstilsynet kan offentliggjøre, eller kreve at utstederen offentliggjør, alle vesentlige opplysninger som kan påvirke vurderingen av verdipapirer som tilbys til offentligheten eller tas opp til handel på et regulert marked, for å sikre investorbeskyttelsen eller et velfungerende marked.

§ 7-14. Gebyr til dekning av utgifter til prospektkontroll

(1) Finanstilsynet kan kreve gebyr til dekning av utgifter ved kontroll av prospekter fra den som har utarbeidet prospektet.

(2) Foretaksregisteret kan kreve gebyr av tilbyderen til dekning av utgifter ved registrering av prospekter.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om beregning og innkreving av gebyr.

§ 7-15. Utfyllende forskrifter

Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til §§ 7-1 til 7-14, herunder fastsette ytterligere unntak fra prospektplikt.

Overskriften i § 9-19 skal lyde:

§ 9-19. Produktstyring

Ny § 9-30 a skal lyde:

§ 9-30 a. Saksbehandling mv.

Departementet kan fastsette bestemmelser i forskrift om at § 12-2 syvende ledd, § 12-4 åttende ledd og §§ 12-8 til 12-10 helt eller delvis skal gjelde i tilpasset form for operatør av multilaterale handelsfasiliteter og organiserte handelsfasiliteter. Departementet kan fastsette bestemmelser om saksbehandlingen for beslutninger fattet av operatør av multilaterale handelsfasiliteter og organiserte handelsfasiliteter og bestemmelser om klage, omgjøring og klageordning for slike beslutninger, herunder at § 12-11 om klagenemnd skal gjelde tilsvarende.

§ 9-34 nytt sjette ledd skal lyde:

(6) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 10-9 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Denne bestemmelsen og §§ 10-10 til 10-17 gjelder tilsvarende for verdipapirforetakets styremedlemmer og ansatte, og for personer og foretak som har bestemmende innflytelse i verdipapirforetaket, herunder innflytelse som nevnt i aksjelovene § 1-3. Tilsvarende gjelder for tilknyttet agent etter § 10-22.

§ 10-9 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 10-12 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Et verdipapirforetak som yter *porteføljeforvaltning* eller informerer kunden om at det yter uavhengig investeringsrådgivning, jf. § 10-10 tredje ledd nr. 1, kan ikke motta og beholde vederlag fra andre enn kunden.

§ 10-15 første ledd første punktum skal lyde:

Et verdipapirforetak som yter investeringsrådgivning eller driver *porteføljeforvaltning*, skal innhente

nødvendige opplysninger om kundens eller den potensielle kundens kunnskap og erfaring fra det aktuelle investeringsområdet, samt kundens finansielle situasjon og investeringsmål, herunder kundens risikotoleranse og evne til å bære tap.

§ 10-15 annet ledd første punktum skal lyde:

Et verdipapirforetak skal når det yter andre investeringstjenester enn investeringsrådgivning eller *porteføljeforvaltning*, søke å innhente opplysninger om kundens eller den potensielle kundens kunnskap og erfaring fra det aktuelle investeringsområdet.

§ 10-17 femte ledd skal lyde:

(5) Når et verdipapirforetak yter *porteføljeforvaltning* til en ikke-profesjonell kunde eller har informert en slik kunde om at foretaket vil gi kunden en periodisk egnethetsvurdering, skal den periodiske informasjonen til kunden omfatte en oppdatert erklæring om hvordan investeringen svarer til kundens preferanse, mål og andre egenskaper.

Kapittel 12 overskriften skal lyde:

Kapittel 12. Virksomhetskrav for regulerte markeder, klagenemnd mv.

Foran § 12-1 skal overskriften til nytt avsnitt I lyde:

I. Virksomhetskrav for regulerte markeder

§ 12-8 skal lyde:

§ 12-8. *Tvangsmulkt*

(1) Ved pålegg etter § 12-2 syvende ledd og § 12-4 åttende ledd om opplysningsplikt kan en markedsoperatør fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfyllelse av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her, herunder om mulktens størrelse og varighet, hvem mulkten skal tilfalle, frafall av påløpt tvangsmulkt, om den skal være tvangsgrunnlag for utlegg, forsinkelsesrenter og andre bestemmelser om inndriving.

§ 12-9 skal lyde:

§ 12-9. *Overtredelsesgebyr*

(1) Ved brudd på §§ 11-20 til 11-22, § 11-25 eller kapittel 12 eller forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene, eller ved vesentlige brudd på et regulert markeds regler eller forretningsvilkår, kan markedsoperatøren pålegge utstederen av finansielle instrumenter som er tatt opp til handel på vedkommende regulerte marked eller medlemmer på vedkommende regulerte marked, å betale et overtredelsesgebyr.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her, herunder gebyrets størrelse, foreldelse, hvem gebyret skal tilfalle, om det skal være tvangsgrunnlag for utlegg, forsinkelsesrenter og andre bestemmelser om inndriving.

Etter § 12-9 skal overskriften til nytt avsnitt II lyde:

II. Forvaltningslovens anvendelse, klagenemnd mv.

§ 12-10 skal lyde:

§ 12-10. *Forvaltningslovens anvendelse på beslutninger truffet av markedsoperatør*

(1) Når en markedsoperatør treffer *beslutninger* etter §§ 12-2, 12-3, 12-4, 12-8, 12-9 og § 13-2, får forvaltningsloven kapittel III, IV, V, VIII, med unntak av § 13, anvendelse med mindre annet følger av loven her eller forskrift fastsatt med hjemmel i loven.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende når tilsyn er delegert til en markedsoperatør etter § 19-1 tredje og fjerde ledd, og operatøren treffer *beslutninger* etter kapittel 19 eller 21, og når tilbudsmyndigheten treffer vedtak etter kapittel 6, 19 eller 21. I tillegg får forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring, og kapittel IX og X om administrative sanksjoner og tvangsmulkt anvendelse på slike *beslutninger* med mindre annet følger av loven her eller forskrift fastsatt med hjemmel i loven.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om saksbehandlingen og sakskostnader i tilknytning til *beslutninger* etter bestemmelsen her, herunder unntak fra forvaltningsloven. Departementet kan også fastsette bestemmelser om klage på og omgjøring av *beslutninger* etter bestemmelsen her, herunder bestemmelser om klageadgang og unntak fra klageadgang og at operatør av regulert marked skal ha klageordning og nærmere bestemmelser om slik klageordning.

§ 12-11 første ledd skal lyde:

(1) Departementet kan oppnevne en egen klagenemnd for å avgjøre klager på *beslutninger* som nevnt i § 12-10. Klagenemnden skal ha en leder og en nestleder som begge skal ha juridisk embetseksamen.

§ 12-11 tredje ledd skal lyde:

(3) Forvaltningsloven kommer til anvendelse for klagenemndens virksomhet med mindre annet fremgår av loven her eller forskrift fastsatt med hjemmel i loven.

§ 12-11 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan i forskrift fastsette at *beslutninger* som nevnt i første ledd første punktum ikke skal avgjøres av klagenemnden, og at klage på andre *beslutninger* med hjemmel i loven her skal avgjøres av klagenemnden. Departementet kan også fastsette nærmere be-

stemmelser om frister, innholdet av klage, tilsva-
r og muntlig forhandling, *dekning av parten-
es sakskostnader* og om klagenemndens
sammensetning og virksomhet, *herunder
dekning av kostnader til nemnden*.

Kapittel 19 skal lyde:

Kapittel 19. Tilsyn og administrative virkemidler

§ 19-1. Tilsyn med handelen i finansielle instrumenter mv.

(1) Tilsynet med virksomheten til verdipapirforetak, handelsplasser, markedsoperatører, datarapporteringsforetak og sentrale motparter, samt med overholdelsen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven her, skal føres av Finanstilsynet.

(2) Finanstilsynet fører kontroll med at årsregnskap, årsberetning, halvårsregnskap og annen finansiell rapportering, samt rapportering om betalinger til myndigheter, fra utstedere av omsettelige verdipapirer som er eller søkes tatt opp til handel på regulert marked i EØS og som har Norge som hjemstat, er i samsvar med lov eller forskrifter.

(3) Departementet kan delegere tilsynet med overholdelsen av nærmere angitte bestemmelser i markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, fra Finanstilsynet til en annen offentlig myndighet eller til operatør av en handelsplass eller en annen markedsaktør.

(4) § 19-2 femte ledd jf. ellefte ledd, § 19-7 første ledd og § 19-10 gjelder tilsvarende når tilsynskompetansen er delegert etter tredje ledd, med mindre annet er bestemt.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om tilsynet med handelen i finansielle instrumenter. Departementet kan herunder fastsette forskrifter om kontroll og tiltak som nevnt i annet ledd for å sikre at det blir gitt korrekt informasjon i tilfeller der den finansielle rapporteringen og rapporteringen om betalinger til myndigheter etter annet ledd, ikke er i samsvar med lov eller forskrifter. Departementet kan også fastsette nærmere bestemmelser om tilsyn delegert etter bestemmelsen her, herunder om behandlingsgebyr, klage og saksbehandling.

§ 19-2. Kontrollvirksomhet, opplysningsplikt og meldepunkt

(1) Verdipapirforetak, sentrale motparter, datarapporteringsforetak og markedsoperatører plikter å gi Finanstilsynet de opplysninger som kreves om forhold som angår foretakets forretning og virksomhet. Tilsvarende gjelder foretak i samme konsern. Tilsvarende gjelder også for verdipapirforetaks tilknyttede agenter. Foretaket plikter å fremvise, og i tilfelle utlevere til kontroll, dokumentasjon etter § 9-16 første ledd nr. 8, her-

under lydopptak og elektronisk kommunikasjon etter § 9-17, og øvrig fysisk og elektronisk dokumentasjon som angår virksomheten.

(2) Revisor for foretak som nevnt i første ledd plikter på forespørsel å gi Finanstilsynet opplysninger om foretakenes virksomhet.

(3) Dersom det inntreffer forhold som medfører risiko for at foretak som nevnt i første ledd ikke vil kunne oppfylle de fastsatte krav til kapital og likviditet, eller det oppstår andre forhold som kan innebære stor risiko knyttet til driften av foretaket, skal foretaket straks gi melding til Finanstilsynet om dette. Sentral motpart skal i tillegg straks varsle Finanstilsynet dersom det skjer andre vesentlige endringer av betydning for tillatelsen.

(4) Ved mistanke om brudd på verdipapirhandelloven kapittel 3 eller ureglementerte markedsforhold eller ved vesentlige brudd på reglene til en handelsplass, plikter operatøren for handelsplassen og selskap i samme konsern straks å melde fra til og bistå Finanstilsynet. Opplysningene og bistanden skal gis uten kostnad for Finanstilsynet. Dersom operatøren for en handelsplass har grunn til å anta at det er benyttet urimelige forretningsmetoder, opptrådt i strid med god forretnings-skikk eller for øvrig handlet i strid med bestemmelsene i loven her, skal dette meddeles Finanstilsynet.

(5) Et foretak plikter å gi de opplysninger som Finanstilsynet anser nødvendige for å avgjøre om det har skjedd overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her vedrørende finansielle instrumenter som er utstedt av foretaket. Tilsvarende gjelder for andre som regelmessig utfører ledelsesfunksjoner for utstederen.

(6) Finanstilsynet kan kreve å få de opplysninger det finner nødvendig i sin kontrollvirksomhet fra en verdipapirsentral på den måten Finanstilsynet finner hensiktsmessig.

(7) Utstedere som nevnt i § 19-1 annet ledd og deres revisor plikter å gi Finanstilsynet de opplysninger om utstедers forhold som Finanstilsynet krever til gjennomføring av kontroll etter § 19-1 annet ledd. Utstedere som nevnt i § 19-1 annet ledd, deres styremedlemmer og andre tillitsvalgte, ledende ansatte og revisor skal gi melding til Finanstilsynet om finansiell rapportering fra utstederen som de anser ikke gir et rettviseende bilde i overensstemmelse med det relevante regelverket for finansiell rapportering.

(8) Finanstilsynet kan pålegge utsteder, tilbyder eller person som søker opptak til handel, og andre som nevnte foretak og personer har bestemmende innflytelse over, eller som har bestemmende innflytelse over disse, plikt til å gi opplysninger og utlevere dokumenter.

(9) Finanstilsynet kan pålegge revisor og ledelsen hos utsteder, tilbyder eller personer som søker opptak

til handel, samt finansielle mellommenn, plikt til å gi opplysninger.

(10) Finanstilsynet kan pålegge enhver å innhente den dokumentasjonen som tilsynet krever til gjennomføring av kontroll av at vedkommende har etterlevd bestemmelsene i EMIR, jf. § 17-1, eller i forskrift gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(11) Opplysningsplikten etter bestemmelsen her gjelder uten hinder av taushetsplikt. Opplysningsplikten for et foretak gjelder tilsvarende for deres ansatte, styremedlemmer og andre tillitsvalgte, og for andre som regelmessig utfører ledelsesfunksjoner for foretaket.

(12) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innholdet av opplysningsplikten eller meldeplikten, herunder bestemmelser om unntak fra taushetsplikt, i hvilket format opplysningene skal gis, og Finanstilsynets behandling av opplysninger som innhentes.

§ 19-3. Opplysningsplikt for enhver ved mistanke om overtredelse av verdipapirhandelloven

(1) Dersom Finanstilsynet har mistanke om overtredelse av kapittel 3, 4, 5 eller kapittel 8 til 15 eller forskrifter gitt for å utfylle disse bestemmelsene, kan enhver pålegges å gi de opplysninger Finanstilsynet krever, herunder å fremlegge dokumenter, elektronisk lagret informasjon og utskrift fra lagringsmedium.

(2) Ved mistanke om overtredelse av markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, i forbindelse med varederivater, kan Finanstilsynet kreve opplysningene utlevert i standardisert format, samt kreve utlevert transaksjonsrapportering fra markedsdeltagerne på de handelsplasser der de underliggende varene handles. I tillegg kan Finanstilsynet kreve direkte tilgang til handelssystemene.

(3) Opplysningsplikten i første og annet ledd gjelder uten hinder av taushetsplikt, med unntak av opplysninger som vedkommende ville vært forhindret fra å gi i straffesak. Opplysningsplikten gjelder uansett uten hinder av:

1. lovbestemt taushetsplikt som ellers påhviler skattemyndigheter og myndigheter som har til oppgave å overvåke offentlig regulering av ervervsvirksomhet,
2. taushetsplikt etter folkeregisterloven,
3. taushetsplikt etter valutaregisterloven,
4. taushetsplikt som nevnt i ekomloven § 2-9 for så vidt gjelder opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger og elektronisk kommunikasjonsadresse.

(4) Ved mistanke om overtredelse av artikkel 14 og 15 i markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, gjelder ikke taushetsplikten som nevnt i ekomloven § 2-9 for så vidt gjelder opplysninger om trafikkdata, dersom det er gitt fritak fra slik taushetsplikt etter bestemmelsen her.

Begjæring om fritak fra taushetsplikten fremsettes av Finanstilsynet for tingretten på det sted hvor det mest praktisk kan skje. Retten kan ved kjennelse gi slikt fritak. Ved vurderingen av om fritak skal gis, skal det blant annet legges vekt på hensynet til taushetsplikten og sakens opplysning. Straffeprosessloven § 52 annet ledd og § 170 a gjelder tilsvarende. Etter begjæring fra Finanstilsynet kan retten beslutte å utsette underretning om kjennelsen dersom det er strengt nødvendig for sakens behandling. Straffeprosessloven § 100 a gjelder tilsvarende.

(5) Politi og påtalemyndighet skal etter anmodning fra Finanstilsynet og uten hinder av lovbestemt taushetsplikt gi Finanstilsynet de opplysninger som er nødvendige for å oppfylle Norges forpliktelser om utveksling av informasjon og tilsynssamarbeid etter EØS-avtalen.

(6) Opplysningene etter bestemmelsen her kan kreves gitt skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist og kan nedtegnes eller lagres som lydopptak. Den som innkalles til avhør, har rett til å la seg bistå av advokat.

(7) Denne bestemmelsen gjelder selv om det er besluttet bevissikring etter § 19-5 og gis tilsvarende anvendelse der Finanstilsynet anmodes av annen stats myndighet som fører tilsyn som nevnt i finanstilsynsloven, om å innhente opplysninger på bakgrunn av mistanke om tilsvarende overtredelse av vedkommende stats lovgivning.

(8) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innholdet av opplysningsplikten, herunder bestemmelser om unntak fra taushetsplikt, i hvilket format opplysningene skal gis, Finanstilsynets behandling av opplysninger som innhentes, samt nærmere bestemmelser om domstolskontroll etter fjerde ledd.

§ 19-4. Opplysningsplikt overfor tilbudsmyndigheten

(1) Tilbudsmyndigheten kan uten hinder av taushetsplikt kreve opplysninger som antas å ha betydning for spørsmål som omfattes av kapittel 6 fra verdipapirforetak, andre foretak og personer.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om opplysningsplikten, herunder unntak fra taushetsplikt og krav til behandling av overskuddsinformasjon.

§ 19-5. Bevissikring

(1) For å søke etter bevis kan Finanstilsynet, når det er rimelig grunn til å anta at bestemmelsene i kapittel 3, kapittel 7 avsnitt I og II, § 9-23, kapittel 15 eller forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene er overtrådt, eller det er nødvendig for å oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor annen stat, kreve:

1. å få adgang til lokaler, eiendommer og andre oppbevaringssteder hvor det kan finnes bevis for overtreddelse,
2. å få adgang til bolig dersom det er særlig grunn til å anta at bevis oppbevares der,
3. å ta med ting, herunder kopi av dokumenter og annen informasjon og elektronisk lagret informasjon som kan ha betydning som bevis for nærmere granskning,
4. å forsegle forretningslokaler, bøker, forretningspapiere eller elektronisk lagringsmedium så lenge undersøkelsen varer og dette anses nødvendig.

(2) Begjæring om adgang til bevissikring fremsettes av Finanstilsynet for tingretten på det sted hvor det mest praktisk kan skje. Retten treffer sin avgjørelse ved beslutning før bevissikringen settes i verk. Den begjæringen retter seg mot, skal ikke varsles om begjæringen eller beslutningen. Anke over beslutningen har ikke oppsettende virkning. Straffeprosessloven § 200, § 201 første ledd, §§ 117 til 120, jf. §§ 204, 207, 208, 209, 213 og kapittel 26 og forvaltningsloven § 15 annet og tredje ledd, gjelder så langt de passer.

(3) Finanstilsynet kan kreve bistand av politiet for å iverksette beslutning om bevissikring.

(4) Dersom det ikke er tid til å avvente rettens beslutning, kan Finanstilsynet kreve at politiet avstenger områder der bevisene kan være, inntil rettens beslutning foreligger.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om bevissikring og behandling av over-skuddsinformasjon.

§ 19-6. *Finanstilsynets taushetsplikt*

(1) Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, har taushetsplikt overfor uvedkommende om identiteten til personer som har gitt meldinger, tips eller liknende opplysninger om overtredelser av loven og tilhørende forskrifter, og om andre opplysninger som kan gjøre identiteten kjent, med mindre bruk av opplysningene er nødvendig som ledd i ytterligere undersøkelser av overtredelsen eller etterfølgende rettsforfølgning av saken. Taushetsplikten etter første punktum gjelder også identiteten til den fysiske personen opplysningene gjelder. Taushetsplikten etter første og annet punktum gjelder overfor sakens parter og deres representanter.

(2) Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, har taushetsplikt overfor uvedkommende om opplysninger som omhandler sanksjoner og andre tiltak som knytter seg til overtredelse av bestemmelser i loven her, eller forskrifter gitt i medhold av loven, dersom offentliggjøring av opplysningene kan skape alvorlig uro på finansmarke-

dene eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade. Forvaltningsloven § 13 og §§ 13 b til 13 e gjelder ikke for opplysninger som nevnt i første punktum.

(3) Gir Finanstilsynets undersøkelser grunn til å anta at noen er eller vil bli påført tap som følge av at bestemmelser i lov eller i medhold av lov ikke er overholdt, kan Finanstilsynet uten hinder av taushetsplikten etter finanstilsynsloven § 7 første ledd underrette vedkommende og utlevere opplysninger så langt det er nødvendig for å undersøke forholdet.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om taushetsplikt etter bestemmelsen her og etter finanstilsynsloven § 7 i tilknytning til utøvelse av tilsynsmyndighet etter loven her.

§ 19-7. *Pålegg mv.*

(1) Dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at noen handler i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, herunder vedtak fattet med hjemmel i loven, kan Finanstilsynet pålegge vedkommende å rette forholdet. Pålegget om retting kan omfatte ethvert tiltak som er nødvendig for å bringe overtredelsen til opphør, herunder å stanse virksomhet eller korrigere falske eller villedende opplysninger.

(2) Pålegg om retting kan også gis dersom verdipapirforetak opptrer i strid med interne retningslinjer og instruksjoner som nevnt i § 9-16, eller markedsoperatører eller datarapporteringsforetak opptrer i strid med egne regler og forretningsvilkår. Tilsvarende gjelder dersom foretakenes ledelse eller styre ikke oppfyller kravene i § 9-10, § 11-7, § 14-5 eller artikkel 27 i EMIR, jf. § 17-1, eller forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(3) Første ledd gjelder tilsvarende dersom Finanstilsynet underrettes av tilsynsmyndigheten i en annen EØS-stat om at et norsk verdipapirforetak har overtrådt regler som gjelder for foretakets virksomhet i vedkommende land. Finanstilsynet skal i tilfelle underrette tilsynsmyndigheten om hvilke pålegg som blir gitt.

(4) Finanstilsynet kan ved pålegg forby verdipapirforetak å drive virksomhet som ikke anses tilfredsstillende regulert i lov, forskrift gitt med hjemmel i lov eller interne retningslinjer og instruksjoner som nevnt i § 9-16, når virksomheten kan påføre foretaket eller dets kunder uforsvarlig stor risiko. Finanstilsynet kan også gi pålegg om at slik virksomhet bare kan finne sted på bestemte vilkår.

(5) Dersom en eier med kvalifisert eierandel ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket, ikke har fått tillatelser etter § 9-13 annet ledd, § 11-10 sjette ledd eller § 13-3 første ledd eller opptrer i strid med tillatelsen for ervervet, kan Finanstilsynet gi pålegg om at stemmerettighetene knyttet til aksjene

ikke kan utøves, eller at aksjene skal avhendes, etter fremgangsmåten i § 13-4.

(6) Finanstilsynet kan gi pålegg om å oppfylle opplysnings- og meldeplikter etter §§ 19-2 og 19-3.

(7) Finanstilsynet kan pålegge foretak som nevnt i § 19-1 annet ledd å innhente den dokumentasjonen som Finanstilsynet krever til gjennomføring av kontroll etter § 19-1 annet ledd.

(8) Finanstilsynet kan gi pålegg om stans i markedsføring eller salg av finansielle instrumenter eller strukturerte innskudd når verdipapirforetaket som har produsert produktene, ikke har utviklet eller gjennomført en hensiktsmessig prosess for godkjenning, eller på annen måte ikke oppfyller kravene etter § 9-19.

(9) Finanstilsynet kan gi pålegg om at handel i bestemte finansielle instrumenter skal stanses midlertidig eller permanent dersom særlige grunner tilsier det.

(10) Dersom tilbudsmyndigheten har grunn til å anta at noen opptrer i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av kapittel 6, kan tilbudsmyndigheten gi pålegg om retting. Tilbudsmyndigheten kan også gi pålegg om å oppfylle opplysningsplikten etter § 19-4.

(11) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om pålegg.

§ 19-8. *Forbud mot å ha ledelsesfunksjon*

(1) Dersom styremedlemmer, andre tillitsvalgte, oppdragstakere eller ansatte i foretak med tillatelse til å drive virksomhet som omfattes av denne loven eller i tilknyttet agent, har overtrådt eller medvirket til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her, kan Finanstilsynet fatte vedtak om at vedkommende ikke kan ha ledelsesfunksjon dersom overtredelsen eller medvirkningen til denne, medfører at vedkommende må anses uskikket til å ha ledelsesfunksjon i et foretak som må ha tillatelse til å drive virksomhet etter loven.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 19-9. *Midlertidig forbud mot medlemskap på regulert marked mv.*

(1) Ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her, kan Finanstilsynet fatte vedtak om midlertidig å forby verdipapirforetak å være medlem eller deltaker på regulert marked og multilateral handelsfasilitet eller kunde av organisert handelsfasilitet hvis det er grunn til å frykte at medlemskapet eller deltakerforholdet kan skade det aktuelle markedet eller handelsplassen, andre kunder eller allmenne interesser.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 19-10. *Tvangsmulkt*

(1) Ved pålegg etter loven her kan Finanstilsynet fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av fristen som er satt for oppfyllelse av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

(2) Ved pålegg etter § 19-4 og § 19-7 tiende ledd kan tilbudsmyndigheten fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av fristen som er satt for oppfyllelse av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om tvangsmulkt, herunder om mulktens størrelse og varighet, frafall av påløpt tvangsmulkt, om den skal være tvangsgrunnlag for utlegg og andre bestemmelser om inndriving.

§ 19-11. *Administrativ inndragning*

(1) Finanstilsynet kan helt eller delvis inndra vinning som er oppnådd ved overtredelse av:

1. markedsmisbruksforordningen, jf. § 3-1, artikkel 14 om forbud mot innsidehandel og ulovlig spredning av innsideinformasjon, artikkel 15 om forbud mot markedsmanipulasjon, artikkel 16 om forebygging og avdekking av markedsmisbruk, artikkel 17 om offentliggjøring av innsideinformasjon, artikkel 18 om innsidelister, artikkel 19 om transaksjoner utført av personer med ledelsesansvar og artikkel 20 om investeringsanbefalinger og statistikk,
2. shortsalgforordningen, jf. § 3-5, artikkel 12 til 15 om udekket shortsalg,
3. § 3-7, § 9-1, §§ 10-3 til 10-5, §§ 10-9 til 10-17,
4. forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) Inndragningen foretas overfor den som vinningen er tilfalt, også når den som vinningen tilfaller, er en annen enn lovovertrederen.

(3) Når størrelsen på vinningen ikke kan godtgjøres, fastsettes beløpet skjønnsmessig.

(4) Dersom vinningen er tilfalt et selskap som inngår i et konsern, hefter selskapets morselskap og morselskapet i det konsern selskapet er en del av, subsidiært for beløpet.

(5) Beslutning om administrativ inndragning etter bestemmelsen her anses ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Forvaltningsloven kapittel IV og V kommer til anvendelse.

(6) Det skal gis en frist for vedtakelse av beslutningen om administrativ inndragning på inntil to måneder.

(7) Dersom beslutningen om administrativ inndragning ikke vedtas, kan Finanstilsynet innen tre måneder etter utløpet av vedtaksfristen reise sak mot vedkommende i den rettskrets der vedkommende kan saksøkes. Saken følger tvisteloven. Megling i forliksrådet er ikke nødvendig.

(8) Det skal gjøres fradrag i kravet om administrativ inndragning for beløp som den ansvarlige etter dom er forpliktet til å betale tilbake til den skadelidte. Det samme gjelder hvis vedkommende på forhånd har foretatt slik tilbakebetaling og godtgjør at tilbakebetaling har funnet sted. Dersom dom som nevnt i første punktum avsies etter at vinning er avstått, og den ansvarlige ikke har midler til å dekke kravet, skal den avståtte vinningen tilbakeføres til skadelidte i den grad det er nødvendig for å betale det beløpet som er fastsatt i dommen.

(9) Adgangen for Finanstilsynet til å treffe beslutning om administrativ inndragning foreldes ti år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller treffer beslutning om administrativ inndragning.

(10) Vedtatt beslutning om administrativ inndragning er tvangsgrunnlag for utlegg.

(11) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om administrativ inndragning etter bestemmelsen her.

§ 19-12. Klagenemnd for finansiell rapportering fra utstedere mv.

(1) Departementet kan i forskrift fastsette at en klagenemnd skal avgjøre klager på vedtak etter § 19-1 annet ledd eller etter bestemmelser gitt i medhold av § 19-1 annet og femte ledd.

(2) Forvaltningsloven kommer til anvendelse for klagenemndens virksomhet. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om frister, innholdet av klage, tilsvare og muntlig forhandling samt om klagenemndens sammensetning og virksomhet.

(3) Klagenemndens utgifter til klagebehandling etter første ledd dekkes av Finanstilsynet og utlignes på utstedere av omsettelige verdipapirer som er tatt opp til handel på regulert marked i EØS med Norge som hjemstat. Departementet fastsetter medlemmenes godtgjørelse.

(4) Det kan kreves gebyr for behandling av klage som angitt i første ledd. Departementet kan fastsette nærmere bestemmelser om når gebyr skal kreves, om gebyrenes størrelse og om innkrevingen.

Kapittel 21 skal lyde:

Kapittel 21. Administrative sanksjoner og straff

§ 21-1. Overtredelse av markedsmisbruksforordningen mv.

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av markedsmisbruksforordningen, jf. § 3-1, artikkel 14 bokstav c om forbud mot ulovlig spredning av innsideinformasjon, artikkel 15 om forbud mot markedsmanipulasjon, artikkel 16 om forebygging og av-

dekking av markedsmisbruk, artikkel 17 om offentliggjøring av innsideinformasjon, artikkel 18 om innsidelister, artikkel 19 om transaksjoner utført av personer med ledelsesansvar, artikkel 20 om investeringsanbefalinger og statistikk, § 3-7 og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) For fysiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 43 millioner kroner ved overtredelse av markedsmisbruksforordningen artikkel 14 bokstav c, artikkel 15 og § 3-7, 9 millioner kroner ved overtredelse av artikkel 16 og artikkel 17 og inntil 5 millioner kroner ved overtredelse av artikkel 18, artikkel 19 og artikkel 20.

(3) For juridiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 127 millioner kroner, eller opptil 15 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap, ved overtredelse av markedsmisbruksforordningen artikkel 14 bokstav c, artikkel 15 og § 3-7 og inntil 22 millioner kroner, eller opptil 2 prosent av den samlede årsomsetningen i henhold til siste godkjente årsregnskap, ved overtredelse av artikkel 16 og artikkel 17. Ved overtredelse av artikkel 18, artikkel 19 og artikkel 20 kan det fastsettes et overtredelsesgebyr på inntil 9 millioner kroner.

(4) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil tre ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge av overtredelsen dersom dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter annet og tredje ledd.

(5) Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr etter bestemmelsen her gjelder også for operatør av en handelsplass, offentlig myndighet og markedsaktør som er delegert tilsynskompetanse etter § 19-1 tredje ledd, med mindre annet er bestemt.

(6) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her, herunder om delegasjon etter femte ledd, bestemmelser om gebyrets størrelse, foreldelse, hvem gebyret skal tilfalle, om det skal være tvangsgrunnlag for utlegg og andre regler om inndrivning.

§ 21-2. Overtredelse av shortsalgforordningen

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av shortsalgforordningen, jf. § 3-5, artikkel 5 til 10 om rapportering, artikkel 12 til 15 om udekket shortsalg og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) Bestemmelsene i § 21-5 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende.

(3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 21-3. *Overtredelse av reglene om flagging og periodisk rapportering*

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av § 4-2 og forskrifter gitt til utfylling av denne bestemmelsen.

(2) Finanstilsynet kan ilegge foretak som nevnt i § 19-1 annet ledd overtredelsesgebyr dersom foretakets finansielle rapportering eller rapportering om betaling til myndigheter, ikke er i samsvar med lov eller forskrift. Klage over slikt vedtak følger reglene i § 19-12.

(3) For juridiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 82 millioner kroner, eller opptil 5 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap.

(4) For fysiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 17 millioner kroner.

(5) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil to ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge av overtredelsen dersom dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter tredje og fjerde ledd.

(6) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 21-4. *Overtredelse av regler om prospekt*

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av kapittel 7 avsnitt I om EØS-prospekter, avsnitt II om nasjonale prospekter og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) For juridiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 47 millioner kroner, eller opptil 3 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap.

(3) For fysiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 7 millioner kroner.

(4) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil to ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge av overtredelsen, dersom dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter annet og tredje ledd.

(5) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 21-5. *Overtredelse av regler om verdipapirmarkedet mv.*

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av kapittel 8 til 15, plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i noen av bestemmelsene som nevnt og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) Første ledd gjelder ikke foretak med hovedsete i annen EØS-stat som nevnt i § 9-34. Slike foretak og fysiske personer tilknyttet foretaket, den norske filialen eller den tilknyttede agenten, kan ilegges overtredelsesgebyr ved overtredelse av bestemmelsene nevnt i § 9-35.

(3) For foretak kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 43 millioner kroner, eller opptil 10 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap.

(4) For fysiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 43 millioner kroner.

(5) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil to ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge av overtredelsen, dersom dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter tredje og fjerde ledd.

(6) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 21-6. *Overtredelse av EMIR om OTC-derivater, sentrale motparter mv.*

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av EMIR, jf. § 17-1, artikkel 4 til 13 om clearing, rapportering og risikoreduksjon mv. for OTC-derivater, artikkel 26 til 54 om organisatoriske krav for sentrale motparter og samvirkingsavtaler og forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) Bestemmelsene i § 21-5 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende.

(3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 21-7. *Overtredelse i tilknytning til overtakelsestilbud*

(1) Tilbudsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr til den som ikke etterkommer tilbudsmyndighetens pålegg etter § 19-4 jf. § 19-7 tiende ledd annet punktum.

(2) Bestemmelsene i § 21-5 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende, med mindre annet er bestemt.

(3) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her, herunder gebyrets størrelse, foreldelse, hvem gebyret skal tilfalle, om det skal være tvangsgrunnlag for utlegg, og andre regler om inndrivning.

§ 21-8. *Overtredelse av opplysningsplikt og pålegg mv.*

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som ikke etterkommer Finanstilsynets pålegg etter § 19-7 femte, sjette eller niende ledd.

(2) Bestemmelsene i § 21-5 tredje til femte ledd gjelder tilsvarende.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende når myndigheten til å gi pålegg er delegert etter § 19-1 fjerde ledd, med mindre annet er bestemt.

(4) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her, herunder gebyrets størrelse, foreldelse, hvem gebyret skal tilfalle, om det skal være tvangsgrunnlag for utlegg, og andre regler om inndrivning.

§ 21-9. *Vilkår for å illegge overtredelsesgebyr*

(1) Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr etter kapittelet her for forsettlig eller uaktsomme overtredelser.

(2) Forvaltningsloven § 46 første ledd gjelder for foretak.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om kvalifisert skyldkrav som vilkår for å illegge overtredelsesgebyr.

§ 21-10. *Beregning av samlet årsumsetning ved illeggelse av overtredelsesgebyr*

Når bestemmelser om overtredelsesgebyr knytter beregning av satser for overtredelsesgebyret til den samlede årsumsetningen etter siste godkjente årsregnskap, skal den samlede omsetningen for et morselskap eller et datterselskap av et morselskap som skal utarbeide konsernregnskap etter direktiv 2013/34 EU, være den totale årsumsetningen, eller tilsvarende inntekt etter relevante regnskapsdirektiver, etter siste tilgjengelige konsoliderte årsregnskap godkjent av ledelsen i det overordnede morforetaket.

§ 21-11. *Foreldelse mv.*

(1) Adgangen for Finanstilsynet til å illegge overtredelsesgebyr etter kapittelet her foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for andre som har myndighet til å illegge overtredelsesgebyr etter kapittelet her, med mindre noe annet er bestemt.

(3) Departementet kan fastsette forskrifter om renter ved forsinket betaling av overtredelsesgebyr og nærmere bestemmelser om foreldelse.

§ 21-12. *Midlertidig forbud mot å foreta egenhandel i finansielle instrumenter*

(1) Dersom ansatte i verdipapirforetak forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene nevnt i § 21-1 første ledd, kan Finanstilsynet fatte vedtak om at vedkommende i en periode på inntil to år ikke skal kunne utføre handel for egen regning i nærmere angitte finansielle instrumenter eller på nærmere angitte markeder.

(2) Finanstilsynet kan etter søknad gjøre unntak fra forbudet for nærmere bestemte handler.

(3) Adgangen til å illegge forbud etter bestemmelsen her foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om forbud mot å foreta egenhandel.

(4) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 21-13. *Medvirkning*

Medvirkning til overtredelse av bestemmelsene som nevnt i §§ 21-1 til 21-8 kan sanksjoneres på samme måte.

§ 21-14. *Momenter ved illeggelse av administrative sanksjoner*

Ved avgjørelsen av om en administrativ sanksjon skal ilegges og ved utmåling kan det tas hensyn til:

1. overtredelsens grovhet og varighet,
2. graden av skyld hos overtrederen,
3. overtrederens finansielle styrke, særlig samlet omsetning eller årsinntekt og eiendeler,
4. oppnådd fortjeneste eller unngått tap,
5. tap påført tredjepart som følge av overtredelsen,
6. vilje til å samarbeide med myndighetene,
7. tidligere overtredelser,
8. forhold som nevnt i forvaltningsloven § 46 annet ledd,
9. andre relevante forhold.

§ 21-15. *Straff*

(1) Med bøter eller fengsel inntil 6 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, artikkel 14 bokstav a eller b om forbud mot innsidehandel eller artikkel 15 om forbud mot markedsmanipulasjon.

(2) Med bøter eller fengsel inntil 4 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, artikkel 14 bokstav c om forbud mot ulovlig spredning av innsideinformasjon.

(3) Med bøter eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 9-1 eller §§ 10-9 til 10-17.

(4) Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

1. markedsmissbruksforordningen, jf. § 3-1, artikkel 16 om forebygging og avdekking av markedsmissbruk, artikkel 17 om offentliggjøring av innsideinformasjon, artikkel 18 om innsidelister, artikkel 19 om transaksjoner utført av personer med ledelsesansvar, artikkel 20 om investeringsanbefalinger og statistikk eller § 3-7,
2. shortsalgforordningen, jf. § 3-5, artikkel 5 til 10 om rapportering eller artikkel 12 til 15 om udekket shortsalg,
3. § 4-2,
4. prospektforordningen, jf. § 7-1, artikkel 3 om plikt til å offentliggjøre et prospekt og unntak, artikkel 6 om prospektet, artikkel 23 om tillegg til prospektet, § 7-5, § 7-7 nr. 1 eller § 7-10,
5. § 9-16 første ledd nr. 8, § 9-17, § 9-18 eller § 9-23,
6. §§ 10-3 til 10-5,

7. § 15-1 åttende ledd, § 15-3 eller § 15-4,
8. unnlater å etterkomme pålegg eller krav etter § 19-5 eller § 19-7, herunder når myndigheten til å gi pålegg er delegert etter § 19-1 fjerde ledd.

(5) Første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for utfyllende forskrifter til de enkelte bestemmelsene.

§ 21-16. *Anvendelse på handlinger eller unnlatelser i utlandet*

(1) Bestemmelsene i kapittelet her får anvendelse uavhengig av om unnlatelsene eller handlingene har funnet sted i utlandet, og uavhengig av om de er foretatt av norske eller utenlandske statsborgere eller foretak, ved overtredelse av:

1. markedsmisbruksforordningen, jf. § 3-1, når handlingen eller unnlatelsen gjelder:
 - a) instrumenter eller produkter nevnt i markedsmisbruksforordningen artikkel 2 nr. 1 og 2 som er tatt opp eller søkt tatt opp til handel på regulert marked, auksjoneres på auksjonsplattform, handles på multilateral handelsfasilitet eller organisert handelsfasilitet eller er søkt tatt opp til handel på multilateral handelsfasilitet som har virksomhet i Norge,
 - b) instrumenter, produkter eller kontrakter etter markedsmisbruksforordningen artikkel 2 nr. 1 og 2 der verdien avhenger av eller har en effekt på instrumenter som nevnt i bokstav a,
 - c) referanseverdi som nevnt i markedsmisbruksforordningen artikkel 2 nr. 2 når administrator av, eller bidragsyter til, denne har virksomhet i Norge,
 2. shortsalgforordningen, jf. § 3-5, eller pålegg gitt i medhold av denne, når handlingen eller unnlatelsen har en tilknytning til Norge som nevnt i shortsalgforordningen artikkel 2 nr. 1 bokstav j,
 3. § 3-7 om forbud mot urimelige forretningsmetoder i tilfeller som nevnt i bestemmelsens tredje ledd,
 4. § 4-2 om flaggeplikt i tilfeller som nevnt i § 4-1,
 5. prospektforordningen, jf. § 7-1, når handlingen eller unnlatelsen har tilknytning til Norge som nevnt i artikkel 2 bokstav m,
 6. § 15-4 om posisjonsrapportering i tilfeller som nevnt i § 15-5 første ledd,
 7. bestemmelser etter loven her som regulerer nærmere angitt virksomhet,
 8. andre bestemmelser når det fremstår klart at handlingen eller unnlatelsen omfattes av det stedlige virkeområdet for handlingsnormen.
- (2) Første ledd gjelder tilsvarende når det for øvrig følger av straffeloven §§ 4 til 8 eller § 1-2 i loven her at bestemmelsene får anvendelse på forholdet.

II

I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak gjøres følgende endringer:

§ 4-4 første ledd bokstav g skal lyde:

- g) I aksjeselskap og allmennaksjeselskap *skal det opplyses om aksjetegningen er skjedd uten prospekt som nevnt i verdipapirhandelloven kapittel 7. Det skal i tilfelle opplyses om hvorfor prospekt ikke var nødvendig. For EØS-prospekt utarbeidet etter prospektforordningen, jf. verdipapirhandelloven § 7-1, skal det vedlegges en erklæring fra Finanstilsynet om at prospektet er godkjent.* Nasjonale prospekt skal innsendes til Foretaksregisteret i samsvar med verdipapirhandelloven § 7-8. Disse reglene kommer tilsvarende til anvendelse på *egenkapitalbevis*.

§ 5-1 fjerde ledd skal lyde:

Når grunnlaget for det som innkommer til registrering, er tegning av aksje eller *egenkapitalbevis*, skal registerførereren *kontrollere at det er gitt opplysninger om at prospekt ikke er nødvendig, eller at nasjonalt prospekt eller erklæringen om godkjenning av EØS-prospekt er innsendt til Foretaksregisteret etter § 4-4 første ledd bokstav g.*

III

I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond gjøres følgende endring:

§ 2-1 annet ledd skal lyde:

(2) Forvaltningsselskap med tillatelse etter første ledd kan gis tillatelse til å drive *porteføljeforvaltning som angitt i verdipapirhandelloven § 2-3 tredje ledd.*

IV

I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond gjøres følgende endringer:

§ 3-2 fjerde ledd skal lyde:

(4) En forvalter som har tillatelse til å yte *porteføljeforvaltning* etter § 2-2 tredje ledd, kan ikke plassere kundens midler i alternative investeringsfond som den forvalter, med mindre kunden har gitt skriftlig forhåndssamtak.

§ 9-4 annet ledd bokstav g skal lyde:

- g) med tillatelse til å drive *porteføljeforvaltning* etter § 2-2 tredje ledd ikke overholder krav til kapital etter § 2-6 eller § 2-7 med tilhørende forskrifter.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
2. Departementet kan gi overgangsregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Svein Roald Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 2, fra Svein Roald Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4–6, fra Solveig Skaugvoll Foss på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt

Det voteres over forslagene nr. 4 og 6, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag til endring av § 1-2 i lov om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) som pålegger sentralbanken å bidra til at klimamålene Norge er forpliktet til gjennom internasjonale avtaler nås, og gjennomføre fortløpende vurderinger av hvordan klimaendringene, og de økonomiske og politiske endringene dette medfører, påvirker norsk økonomi.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag om endring av lov om Statens pensjonsfond, hvor fondet pålegges å ta hensyn til klima og klimarisiko samt å arbeide for reduserte klimagassutslipp internasjonalt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.18.50)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et lovfor-
slag som innebærer at Norges Bank og all dens virksomhet skal omfattes av mållova samt at arbeidsspråket skal være norsk i hele virksomheten.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.19.07)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram lovfor-
slag som innebærer at Norges Bank fortsatt har en lovfestet plikt til å utgi minnemynter og sirkulasjonsmynter med spesialpreg, samt at ansvaret for prosessen med utvelgelse av slike overføres Kulturdepartementet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.19.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven)

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser**§ 1-1 Landets sentralbank**

(1) Norges Bank er landets sentralbank.

(2) Norges Bank er et eget rettssubjekt med parts-
evne og eies av staten.

§ 1-2 Formålet for sentralbankvirksomheten

(1) Formålet for sentralbankvirksomheten er å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalings-system.

(2) Sentralbanken skal bidra til høy og stabil produksjon og sysselsetting.

§ 1-3 Sentralbankvirksomheten

(1) Norges Bank skal være den utøvende og rådgivende myndigheten i pengepolitikken.

(2) Norges Bank skal ha utøvende og rådgivende myndighet i arbeidet for finansiell stabilitet.

(3) Norges Bank skal utstede pengesedler og mynter, legge til rette for det sentrale oppgjørssystemet og overvåke betalingssystemet.

(4) Norges Bank kan ta imot innskudd fra og yte kreditt til banker og andre foretak i finansiell sektor. Banken kan handle i finansmarkedene og utføre alle former for finansielle tjenester.

(5) Norges Bank eier landets offisielle valutareserver, og skal sørge for en effektiv og forsvarlig forvaltning av reserveene.

(6) Norges Bank kan ellers sette i verk tiltak som er vanlige eller naturlige for en sentralbank.

§ 1-4 Sentralbankens uavhengighet

(1) Kongen i statsråd kan treffe vedtak om målene for sentralbankvirksomheten, jf. § 1-2 og § 1-3. Banken skal gis anledning til å uttale seg før vedtak treffes. Slike vedtak skal meddeles Stortinget.

(2) Norges Bank kan ikke instrueres i sin virksomhet etter loven, jf. § 1-3, unntatt i ekstraordinære situasjoner. Vedtak om å instruere banken må treffes av Kongen i statsråd. Banken skal gis anledning til å uttale seg før vedtak treffes. Slike vedtak skal meddeles Stortinget så snart som mulig.

§ 1-5 Norges Banks rådgiving

(1) Norges Bank skal uttale seg om spørsmål den blir forelagt av departementet.

(2) Norges Bank skal gi departementet råd når det er behov for tiltak av andre enn banken for å oppfylle formålet for sentralbankvirksomheten.

§ 1-6 Plikt til å informere departementet

Norges Bank skal informere departementet om saker av viktighet.

§ 1-7 Informasjon til offentligheten

(1) Norges Bank skal informere offentligheten om grunnlaget for sine beslutninger og om virksomheten som er omfattet av formålet etter § 1-2.

(2) Norges Bank skal sørge for at veiledende valutakurser mot norske kroner er tilgjengelige for offentligheten.

§ 1-8 Rapportering til Stortinget

(1) Departementet skal minst årlig gi melding til Stortinget om virksomheten i Norges Bank. Representantskapet rapporterer til Stortinget om tilsynet med banken etter § 4-1 fjerde ledd.

(2) Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets myndighetsutøvelse etter lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen og instruks fastsatt av Stortinget.

§ 1-9 Pengeenheten

Den norske pengeenhet er en krone. Kronen deles i hundre øre.

§ 1-10 Andre oppgaver

Kongen i statsråd kan legge nærmere angitte oppgaver som er i samsvar med formålet for sentralbankvirksomheten etter § 1-2 første ledd, til Norges Bank. Banken skal gis anledning til å uttale seg før vedtak treffes. Slike vedtak skal meddeles Stortinget.

§ 1-11 Forvaltning av Statens pensjonsfond utland

Norges Bank forvalter Statens pensjonsfond utland, jf. lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond §§ 2 annet ledd og 7.

§ 1-12 Lovens virkeområde

(1) Loven gjelder Norges Banks virksomhet i og utenfor Norge.

(2) Bestemmelsene i §§ 3-5 og 3-6 gjelder på Svalbard, jf. lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard § 3.

(3) Kongen avgjør ellers i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene.

Kapittel 2 Norges Banks organisasjon

I. Innledende bestemmelser

§ 2-1 Norges Banks organer

Norges Bank skal ha et hovedstyre, en komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet og et representantskap.

§ 2-2 Sentralbanksjef og visesentralbanksjefer

(1) Norges Bank skal ha en sentralbanksjef og to visesentralbanksjefer.

(2) Sentralbanksjefen er leder av hovedstyret, leder av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet og daglig leder av Norges Bank.

II. Hovedstyret

§ 2-3 *Sammensetning av hovedstyret*

(1) Hovedstyret skal bestå av sentralbanksjefen, de to visesentralbanksjefene og seks eksterne styremedlemmer. De eksterne styremedlemmene oppnevnes av Kongen i statsråd for fire år av gangen. Disse kan gjenoppnevnes for en samlet periode på tolv år. Dersom et eksternt medlem trer ut av hovedstyret i oppnevningsperioden, kan et nytt medlem oppnevnes for den gjenværende delen av perioden.

(2) To styremedlemmer velges i tillegg av og blant de ansatte til å delta i behandlingen av administrative saker. Valgmåten for disse representantene skal avtales mellom hovedstyret og de ansatte. Ved mangel på avtale fastsetter representantskapet valgmåten.

(3) Sentralbanksjefen er leder av hovedstyret. Kongen i statsråd utpeker første og andre nestleder av styret blant visesentralbanksjefene.

(4) Følgende personer kan ikke være medlemmer av hovedstyret:

- a) medlemmer av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, unntatt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene
- b) medarbeidere i Norges Bank, unntatt ansatterepresentantene
- c) regjeringsmedlemmer
- d) politiske medarbeidere i departementene
- e) medarbeidere i departementene
- f) medarbeidere ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet
- g) stortingsrepresentanter
- h) politiske medarbeidere på Stortinget
- i) komitésekretærer på Stortinget
- j) nærstående av personer nevnt i a, b, c, d, f, g, h og i. Som nærstående regnes slektninger i rett opp- og nedstigende linje, ektefeller, registrerte partnere og personer som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold. Barn, stebarn og foreldre av personer nevnt i forrige punktum regnes også som nærstående.

(5) Departementet kan gi bestemmelser om medlemmenes forhold til andre foretak.

(6) Departementet fastsetter de eksterne styremedlemmenes godtgjørelse.

§ 2-4 *Hovedstyrets oppgaver*

(1) Styringen og driften av Norges Bank hører under hovedstyret, med unntak av saker som i eller i medhold av loven er lagt til komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Hovedstyret har ansvaret for Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland.

Hovedstyret skal sørge for en forsvarlig og effektiv organisering av banken.

(2) Hovedstyret skal fastsette planer og retningslinjer for Norges Banks virksomhet. Hovedstyret skal hvert år utarbeide forslag til budsjett for kommende driftsår, jf. § 4-2.

(3) Hovedstyret skal påse at Norges Banks virksomhet, regnskapsavleggelse og formuesforvaltning blir betryggende styrt og kontrollert, og føre tilsyn med den daglige ledelsen og virksomheten for øvrig. Hovedstyret skal ikke føre tilsyn med komiteens utøvelse av skjønnsmyndighet.

(4) Hovedstyret skal fastsette instruks for den daglige ledelsen i sentralbankvirksomheten og Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland.

(5) Hovedstyret skal ha et revisjonsutvalg. Medlemmene av revisjonsutvalget velges av og blant hovedstyrets eksterne medlemmer. Departementet kan fastsette nærmere bestemmelser om revisjonsutvalget.

(6) Hovedstyret kan oppnevne saksforberedende utvalg blant hovedstyrets medlemmer. Når et saksforberedende utvalg behandler administrative saker, skal de ansatte være representert i utvalget, jf. § 2-3 annet ledd.

(7) Hovedstyret kan bestemme at forretningsmessig virksomhet som faller inn under loven og virksomhet som ledd i forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, skal utøves av selskap som Norges Bank helt eller delvis eier. Hovedstyret representerer banken som eier i slike selskaper.

(8) Hovedstyret har ansvar for Norges Banks beredskapsplaner. Komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet skal gis anledning til å uttale seg før beredskapsplaner for finansielle kriser vedtas.

§ 2-5 *Hovedstyrets saksbehandling*

(1) Hovedstyret skal behandle saker i møte. Sentralbanksjefen, som hovedstyrets leder, kan likevel bestemme at en sak kan behandles skriftlig eller på annen betryggende måte, med mindre et styremedlem krever møtebehandling. Årsregnskap og årsberetning skal alltid behandles i møte. Hovedstyrets leder skal sørge for behandling av aktuelle saker som hører under hovedstyret. Et styremedlem eller daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland kan kreve at hovedstyret behandler en sak.

(2) Hovedstyret kan treffe beslutning når minst fem styremedlemmer deltar i styrebehandlingen. En beslutning av hovedstyret krever at mer enn halvparten av styremedlemmene som deltar i behandlingen av saken, har stemt for beslutningen.

(3) Hovedstyret skal føre protokoll.

(4) Sentralbanksjefen forbereder saker til hovedstyret. Daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland forbereder saker som gjelder forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, og har rett og plikt til å være til stede ved hovedstyrets behandling av saker som gjelder forvaltningen og til å uttale seg. Dette gjelder ikke hvis hovedstyret i særlige tilfeller bestemmer noe annet eller daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland har gyldig forfall.

(5) Komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet skal gis anledning til å uttale seg før hovedstyret behandler saker som berører komiteens oppgaver og ansvar.

III. Komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet

§ 2-6 Sammensetning av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet

(1) Komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet skal bestå av sentralbanksjefen, de to visesentralbanksjefene og to eksterne medlemmer. De eksterne komitémedlemmene oppnevnes av Kongen i statsråd for fire år av gangen. Disse kan gjenoppnevnes for en samlet periode på åtte år. Dersom et eksternt medlem trer ut av komiteen i oppnevningsperioden, kan et nytt medlem oppnevnes for den gjenværende delen av perioden. Ved langvarig fravær kan et nytt medlem oppnevnes midlertidig.

(2) Sentralbanksjefen er leder av komiteen. Kongen i statsråd utpeker første og andre nestleder av komiteen blant visesentralbanksjefene.

(3) Følgende personer kan ikke være komitémedlemmer:

- a) medlemmer av hovedstyret, unntatt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene
- b) medarbeidere i Norges Bank
- c) regjeringsmedlemmer
- d) politiske medarbeidere i departementene
- e) medarbeidere i departementene
- f) medarbeidere ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet
- g) stortingsrepresentanter
- h) politiske medarbeidere på Stortinget
- i) komitésekretærer på Stortinget
- j) nærstående av personer nevnt i a, b, c, d, f, g, h og i. Som nærstående regnes slektninger i rett opp- og nedstigende linje, ektefeller, registrerte partnere og personer som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold. Barn, stebarn og foreldre av personer nevnt i forrige punktum regnes også som nærstående.

(4) Departementet kan gi bestemmelser om medlemmenes forhold til andre foretak.

(5) Departementet fastsetter godtgjørelse for de to eksterne komitémedlemmene.

§ 2-7 Oppgaver for komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet

(1) Komiteen har ansvaret for Norges Banks utøvelse og rådgivende myndighet i pengepolitikken og har ansvar for bruken av virkemidler for å nå målene i pengepolitikken.

(2) Komiteen skal bidra i arbeidet med å fremme finansiell stabilitet gjennom rådgiving og bruk av de virkemidler den har til rådighet.

(3) Komiteen kan for å utføre oppgavene etter første og annet ledd i særlige tilfeller fravike vedtak eller retningslinjer truffet av hovedstyret. Så vidt mulig skal hovedstyret gis anledning til å uttale seg før slike avgjørelser treffes.

(4) Komiteen skal informere offentligheten om beslutninger komiteen treffer og grunnlaget for beslutningene.

(5) Norges Bank skal informere departementet om avgrensningen av komiteens ansvar og oppgaver. Departementet kan gi utfyllende bestemmelser om slik avgrensning.

§ 2-8 Saksbehandling i komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet

(1) Komiteen skal behandle saker i møte. Sentralbanksjefen kan likevel i særlige tilfeller bestemme at en sak kan behandles skriftlig eller på annen betryggende måte, med mindre et medlem krever møtebehandling.

(2) Komiteen kan treffe beslutning når minst tre komitémedlemmer deltar i komitébehandlingen. En beslutning av komiteen krever at mer enn halvparten av komitémedlemmene som deltar i behandlingen av saken, har stemt for beslutningen.

(3) Komiteen kan gi sentralbanksjefen særskilt fullmakt til å avgjøre saker som hører under komiteen. Sentralbanksjefen kan ellers avgjøre en sak når det er nødvendig at vedtak treffes raskt, og det ikke er tid eller anledning til å kalle inn komiteen. Sentralbanksjefen skal snarest skriftlig underrette komiteen om avgjørelsen.

(4) Komiteen skal føre protokoll.

(5) Sentralbanksjefen forbereder saker til komiteen.

IV. Daglig ledelse og ansatte

§ 2-9 Ansettelse av sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene

Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene ansettes av Kongen i statsråd på åremål for en periode på seks år. Åremålet kan gjentas for ytterligere én periode på inntil seks år.

§ 2-10 Lønn og pensjon

Departementet fastsetter sentralbanksjefens og visesentralbanksjefenes lønn og pensjonsordning.

§ 2-11 Sentralbanksjefens oppgaver som daglig leder

(1) Sentralbanksjefen står for den daglige ledelsen av Norges Banks virksomhet og skal følge retningslinjer og pålegg fra hovedstyret. Den daglige ledelsen omfatter ikke saker som etter sentralbankens forhold er av uvanlig art eller stor betydning. Den daglige ledelsen omfatter heller ikke saker som bare hører under den daglige ledelsen av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland. Hovedstyret fastsetter den nærmere avgrensningen av ansvaret etter tredje punktum.

(2) Sentralbanksjefen kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra hovedstyret, eller når det er nødvendig at vedtak treffes raskt, og det ikke er tid eller anledning til å forelegge saken for hovedstyret. Sentralbanksjefen skal snarest skriftlig underrette hovedstyret om avgjørelsen.

§ 2-12 Vilkår for avskjed mv.

Sentralbanksjefen, visesentralbanksjefene og de eksterne medlemmene av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet kan bare avskjediges eller løses fra sine verv hvis vedkommende:

- a) på grunn av sykdom er varig uskikket til forsvarlig å utføre tjenesten
- b) har vist grov uforstand i tjenesten
- c) grovt har krenket sine tjenesteplikter
- d) på tross av skriftlig advarsel gjentatt har krenket sine tjenesteplikter
- e) ved utilbørlig adferd i eller utenfor tjenesten viser seg uverdigg til sitt embete eller bryter ned den aktelsen eller tilliten som er nødvendig for stillingen eller vervet.

§ 2-13 Daglig ledelse av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland

(1) Hovedstyret skal ansette en daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland på åremål for en periode på fem år. Åremålet kan gjentas for ytterligere én periode på inntil fem år.

(2) Daglig leder står for den daglige ledelsen av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland og skal følge retningslinjer og pålegg fra hovedstyret. Den daglige ledelsen omfatter ikke saker som etter virksomhetens forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

(3) Daglig leder kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra hovedstyret, eller når det er nødvendig at vedtak treffes raskt, og det ikke er tid eller anledning til å forelegge saken for hovedstyret. Daglig leder skal snarest skriftlig underrette hovedstyret om avgjørelsen.

§ 2-14 Representasjon utad mv.

(1) Hovedstyret representerer Norges Bank utad og tegner dets firma.

(2) Hovedstyret kan gi styremedlemmer og navngitte ansatte rett til å tegne Norges Banks firma. Retten til å tegne bankens firma kan når som helst tilbakekalles.

(3) Sentralbanksjefen representerer Norges Bank utad i saker som faller innenfor hans eller hennes myndighet etter § 2-11.

(4) Daglig leder for Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland representerer Norges Bank utad i saker som faller innenfor hans eller hennes myndighet etter § 2-13.

(5) Har noen som representerer Norges Bank utad ved handling på vegne av Norges Bank overskredet sin myndighet, er handlingen ikke bindende for Norges Bank dersom medkontrahenten innså eller burde innse at myndigheten er overskredet og det derfor ville stride mot redelighet å gjøre rett etter handlingen gjeldende.

§ 2-15 Norges Banks ansatte mv.

(1) Hovedstyret kan beslutte at Norges Bank skal delta i en arbeidsgiversammenslutning som innenfor sitt område kan treffe avgjørelser som vil være bindende for banken.

(2) Hovedstyret kan gi bestemmelser om de ansattes forhold til andre finansforetak og bedrifter.

(3) Hovedstyret kan bestemme at den som skal utføre arbeid eller tjeneste for Norges Bank, utføre arbeid for en tjenesteleverandør til banken eller for øvrig ha adgang uten følge til bankens bygninger, må fremlegge uttømmende politiattest etter politiregisterloven § 41 nr. 1, eller tilsvarende utenlandsk politiattest, dersom sikkerhetshensyn tilsier det. Det samme gjelder ved senere endringer i en ansatts stilling eller arbeidsoppgaver. Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av bestemmelsene i første og annet punktum, herunder om hvilke straffbare forhold som skal anmerkes på politiattesten og om behandlingen av politiattester som er fremlagt for banken.

(4) Hovedstyret kan bestemme at det skal innhentes kredittopplysninger om den som skal utføre arbeid eller tjeneste for Norges Bank, utføre arbeid for en tjenesteleverandør til banken eller for øvrig ha adgang uten følge til bankens bygninger, dersom sikkerhetshensyn tilsier det. Departementet kan i forskrift fastsette at banken skal ha adgang til å innhente opplysninger for å iva-

reta sikkerhetshensyn i forbindelse med personkontroll.

V. Representantskapet

§ 2-16 *Representantskapets oppnevning og sammensetning*

(1) Representantskapet skal bestå av femten medlemmer som velges av Stortinget for fire år. Dersom et medlem trer ut i løpet av valgperioden, kan Stortinget velge nytt medlem for den gjenværende delen av valgperioden.

(2) Hvert annet år skal vekselvis syv og åtte medlemmer tre ut av representantskapet. Blant medlemmene velger Stortinget leder og nestleder for to år. Gjenvalg av medlemmer kan skje for en samlet periode av åtte år.

(3) Personer som nevnt i § 2-3 fjerde ledd og medlemmer av hovedstyret eller deres nærstående kan ikke velges som medlemmer av representantskapet.

(4) Medlemmenes godtgjørelse fastsettes av Stortinget.

(5) Representantskapet skal ha et sekretariat. I saker som gjelder de ansatte i sekretariatet, skal representantskapet representere Norges Bank som arbeidsgiver.

(6) Når særlige hensyn gjør det ønskelig, kan representantskapet delegere til lederen for representantskapet å treffe avgjørelse i saker som hører under representantskapet. Representantskapet kan blant sine medlemmer oppnevne utvalg til å forberede saker for representantskapsbehandling.

§ 2-17 *Representantskapets oppgaver*

Representantskapet fører tilsyn i samsvar med § 4-1, vedtar budsjett etter § 4-2, godkjenner regnskap etter § 4-3, utpeker revisor etter § 4-4 og fastsetter eventuell valg måte for ansatterepresentanter til hovedstyret etter § 2-3 annet ledd tredje punktum.

§ 2-18 *Representantskapets saksbehandling*

(1) Lederen for representantskapet skal innkalle representantskapet til møte så ofte det vurderes som ønskelig, eller når minst fem medlemmer eller hovedstyret krever det. Til gyldig vedtak kreves at mer enn halvparten av de stemmeberettigede stemmer for vedtaket. Det skal føres protokoll over forhandlingene.

(2) Om ikke representantskapet bestemmer noe annet for det enkelte tilfellet, kan hovedstyrets medlemmer være til stede og uttale seg i møter i representantskapet. De ansattes medlemmer i hovedstyret kan være til stede og uttale seg i møter ved behandlingen av administrative saker. Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene skal være til stede, med mindre representantska-

pet bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig forfall.

Kapittel 3 Norges Banks oppgaver og virkemidler

§ 3-1 *Kreditt til og innskudd fra banker mv.*

(1) Til fremme av formålet for sentralbankvirksomheten kan Norges Bank

- a) ta imot innskudd fra og yte kreditt til banker og andre foretak i finansiell sektor
- b) kjøpe, selge og formidle valuta og finansielle instrumenter
- c) utstede og omsette egne finansielle instrumenter

(2) Vilkårene for innskudd og kreditt fastsettes av Norges Bank.

(3) Til fremme av formålet med sentralbankvirksomheten kan Norges Bank sette minstekrav til innskudd fra foretak som har konto i banken.

(4) Når særlige forhold tilsier det, kan Norges Bank gi kreditt på spesielle vilkår.

(5) Norges Bank skal kreve betryggende sikkerhet for kreditt. Banken kan gi forskrift om sikkerhetsstillelse.

(6) Kravet om særskilt samtykke fra låntakeren etter finansavtaleloven § 45 gjelder ikke ved overdragelse eller pantsettelse av lånefordringer til Norges Bank ved yting av kreditt eller andre tiltak etter paragrafen her eller ved bankens senere overdragelse av slike lånefordringer.

§ 3-2 *De offisielle valutareservene*

Norges Bank bestemmer hvor store de offisielle valutareservene skal være, og hvordan de skal plasseres. Reservene skal være tilgjengelige for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten og internasjonale forpliktelser.

§ 3-3 *Betaling og oppgjør*

(1) Norges Bank skal legge til rette for et stabilt og effektivt system for betaling, avregning og oppgjør mellom foretak med konto i banken.

(2) Norges Bank skal overvåke betalingssystemet og annen finansiell infrastruktur og bidra til beredskapsløsninger.

(3) Norges Bank kan gi forskrifter til gjennomføring av første ledd.

§ 3-4 *Uttedelse av kontante betalingsmidler*

(1) Norges Bank har enerett til å utstede norske pengesedler og mynter. Banken bestemmer sedlenes og myntenens pålydende og utforming.

(2) Norges Bank kan utkontraktere produksjonen av pengesedler og mynter.

§ 3-5 Tvungent betalingsmiddel

(1) Norges Banks sedler og mynter er tvungent betalingsmiddel i Norge. Ingen har plikt til å ta imot mer enn 25 mynter av hver enhet i én betaling.

(2) Sterkt skadde sedler og mynter er ikke tvungent betalingsmiddel. Norges Bank kan gi forskrift om avgrensning av hva som er tvungne betalingsmidler og om erstatning for bortkomne, brente eller skadde sedler og mynter, herunder om gebyr.

§ 3-6 Tilbaketrekking av betalingsmidler

Norges Bank kan ved forskrift bestemme at sedler av en bestemt utgave og pålydende eller en bestemt myntsort skal opphøre å være tvungent betalingsmiddel fra en bestemt dato. Forskriften må kunngjøres minst ett år før opphørsdatoen. Banken kan innløse sedler og mynter som ikke lenger er tvungent betalingsmiddel. Banken kan gi forskrifter om hvordan innløsningen skal praktiseres, herunder om gebyr ved innløsning.

§ 3-7 Statens bank

Norges Bank skal yte tjenester ved opptak av statslån og forvaltning av statsgjeld og statens konsernkontoordning. For øvrig skal banken, i den utstrekning departementet bestemmer det, utføre finansielle tjenester for staten og egne rettssubjekter heleid av staten.

§ 3-8 Kreditt til staten

Norges Bank kan ikke yte kreditt direkte til staten. Banken kan likevel yte kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag.

§ 3-9 Beskyttelsestiltak

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift beslutte særskilte tiltak når kapitalbevegelser til og fra utlandet kan føre til store problemer med betalingsbalansen eller vesentlige forstyrrelser i det finansielle systemet. Norges Bank skal ha anledning til å uttale seg før det treffes et slikt vedtak.

§ 3-10 Internasjonale avtaler

(1) Norges Bank skal forvalte landets rettigheter og forpliktelser som følge av deltakelse i Det internasjonale valutafondet.

(2) Til fremme av formålet for sentralbankvirksomheten kan Norges Bank inngå avtaler om innskudds-, kreditt- og garantiordninger med utenlandske sentralbanker og med internasjonale organisasjoner og institusjoner, forutsatt at det foreligger betryggende sikkerhet. Departementet skal godkjenne slike avtaler.

(3) Kongen i statsråd kan i ekstraordinære tilfeller pålegge Norges Bank å delta i kredittavtaler med andre stater og internasjonale organisasjoner.

§ 3-11 Norges Banks egenkapital og disponering av overskudd

(1) Norges Bank skal ha en egenkapital som er tilstrekkelig for å oppfylle bankens formål.

(2) Kongen i statsråd gir retningslinjer for avsetninger og disponering av Norges Banks overskudd. Banken skal gis anledning til å uttale seg før retningslinjene fastsettes. Retningslinjene skal meddeles Stortinget.

Kapittel 4 Tilsyn og kontroll

§ 4-1 Tilsyn mv.

(1) Representantskapet skal føre tilsyn med Norges Banks drift og med at bestemmelsene for virksomheten blir fulgt. Representantskapet skal føre tilsyn med at hovedstyret har tilfredsstillende styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, og med at det er etablert hensiktsmessige rutiner for å sikre at bankens virksomhet utøves i henhold til lov, avtaler, vedtak og rammeverk for øvrig. Tilsynet omfatter ikke hovedstyrets eller komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitets utøvelse av skjønnsmyndighet.

(2) Representantskapet har rett til innsyn i alle Norges Banks anliggender og kan foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for sine oppgaver etter loven.

(3) Representantskapet fører tilsyn med selskaper som Norges Bank helt eller delvis eier. Representantskapet har rett til å kreve de opplysningene fra selskapets daglige leder, hovedstyret og den valgte revisor som er nødvendige for tilsynet. I den utstrekning det er nødvendig, kan representantskapet selv foreta undersøkelser i selskapet.

(4) Representantskapet skal minst én gang årlig legge frem for Stortinget sin uttalelse om tilsynet med Norges Bank. Gjenpart av uttalelsen sendes departementet. Uttalelsen om tilsynet med banken skal minst inneholde

- a) en redegjørelse for hvordan tilsynet med banken har vært organisert
- b) en redegjørelse for gjennomførte tilsynsaktiviteter og representantskapets prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet
- c) en redegjørelse for tilsynet med bankens kapitalforvaltning
- d) representantskapets vurdering av hovedstyrets styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet
- e) en redegjørelse for representantskapets arbeid med vedtakelse av bankens budsjett og fastsettelse av regnskap
- f) eventuelle særlige merknader som tilsynet måtte gi grunnlag for.

§ 4-2 Budsjett

Representantskapet vedtar Norges Banks budsjett etter forslag fra hovedstyret. Det vedtatte budsjettet meddeles departementet.

§ 4-3 Årsberetning, årsregnskap og protokoller

(1) Norges Bank er regnskapspliktig etter regnskapsloven og bokføringspliktig etter bokføringsloven. Departementet kan fastsette særskilte bestemmelser om årsregnskap, årsberetning og bokføring for banken som utfyller eller fraviker bestemmelsene i eller i medhold av regnskapsloven og bokføringsloven.

(2) Hovedstyret skal hvert år utarbeide årsberetning og årsregnskap. Årsregnskapet skal godkjennes av representantskapet og sammen med års- og revisjonsberetning sendes departementet og meddeles Stortinget.

(3) Hovedstyrets og komiteens protokoller skal sendes til representantskapet og departementet.

§ 4-4 Revisjon

(1) Norges Banks årsregnskap skal revideres av revisor som er godkjent etter bestemmelsene i revisorloven. Representantskapet velger revisor og fastsetter revisors godtgjørelse.

(2) Departementet kan fastsette særskilte bestemmelser om revisjon av Norges Bank som utfyller eller fraviker bestemmelsene i revisorloven.

§ 4-5 Internrevisjon

(1) Norges Bank skal ha en internrevisjon som rapporterer til hovedstyret.

(2) Internrevisjonen skal vurdere Norges Banks internkontroll, rutiner og andre forhold av betydning for bankens virksomhet.

(3) Departementet kan gi bestemmelser om bankens internkontroll.

Kapittel 5 Forholdet til annen lovgivning, taushetsplikt, sanksjoner mv.

§ 5-1 Forholdet til forvaltningsloven og offentleglova

(1) Norges Banks vedtak i saker etter § 3-1 og om oppsigelse eller avskjed kan ikke påklages.

(2) Når det er nødvendig for å sikre forsvarlige interne avgjørelsesprosesser kan det gjøres unntak fra innsyn etter offentleglova for saksforberedende dokumenter som utveksles mellom henholdsvis Norges Bank og Finansdepartementet og Norges Bank og Finanstilsynet.

(3) Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser til utfylling av bestemmelsene i første og annet ledd.

§ 5-2 Taushetsplikt

(1) Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Norges Bank, plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det han eller hun i tjenesten får vite om bankens eller andres forretningsmessige forhold eller om noens personlige forhold.

(2) Taushetsplikten etter første ledd gjelder også for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Finansdepartementet, Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland og Finanstilsynet når Finansdepartementet, Etikkrådet eller Finanstilsynet har opplysninger som nevnt i første ledd.

(3) Hovedstyret, eller noen som har fullmakt til det fra hovedstyret, kan uten hinder av taushetsplikten gi meddelelser om Norges Banks forretningsmessige forhold. Tilsvarende gjelder for komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet for sitt område og for representantskapet i saker som tilligger representantskapet og som ikke berører hovedstyrets eller komiteens ansvarsområder.

(4) Taushetsplikten etter første og annet ledd og forvaltningslovens bestemmelser gjelder ikke overfor

- a) Finansdepartementet
- b) Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland
- c) Finanstilsynet
- d) internasjonale organisasjoner som Norges Bank er medlem av eller samarbeider med, såfremt opplysningene underlegges en tilsvarende taushetsplikt hos organisasjonen som mottar opplysningene
- e) andre EØS-staters sentralbanker eller finanstilsynsmyndigheter, herunder Den europeiske sentralbank, Den europeiske banktilsynsmyndighet, Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndighet, Den europeiske tilsynsmyndighet for forsikring og tjenestepensjoner, Det europeiske råd for systemrisiko og EFTAs overvåkingsorgan
- f) Økokrim ved oversendelse av opplysninger i henhold til hvitvaskingsloven § 26
- g) skattemyndighetene ved oversendelse av opplysninger i henhold til skatteforvaltningsloven § 10-5 første ledd
- h) offentlig organ ved utveksling av informasjon (samordning) som forutsatt i lov om Oppgaveregisteret
- i) Bankenes sikringsfond.

(5) Forvaltningsloven § 13 annet og tredje ledd og § 13 a til § 13 e gjelder som utfyllende bestemmelser til paragrafen her.

§ 5-3 Opplysningsplikt

(1) Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak pålegge foretak i finansiell sektor å gi Norges Bank opplysninger som er nødvendige for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten, for å løse oppgaver ban-

ken er pålagt etter annen lov, eller for å overholde Norges avtaler med en fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Tilsvarende opplysningsplikt kan også pålegges andre institusjoner, foretak og privatpersoner som er aktører i verdipapirmarkedet, driver betalingsformidling eller yter tjenester mot finansiell sektor. Departementet kan også pålegge andre virksomheter registrert i Foretaksregistret slik opplysningsplikt. Det kan ikke kreves vederlag for kostnader ved å oppfylle opplysningsplikt etter dette ledd.

(2) Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gi Norges Bank adgang til å kreve inn opplysninger fra

- a) Skatteetaten
- b) Regnskapsregisteret og Konkursregisteret
- c) Arbeids- og velferdsetaten (NAV)

når det er nødvendig for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten, for å løse oppgaver banken er pålagt etter annen lov, eller for å overholde Norges avtaler med en fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten er begrenset til opplysninger fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret og opplysninger om registrert arbeidsløshet.

(3) Opplysninger som kreves etter første og annet ledd, kan gis uten hinder av lovbestemt taushetsplikt etter finansforetaksloven, eiendomsmeglingsloven, lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer m.v., verdipapirhandeloven, verdipapirregisterloven, skatteforvaltningsloven, regnskapsloven, konkursloven og arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Opplysningene kan bare brukes til de formål som er angitt i første eller annet ledd.

(4) Departementet kan i forskrift fastsette utfyllende bestemmelser til denne paragrafen, herunder fastsette på hvilken måte opplysningene skal gis og hvilken dokumentasjon som skal følge med.

§ 5-4 Tvangsmulkt

(1) For å sikre at opplysningsplikten blir overholdt, kan Norges Bank ved overtredelse av opplysningsplikten etter § 5-3 første ledd treffe enkeltvedtak om å ilegge tvangsmulkt.

(2) Kongen kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om tvangsmulkt etter paragrafen her.

§ 5-5 Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser eller vedtak i medhold av § 3-9 eller § 5-3, straffes med bot.

Kapittel 6 Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser. Endringer i andre lover

§ 6-1 Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene i loven til forskjellig tid. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

§ 6-2 Oppheving og endring av andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. oppheves.
2. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

§ 1-2 Overskriften skal lyde:

§ 1-2. Krav mot staten, fylkeskommuner, kommuner, samkommuner, interkommunale selskaper, regionale helseforetak, helseforetak og Norges Bank

§ 1-2 nytt tredje ledd skal lyde:

Krav mot Norges Bank kan ikke tvangsfullbyrdes.

3. I lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Midlene i Statens pensjonsfond eies av staten. Sparingen i Statens pensjonsfond skal støtte opp under finansieringen av folketrygdens pensjonsutgifter. Sparingen skal ivareta langsiktige hensyn ved anvendelse av statens petroleumsinntekter slik at petroleumsformuen kommer både dagens og fremtidige generasjoner til gode.

Ny § 2 skal lyde:

Målet med investeringene i Statens pensjonsfond skal være å oppnå høyest mulig avkastning med en akseptabel risiko. Innenfor denne rammen skal fondet forvaltes ansvarlig.

Nåværende § 2 blir ny § 3 og skal lyde:

(1) Statens pensjonsfond forvaltes av departementet. Fondet består av Statens pensjonsfond utland (SPU) og Statens pensjonsfond Norge (SPN).

(2) Statens pensjonsfond utland plasseres som innskudd på konto i Norges Bank. Motverdien forvaltes etter nærmere bestemmelser fastsatt av departementet, jf. § 10.

(3) Statens pensjonsfond Norge plasseres som et kapitalinnskudd i Folketrygdfondet. Motverdien forvaltes etter nærmere bestemmelser fastsatt av departementet, jf. § 10 første ledd.

Nåværende §§ 3 til 4 blir §§ 4 til 5.

§ 4 skal lyde:

(1) Inntekter i Statens pensjonsfond utland er netto kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten som blir overført fra statsbudsjettet, netto finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten og avkastningen av fondets plasseringer.

(2) Netto kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten utgjør bruttoinntektene i tredje ledd fratrasket utgiftene i fjerde ledd.

(3) Følgende bruttoinntekter inngår i kontantstrømmen fra petroleumsvirksomheten:

1. de samlede skatte- og avgiftsinntekter som innkreves ifølge lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. og lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet
2. avgifter som innkreves etter lov 21. desember 1990 nr. 72 om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen
3. avgiftsinntekter ved utslipp av NO_x i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen
4. driftsinntekter og andre inntekter fra statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
5. statlige inntekter på nettooverskuddsavtaler i enkelte utvinningstillatelser
6. utbytte fra *Equinor* ASA
7. statens inntekter i forbindelse med fjerning eller annen disponering av innretninger på kontinentalsokkelen
8. inntekter fra salg av andeler som ledd i Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten.

(4) Følgende utgifter skal trekkes fra bruttoinntektene i tredje ledd:

1. direkte investeringer i statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
2. driftsutgifter og andre direkte utgifter i statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten
3. statens utgifter i forbindelse med fjerning eller annen disponering av innretninger på kontinentalsokkelen
4. kjøp av andeler som ledd i Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten.

(5) Netto finanstransaksjoner knyttet til petroleumsvirksomheten utgjør summen av brutto inntekter ved statlig salg av aksjer i *Equinor* ASA, fratrasket statlig kjøp av aksjer i *Equinor* ASA definert som markedsprisen staten betaler for aksjene og fratrasket statlig kapitalinnskudd i *Equinor* ASA og selskap som ivare-

tar statens interesser i petroleumsvirksomheten, samt finanstransaksjoner knyttet til selskaper i petroleumsvirksomheten hvor staten har eierinteresser.

Ny § 6 skal lyde:

Statens pensjonsfond utland skal investeres utenfor Norge og i utenlandsk valuta etter nærmere bestemmelser fastsatt av departementet, jf. § 10.

Nåværende § 5 blir § 7 og skal lyde:

(1) Midlene i Statens pensjonsfond kan bare anvendes til en beløpsmessig overføring til statsbudsjettet etter vedtak i Stortinget.

(2) *Staten skal ikke lånefinansiere utgifter på statsbudsjettet så lenge det er midler i Statens pensjonsfond utland.*

(3) *Første ledd er ikke til hinder for at Kongen i statsråd kan benytte midlene i Statens pensjonsfond utland som finansiering dersom kontoordningen i Norges Bank (statens foliokonto) ikke er tilgjengelig. Annet ledd er ikke til hinder for midlertidige låneopptak i særskilte situasjoner hvor staten har et likviditetsbehov, og hvor midlene i Statens pensjonsfond utland er utilgjengelige eller avhending av verdipapirer vil medføre en vesentlig kostnad. Låneopptak etter foregående punktum kan vedtas av Kongen i statsråd dersom det ikke er tid til å innhente Stortingets samtykke.*

Nåværende § 6 blir § 8.

Ny § 9 skal lyde:

Departementet skal regelmessig evaluere forvaltningen av Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge og rapportere om dette til Stortinget.

Nåværende §§ 7 til 9 blir nye §§ 10 til 12.

§ 10 første og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Departementet kan gi utfyllende bestemmelser til gjennomføring av loven.

(2) *Departementet kan gi forskrift om Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland og Norges Banks behandling av personopplysninger, herunder om hvilke personopplysninger som kan behandles, adgangen til viderebehandling og unntak fra den registrertes rettigheter.*

4. I lov 29. juni 2007 nr. 44 om Folketrygdfondet skal § 1 første punktum lyde:

Folketrygdfondet skal i eget navn forvalte motverdien av kapitalinnskuddet Statens pensjonsfond Norge på oppdrag fra departementet, jf. lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 3 tredje ledd.

5. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 1-7 Overskriften skal lyde:

§ 1-7. *Forskrifter mv.*

§ 1-7 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen i statsråd kan gi Norges Bank i oppgave å fastsette krav i medhold av denne lov til finansforetak ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet. I vedtaket kan det fastsettes at sentralbankloven § 1-4 annet ledd skal gjelde tilsvarende, og at enkeltvedtak ikke skal kunne påklages.

Presidenten: Det votes over alternativt mellom § 1-6 og forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) § 1-6 skal lyde:

Før banken treffer vedtak av særlig viktighet, skal saken være forelagt departementet.»

Voteringstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble det avgitt 89 stemmer for innstillingen og 7 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 16.19.54)

Mona Fagerås (SV) (fra salen): President! Min stemme ble ikke registrert.

Presidenten: Det ordner vi. Da er det 89 stemmer for innstillingen og 8 stemmer for forslaget.

Det votes over alternativt mellom § 2-13 første ledd og forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Lov om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) § 2-13 første ledd skal lyde:

Hovedstyret skal ansette en daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen bifalt med 52 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.20.46)

Presidenten: Det votes over ny § 6.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 78 stemmer for og 16 stemmer mot innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 16.21.07)

Flere (fra salen): President! Min stemme ble ikke registrert.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.21.54)

Presidenten: Det votes over resten av loven med samtlige gjenstående paragrafer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 9 (2018–2019) – Rapport fra Norges Banks representantskap for 2018 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 3 (2018–2019) – Statsrekneskapen 2018 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Solveig Skaugvoll Foss på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til hvordan et helt eller delvis uttrekk av de fossile energiaksjene i SPU best kan gjennomføres med sikte på å ytterligere redusere SPUs beholdning av eiendeler eksponert mot olje- og gassvirksomhet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med et forslag til en innstramming av kullkriteriet med det formål å gå ut av alle kullinvesteringer i SPU.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med et forslag til et rammeverk for hvordan SPU kan utøve et mer aktivt eierskap med sikte på å endre de integrerte energiselskapenes egne investeringer over til en økt andel i fornybar energi.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.23.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 14 (2018–2019) – Energiaksjer i Statens pensjonsfond utland – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Svein Roald Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 4, fra Svein Roald Hansen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 10 og 11, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet

- forslagene nr. 5–9, fra Solveig Skaugvoll Foss på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt

Det votes over forslagene nr. 10 og 11, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer som innebærer at en størst mulig del av fondets virksomhet skal utføres fra Norge.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om oljefondets aktiviteter i Norge i større grad kan spres slik at det kommer hele landet til del.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.00)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–9, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke rammen for miljømandatet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere mandatet for investeringer i uotert infrastruktur annethvert år, med sikte på at mandatet utvides i størrelse.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en gjennomgang av oljefondets investeringer i våpenselskaper, både sluttprodusenter av våpen og våpensystemer samt produsenter av nøkkelkomponenter til våpen, i forbindelse med neste års forvaltningsmelding.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om et tillegg i kullkriteriet som omfatter selskaper som bygger eller planlegger å bygge nye kullkraftverk.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i forbindelse med neste års forvaltningsmelding med forslag til en endelig utfasingsdato for alle kullinvesteringer.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 94 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det etableres et produktkriterium i retningslinjene om observasjon og utelukkelse av spillselskaper som driver virksomhet som er ulovlig i Norge.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt det er hensiktsmessig å innføre forhåndsfiltrering i Statens pensjonsfond utland, hvor selskaper vurderes særlig med vekt på etiske risikovurderinger og vurdering av klimarisiko før investeringsbeslutning fattes.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny og mer grundig gjennomgang av muligheten for å utvikle etiske retningslinjer for oljefondets investeringer i statsobligasjoner, hvor åpenhetskriterier hos utstederlandene ligger til grunn.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til strategi for styrking av menneskerettighetene i fondets ansvarlige forvaltning med særlig fokus på investeringer i konfliktområder, herunder okkuperte områder. Strategien bør være forankret i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 64 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.24.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 20 (2018–2019) – Statens pensjonsfond 2019 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 13

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 21 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 5, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 6, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 7, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 9, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 10, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 11–13, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslag nr. 14, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 17–22, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 15 og 16, fra Solveig Skaugvoll Foss på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt

Presidenten gjør for ordens skyld oppmerksom på at forslag nr. 8 ikke ble tatt opp.

Det votes over forslagene nr. 17 og 18, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om hvordan ordningen med skyggerating kan gjeninnføres, og hvilke grep Stortinget og regjeringen kan ta for å oppnå dette og komme tilbake til Stortinget med dette seinest våren 2020.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Kommunalbanken status som såkalt promotional bank og gi lån til kommunesektoren såkalt nullvekt i de vektete kapitaldekningskravene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.26.16)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 19–22, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at kontraheringsplikten følges opp, og at brudd på denne påtales og sanksjoneres.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om Finansklagenemnda kan få utvidet mandat, f.eks. til også å behandle klager fra organisasjoner, næringsdrivende og bedrifter, ev. organisasjoner og bedrifter under en viss størrelse.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg som skal produsere en offentlig utredning for å vurdere behovet for nye løsninger og regler for å sikre tilgang til kontanter som en fullverdig beredskapsløsning ved langvarig svikt i digitale betalings-systemer.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget seinest våren 2020 med et konkret forslag til en ordning for enkel flytting av tjenester som eFaktura og AvtaleGiro mellom kontoer.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.26.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15 og 16, fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Finanstilsynet kartlegger og analyserer konsekvenser av klimaendringene for finansiell risiko i Norge, og at vurdering av klimarisiko gjøres til en del av Finanstilsynets mandat.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge Finanstilsynet å kjøre en stresstest av klimarisiko i norske finansinstitusjoner.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.26.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Senterpartiet og Rødt.

«Stortinget ber regjeringen seinest våren 2021 komme tilbake til Stortinget med et forslag om å utvide investeringsuniverset til Statens pensjonsfond Norge til f.eks. også å inkludere unoterte aksjer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 92 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.05)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 11–13, fra Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som reduserer bankenes adgang til å ta risiko utenfor kjernevirksomheten ytterligere.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig og seinest våren 2020 komme tilbake til Stortinget med et forslag om å forby returprovisjoner.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2020 legge frem et forslag om innføring av rentetak i Norge på omtrent samme nivå som det finske rentetaket.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 90 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal vurdere hvordan man kan øke markedsandelene til banker og finansinstitusjoner hjemmehørende i Norge og komme tilbake til Stortinget med en melding om dette seinest våren 2021.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget seinest våren 2020 med et forslag om å forby markedsføring av forbrukslån.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 84 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge årsakene til de store lønnsforskjellene mellom kjønnene i samme type stilling i finansbransjen, og komme tilbake til Stortinget i neste års finansmarkedsmelding.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 63 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå et regelverk som gjør at fripoliseinnehavere får utbetalt sine pensjonsrettigheter.»
Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig næringspolitikk for finansnæringen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.42)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som sikrer at forbrukslånbankene ikke kan selge forfalte forbrukslån og heller ikke benytte det offentlige innkrevingsapparatet hvis de ikke kan dokumentere at kravene til å innvilge lån var oppfylt.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til Stortinget om et kostnadstak som beskytter forbrukere i betalingsvanskeligheter mot urimelig høye kostnader og en ukontrollert gjeldsvekst.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget senest våren 2020 med et konkret forslag til hvordan kontonummerportabilitet i Norge kan gjennomføres.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag om å utvide gjeldsregisteret i forbindelse med statsbudsjettet 2020.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 24 (2018–2019) – Finansmarkedsmeldingen 2019 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 14 [16:29:19]

Referat

1. (381) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Marian Hussein og Solveig Skaugvoll Foss om en egen handlingsplan mot islamofobi og muslimfiendtlighet (Dokument 8:164 S (2018-2019))

Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.

2. (382) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Karin Andersen om at regjeringen må legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige (Dokument 8:165 S (2018-2019))

Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.30.

